

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

STEVEN PAUL DAVIES
Simon Callow'un Önsözüyle

KALKEDON

EŞCİNSEL SİNEMASI TARİHİ

SİNEMADA GÖRÜNÜR OLMAK

EŞCİNSEL SİNEMASI TARİHİ

KALKEDON

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

EŞCİNSEL SİNEMASI TARİHİ

SİNEMADA GÖRÜNÜR OLMAK

Eşcinsel Sineması Tarihi - Sinemada Görünür Olmak

Steven Paul Davies

Kalkedon Yayıncılık: 133

Sinema Kitaplığı: 2

Hocapaşa Mah, Kargili Sok, Celal Orman İşhanı, No 1/ Kat 3, Daire 32
Sirkeci-İstanbul

Telefon ve Fax: 0212 512 43 56

Web: www.kalkedonyayinlari.com e-mail: kalkedonyayinlari@gmail.com

Yayına Hazırlayan: **Hakan Tanıttıran**

Kapak Tasarım: **Semiha Şahin**

Düzeltili: **Irmak Yavlal - Gökhan Sofuoğlu**

Bu kitap Can Matbaası'nda basılmıştır

Davutpaşa Cad. İpek İş Merkezi, Kat 3 No 17 Topkapı İstanbul.

Tel: 0 212 613 10 77

Kitaptaki resimler DiscoDog, Millivres Multimedia, Picture This, TLA
Releasing ve Wolfe Video'nun izniyle kullanılmıştır.

isbn: 978-605-5679-60-6

İngilizce İlk Baskı: 2008 - Kamera Books

Türkçe İlk Baskı: Kasım 2010

Copyright© Kalkedon Yayınları 2010

EŞCİNSEL SİNEMASI TARİHİ

SİNEMADA GÖRÜNÜR OLMAK

STEVEN PAUL DAVIES

Simon Callow'un Önsözüyle

Türkçesi:
Ali Toprak

KALKEDON

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

TEŞEKKÜR

Sevgili anneme, babama ve Kate'e destek ve yüreklendirmelerinden dolayı teşekkür ederim. Destek ve görüşleri için Simon Callow'a teşekkürler. Bu kitabın oluşmasını sağlayan Kamera'dan Hannah Peterson ve Ion Mills'e minnettarım. Ayrıca, destek olan herkese, özellikle de Luke Conod, Mike Deakin, Martin Green, Peter Houghton, Lynsey Radmore, Mark Ruck, Stephen Rabbits, Alex Russell, Tom Sheckleston, Phil Watts ve Jonathan Welford'a teşekkürler.

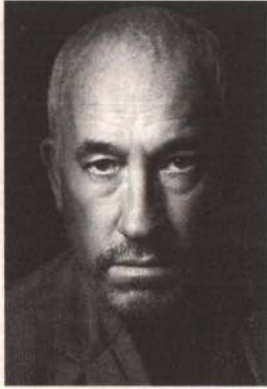
İçindekiler

Simon Callow'un Önsözü	11
Giriş	17
Sandıktakiler -60'lar öncesi	23
Filmler	34
Oyuncular ve Yönetmenler	56
Kurbanlar, Kötüler, Kırıktıklar -60'lar	64
Filmler	76
Oyuncular ve Yönetmenler	88
Stonewall Sonrası Sinema -70'ler	94
Filmler	104
Oyuncular ve Yönetmenler	124
Bağımsız Yıllar -80'ler	135
Filmler	146
Oyuncular ve Yönetmenler	164
AIDS Sonrası Hayat -90'lar	173
Filmler	189
Oyuncular ve Yönetmenler	212

Hollywood Eşcinselleşiyor -2000'ler	221
Filmler	263
Oyuncular ve Yönetmenler	289
<i>Ve Kazanan... –Eşcinsel Oscar'ları</i>	297
Dipnotlar	303

SIMON CALLOW'UN ÖNSÖZÜ

Steven Paul Davies'in elinizdeki bu büyüleyici kitapta işaret ettiği gibi, eşcinselliğin sinemadaki varlığı açısından oldukça ilgi çekici dönemler yaşıyoruz. Yazara göre, *Brokeback Mountain* [Brokeback Dağı] anaakımda bir dönüm noktasıdır ve hepimizin bu yoruma katıldığı söylenebilir de, filmin temsil ettiği sıçrayışın büyüklüğü noktasında

en ufak bir şüphe yoktur. Film, eşcinselliğin bir sorun olarak işlendiği uzun ve rezil bir sinema geleneği içinde kendine yer açmıştır; aslında, hiç tartışmasız biseksüel olmanın zorluklarına ilişkin bir filmidir. Öte yandan, son derece güvenilir ve bütünüyle eril iki aktör arasındaki tutkulu aşkı anlatan bir anaakım filmin çekilebilmesi, filme yönelik hiçbir ahlâki eleştirinin yapılmaması ve filmin aktörlerin kariyerlerine oldukça büyük katkı sağlaması (ki bunlardan birinin kariyeri trajik biçimde kısa sürmüştü-

tür) son derece dikkate değer gelişmelerdir; oyunculuğa başladığım dönem olan 35 yıl öncesi şöyle dursun, bundan 15 yıl önce, filmlerde yer almaya başladığım dönemde bu hayal dahi edilemezdi.

O günlerde her eşcinsel, Bletchley Park'ta bulunanlar denli yetenekli, uzman birer şifre çözücüydü. Bize mesaj gönderilirdi ve bizler de bu işaretleri okumayı, üstü kapalı imayı çözmeyi, ikinci bir anlamı çıkarsamayı bilirdik. Bunun heyecan veren bir yanı da yok değildi; ancak yetişkin erkek ve kadınlar açısından, yaşamlarında bunu deneyimleyebilmenin yolu yoktu. Sonra yavaş yavaş bir şeyler değişmeye başladı. Bu değişim, yasadışı öpüşmelerin değiş tokuş edildiği, işkence gören psişelerin irdelendiği ve şimdileri eşcinsel mizahı olarak bilinen şeyin sergilendiği tiyatrodaki hâlihazırda başlamıştı bile. Filmler, Davies'in belgelendirdiği üzere, sorunlu bir mesele olan eş cinsiyete duyulan cinsel ilgi meselesine artan bir ustalık ve samimiyetle eğilmeye başladı: Schlesinger'in muhteşem *Sunday Bloody Sunday* ve *Midnight Cowboy* [Geceyarısı Kovboyu] gibi filmlerin eşcinsel topluluk üzerinde ne denli güçlü etki yarattığını tarif etmek oldukça güçtür. Bununla birlikte, hâkim hava Mart Crowley'in ufuk açan bir cümlesiyle özetlenebilirdi -ben kendimi böyle ifade ediyorsam...- o halde, *The Boys in the Band* filmi izle: 'Bana mutlu bir eşcinsel göster, sana bir eşcinsel cesedi göstereyim.' Olağan eşcinsel erkek ya da kadını betimleme düşüncesi (tanımı gereği, eşcinsel erkek ve kadınların geneli anlamında) halen son derece radikal bir düşünce olarak görülmektedir. Olasılık eşcinsellerin kendilerinin de bu düşünceye katkıda bulunduğu belirtilmelidir: eşcinsel olmak durumu çoğu eşcinsel bireyin kişiliğinin temelidir. Ve gerçek hayatta eşcinsel yaşamlar bir şekilde olağan olarak tanımlanmazdan önce, pek çok toplumsal değişiklik yaratmıştır.

1970'ler ve 80'lerin en büyük tartışma konularından biri eşcinseller açısından olağanlığın istenebilirliği idi. Eşcinsellik doğası gereği radikal miydi? Eşcinsel olmanın esası, bireyin bilinçli bir şekilde kendisini heteroseksüel normlardan uzaklaştırması mıydı? Eşcinsel bireyler geleneksel topluma karşı savaşım veren ve zafere ötekilikleriyle ulaşacak askerler olarak mı doğmuşlardı? Yoksa tüm isteğimiz ve aslında hakkımız toplumun bir kesimi olarak, insan varlığının yönelim açısından farklı ve fakat duygusal edim açısından bütünüyle aynı olan bir başka kıyısı olarak kabul görmek ve asla biri diğerinden üstün olmaksızın eşit biçimde aşklarımızı, tutkularımızı özgürce ifade etmek olanağına sahip olmak mıydı? Saldırgan eşcinsel film çok az; öte yandan, bu kitapta değinilen filmlerin çoğu doğal olarak iki kamptan biri ya da diğerine girer: özel olarak eşcinsel duyarlılıkta olanlar ve eşcinselleri genel insani hâllerin bir kesimi olarak betimlemeye çalışanlar. Özel olarak eşcinsel duyarlılıkta olanlar hiçbir şekilde ayrımcı bir eşcinsel konumun avukatlığına soyunmazken, yalnızca eşcinsellerin gözüyle dünyanın daha farklı görüldüğü yönündeki bakış açısında ısrar eder. Diğer tür filmler ise eşcinselleri bütünüyle dünyaya dâhil etme arayışındadır. Bu türün en önemli filmlerinden biri olduğunu düşündüğüm *Four Weddings and a Funeral*'da rol aldım. Oynadığım Gareth karakteri frapandı ancak bayağı değildi; klişe bir kategoriden değildi ve o dönem eşcinsel topluluğu kırıp geçiren AIDS'ten değil, İskoç dansından ölüyordu.

Senaryoyu okur okumaz bunun filmlerde daha önce hiç görülmemiş türden, yeni bir gey karakteri olduğunu gördüm: duyarlı değil, sezgisel değil, asla çok kederli değil, şamatacı, şirret, kötü değil; eril, hayat dolu, kimi zaman saldırgan, cömert ve tutkulu. Yani sıra, partneri olan ya-

kışıklı, çekingen, zeki ve anlayışlı Matthew'e çok büyük bir aşkla bağlı. Orijinal senaryoda, film ikilinin yatakta birbirlerine gülümsemesiyle başlıyordu; ancak son kesimde film yapımcıları aralarındaki ilişkinin izleyiciye sezdirmeden yaklaşmasını sağlamak amacıyla bu sahneyi çıkardılar. Böyle yapmakta haklıydılar da: izleyici bunu bilmezden önce onları tanımış, bireysel olarak sevmiş olacak ve ilkin Gareth'in ölümü, sonrasında da Matthew'in konuşmasıyla (bir diğer müthiş eşcinsel olan WH Auden'in de küçük bir yardımıyla) derinden sarsılacaktı. Bir eşcinsel açısından filmin belki de en önemli anı, Hugh Grant'in cenazeye adını veren sözüydü, arkadaşlarının aşk dolu gelecekleriydi ölen. Film aralıksız olarak evliliğe dair konuşmalarla sürüyor olmasına karşın, hiçbiri başından beri tam ortasında oldukları ideal evliliğin, Gareth ile Matthew'in evliliğinin farkında olmamışlardır. İnanç karşısında neredeyse bir meydan okumaydı; ne var ki film gösterime girdikten sonra geçen aylar süresince, filmi izleyene değin eşcinsel bireylerin de normal insanlar gibi duygulara sahip olduklarını bilmediklerini belirten son derece anlayışlı ve açık bir dille yazılmış pek çok mektup aldım. (Ayrıca, Sir Ian McKellen'dan da gösteriştan uzak, sade oyunculuklarla birlikte *Four Weddings*'i eşcinsellik açısından aynı dönemde gösterime giren *Philadelphia*'ya oranla çok daha önemli bulduğunu belirten bir mektup aldım.)

Eşcinsel erkek ve kadınlar artık egzotikliklerini yitirerek anaakım sinemaya girmişlerdir. Genel anlamıyla hâlâ marjinal bir kesim olarak düşünölseler dahi, her geçen gün daha da yaşamın bir parçası oluyorlar. Cinsel roller eskiye oranla daha az sabit ve 1960'larda olduğu gibi çift cinsiyetlilik şeklinde değıl; ancak erillüğinden ya da dişilliğinden ödün vermeksizin kişinin her an eş cinsiyetten biriyle cinsel ilişkiye girme ya da aşk yaşamı olasılığının

olduğu hissinin verilmesi şeklinde. Rose Troche'nin *Bedrooms and Hallways*'i en çok bu düşünceyle eğlenir: bir eşcinsel erkek en cinsiyetçi, en sert heteroseksüel erkeklerin kendisine abayı yaktığı bir erkek grubuna girer; sonrasında eşcinsel erkeğin kendisi ise heteroseksüel erkeğin kız arkadaşıyla bir kaçamak yaşar. Bu filmin cinsel yer kapmaca oyununa ilişkin önemli bir vurgusu da, anal yoldan penetre olunmanın beklenmedik hazzını anlatan iri kıyımın (James Purefoy) sözleridir. Ben grubun liderini - heteroseksüel- oynadım. Aslında, filmdeki gey karakterlerin hiçbiri gey aktörler tarafından oynanmadı. Filmlerdeki bu yeni düzenin ironik yan etkilerinden biri de, heteroseksüel aktörlerin eşcinsel karakterleri oynamak için sıraya giriyor olmalarıydı; dolayısıyla, sadece kendilerinin kalifiye olduğu bu alanda rol bulmak eşcinsel aktörler açısından gittikçe daha da zorlaşıyordu. Bu mesele, derin endişeler içermemiş olmasına karşın, gerçeğe uygunluk açısından akıllarda soru işareti bırakmaktadır. Uyarlanan romanın yazarından, filmin yönetmeni ve oyuncularına varana değin, tek bir eşcinsel bireyin dahi *Brokeback Mountain* ile bir ilgisinin olmaması son derece şaşırtıcı bir durumdur. (Belki de makyajlı hâlleriyle birileri gözden kaçırmıştır; kim bilir?) Eşcinsel oyuncular da yer alsaydı daha farklı olur muydu? Daha iyi olur muydu? Ya da belki de, daha önceki konumuma dönerek yinelemem gerekirse, *Brokeback Mountain* kesinlikle eşcinsel olmaya ilişkin bir film değildir; sadece belli koşullar altında cinsele dönen güçlü bir arkadaşlık filmidir.

Eşcinsel sinema perdesinde eksik olan nedir; böyle bir eksiklik varsa şayet? Aslında, tek önemli eşcinsel selüloit yapımı, bu durumu tam da olduğu gibi gösteren (en azından genç ve güzeller için), pek çok tabuyu yıkıp herkesin bunları ahmaklık olarak görmesini ve geride bırakmasını

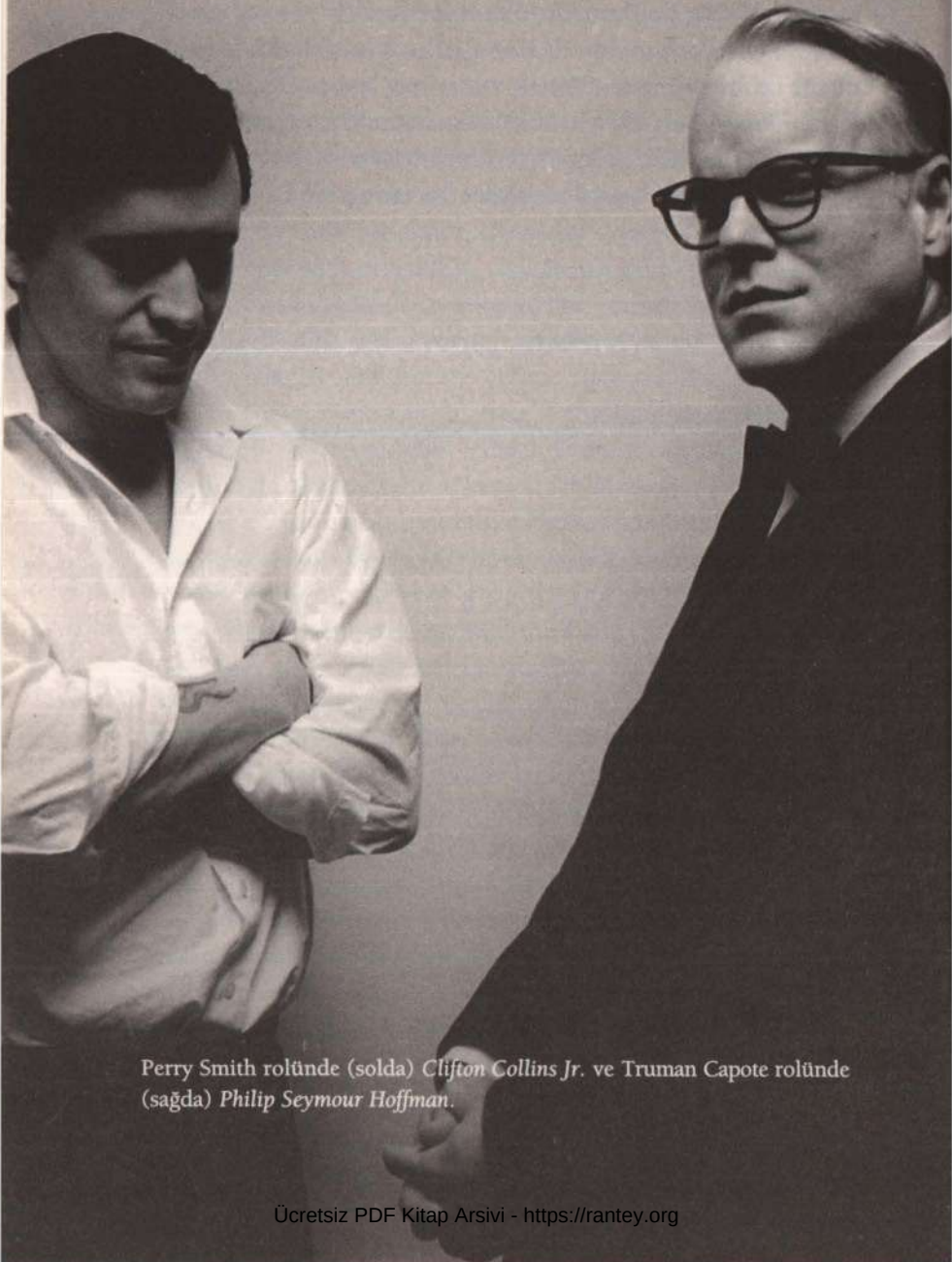
sağlayan bir televizyon dizisidir: *Queer as Folk*. Russell T. Davies'in şaşırtıcı boyutta nükteli ve samimi senaryosu bugünün perdesinde tam da olması gereken şeyin bir kaydıydı. Ancak, şüphesiz ki günümüzde eşcinsel bireylerin çoğu -belki de hemen hepsi- bu manzaradan uzak. Her yerde eşcinsel bir dünya var. 1970'lerin başlarında, Gay Sweatshop adlı bir tiyatroyla birlikte, Martin Sherman tarafından yazılan ve hâlen yazılmış en radikal eşcinsel oyunlardan biri olduğunu düşündüğüm *Passing By* adlı kısa bir oyunda rol aldım. Oyun iki erkeğin tanışmasını, birbirlerine âşık olmalarını, aşklarının bitmesini ve ayrılmalarını anlatıyordu. Oyunun hiçbir yerinde gey ya da eşcinsel sözcüğü geçmiyordu, annelere ya da Judy Garland'a dahi en ufak bir atıf yoktu. Sadece birbirlerini son derece çekici bulmuşlardı, gerisi kendiliğinden gelişmişti. Eğlenceli, dokunaklıydı; cinsel istek uyandırıyor ve bütünüyle olağandı. Bu kısa oyunun sahnede ya da perde çok az ardılı oldu. Jonathan Harvey'in *Beautiful Thing*'i -ki Steven Paul Davies ilerleyen sayfalarda bunun sinema versiyonunu son derece güzel betimliyor- karakterlerin genç oluşları ona özel bir keskinlik katıyor olmasına karşın, aynı şeyin 1980 versiyonuydu; *My Beautiful Laundrette*, ırk ve sınıfa en doğal, olağan ve masum hâliyle meydan okuyan bir diğer sevecen ilişki türünü anlatır. Ferzan Özpetek'in bir şekilde hak ettiği değeri bulamadığını düşündüğüm enfes filmi *Hamam* heteroseksüel bir İtalyan erkek ile genç bir Türk arasında yavaş yavaş gelişen narin duyguların anlatıldığı, bir kültürden diğerine taşınan usul bir baştan çıkarma öyküsüdür. Tüm bunlar eşcinsel arzusunun doğuşunun gösterişsiz bir inandırıcılık-taki canlı kanıtlarıdır.

Kişisel olarak ben çok büyük bir aşk öyküsü, eşcinsel bir *Anthony ve Cleopatra* ya da *Romeo ve Juliet* görmek is-

Steven Paul Davies 15

tiyorum. Bunun için, sanırım eşcinsel bir Shakespeare'e ihtiyacımız var. Böylesi bir öyküyü anlatabilecek eşcinsel yönetmenler -Zeffirelli, Visconti, Schlesinger- bunu yapmadılar. Gelin, bunların ardıllarının cesur bir adım atmasını umalım. Ve umalım da başrolleri eşcinsellikleriyle tanınan iki büyük, gişe hasılatı yıldızı paylaşsın. Bu arada, Steven Paul Davies'in kitabı, şu ana değin kazanılmış parmak ısırtan, etkili, zekice (ve kimi zaman da büyük bir keyifle ahmakça) başarıları gözler önüne seriyor.

Perry Smith rolünde (solda) *Clifton Collins Jr.* ve Truman Capote rolünde (sağda) *Philip Seymour Hoffman*.

GİRİŞ

Eşcinsel sineması, *Capote* ve *Brokeback Mountain* gibi son dönemin başarılı filmleriyle birlikte anaakımın oldukça dikkatini çekmiştir. Aslında Ang Lee'nin çoğu eleştirmen tarafından anılan adıyla 'gey kovboy filmi'nin parmak ısırtan başarısından bu yana önemli stüdyoların büyük çoğunluğu yeni, eşcinsel temalı projeleri yetiştirme yarışındalar.

Stüdyoların eşcinsellere odaklanan filmleri sahiplenmedeki kabul ve istekleri şüphesiz ki harika bir şey. Ne var ki buraya gelmesi için çokça zaman geçmesi gerekti.

Hollywood eşcinselliğe sinemanın doğuşundan beri hep yer vermiştir, ancak bu daima gülünecek, acınacak ve hatta korkulacak bir şey şeklinde olmuştur. 1930lar, 40'lar süresince gey karakterler genellikle erkek başrol oyuncusunun efemine arkadaşı olarak ya da asla söz konusu edilmeksizin hareketlerinden anla-

'Eşcinseller olmasaydı, ne Hollywood, ne tiyatro ne de sanat olurdu.'

Elizabeth Taylor

şılacak şekilde kırıttık olarak rol aldılar. Daha sonraları, özellikle de 1950'lerin sonundan 1970'lere değin gey karakterler sürekli duygusal açıdan çökmüş, büyük çoğunluğu intihar eden kişiler olarak görülmüştür. Bu işkence görmüş birey imajları sadece heteroseksüel bireylere eşcinseller hakkında ne düşünmeleri gerektiğini değil, aynı zamanda eşcinsel bireylere de kendileri hakkında ne düşünmeleri gerektiğini söyleyen süregelen bir meşruluk bırakmıştır.

Öte yandan, bu onyıllar süresince yeni zeminler bulmayı başaran bir avuç film de hep olmuştur - *Victim* (1961), *Making Love* (1982) ve *And the Band Played On* [Ve Orkestra Çalmaya Devam Ediyor] (1993) bunlardan sadece birkaçıdır. Resmin bütününde ise, eşcinsel temalı filmler ızdırap doluydu. Bir Al Pacino filmi olan *Cruising* (1981) gibi psiko-gerilimlerden, *The Killing of Sister George* (1964) gibi kötü melodramlara, bütünüyle kendini zavallı hissetmeyle dolu *The Boys in the Band* (1970) gibi filmlere varıncaya değin, endüstri sınırlı ve basmakalıp gey ve lezbiyen imajları üretmek konusunda kötü bir üne kavuşmuştu.

Bununla birlikte, olumsuz imajlarla yüzleşen pek çok eşcinsel erkek hâlen beyaz perdeden olumlu bir şeyler toplamak başarısını gösterebiliyordu. 50'lerde, James Dean heteroseksüel olarak oynuyordu ancak çoğu insan gerçeği biliyordu ve Ellen DeGenerates ve Will & Grace bu gerçeği kabul edilebilir kılmazdan önce, pek çok eşcinsel erkek Hollywood'un kadınlarıyla bütünüyle göstermelik bir birliktelik yaşıyordu. Joan Crawford gibi güçlü kadınlar eşcinsel erkeklerin ifade etmeyi çok istediği açık özgüveni temsil ederken, onlar Judy Garland'ın ilaçlarında, geri dönüşlerinde, yalnızlık ile hayatta kalmak arasında verdikleri

kendi gizli savaşlarını gördüler. Bu kadınlara duyulan aşk sıklıkla erkeklere duyulan bir aşkı ifade etmek için kullanılan bir şıfre oldu.

Yalnız gey sahneleri filmlerde yaygınlaşmıştı ve 'Dorothy'nin arkadaşı' gibi tanımlamalar sadece bilenlerin anlayabileceği türden bir şıfre, bir görünür olma yoluydu. Daha sonraları Cher, Bette Midler, Barbra Streisand ve bunların ardından Madonna eşcinsel erkeklere Davis ve Crawford'un mükemmel kaltak karakterlerini gerçek yaşama uyarlamalarını öneriyordu.

Günümüzde divaya saygı 50'ler, 60'lardaki denli önemli değil. Yaşadığımız binyılda, kimileri hâlen bunu sürdürüyor olsa da, eşcinsel kitleler artık gizlenmek zorunda değiller; artık baskı ve ayrımcılığa karşı bir tür birleşik güç anlamında bir diva yaratmaya ihtiyaçları yok. Evet, gey bireyler Madonna ve Cher gibi insanlara hâlâ saygı duyuyorlar ancak artık bağlantı kurmak anlamında bunlara ihtiyaç yok. Bugün istenilen daha çok divayla başrolü paylaşan dikkat çekici, seksi erkek oyuncular olmaktır.

Gey ve lezbiyen karakterler artık görünür ve gururlular. Gerçek ilerleme 1980'lerde bağımsız sinemanın yükselişiyile -*Parting Glances* (1986) ve *Poison* (1991) gibi filmlerle- yaşanmıştır. Bu bağımsız filmlerin başarısının hemen ardından da büyük Hollywood stüdyoları Tom Hanks'in AIDS'ten öldüğü *Philadelphia* (1993), Wesley Snipes'in tayt giydiği *Too Wong Foo* (1995) ve 1978 yapımı Fransız komedisi *La Cage aux Folles*'in Amerikan versiyonu olan *The Birdcage* (1996) gibi örneklerle eşcinsel temalı filmlere kucak açmıştır.

Daha yakın dönemde ise, anaakım televizyon kanallarında eşcinsel imgelerinin patlama yapmasıyla bir-

likte *-Queer as Folk*, *Queer Eye for the Straight Guy*, *Will & Grace* ve sair- film yapımcıları bir anda kolaylıkla eşcinsel, bağımsız sinema alt kültüründen koparak filmlerinden daha iyi dağıtım anlaşmaları ve daha iyi satışlar elde etmeyi başarmışlardır. Tüm dünyada gey ve lezbiyen filmleri festivalleri düzenlenmeye başlamış ve 1990'ların sonlarında, daha önce çekilmişlerin toplamından daha fazla eşcinsel filmi çekilmiştir. Bunların kimisi muhteşem, kimisi iyiydi, kimisi ise gerçekten de iyi değildi. Eşcinsel yeraltı eşcinsel anaakım tarafından hızla sıradanlaştırılınca, pek çok film şirketi yapabildikleri denli çok kalitesiz eşcinsel dram ve komedi çekmeye koyulmuştur.

Eşcinsel kimliğinin çitilenecek paklandığı bir dünyada, geçmişte finansörlerin heteroseksüel karakterlerde temellenen öykülerden gözlerini alamadığı sinematik cürufların çoğu doğal olarak *Will & Grace* izleyen kitlelere 'kabul edilebilir' olarak pazarlanabilirdi. Yine de, son bölümde belgelendirildiği üzere, onca zırvaya rağmen, eşcinsel sineması *L.I.E.* (2001), *Capote* (2005) ve şüphesiz ki eşcinsel filmleri tarihinde mutlak bir zafer, anıtsal bir sayfa olan *Brokeback Mountain* (2005) gibi filmlerle ilerlemeyi sürdürüyor.

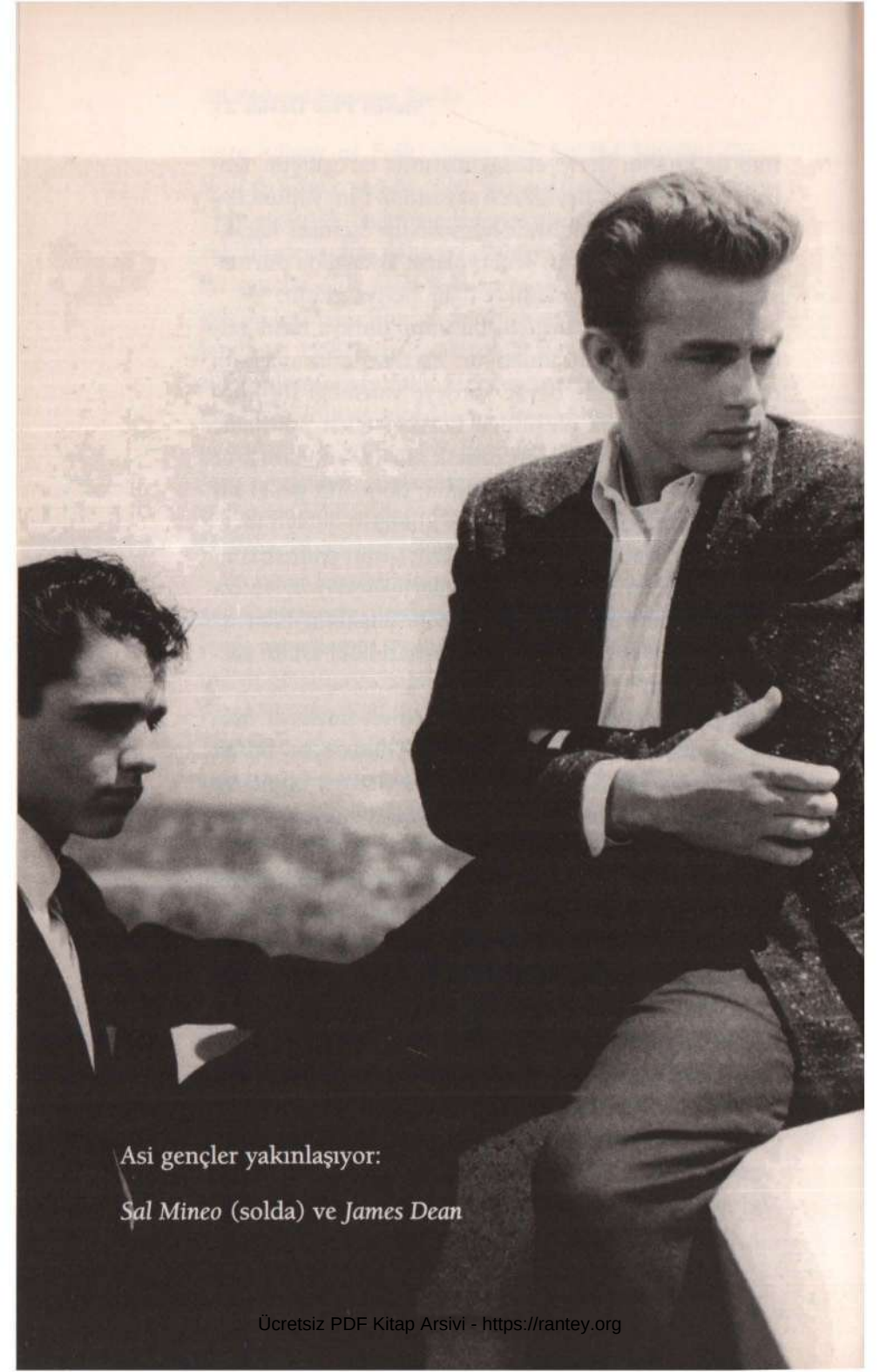
Brokeback'i daha çok ses getiren, daha düşündürücü eşcinsel konulu filmler *-Breakfast on Pluto* (2005), *Transamerica* (2005), *Shortbus* (2006) - takip etmiştir; bu kitabın yayına hazırlandığı günlerde ise, pek çok Hollywood stüdyosu daha başka projelerin ön hazırlığı içindeydi. 2008'de, Gus Van Sant, başrolünü Sean Penn'in oynadığı *Milk*'i çekerken, Glen Ficarra, John Requa ikilisi başrollerini Ewan McGregor ve Jim Carrey'nin paylaştığı *I Love You Philip Morris*'in yönetmenliğini üstleniyordu. Geniş yankı uyandıran her iki

film de kitabın ilerleyen sayfalarında tartışılıyor. Dolayısıyla, belki de *Brokeback* sayesinde film yapımcıları salt insanları güldüren basmakalıp eşcinsel karakterlere bel bağlamayan senaryoların arkasında durmayı sürdürürler; ve kesinlikle daha ileriye gidilir.

Zamanla çok şey değişti; bu kitap buraya nasıl geldiğimizin öyküsünü anlatıyor. Eşcinsellerin anaakım eşcinsel filmlerinde beyaz perdeye yansıdığı ilk günlerden, bunun da ötesinden hareket eden *Sinemada Görünür Olmak* kitabının biricik amacı, etkilemek ve hatta eğitici olmaktır. Her bölüm; dönemin genel bir değerlendirmesini, bütün temel filmlerin detaylı incelemelerini, unutulmaz diyalogları ve film endüstrisindeki kilit oyuncuların biyografilerini içeriyor; ve bir bütün olarak, umuyorum ki, hem anaakım hem de bağımsız gey ve lezbiyen filmlerinin rehber kitabı işlevini görüyor.

Şüphesiz ki, filmlerdeki tüm eşcinsel imaların üstü kapalı değil. Neticede, şayet ben neredeyse bütün Amerikan dostluk, savaş, polisiye ve *western* filmlerindeki eşcinsel alt metinleri eklemiş olsaydım, bu *Eşcinsel Sineması Tarihi* koca bir yığın tutardı. Bunun yerine, kitap gerçekten sınırları zorlamış -gerek politik gerekse de duygusal anlamda Londra'dan Los Angeles'a, Kettering'den Kansas'a pek çok eşcinselle ulaşmayı başarmış- eşcinsel filmleri derinlemesine inceliyor.

O hâlde, keyifli okumalar, mutlu keşifler!

A black and white photograph of two young men, Sal Mineo and James Dean, sitting outdoors. Sal Mineo is on the left, looking down and to the right. James Dean is on the right, looking down and to the left. They are both wearing dark jackets over light-colored shirts. The background is a blurred, hilly landscape.

Asi gençler yakınlaşıyor:

Sal Mineo (solda) ve James Dean

SANDIKTAKİLER - 60'LAR ÖNCESİ

Chaplin döneminin sessiz sinema günlerinden ilk sesli filmlere geçişle değişen -her zaman ilerlemeci olmasa da- 1930'lar, 40'lar ve 50'lerin standartlarında, gey karakterler klişe bir biçimde kırıktık karikatürler, gülünç boyutta gösterişli yardımcı oyuncular, acınası trajik figürler olarak canlandırılmıştır.

Büyükçe bir 60'lar öncesi sandığına hoş geldiniz...

Eşcinsel imgesinin izi Amerikan sinemasının henüz başlarına değin sürülebilir; bir Thomas Edison filmi olan ve yönetmenliğini William Dickson'ın üstlendiği *The Gay Brothers* (1895) filminde iki erkek birlikte dans ederken üçüncü bir erkek de keman çalar. Aslında bu ilkel deneme, sinema filmlerindeki imgeler arasında hayatta kalmayı başaran ilk kıpırdanmalardan biridir.

1900'lerin başlarında, Vitagraph Stüdyoları'nın piyasaya sürdüğü *The Spy* (1907), **feminist bir taslama olan**

'Hey, benimle eve gelmek ister misin? ... Eğer gelmek istersen, sohbet eder ve sabah da birlikte kahvaltı yaparız...' Plato (*Sal Mineo*) Jim'e (*James Dean*); *Rebel Without a Cause* [Asi Gençlik] filminde.

'Dinle, kız
kardeşim, sen ne
zaman aklını
başına alacaksın?'

Miriam,
The Women
filminde

When Women Win (1909) ve DW Griffith'e ait *Getting Even* (1909) gibi filmlerde kadın taklitçiler, erkek rollerini oynayan kadınlar yer almaya başlamıştı. Ne var ki, dönüp bakıldığında, eşcinsel arzu düşüncesinin mutlak bir tabu olduğu kendi dönemlerine oranla bu çalışmaların bugün çok daha açık şekilde gey ya da lezbiyen imgeler olarak görüldüklerini fark ediyoruz.

Gençlerin yer aldığı Amerikan sessiz komedileri izleyicilerin eşcinsel tiplerini tanıyor olmalarına bel bağlamış, film yapımcıları 'kırntıkları' başrolde oynamaya yönelmişti. Hollywood'un birincil klişe karakterlerinden biri herkesin kahkahayla güldüğü kırntık tipleriydi. Dolayısıyla, gençlik filmlerinde eşcinsellik tam anlamıyla bir alaydan ibaretti.

The Florida Enchantment (1914) filminde, iki kadın omuzlarını silke silke dans eden şaşkın kocalarını kendi hâllerine bırakıp karşılıklı dans ederler. Bu arada, sinemanın en büyük yıldızlarından biri de kendi erilliğine meydan okumakla meşguldür. *Behind the Screen*'de (1916) Charlie Chaplin erkek çocuk kılığındaki Edna Purviance'yi tutkulu bir şekilde öper; yani, ta ki zalim Eric Campbell onları fark edip aşık gey çiftle dalga geçmeye başlayıncaya değin!

1920'lerin western parodilerinde, kadın kılığındaki geyler komik bir etki yaratmak amacıyla maço kovboyların dünyasını ziyaret etmişlerdir. Aynı yıl çekilen sert western filmi *The Spoilers*'ın bir parodisi olan *The Soilers*'da (1923) çevresini sarmış, hayran gözlerle kendisini süzen maço erkeklere gülen gey bir kovboyun kahkahaları duyulur. Daha sonra, Stan Laurel büyük bir şaşkınlık yaratarak *With Love and Hisses*'da (1927) efemine bir genci oynamıştır; ardından ise, Oliver Hardy ile birlikte *Liberty*'de (1929) hapishane

Kemerlerinizi
bağlayın, sarsıntılı
bir gece olacak.'

Margo
(Bette Davis),
All About Eve
[Perde Açılıyor]
filminde

(uniformalarını değiştiren ancak pantolonlarında ufak bir falso olan hapisane kaçaklarını oynarlar. Film, bir yere gizlenip pantolonlarını değiştirmeye çalışsan ancak nereye giderse gitsinler, tam sorunu çözmek için harekete geçip pantolonlarını indirdiklerinde oradan geçen birine yakalanan ikilinin hikâyesini anlatır.

Filmlerdeki lezbiyen imaları da yine 20'lerin sonları ile 30'larda görülmeye başlamıştır. İlk lezbiyen filmi olan *Pandora's Box* (1929) Kontes Geschwitz'i (Alice Roberts) -her ne kadar Alman yapımı filmin İngiliz ve Amerikan versiyonlarında bu karakter çıkarılmış olsa da- bir adım öne çıkarmıştır. Daha sonra, 1931 yılında yine bir Alman yapımı olan ve yatılı okuldaki bir genç kızın kadın öğretmenine duyduğu aşkın ortaya çıkışını konu edinen *Maedchen in Uniform* gelmiştir. Muhtemelen en meşhur ilk lezbiyen filmi olan *Maedchen in Uniform* hem Amerika ve İngiltere'de gösterime giren ilk lezbiyen filmidir hem de yatılı okullarda geçen lezbiyen temalı uzun film listesinin ilk sırasındadır.

Bu arada, Amerika'ya geri dönecek olursak, 1930 yapımı *Morocco* adlı filmde smokin giyen Marlene Dietrich gece kulübünde söylediği şarkıyı dinleyicilerin gözü önünde bir kadını dudaklarından öperek bitirince fırtınalar kopmuştu. Greta Garbo da, lezbiyen bir İsveç kraliçesinin iç çelişkileri etrafında gelişen *Queen Christina* (1933) anlatımı ile kışların çatılmasına yol açmıştı. Film, kraliçe ile John Hilbert arasında geçen bir aşk hikâyesi uydurmuş olsa da, özellikle kendisini bekleyen leydi ile arasındaki tutkulu ilişkide lezbiyenliğin ipuçları aynen kalmıştı. Christina, Elizabeth Young'ı öper ve yaşlı bir kadın olarak değil, 'bakır bir erkek' ola-

rak öleceğini iddia eder. Hollywood, bir kadın hapishanesinde geçen *Caged* (1950) ve aynı yıl çekilen ve başrol oyuncusunun lezbiyenliği için iç yüzünü bilen açısından son derece açık olan *All About Eve* [Perde Açılıyor] ile bir kez daha lezbiyenliğe göz kırpar.

Erkekler açısından, sesin görüldüğü -ve duyulduğu ilk yıllar sessiz dönemin aynı kırıktık karakterleri ve *The Gay Divorcee* (1934), *Call Her Savage* (1932) ve *Top Hat* (1935) gibi filmlerde olduğu üzere, daha da klişe imgelerle geçmiştir. Edward Everett Horton ve Eric Blore gibi karakter oyuncularını da sadece efemine-lik temelinde bir mizahın kurulu olduğu kırıktık karakterleri oynayarak adlarını duyurmaya başlamıştır.

Öte yandan, 1930'ların ortalarında, Hollywood kendi filmlerini sansürlemeye karar vermişti. Sonuç, kötü şöhretli adını Posta Bakanı Will Hays'ten alan Hays Yönetmeliği'ydi; Yönetmelik, filmlerdeki eşcinsel karakterleri tümüyle ortadan kaldırmayı başaramamış olsa da, film yapımcılarını eşcinsel imaları daha da gizlemek zorunda bırakmıştı. Dolayısıyla, bu dönemde yazar ve yönetmenler kırıktık karakterlerin yerini bir diğer eşcinsel karakter türüyle doldurmuştu: kaçınılmaz sonu yok edilmek olan mutsuz, intihara meyilli, biçare bir figür. *Tea and Symphony* (1956) filminde, 'Kırıktık Çocuk'un yanlış suçlaması dahi karakterin neredeyse yok edilmesine yeterliydi. Onyıllar süresince, cinselliği sorgulanabilir olan karakter, makaranın son dönüşünde de olsa kötü sonla karşılaşabilirdi. Gey karakterler hak ettikleri cezayı vurularak, yanarak ya da intihar ederek çekiyorlardı.

Bir diğer eşcinsel imgesi ise, kurbandan öte kurban eden, karanlık psikopat, soğukkanlı katil ya da sapık canıydı. Bu, *Dracula's Daughter* (1936) ve Alfred Hitc-

Kemerlerinizi
bağlayın, sarsıntılı
bir gece olacak.'

Margo
(Bette Davis),
All About Eve
[Perde Açılıyor]
filminde

Hitchcock'un çektiği *Rope* [Ölüm Kararı] (1948) gibi filmlerden yankılanan bir klişeydi. Cinselliğin karanlık yollarından daima büyülenmiş biri olan Hitchcock sansüre takılmayan sinsi eşcinsel nüanslı içeriklerin efendisiydi ve *Rope* da düpedüz gözlerdeki perdeyi kaldırmaya yönelik bir girişimdi. Yönetmen ne yaptığını gayet iyi biliyor ve son derece sinsi bir hünerle gey çocuk katilleri Leopold ve Loeb rollerinde gey aktörler John Dall ve Farley Granger'a görev veriyordu. Senaryosunu Arthur Laurents'in yazdığı film eşcinsel klişesini hem ölümsüzleştirmiş hem de altüst etmiştir.

Dolayısıyla, Yapım Yönetmeliği toplumsal değişimi engellemekte, cinsel çeşitliliğe yönelik tüm imaları yasaklamakta başarılı olsa da, Hitchcock gibi film yapımcıları hâlâ bir şekilde işin içinden sıyrılabiliyordu. İlginçtir, şayet Hitchcock Fransa ya da İtalya'da yaşayan bir film yapımcısı olsaydı, asla sansürlerle boğuşmak zorunda kalmazdı. Avrupa'da yazar ve yönetmenler muhteşem eşcinsel temalı filmler yapabilmek özgürlüğüne sahiptiler: Luchino Visconti başarılı bir İtalyan yapımı olan *Ossessione*'yi (1942), Fransa'da ise, Jean Cocteau büyüleyici *Orphée*'yi (1950) çekmişti. Öte yandan, bu duruma tek istisna, Jean Genet'nin fazla açık olan ve onyıllarca gizli kalan Fransız yapımı filmi *Un Chant d'amour* (1950) olmuştu.

İngiltere ve Birleşik Devletler'e geri dönecek olursak, eşcinsel karakterler yalnızca alt metinler ve imalar ile görünür olabiliyorlardı. Yönetmelik tarafından dizginlenen stüdyo sahiplerinin erdemlilik taslamaları ve toplumsal mutabakatın baskısıyla birlikte, film yapımcıları imaları satır aralarına yazmayı, izleyiciler de filmleri böyle izlemeyi öğrenmişlerdi.

Film yapımcıları bunları satır aralarında değil de sa-

Alfred Hitchcock'un *Rope* [Ölüm Kararı] filmi (1948)

'İyi bir silahtan daha güzel iki şey vardır: İsviçre yapımı bir saat ve herhangi bir kadın. Hiç İsviçre yapımı bir saatin oldu mu?'

John Ireland, Montgomery Clift'e; Red River filminde

tırlarda yazar yazmaz, yakayı ele veriyorlardı. Hays Yapım Yönetmeliği Müdürü Joe Breen yapımcılara usule uygun eserler yaptırmak ustasıydı. Lillian Hellmann'ın *The Children's Hour* adlı oyunu 1936 yılında yapımcı William Wyler tarafından filme uyarlandığında, oyunun lezbiyen teması makaslanmış ve adı *These Tree* olarak değiştirilmişti; ayrıca *The Lost Weekend* [Yaratılan Adam] (1945) filmindeki cinsel karışıklık bölümü de geylerin dövülmesini konu edinen *Crossfire* (1947) filmi de makaslanmıştı.

Bu nedenle, 1960 öncesi eşcinsel içerikli filmlerin büyük çoğunluğu yalnızca okura göz kırpan satır aralarında görülmektedir. Nükteyi anladıysan, sahne arkasındaki ahlâkçı amirlerin bir adım önündesin demektir. Peter Lorre'un *The Maltese Falcon* [Malta Şahini] filmini (1941) alalım, örneğin. Ya da, altı tabancının fallik oyuncaklar olarak kullanıldığı ve John Ireland'ın Montgomery Clift'e şu sözleri söylediği John Wayne westerni *Red River*'a (1948) bakalım: 'İyi bir silahtan daha güzel iki şey vardır: İsviçre yapımı bir saat ve herhangi bir kadın. Hiç İsviçre yapımı bir saatin oldu mu?'

Sansürler Hollywood'un stüdyo sistemi döneminde destan filmleri çeken yönetmenleri de serseme çevirmişti. Stanley Kubrick'in *Spartacus* (1960) anlatımında, örneğin, Romalı General Laurence Oliver'in birlikte banyo yaptığı kölesi Tony Curtis'i baştan çıkartma girişimi yerli yerinde dururken, şu 'salyangozlar ve istiridyeler' sahnesi makaslanmış ve film 1991 yılında yeniden çekilene değin görülmemişti. Ayrıca, *Ben Hur* (1959) da Charlton Heston'ın tansiyonunu çıkartan bir eşcinsel alt metne sahipti.

karşı duyulan öfke gittikçe daha da artmıştı. Dönemin en büyük yıldızlarından biri olan Rock Hudson da tıpkı beyaz perdedeki diğer pek çok erkek yıldız gibi, eşcinsel deneyimlerini ve yaşam tarzını gizlemek konusunda son derece dikkatli olmak zorundaydı. Eşcinsel ilişki yaşadığı bilinmiyordu ancak 50'lerin sonlarında ortaya çıkan skandal bir mektup oyuncuyu deşifre etmekle tehdit etmişti. Bunun üzerine, çalıştığı stüdyo alelacele düzmece bir evlilik ayarlamış, öte yandan bu evlilik sadece üç yıl sürmüştü. Hudson'ın 50'ler ve 60'lar boyunca çektiği filmlerin tümünde senaryo yazarları tarafından serpiştirilen alaylar hep olmuştu. *Pillow Talk*'daki (1959) sahneler bir kadını yatağa atmak için gey rolü yapan bir karakteri oynadığı için Tony Randall ile birlikte yatağa giren Hudson'ın hayatını kurcalamaktadır. Eşcinsel bir erkeği canlandıran heteroseksüel bir erkeği canlandıran bir eşcinsel erkek -o dönem için iç yüzünü bilenler açısından tüm bunlar son derece gülünçtü. Benzer şekilde, *Lover Come Back*'te (1962) Hudson iktidarsızlık numarası yapar ve şöyle der: 'Evlilikten neden korktuğumu şimdi anlıyor musun?'

O dönem, Hudson'ın hayranları onun gerçekten gey olduğu fikrine ikinci bir düşünme şansı tanımamışlardı. Oyuncu 1984 yılında AIDS olduğunu açıklayana değin, cinselliği asla ortaya çıkmayacak, bundan bir yıl sonra da ölecekti.

50'ler ve 60'ların başlarındaki deneyimleri konusunda kesinlikle çok daha kayıtsız davranan Marlon Brando'nun da oyuncu Wally Cox ile aşk yaşadığı yönünde söylentiler yayılmıştı. Daha sonra, Hollywood'un büyük ustası bunu kabul edecekti: 'Eşcinsel deneyimlerim oldu, bundan utanmıyorum.'

Lover Come Back
(1962)

'Keşke kafamın karışık olmadığı ve kendimden utanmadığım tek bir günüm olsa. Keşke ben de kendimi bir yere ait hissedebilsem. Anlıyorsun, değil mi?'

Jim (James Dean), Rebel Without a Cause
[Asi Gençlik]
filminde

Brando'nun ilerlediği yola tam anlamıyla tapan James Dean, L.A.'deki gizli eşcinsel barlara sıklıkla gitmesiyle bilinirdi; ayrıca birkaç önemli Hollywood yapımcısıyla flört etmişti. 1994'te yazdığı otobiyografisi *Song My Mother Taught Me*'de Brando, Dean'in oyunculuğunda esas olarak onu ve onun sahip olduğunu varsaydığı yaşam tarzını aldığını düşündüğünü belirtir. Ölümünden bir gece önce, Malibu'daki bir partide Dean'in 'reklam amacıyla' kadınlarla flörtleşen bir aktör sevgilisi ya da arkadaşıyla arasında geçen tartışmanın ardından öfkeyle çıkıp gittiği bildirilmiştir.

50'lerin bir diğer Amerikan asi genci de, *Rebel Without a Cause*'da [Asi Gençlik] (1955) James Dean ile başrolü paylaşan Sal Mineo'ydu. Filmde, yalnızca (okul dolabına resmini astığı) Alan Ladd'a değil, aynı zamanda -Dean'in canlandırdığı- tek arkadaşı olan Jin'e de âşık, Plato adındaki zengin, yalnız bir eşcinsel genci canlandırır. Yalnızlığa terk edilmiş Plato karakteriyle sergilediği duyarlı ve samimi oyunculuk ona En İyi Yardımcı Erkek Oyuncu dalında Oscar'a adaya gösterilme başarısını getirmiştir. 'Kafası karışık' pek çok çağdaşının aksine, muhtemelen eşcinsel yaşam tarzını açık bir biçimde sürdüren ilk Hollywood yıldızı olan Mineo, gelecek nesillerdeki eşcinsel aktörlerin önünü açan bir öncü olmuştur. Mineo'nun 1976 yılında bıçaklanarak öldürülmesinin ardından, yıllarca bunun eşcinsel yaşam tarzının bir sonucu olduğu konuşuldu. Ne var ki, 1979'da katili yakalanıp suçunu itiraf ettiğinde, Mineo'nun gerçekte bir soyguna kurban gittiği anlaşılabilecekti.

Mineo'nun aksine, 50'lerin en yakışıklı aktörlerinden biri olan Montgomery Clift, eşcinselliğini kendisine tapan halktan gizliyordu. Clift, sinemadaki imajını

San Francisco
travesti partisi,
tahminen 1959,
*Before
Stonewall: The
Making of A Gay
and Lesbian
Community
(1984)*'den

koruyabilmek adına 42. caddeye bırakılan bir fahişeyi tutuklaması için polis çağırabilmişti. Ancak, gey yaşam tarzı Hollywood'da oldukça iyi biliniyordu; *The Misfits* (1961) setinde, Clark Gable başrolü paylaştığı arkadaşına 'ibne' diye hitap ediyordu. James Dean ve Sal Mineo gibi, Clift de genç yaşta ölmüştür. Ancak Clift'in ölümüne eşcinselliğini bastırmaya çalışmasından duyduğu cehennem azabı neden olmuş görünmektedir. Clift, 1966 yılında, henüz 46 yaşındayken alkol ve uyuşturucu alması sonucu geçirdiği kalp krizinden ölmüştür.

Montgomery Clift hoş, çekici bir görünüme sahipken, 50'lerin bir diğer popüler Hollywood aktörü Clifton Webb alışıldık anlamıyla yakışıklı değildi; daha çok güler yüzlü ve sofistike biriydi. Webb'in cinsel tercihleri Hollywood çevresinde bir sır değildi: söylendiğine göre, bazı genç ve zinde aktörler kendilerine yardımcı olması için ona gelmişlerdi; bu gelenler arasında en dikkat çekenini ise James Dean'di.

İngiltere'ye dönecek olursak, burada da aktörler eşcinsel yaşam tarzları konusunda açık ve dürüst olmakta zorlanıyorlardı. *The Carry On*'un yıldızları Kenneth Williams ve Charles Hawtrey 50'li yıllar süresince kırıktık karakterlerle sinemada boy göstermişlerdi ancak özel hayatlarında her ikisi de cinsellikleriyle barışmakta güçlük çekiyorlardı. Williams aşksız, cinselliksiz bir hayatı tercih ederek arkadaşlarıyla sosyalleşmeye yönelirken, Hawtrey kendisini alkole vermişti. Diğer bir İngiliz Komedyen Frankie 'titter-ye-not'¹ Howerd geydi ancak beyaz perdede çevresinde çekici ve güzel kadınların olmasından daha büyük bir mutluluk bilmeyen bir erkek imajı çizmeyi tercih ediyordu.

Yüzlerini görmek için para ödedikleri pek çok yıldız

'Evet, inanın, küçük hanım; kız gibi görünmek için doğmuş olmak çok kötü... Korkarım, inkâr edilecek bir şey yok; ben çıtkınlıdım bir aslanım.

Korkak Aslan
(Bert Lahr), *The Wizard of Oz*
[Oz Büyücüsü]
filminde

gibi, eşcinsel izleyiciler de sandık içinde kilitli tuttukları yaşamlarıyla boğuşmaktaydılar. 30'lu yıllarda, eşcinsel erkekler *The Wizard of Oz* [Oz Büyücüsü] (1939) gibi filmlerdeki eşcinsel imalı diyalogları anlıyor ve Judy Garland, Joan Crawford ve Bette Davis gibi divalara tapıyorlardı. Öte yandan, 50'lerde dahi, filmlerdeki gey materyalleri bulmakta çok büyük sıkıntı yaşıyorlardı. Ne var ki, ipuçları kesinlikle oradaydı.

Gentlemen Prefer Blondes (1953) filminin bir sahnesi vücut geliştiren erkeklerle dolu bir spor salonunu gösterir; hiç kimsenin ortada dolanıp duran Jane Russell ile ilgilendiği yoktur; ve vücutları yağlanmış erkekler 'Ain't There Anyone Here For Love?' şarkısını söylüyordur. Bu arada, 1959 yapımı Hollywood *gender-bending*² komedisi *Some Like It Hot* [Bazıları Sıcak Sever] filminde, Tony Curtis ve Jack Lemmon hayatlarının en büyük sıçramasını gerçekleştirirler. Daphne kılığına giren Lemmon, Osgood'u (Joe E. Brown) evlenemeyecekleri konusunda ikna etmeye çabalar, çünkü Lemmon aslında erkektir; Osgood bundan etkilenmez ve 'Hiç kimse mükemmel değildir!' der.

50'lerin sonunda, uzun tartışmaların ardından Sine-
ma Filmi Yapım Yönetmeliği Ofisi en sonunda *Suddenly Last Summer* (1959) filmine bir Amerikan filmi-
ne ilk erkek eşcinsel karakterini dâhil etme ayrıcalığı-
nı bahşetmiştir. Yapım Yönetmeliği yönetim kurulu
üyeleri, ima edildiği ancak asla gösterilmediği sürece
eşcinsellik temasına ödün verebileceklerine karar ver-
mişlerdi. Bu nedenle, 'E' harfi asla kullanılmadı, gey
karakter asla konuşmadı ve yüzü beyaz perdeye hiç
yansımada. Buna rağmen, yönetmen Joseph L. Man-
kiewicz'in filmi son derece önemli bir kilometre taşıy-
dı. 60'ların yaklaşmasıyla birlikte, Yapım Yönetmeliği

Steven Paul Davies 33

Idaresinin gey materyallere karşı takındığı geleneksel düşmanlığın itibarını yitireceği düşünülüyordu.

‘Ama sen kız değilsin ki! Sen erkeksin, neden bir erkekle evlenmek isteyesin?’

Joe, Some Like it Hot [Bazıları Sıcak Sever] filminde

FİLMLER

PANDORA'S BOX [1928]

Almanya, 100 dk.

Yönetmen: GW Pabst

Oyuncular: Louise Brooks,
Granz Lederer, Fritz Kortner
Tür: Sessiz lezbiyen-İlgili dram

Endgeist ve *Die Büchse der Pandora* adlı iki Frank Wedekind oyunundan uyarlanan *Pandora's Box*, sessiz sinema döneminin ve ilk 30'lar sinemasının son derece önemli figürlerinden biri olan yönetmen GW Pabst'ın en güzel filmi olarak kabul edilir.

Bir sessiz sinema klasiği olan film, hafifmeşreplikten, fahişeli-

ğe doğru sürüklenen -ve sadece tek bir şeyle, hazla ilgilenen- ahlâki değerlerden yoksun bir kızın hikâyesini anlatır. Kız, bir gece Karın Deşen Jack'in gözüne ilişme gafletine düşecektir.

Filmde, ahlâksız fahişenin çevresinin istismarcı karakterlerle kuşatılmış olması, gösterime girdiği dönemde büyük bir öfke ve küçümsemeyle karşılanmıştı. Bu tepki muhtemelen filmin burjuva sınıfın cinsel ikilyüzlülüğüne yönelik açık eleştirisi, alt anlamdaki kaynağın lezbiyenlik olması (Bertolucci'nin *The Conformist* filmini akıllara getiren etkileyici erotik dans sahnesini dikkatli izleyin) ve Wedekind'in 'şeytani aymazlıklardan esinlenen ilkel cinsellik kişileştirmesi' Lulu'ya bağlı olmasıyla ilgiliydi.

Pandora's Box gösterime girdiği Almanya'da büyük bir başarısızlık yaşamış, Birleşik Devlet-

Louise Brooks (ortada), *Pandora's Box* filminde

ler'de ise neredeyse hiç gösterilmemiştir. Filmin yıldız oyuncusu Louise Brooks'un tarzı o denli doğaldır ki eleştirmenler rol yapmadığından ya da yapamadığından yakınmışlardır.

Bununla birlikte, *Pandora's Box* bugün tüm dünyada eleştirmenlerin çoğunluğu tarafından büyük bir beğeniyle karşılanmakta ve başarılı düzenlemesi, dışavurumcu ışıkları ve yönetmenin sık sık nihai trajik sona doğru giden kaçılmaz an hissi verebilmek amacıyla büyük bir hünerle hareketleri kestiği akıcı kurgusuyla birlikte filmin sessiz sinemada bir dönüm noktası yarattığı düşünülmektedir.

Ve tabi bir de Louise Brooks kültü var. Filmin başarısının temelinde Brooks'un baştan çıkarıcı kadınların en baştan çıkarıcısı olan Lulu karakteriyle sergilediği efsanevi oyunculuk yatar. Karanlık arzular barındıran acımasız ve büyüleyici yolculuğunun sonunda Karın Deşen Jack gibi bir erkeğin elindeki kadeiriyle buluşan kötü başrol karakterinde sergilediği abartılmış doğallığı nefesleri kesecek denli büyüleyicidir.

Brooks bir yirminci yüzyıl ikonudur. Saçları onun sembolüdür. Kendine özgü kısa saçları etkisini Uma Thurman'ın *Pulp Fiction*'da [Ucuz Roman] can-

landırdığı Mia Wallace karakterine değin genişletmiştir. Brooks geç keşfedilmiş, hak ettiği değeri çok sonraları bulmuştur. O, söz konusu dışavurumcu kadercilik dilimini göz kamaştırıcı yıldız ateşiyle aydınlatmıştır.

Pandora's Box pek çok ülkede yasaklanacak denli güçlü bir eser olarak görülmüştür. Şimdileri kendini güvende hissediyor olmasına karşın, denetçileri neyin korkutmuş olduğunu tahmin etmek zor değil. Lezbiyenliğin seri katiller karşısında soyunduğu -sonrasında bu konuyu işleyen pek çok modern filmle birlikte- bu film de, tıpkı Brooks'un güzelliği gibi, döneminin yol açtığı tahribata meydan okur niteliktedir.

MAEDCHEN IN UNIFORM [1931]

Almanya, 110 dk.

Yönetmen: Leontine Sagan

Oyuncular: Hertha Thiele, Emilia Unda, Dorothea Wieck, Hedwig Schlichter,

Tür: Lezbiyen dram

Lezbiyen şair Christa Winsloe'nin *Yesterday and Today* adlı oyunundan uyarlanan *Maedchen in Uniform*, Prusya muvazzaf subayı kızlarının okuduğu bir yatı-

lı okula gönderilen Manuela (Hertha Thiele) adlı bir kızın çarpıcı hikâyesini konu edinir. Manuela, okuldaki baskıcı atmosferi reddeder ve aradığı huzuru aşık olduğu öğretmeni Bayan von Bernbourg'da (Dorothea Wieck) bulur. Okul müdiresi, Manuela'nın beslediği sevginin bir skandal olduğunu belirtirken, Manuela'nın sınıf arkadaşları da onu destekler.

Avangart yönetmen Leontine Sagan'ın ölümsüz bir lezbiyen klasiği olan film, piyasaya sürüldüğü 1931 yılında tüm dünyada büyük bir ilgiyle karşılanmıştır. Almanya'da yılın en iyi filmi ödülüne aday gösterilirken, New York'da, *World Telegram* gazetesi eleştirmenlerden biri, filmi 'yılın en iyi on yapımının onu birden' ilan etmiştir.

Otoriteye yönelik suçlamalar ve erotik imgelerle birleşen lezbiyen temasının güçlü ve olgun anlatımı, bütünüyle kadın oyuncular tarafından oluşan bu filmi Nazizmle

tırmanacak olan konformite ve baskıyı öngörebilmiş önemli filmler arasına sokmuştur.

Sagan'ın filmi, yatılı okullarda geçen lezbiyen temalı uzunca bir film listesinin ilk filmidir. 1958 yılında, film uluslararası üne sahip aktrislerden (Romy Schneider, Lili Palmer, Christine Kaufman) oluşan bir kadroyla ve çok daha büyük bir maliyetle yeneden çekilecek, ancak bu ikinci film hiçbir zaman aslının etki gücüne erişemeyecekti.

THE WOMEN [1939]

ABD , 132 dk.

Yönetmen: George Cukor

Oyuncular: Joan Crawford, Norma Shearer, Rosalind Russell, Mary Boland, Paulette Goddard, Joan Fontaine

Tür: Komedi

Yapımcı David O. Selznick tarafından *Gone with the Wind* [Rüzgâr Gibi Geçti] filminin se-tinden kovulmasından sadece üç hafta sonra, yönetmen George Cukor, bir MGM yapımı olan *The Women*'in yönetmen koltu-ğuna oturma şansını elde eder. Anita Loos and Jane Murnin tara-ından Claire Boothe'nin muhte-

şem Broadway oyunundan uyarılan filmin tümü kadınlardan oluşan 135 kişilik bir oyuncu kadrosunu gerektirmesi de, Cukor'un stüdyoların değişmez yıldızları arasındaki profesyonel rekabeti kendi çıkarına kullanmasına bahane olur.

Sonuç, görkemli bir eşcinsel filmi, asla unutulmayacak denli 'kaltakça' bir eserdir; yakıcı bir aşk, ihanet ve intikam öyküsüdür. Başrollerini (MGM'in iki büyük rakibi) Norma Shearer ve Joan Crawford'un oynadığı *The Women* Hollywood'un Altın Çağ komedileri arasındadır.

Öykü, New York yüksek sosyetesinden olan Mary Haines'in (Shearer) etrafında gelişir. Mary, kocasının servet avcısı Crystal (Crawford) ile aşk yaşadığını öğrenir. Mary'nin annesi ona hiçbir şey söylememesini ve Stephen'in yeni avından sıkılacağı anı beklemesini öğütler; ne var ki, aralarında ikinci Russell'in da olduğu bir grup sözde 'arkadaş' Mary'nin düştüğü utanç durum hakkında dedikodu yapmaktan keyif alır. Bir moda defilesinde, aşık rakibiyle yüz yüze gelmesinin ardından Mary, Reno'nun bir an evvel boşanmasının önünü kesmeye çalışır. Stephen'in Crystal ile evlendiği yönündeki haberler, korkularını haklı çıkarır ve Mary uygun anı geldiğinde

Joan Crawford (solda) *The Women* filminde

kocasını geri kazanabilmesini sağlayacak acımasız planlar yapmaya koyulur.

Bu kısa öyküyü bir yana bırakacak olursak, film temel olarak birbirinden ünlü yıldızların since sözlerle sürekli birbirlerini aşağılamalarına da bahane olmuştur. Cukor, Hollywood'a sesli filmler yapılmaya başlandığı sırada diyalog yönetmeni olarak girmiştir; bu nedenle filmde, sizin de fark edeceğiniz üzere, çok fazla diyalog geçer. Yine de, dikkatli olmak da yarar vardır; çünkü film bir diyalog çılgınlığıyla başlar ve sonuna değin böyle sürer. Sayısız kahkaha, bazı başarılı oyunculuklar ve sonsuz kalıklılık ve sinsilikle doludur. Post-feminist komedi öncesinin tatlı telaşına sahip film, 30'lu yılların *Sex and the City*'sidir.

Filmde hiçbir erkek oyuncu rol olmaz; dolayısıyla, gün, kadınların kütülü çorapları ve ge-

celikleriyle ortalıkta sekip durma günüdür. Crawford ve diğerlerinin sarf ettiğı iğneleyici sa- taşmaların tümü son derece eğ- lencelidir, oyuncuların büyük çoğunluğu bile isteye kendisini Crawford'un ellerine bırakır: 'Si- zin gibilere uygun bir laf var ama şimdi burada, yüksek sos- yete içinde söylenmez.'

Öte yandan, *The Women* ataer- kil değerleri hem üreten hem de eleştiren bir çelişkiler yumağı- dır. Filmin tuhaf açılışında, her aktris oynadığı karakterin doğa- sını yansıtan farklı bir hayvan ile takdim edilir (Shearer geyik, Crawford leopar, Russell ise panterdir.) ve film boyunca sü- ren gerilimin altında, bir erkeğı elinde tutmaktan ibaret olan bu oyunun kazananı olmak isteyen kadınların kaçınılmaz biçimde birbirlerinin rakibi olduğu dü- şüncesi yatar. 'Kız arkadaşlarına güvenme,' der Mary'nin annesi, 'onların aklına uyarsan, kocan- dan da olursun, yuvandan da.'

Sonuç bölümü muhafazakâr olmasına karşın, Cukor'un filmi hâlâ geleneksel romantik aşk düşüncesini ve evliliğın 'doğallı- ğını' sarsan yıkıcı bir potansiyele sahiptir. Eskinin kötü Yönetme- lik günlerinde, bu kaltak festi- valleri tek bir imada bulunma- dan nasıl anlatılabilirse öyle an- latılırdı. Oysaki *The Women* in

sonlarına doğru, başrol oyuncu- larından Lucile Watson, bekârlı- ğın nimetlerini överek şöyle der: 'Gamalı bir haç gibi yatağı yayıl- mak muhteşem bir duygu!'

THE WIZARD OF OZ [OZ BÜYÜCÜSÜ] [1939]

ABD 102 dk.

Yönetmen: Victor Fleming

Oyuncular: Judy Garland,
Frank Morgan, Ray Bolger, Bert
Lahr, Margaret Hamilton, Billie
Burke, Jack Haley

Tür: Müzikal

'Aman Tanrının! Aslanlar, kap- lanlar, ayılar.' L. Frank Baum'un kitabından uyarlanan, MGM al- tın çağının 3 milyon dolar büt- çeli sarsıcı yapımı *The Wizard of Oz* herkes tarafından büyük bir beğeniyle karşılanmış, daimi bir fantastik müzikal olmuş ve on- yıllar süresince bir 'aile filmi kla- sığı' olarak kalmıştır. İmgeleri -sarı tuğladan yol, Kansas kasır- gası, Oz Ülkesi- Em Hala, Toto, Dorothy, Teneke Adam gibi ka- rakterleri, filmin son sözü -'Ev gibisi yok'- ve *Over The Rainbow* gibi muhteşem şarkılarıyla film kültürel tarihte yerini almıştır.

Tüm zamanların en popüler ve sevilen filmlerinden biri olan *The*

Dorothy arkadaşlarıyla

Wizard of Oz muhtemelen onyıllar süresince en çok izlenen film olmuştur. Öte yandan, gökkuşağı canlandırması ve diyaloglarının çoğunun eşcinsel klişeler ve gey şifrelerinden kurulu olmasıyla birlikte filmin aynı zamanda eşcinsellerin de gözdesi olduğu su götürmez bir gerçektir.

Kasabalı kız Dorothy Gale karakteriyle, Judy Garland nesiller boyunca sinemaseverlerin gönüllerinde taht kurmayı başarmıştır. Müzikal imgeler siyah-beyaz ekranda başlar ancak kısa süre sonra muhteşem Oz Ülkesi'ne doğru teknikolor bir gezintiye çıkar. Dorothy renksiz, donuk kasabasının çok uzağında bir yerin, kendisini ifade edebileceği, hayallerinin peşinden gidebileceği bir gökkuşağı dünyasının hayalini görür. Kaç eşcinsel erkek böyle hayaller kuruyor ki?

Gerici küçük kasabalarda bu-

yümüş eşcinsel erkekler açısından, kaçmak daima bir numaralı öncelik olmuştur; birincil arzu, yeknesak kırsal yaşantısından kurtulup tümüyle yepyeni bir dünya bulmaktır: Londra'da, Manchester'da, New York'da, San Francisco'da... belki de Oz'da.

Beyaz perdede, genç Dorothy ile küçük, tatlı köpeği Toto'nun bir kasırgaya yakalanıp Kansas'taki evlerinden esrarengiz bir yere savrulmalarını anlatan bir macera öyküsü görürüz. Savruldukları bu yerde Dorothy tuhaf canlılar, iyi ve kötü çocuklar (Billie Burke ve Margaret Hamilton) ve kasabadaki hayatında gördüğü kimi yetişkinlerin benzerleriyle karşılaşır. Yol boyunca, arkadaşları Korkuluk (Ray

Bolger), Teneke Adam (Jack Haley) ve Ödleğ Aslan (Bert Lahr) ona eşlik eder. Dorothy muhteşem Oz Büyücüsü (Frank Morgan) ile karşılaşacağı ve birlikte arzularını gidermenin yollarını arayacakları kaleye giden Sarı Tuğladan Yol'da uzun bir yolculuğa çıkar.

Film temel olarak uzunca bir hayalden, bir genç kızın hayalinden ibarettir; yaşlı bir kraliçenin hayali de kolaylıkla bu olabilir. Aslında, Dorothy'nin hayaller ülkesine yolculuğu, eşcinsel topluluğun genelinde uzun yıllar süresince yankılanmıştır. 'Dorothy'nin arkadaşı' ifadesi, pek çok gey erkeğin kendisini ve diğer eşcinsel erkekleri tanımlamak için kullandığı bir ifadedir; Garland'ı ima eden 'Benim Judy'im' ise, çoğu gey erkeğin en yakın arkadaşından söz ederken sıklıkla kullandığı bir ifadedir; ayrıca hâlâ dünyanın birçok yerindeki pek çok gey barın ismi filme atıfta bulunur.

Peki, eşcinsel erkekler Oz'u neden bu denli seviyor?

En büyük korku 'görünür olmak'tır ve görünür olduklarında, bu korkuyu kesinlikle hatırlayacaklardır. *The Wizard of Oz*'un alt metnindeki korkuyu yenmek teması eylemlerde sinsi-ce verilir; dolayısıyla, eşcinsel hayranların filmin ana karakter-

rinin izini sürmüş olmaları şaşırtıcı değildir. Dorothy kendisini onu ya hiç anlamayan, onaylamayan ya da doğrudan ondan kurtulmaya çalışan insanların tehlikeli dünyasında bulur. Ayağına giydiği göz alıcı kırmızı ayakkabılarıyla, Dorothy kendisi gibi yepyeni bir hayat arayan alışılmadık türden, birbirinden renkli karakterlerin arasına katılır. Biyolojik olmayan yeni bir aile kurulur ve ortaya bir tür fantastik maceralar dizisi çıkar. Beyaz perdede görünür olan eşcinsel erkekler de böylesi radikal bir dönüşüm yaşamış, siyah ve beyazların olduğu muhafazakâr, kapalı dünyadan kendilerini keşfetmeye çalışan diğer yalnız insanlarla dolu rengârenk, büyüleyici ve kimi zaman sıradışı bir yere geçmişlerdir. Oz Ülkesi, farklı olanları özellikle cezbeder; çünkü burası, sıradışlıklara kesinlikle anlayışla yaklaşan bir tuhaf- lar topluluğudur. Sonunda, Korkuluk'u gerçekten yakışıklı bir hâlde görürüz, Aslan artık cesurdur ve Teneke Adam'ın bir kalbi vardır; çünkü o ana değin tümünün de tek eksiği, özsaygıdır.

Gey ikonu Judy Garland'ın filmde yer alıyor olması da daha sonraki kuşaklar açısından filmin albenisini bir kat daha artırmıştır. Aktris duygusal anlamda çalkantılı bir yaşam sürmüş ve

MGM, acımasız yoğunluktaki çekim süreçleri boyunca onu sürekli ilaçlarla ayakta tutmaya çalışmıştır. Garland'ın trajik hayatı (1969 yılında yüksek dozda ilaç alımından öldü) sonradan onu naifleştirecek ve kandırılmış olan Dorothy geçmişe baktığında her şeyi daha da üzüntü verici bulacaktır.

Popülaritesinin kaynağı ne olursa olsun, Oz, bilincimizde ve ilköcukluk anılarımızda silinmez bir yere sahiptir. Film, çekim tekniklerindeki muazzam gelişmelere, özel efekt gibi yeni teknolojileri rağmen, hayatta kalmayı başarmış ve daima, özellikle de Noel gecelerinde en yüksek reyting oranlarına ulaşan bir televizyon klasığı olmuştur. 'Over the Rainbow' şarkısını yeniden dinlemek dahi yalnızlar açısından oldukça değerlidir.

Ne var ki, tüm büyük filmler dev perdede izlenmeyi hak eder; buradan hareketle, yakın dönemde Liverpool'da düzenlenen 'Aykırlar' adlı bir eşcinsel filmleri festivali *The Wizard of Oz* filmi oldukça özel koşullarda izleyicinin beğenisine sunmuştur. Müzik ve efekt bandıyla filmin yeni, dijital baskısı oluşturulmuş ve John Wilson'ın şefliğinde çalan Liverpool Filarmoni Orkestrası müziği eşliğinde izleyicilerin beğenisine sunulmuştur. Ay-

rica, filmin hayranlarından gösterime kırmızı terlikler ve en sevdikleri Oz karakterlerinin kıyafetiyle gelmeleri istenmiştir.

Bu türden özel gösterimlere ek olarak, 2006 yılında liste başı bir Broadway müzikali olan ve Oz cadıları, Kötü Cadı Elphaba ve İyi Cadı Glinda'nın 'arka planını' konu edinen *Wicked*'in sahnelenmesiyle birlikte, *The Wizard of Oz* bir kez daha kültür sahnesine taşınmıştır. Gey yazar Gregory Maguire'nin romanından uyarlanan gösteri daha sonra aynı başarıyı bir kez daha yineleyeceği Londra'daki *West End* sahnesine taşınmıştır.

1939'a geri dönecek olursak, En İyi Film ödülüne aday gösterilmiş olmasına karşın, Victor Fleming'in filmi bu ödülü alamamış ve fakat kimi diğer dallarda ödüle layık bulunmuştur: Jüri Özel Ödülü (Judy); En İyi Film Müziği (Herbert Stothart) ve son olarak da En İyi Özgün Şarkı ('Over the Rainbow'). Daha yakın dönemde ise, şarkı Amerikan Film Enstitüsü'nün 'Yüzyılın En İyi Şarkıları' listesinin bir numarası olarak gösterilmiş ve enstitü yönetimi 'Over the Rainbow'un tüm ulusun gönlünü fethederek sinema duvarlarının çok ötesinde yankılandığını belirtmiştir.

OSSESSIONE [1942]

İtalya, 160 dk.

Yönetmen: Luchino Visconti

Oyuncular: Massimo Girotti,
Clara Calamai, Elio Marcuzzo

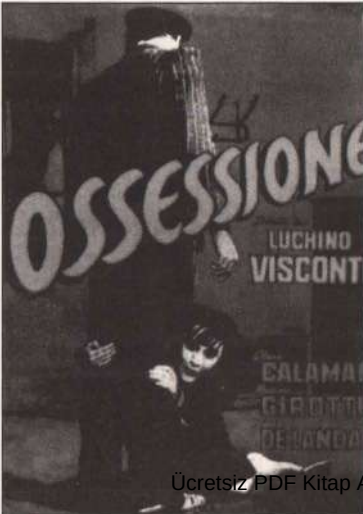
Tür: Yeni gerçekçi dram

The Postman Always Rings Twice filmi beş kere çekilmiş ve hatta opera olarak da sahnelenmiştir; ancak, yönetmeninin ilk güçlü filmi olan Luchino Visconti versiyonu, James M. Cain'in 1934'de yayınlanan klasikleşmiş gerilim romanının izinsiz ve kısmen eşcinselleştirilmiş bir versiyonudur. En sürükleyici gerilim filmlerinden biri olan -

eşcinsel sineması tarihi açısından bir dönüm noktası- *Ossessione* aynı zamanda sert, belgesele yakın tekniği, amatör oyuncuların oluşması ve işçi sınıfı karakterlerini vurgulamasıyla bilinen Yeni Gerçekçi hareketin etkilerini oldukça yoğun biçimde taşır. Yeni gerçekçilik tüm dünyada film çekim tarzlarını esnetmiş ve tartışılır olmakla birlikte Fransız Yeni Dalga öncesi sinemadaki en önemli gelişme olmuştur.

Ossessione'de, Visconti orijinal öyküye ana hatlarıyla sadık kalmıştır. Film, misafirhanesinde kalan Gino (Massimo Girotto) adlı yakışıklı ve güçlü erkeğe saplantılı bir aşk besleyen güzel ve fakat öfkeli kadın Giovanna (Clara Calamai) hakkındadır. Şişman ve huysuz kocasıyla yaşadığı aşksız evliliğe sıkışıp kalmış olan Giovanna, kocasını öldürmesinde kendisine yardım etmesi için Gino'ya yalvarır; bu sayede, kocasının epey yüklü miktardaki sigorta primini de alabileceklerdir. Ne var ki, cina-yetin ardından ikili kendilerini bir korku, utanç ve kıskançlık sarmalının içinde bulur.

Senaryonun yardımcı yazarlığını da üstlenmiş olan Visconti, orijinal metinde büyüleyici bir değişiklik yapar ve Gino'ya cina-yetin öncesinde ve sonrasında

daha iyi bir yaşam şansı öneren baştan çıkarıcı gey gezgin Lo Spagnolo'yu (Elio Marcuzzo) öyküye dâhil eder. Cinsel iktidarı ve sevecenliği bir arada barındıran Gino ve Lo Spagnolo sahneleri filmde geçtikleri yerler açısından hem şaşırtıcıdır hem de oldukça etkileyicidir. En az filmin heteroseksüel diğer ilişkisi denli yasadışı olan bu ilişki filmin sert dini ve siyasi eleştiriler almasına yol açmıştır. Faşistler işi filmin negatiflerini yakmaya kadar götürmüşlerdir; neyse ki Visconti bir kopyasını korumayı başarmıştır. Visconti, romanın yazarı M. Cain'den izin almamış olduğundan, film Amerika'da uzun süre yasaklanmış ve ancak 1975 yılında ortaya çıkabilmiştir.

Eşcinselliğini saklamadan yaşayan büyük film yapımcısı Visconti, İtalya'nın en büyük enternasyonalisti, opera türünün en büyük gerçekçi sanatçısı ve Marksistlerin en aristokratı (en asil kandan geleni; lakabı Kızıl Kont'tur) olarak bilinir. Çektiği on iki filmden yalnızca birkaçında (*Ossessione* bunlardan biridir) önemli gey karakterler yer almış olmasına karşın, bunlar eşcinsel sinemasının evrimi açısından son derece önemli karakterlerdir.

MILDRED PIERCE [1945]

ABD 109 dk.

Yönetmen: Michael Curtis

Oyuncular: Joan Crawford, Zachary Scott, Jack Carson, Eve Arden, Ann Blyth, Bruce Bennett
Tür: Melodram

Bir pembe diziden çok daha fazlası olan bu dokunaklı film, bir Joan Crawford klasiğidir ve MGM stüdyosu tarafından serbest bırakıldığı dönemde onun adına tek kelimeyle bir zafer olmuştur.

Film, işsiz ve dırdırcı kocasından ayrılan ve kızına kendisinin hiçbir zaman sahip olamadığı imkânları sunan Mildred'in (Crawford) öyküsünde Amerikan rüyasındaki kusurları kayda alır.

Mildred, Bert (Bennett) ile yaşadığı başarısız evliliğin ardından geçimini sağlayabilmek için garsonluk yapmak zorunda kalan bir kadındır. Bir restoranda garsonluk yaparak şımarık ve huysuz kızı Veda'nın (Blyth) ihtiyaçlarını karşılayacak parayı kazanmaktadır. Oysaki Veda 'Annem bir garson parçası!' diye söylenmektedir. Daha sonra, Mildred'in çalıştığı restoranın sahibi, aşâğılık Monte (Scott)

Ann Blyth (solda) ve Joan Crawford, *Mildred Pierce* filminde

sahne alır; Monte değişmek istemektedir. Ne iş yaptığı sorulduğunda, 'Ben gezerim, hem de çok güzel gezerim' der. 'Güzel kahverengi gözlü' Monte, Mildred'in ikinci kocacığı olur. Ancak, kocacığının üvey kızıyla ilişkisi olduğunu öğrenen bir ane ne yapabilir?

Çarpıcı sahneleri, zengin sinematografisi ve Curtiz'in kusursuz yönetimiyle, *Mildred Pierce* şüphesiz ki bir klasiktir. Filmde sergilediğı yıldızlara yaraşır oyunculuk, Joan Crawford'u yeniden üne kavuşturmuş, ona En İyi Kadın Oyuncu Oscar'ını kazandırmıştır. James M. Cain'in kasvetli romanından yapılan bu uyarlamadaki en şaşırtıcı şey, bütün oyuncu kadrosunun hünerlerinin yaydığı parıltıdır. Tek bir fire dahi yoktur.

Filmin eşcinsel sinemaseverlere çekici gelmesinin altında ya-

tan neden ise, gerçek bir diva ve gey ikonu olan Crawford'un varlığı ve filmin en az sonrasındaki filmler denli eşcinsel olmasıdır. *Carry On* serisinden önce, *Absolutely Fabulous*'dan, *Divine*'dan önce, sürüsüne bereket dramla dolu bir öykü olan *Mildred Pierce* vardır. Film, alaycı diyaloglar, unutulmaz oyunculuklar ve Crawford'un kendisinin büyüleyici aurasıyla gönülleri fetheder.

Mildred'in garson kıyafetiyle köle gibi çalıştığı sahne, acımasız kızının 'keşke annem olmasaydın' tiradı ve Mildred'in 50'lerin tabularıya striptiz dansı yapan kızını görmek üzere gittiği gece kulübü sahnesi filmin en eşcinsel sahneleri arasındadır.

ROPE [ÖLÜM KARARI] [1948]

ABD 80dk.

Yönetmen: Alfred Hitchcock

Oyuncular: James Stewart, John Dall, Farley Granger, Cedric Hardwicke

Tür: Korku gerilim

Baştan sona gerilim ve başarılı kamera kullanımlarıyla dolu olan *Rope*'da -Hitchcock'un ilk renkli filmi- her şey tek bir sahne üzerine kuruludur ve düğünün çözülmesi emsalsiz bir za-

manda gerçekleşir. Yaşanmış bir olaydan uyarlanan bu tüyler ürpertici klasik, 1924 yılında eğlenmek ve aynı zamanda kusursuz bir cinayet işleyebilip işleyemeyeceklerini görmek isteyen iki öğrencinin başka bir öğrenciyi öldürmesini konu edinir.

Gey yazar Arthur Laurents'in Hume Cronyn ve Ben Hecht ile birlikte yazdığı senaryo, Patrick Hamilton'ın *Rope's End* adlı oyunundan hareketle kaleme alınmıştır.

Hitchcock'un ele aldığı Leopold-Loeb konusu, eğlenmek isteyen iki gencin (Dall, Granger) bir arkadaşlarını öldürmesini ve ardından davetliler arasında kurbanın babası (Cedric Hardwicke), nişanlısı (Joan Chandler) ve diğer aile fertlerinin de olduğu bir kokteyl partisi düzenlemesini anlatır. Partide bir de cinayeti gün yüzüne çıkarmak olan katillerin öğretmeni (James Stewart) vardır.

Büyük film yapımcısı, acımasız eleştirmen Jean Renoir, filmi şu sözlerle kapı dışarı etmiştir: 'bu, eşcinsellikle ilgili bir film ve çocukların öpüşüklerini bile göstermiyorlar.'

Öte yandan, bugün *Rope*'u izlemek kesinlikle ferahlatıcı bir etki yaratır. İzleyiciler, Yapım Yönetmeliği günlerinde herhangi bir şekilde eşcinsellikten bah-

setmenin yasak olduğunu akılda tutmalıdır. Ne var ki, Hitchcock, gerçek hayattaki gey çocuk katilleri Nathan Leopold ve Richard Loeb karakterlerinde gey aktörler John Dall ve Farley Granger'a görev vererek denetçilerin gözlerindeki perdeyi çekip çıkarmayı başarmıştır. Warner Bros yöneticileri inanılmaz biçimde film tamamlanıp artık her şey için çok geç olana değin, eşcinsel imaların asla farkına varmamışlardır. Film denetçilerin ofisine gönderildiğinde, hepsi nefeslerini tutmuştur; nihayetinde film şaşırtıcı bir biçimde denetçilerin ellerinden kaçmayı başarmıştır.

Hitchcock garip bir biçimde katil karakterlerini oynamaları için öncelikle Montgomery Clift ve Cary Grant'in kapısını çalar. Ne var ki, eşcinsel alt metin Grant ve Clift açısından fazla aşıkardır, dolayısıyla teklifi kabul etmezler.

Yenilikçi film yapımında dalının en iyi örneği olan *Rope*, ufak tefek zaman, mekân ve açı değişiklikleri dışında, daha çok bir tiyatro oyunu havasındadır. Günümüzde çekilen pek çok Amerikan ve İngiliz filminin formül sel kurgu tarzıyla karşılaştırıldığında, Hitchcock'un çektiği başarılı uzun sahne ve aralıksız sekanların bu tarzın erken örnek-

leri oldukları kolaylıkla görülür. Deneysel on dakika, eylemin yapılan hareketlerden öte, kendi yapısı içinde belirmesine izin vererek klostrofobinin ve rahatsız edici gerilimin sürmesine hizmet eder. İzleyici, kameranın göstermesini beklemeksizin meselenin özünü kendi başına keşfedebilir.

Aynı öykü on yıl sonra Richard Fleischer tarafından *Compulsion* (1959) adıyla yeniden çekilmiştir; eşcinsel bakış açısı bu filmde daha da belirgindir. Daha yakın geçmişte ise, öykünün iki erkeği arasındaki yıkıcı tutkuyu irdeleyen Tom Kalin versiyonu, *Swoon* (1992) piyasaya sürülmüştür.

ORPHÉE [1950]

Fransa, 95 dk.

Yönetmen: Jean Cocteau

Oyuncular: Jean Marais, Maria Casares, Francois Perier, Juliette Greco

Tür: Gerçeküstü alegori

Jean Cocteau'nun fantastik Orpheus destanı güncellemesi, sinematik bir şiir, büyüleyici bir yapıttır. Unutulmaz, derin bir etkiye sahip olan film, sinemadaki hiçbir şeyle karşılaştırıla-

mayacak denli büyük bir meydan okumadır.

Fransız şair ve film yapımcısı, engin hayal gücüyle karşı konulmaz duygular üretme ustasıdır. Ölümünden 40 yıl sonra, bugün bile, 'Evet, bu kesinlikle bir Cocteau yapımı' diyebileceğimiz denli belirleyici bir tarz, iç dünyasını açığa vuran lirik bir bakış açısı oluşturmuştur.

Cocteau'nun yönetmen koltuğunda oturduğu beşinci film olan *Orphée*, savaş sonrası Paris'ine kurulmuş, bile isteye boş ümitler veren sayısız yorumlamaya açık, hipnotize edici güzelikte bir alegorik Yunan miti yeniden anlatımıdır.

Cocteau, sinemayı oyuncuların izleyiciyi hipnotize ederek aynı rüyayı görmesini sağladığı büyülmüş bir yer olarak görmüştür. Filmde, Jean Marais arzu nesnesidir ve şüphesiz ki pek çok eşcinsel erkeğin rüyalarını süslemektedir. Marais gerçek yaşamda Cocteau'nun sevgilisidir ve dönemin en yakışıklı yıldızlarından biridir. *Orphée* filminde, Marais, etrafı hayranları tarafından kuşatılmış şair *Orphée* rolünde oldukça etkileyici bir oyunculuk sergiler. Şair radyo kanalıyla öteki dünyadan sesler duyar. Siyah eldivenleriyle aynada beliren Prenses Ölüm (Maria Casares) ile dahi tanışır.

Cocteau, pek çok sinematik efekti büyük bir hünerle kullanır; bu efektlerin en unutulmazlarından biri, buradan sonraki hayatın kapısını simgeleyen bu aynadır: 'Bizler yaşlanışımızı aynalarda izleriz. Aynalar bizi ölüme yaklaştırır.'

Cocteau'nun diğer pek çok yapıtı gibi, burada da güzel Marais'in yanı sıra herkesi hayran bırakan bir başka *queer* betimleme daha vardır: bir özel şoförün kullandığı Rolls Royce'un arka koltuğunda bu dünya ile sonraki arasında yolculuk eden Marais'e ölüm kuryeleri olan deri elbiseli, motosikletli bir şeytan konvoyu eşlik ediyordur.

Orphée üzerine yazdığı bir makalesinde, Cocteau şunu doğrular: 'Bir şeyi kanıtlamak düşüncesiyle yola çıkan yapıtlardan daha aşağılık bir şey olamaz. *Orphée* doğal olarak herhangi bir şeyi kanıtlamaya çalışıyormuş gibi görünmekten dahi kaçınır.'

Orphée gerek diğer çalışmalarıyla arasındaki dikkate değer tutarlılığı, gerekse de kendi kişisel saplantılarına bağlılığı açısından Jean Cocteau'nun çektiği en başarılı yapıt olarak görülür. Film; hayal ve arzular, yaşam ve ölüm, gerçek ve yanılsama arasındaki yakınlığı keşfe çıkar. Ayrıca, film Cocteau'nun **bütünüyle kendi** mantığına, kendi kurallarına sa-

hip yetenekli dünyasına duyduğu mutlak bağlılığı da ortaya koymayı başarır. Filmdeki şoförün dediği gibi: 'Anlamaya gerek yok, gereken tek şey, inanmak.'

UN CHANT D'AMOUR [1950]

Fransa, 25 dk.

Yönetmen: Jean Genet

Tür: Deneysel

Fransız roman ve oyun yazarı Jean Genet, *Un Chant d'amour'u* 1950 yılında yazmış ve yönetmiştir. Eşcinsel arzu ilahisi olan film, gey sinemasının en önemli filmlerinden biri olarak anılmaktadır.

Bir Fransız hapisanesinde geçen filmde, hücreye kapatılmış iki mahkûm öfkelerinden ve yalnızlıklardan kurtularak gardiyanların röntgenci bakışları altında hücrelerini ayıran duvardaki küçük bir delikten birbirlerinin arzularını tatmin ederler.

Genet'nin sessiz, şiirsel ve yoğun bir biçimde bedensel görünüm içeren eşcinsel arzu anlatımında, gardiyan ve mahkûmların devinimi baskıcı otorite altındaki bireyin özgürlük olasılığı ve acımasız kurumsallaşmanın etkileyiyle keşfedilir. Arzunun -aşk ve özgürlüğün yanı sıra, zorbalık, baskı, şiddet ve direncin- gözle görülür biçimle makineleşmesi yoluyla kurulan son derece önemli bir dizi duygulanım ve güdülenim vardır.

Ayrıca, tekrarlanan konuların açığa vurulması da Genet'nin filmi ile roman, şiir ve oyunlarında kullandığı sinematografik teknikleri -kolajlar, geri dönüşler ve yakın çekimler- birleştirir.

Film, 35 mm.lik sabit kame-rayla ve profesyonel bir ekiple çekilmiştir; oyuncular ise, Genet tarafından Montmartre'deki arkadaş ve sevgilileri arasından seçilmiştir. Esasen birkaç yakın arkadaşına izletmek niyetiyle çekilen film başlarda Genet ve çevresini memnun eder; ancak daha sonradan Genet, filmin geçersizliğini ilan etmiş, Centre National de la Cinematografie tarafından verilen 1975 yılının 'En İyi Film' ödülüne de reddetmiştir.

Yazar Edmund White, Jane Giles tarafından kaleme alınan *Criminal Desires: Jean Genet and Cinema* adlı kitabın önsözünde

şu yorumu yapar: 'Un Chant d'amour'u reddetmesinin nedeni, filmin [ilk romanı Çiçeklerin Meryem Anası'nın aksine] salt pornografik olduğu yönündeki korkusu olabilir. Şüphesiz ki, onu resmen geçersiz ilân ettiği 1970'li yıllarda başka pek çok senaryo daha yazmıştı ve bir sanat dalı olarak sinema hakkındaki düşünceleri zaman içinde değişmişti.'

Aşırı mahrumiyet ve aşağılanma dolu yıllardan bir şair, roman ve oyun yazarı olup Jean Cocteau ve Jean-Paul Sartre gibi isimlerin takdirini kazanan bir çeşit varoluşçu kahramana dönüşmeyi başarmış olan Genet, Fransa'nın en başına buyruk sanatçılarından biridir. Sinema ortamından oldukça etkilenmiş ve kariyerinin devamında çok sayıda senaryo yazmış olmasına karşın, *Un Chant d'amour* Genet'nin hem yazıp hem yönettiği tek filmidir. Uzunca bir süre eşcinsel sinemasının en simgesel filmlerinden biri olarak anılan film, Derek Jarman'dan Todd Haynes'e (1991 yapımı filmi *Poison* doğrudan Genet'nin yapıtından esinlenmiştir) değin sonraki nesil film yapımcıları üzerinde tartışmasız etkiler yaratmıştır.

Un Chant d'amour bitmek bilmez tartışmalar ve uluslararası sansür nedeniyle yıllarca izlene-

memiştir. Eşcinsel hak ve ifade özgürlüğünün davası olan film, hak ettiği üzere yeraltı sinemasının yapıtların biri olarak anılmaktadır.

Birleşik Devletler'de 70'lerin sonlarına değin büyük oranda sansürlenmiş ya da doğrudan yasaklanmış olan *Un Chant d'amour*, korkaklara uygun değildir. İngiliz Film Enstitüsü daha sonraları mastürbasyon, orgazm ve eşcinsel eylem sahnelerinin önemli yer aldığı orijinal filmi makaslanmamış hâliyle piyasaya sürmüştür. Enstitü ayrıca piyasaya sürülen DVD'ye Derek Jarman'ın *Caravaggio* filminin bestecisi Simon Fisher tarafından kaydedilen yeni bir hareketli şarkıyı da eklemiştir.

50 yıl sonra Genet'nin filmine dönüp bakacak olursak, büyüleyici ve dokunaklı bir filmle karşılaşır, büyük bir şairin göz kırptığını görürüz; ne üzücüdür ki filmdeki tek göz kırpma budur.

ALL ABOUT EVE [PERDE AÇILIYOR] [1950]

ABD 138dk.

Yönetmen: Joseph L. Mankiewicz

Oyuncular: Bette Davis, Gary Merrill, Anna Baxter, George

Sanders, Celeste Holm, Thelma Ritter, Marilyn Monroe, Hugh Marlowe, Gregory Ratoff
Tür: Eşcinsel komedi/dram

Joseph L. Mankiewicz'in Broadway olarak bilinen şov dünyası savaş alanına önyargılı bakışı muhtemelen Hollywood sinema dünyası için de geçerlidir.

Bette Davis, kırkıncı filmini henüz bitirmiş olan acı verici bir otantik havaya sahip diva Margo Channing karakteriyle kariyerinin en iyi oyunculuğunu sergiler: Döneminin hem hâlâ önemli isimlerinden biri olan hem de artık yaşlanmaya başlayan eşcinsel yıldız, yerini daha genç aktrislerle kaptırma tehdidi altındadır. Oyuncu, tam bir yaşayan ef-sanedir; oldukça yeteneklidir ve sert mizaçlıdır. Öte yandan, sürekli etrafında dolanan, onunla ilgilenen, ona tapan birinin varlığına ihtiyaç duymaktadır ve bu kişi, yani yıldız taparcasına

Soldan sağa: Anne Baxter, Bette Davis, Marilyn Monroe, George Sanders

hayranlık duyan masum Eve (Anne Baxter) gelmek üzeredir. Ancak, görüntüler yanıltıcı olabiliyor. Genç kadın, Margo'nun bir anlamda sekreteri ve sırdaşı olarak işe alınır ve ağır ağır kendisine iyilik eden kadının erkeğini ve kariyerini çalmaya koyulur. Margo, olan bitenin farkına varmaya başlar ancak Eve pohpohlamalar ve ikiyüzlülüklerle zirveye giden yolda ilerlemeyi sürdürürken Margo'nun talih-sizliğini umursamaz.

Eve, ilk başta lezbiyen bir karakter olarak yazılmıştır; ancak cinselliğine yönelik tüm açık imalar sonradan senaryodan çıkarılmıştır. Yine de, işin iç yüzünü bilenler açısından, eşcinsel alt metin son derece açıktır: Eve'in Margo'ya gizli gizli yaklaştığı sahnede, Eve'in oda arkadaşının görüldüğü sinsi sahnede ve Margo'nun erkek arkadaşı Bill Shampson'a dönüp 'Sizi gidi sizi! -siz iki âşık ne yapıyorsunuz bakalım?-' dediği sahnede imalar oldukça açıktır. Son olarak, hâlâ olayı anlamayanlar varsa diye, Eve kendi kurduğu tuzağın bir benzerine düşer: Otel odasına sızmayı başarmış genç bir kadın hayranını bulur ve akılsızca kızı geceyi kendisiyle birlikte geçirmeye davet eder.

Mankiewicz yazar ve yönetmen olarak parlak bir başarı elde

etmiştir. Öte yandan, bu sinik ince komediye duygusal salınım ve derinliği veren şey, Davis'in Margo Channing karakteriyle sergilediği yakıcılıktır.

Hollywood'un en iyi sahne arkası dramlarından biri olan eser, çoğunlukla Davis'in günahkâr ağzından fışkıran sert ve kaltakça sözlerle adeta şampanya gibi köpürür. Oyunculardan yalnızca eşcinsel tiyatro eleştirmeni Addison De Witt karakteriyle -ve aynı zamanda filmin anlatıcılığını üstlenmiştir- muhteşem bir dönüş yapmış olan Sanders, Oscar kazanmış olsa da, bütün oyuncu kadrosu formunun zirvesindedir (Marilyn Monroe'nun da küçük bir rolü vardır).

Lezbiyen alt metinle birlikte, filmin eşcinsel topluluğun beğenisini kazanmış olmasının bir diğer nedeni de filmin yıldızıdır. Joan Crawford gibi, Bette Davis de gerçek bir gey ikonu ve kelinin bütün olumlu anlamlarıyla birlikte tam bir 'kaltaktı'. Davis, *All About Eve*'de krallara yaraşır uzun kıyafetiyle şöhret basamaklarından gerisin geri düşerken, gözlerinde yanan ateşi kusursuz bir güç portresi çiziyordu. Ölümsüz cümlesi 'Kemerlerinizi bağlayın, sarsıntılı bir gece olacak!' ile tam da görünür olmak mücadelesi veren ya da çok da güvenilir gelmeyen bir

ça korkunç bir yöntem ancak Mineo bir şekilde yığınla sorunu olan zengin genç Plato için kaygılanmamızı sağlar: babası ortadan kaybolmuştur; annesi ise onu evin hizmetçisine bırakıp sürekli bir yerlere gitmektedir. Plato arkadaş ya da birlikte bir aile olabileceği birilerini arıyordur. Yirmi dört saatin sonunda üçlü sıkı dost olmuşlardır.

Rebel, tek ihtiyaçları sevildiklerini hissetmek olanların öyküsüdür. Judy, Jim'de kusursuz ruh ikizini bulmuştur. Plato da Jim'i sevmektedir ancak bu gizli bir aşktır; Plato sürekli gizli eşcinselliği ile hesaplaşmaktadır. Plato, Jim geceyi onunla birlikte geçirirse, onu sevebilirdi: "Hey, benimle eve gelmek ister misin? ... Eğer gelmek istersen, sohbet eder ve sabah da birlikte kahvaltı yaparız..."

Başrolünü oynadığı *East of Eden* [Cennetin Doğusu] ve *Giant* [Devlerin Aşkı] adlı diğer iki filmin arasında çekilen *Rebel*, asabi ve yabancılaşmış Dean imajını en iyi özetleyen filmidir. Marlon Brando'nun oyunculuk tarzını benimsemesinin yanı sıra kendisine karşı duygusal anlamda kesinlikle dürüst olma kararı alan Dean şüphesiz ki artık bir oyuncunun ötesinde, bir ikonudur ve *Rebel* onun en ölümsüz yapıtıdır.

SOME LIKE IT HOT [BAZILARI SICAK SEVER] [1959]

ABD 122 dk.

Yönetmen: Billy Wilder

Oyuncular: Tony Curtis, Marilyn Monroe, Jack Lemmon, Joe E. Brown, George Raft, Joan Shawlee, Mike Mazurki, Pat O'Brian

Tür: Komedi

Some Like It Hot, karşı cinsin kıyafetlerinin giyildiği bir komedi klasiğidir. Amerikan Film Enstitüsü tarafından tüm zamanların en iyi komedi filmi seçilen filmin eşcinselliği ve sıradışılığı onu tüm dünyadaki eşcinsel izleyicilerin en beğendiği filmler arasına sokmuştur.

Filmde, Tony Curtis ile Jack Lemmon, Mob'un meşhur Sevgililer Günü katliamında giriştiği kanlı eyleme tanıklık eden Joe ve Jerry adlı iki gezgin Chicago caz müzisyeni rollerindedir. Bir an evvel kaçıp gitmek isteyen ikili tanınmamak için 'Josephine' ve 'Daphne' kılığına girer ve bir kadınlar korosuna katılır.

Yönetmen Billy Wilder, gözü-nü güneşli Florida'ya diken kadın korosu karakterlerinde gürültüyle oynayıp seken kusursuz bir oyuncu kadrosu oluşturmuştur. Yıldız albenisine sahip Marilyn

Tony Curtis (solda) ve Jack Lemmon,
Some Like It Hot

[Bazıları Sıcak sever] filminde.

Monroe, zengin bir koca arayan seksi Leh asıllı Amerikalı Sugar Kane rolüyle göz kamaştırmaktadır. Kadınlar arasındaki erkeklerden biri olan Joe, güzel Sugar'a aşık olmuştur ancak asla gerçek kimliğini sergileyememektedir. Bunun yerine, kendisini paraya aç şarkıcılara kur yapan bir milyoner olarak gösterir. Jerry de kendi ikilemleri ile boğuşmaktadır: çapkın milyoner Osgood Fielding (Joe E. Brown) hediyeler gelmeye devam edip yaşlı azgın kurt güvenli bir mesafede tutulduğu sürece, ilgisini doğrudan Daphne/Jerry'ye yöneltir.

Filmin sonuna gelindiğinde, Osgood artık Lemmon'ın Daphne karakterine sınırlılaşmış aşık

olmuştur; onu bir tekneyle gezintiye çıkarır ve kendisine evlenme teklifinde bulunur. Lemmon, onu bu fikrinden caydırmayı başaramamasının ardından, çaresizce şunu der: 'Osgood, anlamıyor musun? ... Ben erkeğim!' Duyduklarından pek de etkilenmiş görünmeyen Osgood'un ise yanıtı nettir: 'Hiç kimse mükemmel değildir!'

O hâlde, şayet kadın kıyafeti giymiş erkek komedilerinin Priscilla ya da *Too Wong Foo* ile zirve yaptığını düşünüyorsanız, bir kere daha düşünmenizi öneririm: kusursuz bir dille senaryolaştırılmış, muhteşem oyunculara sahne olmuş, bu nüktedan komedi, tüm zamanların en iyileri arasındaki yerini çoktan almıştır.

SUDDENLY LAST SUMMER [1959]

ABD 114 dk.

Yönetmen: Joseph L. Mankiewicz

Oyuncular: Elizabeth Taylor, Katharine Hepburn, Montgomery Clift

Tür: Psiko-dram

Suddenly Last Summer, eşcinsel sineması tarihinin büyük çığır açan filmlerinden biridir. 1959 yılında çekilen bu filmle

birlikte, Sinema Filmı Yapım Yönetmeliği ve Katolik Kilisesi, bir Amerikan filmine ilk erkek eşcinsel karakterini dahil etme ayrıcalığını bahşetmiş oluyordu. Öte yandan, malum sözcük asla kullanılmaz, karakter hiç konuşmaz ve yüzü de beyaz perdeye yansımaz. Karakterin adı, Sebastian Venable'dir.

Tennessee Williams'ın güçlü oyununun Gore Vidal'ın klasik ancak birebir uyarlaması olan film sadece Elizabeth Taylor ve Katharine Hepburn gibi yıldızlarıyla Oscar'a aday gösterilmemiş (her ikisi de ödülü alamaz), aynı

zamanda Londra yakınlarındaki Shepperton Stüdyolarına esrarengiz bir biçimde New Orleans havası vermeyi başarmasıyla da ünlenmiştir.

1937'de New Orleans'ta geçen Joseph L. Mankiewicz filmi, birlikte çıktıkları bir Avrupa seyahati esnasında eşcinsel kuzenini feci bir şekilde yitiren Catherine Holly'nin (Taylor) yaşadığı travmayı konu edinir. Öldürülen erkeğin zengin annesi Violet Venable rolündeki Katharine Hepburn, oğlunun ölümünün detaylarını duymaya katlanamaz; bunun yerine Catherine'nin delirdiğinde ısrar ederek doktoru oğlunun başına gelenlerin kuzeninde bir lobotomi meydana getirmiş olabileceği konusunda ikna etmeye çalışır. Violet, lobotominin Sebastian'ın kendisini sömürmek isteyen gözü dönmüş gençler tarafından yakalanıp lime lime edilışine tanık olan kızın o günün hafızasında yer aldığı yeri beyninden çıkardığını düşünür. Ancak Dr. Cukrowicz (Montgomery Clift) kızın açıklanamayan hareket ve sözlerinin nedenlerini aramaya karar verir ve nihayetinde genç beyin cerrahı annenin gizlemeye çalıştığı sır perdesini aralar. Pentothal sodium enjekte ederek, Catherine'nin sanrılarının aslında gerçek olduğunu keşfeder. Bunun

ardından ise, Violet'i oğlunun korkunç ölümüne ilişkin savıyla yüzleştirmek durumunda kalır.

Williams'ın oyunu, cinayete kurban giden erkeğin ölümünün kuzenini neden bu denli travmatik etkilediğini oldukça açık biçimde anlatırken, Vidal tarafından yazılan ve yönetmen Joseph L. Mankiewicz'in vahşi ve karamsar gerilimiyle yüklü bu uyarılama, izleyicilerin satır aralarını okumalarına ve Sebastian Venable'nin ölümüne ilişkin kendi kuşkularını oluşturmalarına olanak tanır. Taylor, kuzeninin ölümüyle dehşete düşen ve baskıcı halasının saplantısıyla sessiz kalmaya itilen genç kız karakteriyle yine formunun zirvesindedir. Hepburn de nadir canlandığı karakterlerden biri olan kötü kadın karakterinde sergilediği oyunculukla benzer bir yetenek gösterisi sunar.

Kelimenin tam anlamıyla bir klasik olan *Suddenly Last Summer*, zihinsel rahatsızlık, eşcinsellik, yamyamlık gibi çekildiği dönemde yoğun tartışmalara yol açmış pek çok konuya parmak basar. Doğrusunu söylemek gerekirse, çok fazla çıkarsama vardır ancak bunların çok azı filmde gösterilir. Vahşi cinayet sahnesi, örneğin, kameranın Sebastian'ı katleden çocuklara çevrilmesi yoluyla bütünüyle izleyici-

lerin hayal gücünü bırakılır. Dolayısıyla, yalnızca çıkarsama filmin temasını daha da yukarı çıkarabilir.

OYUNCULAR VE YÖNETMENLER

JAMES BYRON DEAN

Oyuncu
1931-1955

Hiç tartışmasız en çok sevilen ve hayranlık duyulan gey ikonlarından biri olan James Byron Dean'in Amerikan gençlik kültürü üzerinde büyük etkisi olmuştur.

Indiana, Marion'da doğan Dean kariyerine New York sahnesinde başlamış ve 1950'lerin *Kraft Television Theater*, *Danger* ve *Cenral Electric Theater* gibi dizi hâlinde yayınlanan televizyon programlarında pek çok bölümde rol almıştır. Andre Gide'nin kitabından uyarlanan *The Immoralist*'in (1954) ardından

ise, Hollywood ve film yıldızlığı dönemi başlamıştır.

Dean, *Sailor Beware* gibi unutulmaz filmlerde ismi geçmeyen küçük rollerde görülmüş olmakla birlikte, nihayet 1955 yılında Cal Trask karakteriyle başrolünü oynadığı ve burada sergilediği oyunculuk ile En İyi Erkek Oyuncu dalında Oscar'a aday gösterildiği *East of Eden* ile önemli bir ün ve başarı kazanmıştır. Hızlı yükselişi, yine aynı yıl çekilen *Rebel Without a Cause* filmindeki başrolü ve 1956 yılında Elizabeth Taylor ve Rock Hudson ile birlikte rol aldığı ve bir kez daha Oscar'a aday gösterildiği *Giant* ile devam etmiştir. Jett Ring karakteriyle, Dean bir kez daha derin düşüncelere da-

lan bir ötekiyi oynamıştır; ancak bu kez yaşamının bir durağında yüreğindeki arzudan ayrılacaktır. Kötü bir karakteri canlandıran Dean filmdeki en göz kamaştırıcı oyuncu olarak göze çarpar; özellikle de koreografisi dâhice hazırlanmış can alıcı sarhoş sahnesinde büyüleyicidir. Aslında, Dean başrolünde yer aldığı her üç filmde de herhangi bir meseleyi zorlamadan dikkat çekmeyi başaramayan, yalnız karakterleri oynamıştır.

Giant henüz piyasaya sürülmezden önce dahi, Dean belli bir üne kavuşmuş ve kazandığı parayı araba yarışlarına girerek harcamaya başlamıştır. *Giant*'ın çekimlerini bitirir bitirmez, Salinas'ta düzenlenecek bir yarışa odaklanmış ve 30 Eylül 1955 tarihinde bir Porsche 550 Spyder satın almıştır. Dean, arabasıyla saatte 180 km. hızla seyahat ederken, California eyaletine bağlı Paso Robles'in hemen dışında karşıdan gelen araçla kafa kafaya çarpışarak hayata gözlerini yummuştur.

Oynadığı ilk başrol karakteriyle Oscar'a aday gösterilmeyi başaran beş oyuncudan biri olmasının yanı sıra ölümünün ardından iki kere daha aday gösterilmiş olan Dean, özellikle *Rebel Without a Cause* filminde oynadığı karakterle 50'lerin asi genç-

liğinin somut bir özetini sunar. Döneminin pek çok genci, ölümünün ardından Dean'i kendine örnek almış ve oyuncunun ölümü kendi kuşağının çok sayıda ismini gölgede bırakmıştır. Son derece kısa süren kariyeri, feci ölümü ve yoğun bir katılımın olduğu cenaze töreni James Dean'i ölümsüz büyüleyicilikte bir kulte dönüştürmüştür. Efsane olmayı başaran Dean'in cinselliği de bitmek bilmez bir tartışma konusu olmuştur.

Peki, James Dean eşcinsel miydi? Ölümünden yıllar sonra, çeşitli yazarların ve Hollywood sakininin yazdığı biyografiler asi oyuncu hakkındaki gerçeği görürünür kılmıştır. Paul Alexander'ın *Bouvelard of Broken Dreams* adlı biyografisinde, yazar özel hayatında pek çok kişinin bildiği gerçeği kamuoyu önünde görürünür kılmıştır: Dean'in yaşadığı sözde 'cinsel deneyimler' oyuncunun tüm hayatı boyunca erkeklerden etkilenmiş olması gerçeğinin üzerini örten bir Hollywood düzmecesidir. Aslında, Dean sonraları sado-mazoşizmden etkilenmiş ve film setlerinde, makyözler oyuncunun bedeninde aşklarının açtığı sigara yanıklarını kapatmak durumunda kalmışlardır.

Dean, oyunculuk kariyerinin peşinden New York'a taşındığın-

da, oyuncunun cinsel ilişkiye girdiği bir reklamcı/yönetmenin onu şehirdeki nüfuzlu kimselerle tanıştırdığı ve Dean'ın sonradan kendisini *See the Jaguar on Broadway* filminin kadrosuna alacak olan bir erkek yapımcı ile sevgili olduğu öne sürülür.

Öte yandan, Dean'ın hayatının aşkı olan eski oda arkadaşı William Blast ile arasındaki ilişki, 1976'da çekilen ve Dean'ın eşcinselliğini görünür kılan *James Dean* adlı televizyon filminde son derece açık bir dille konu edilmiştir.

Dean ayrıca Clifton Webb, Arthur Kennedy ve Martin Landau gibi aktörlerle de yakın ilişki yaşamış, daha sonra ise genç aktör Nick Adams ile tanışmıştır. *East of Eden*'i çekerken, Adams da aynı yıl çekilen *Mister Roberts* filminin kadrosundadır. Adams'ın kendisinden beklenen her şeye açık olmasıyla birlikte, ikili oldukça yakınlaşmıştır. Adams da, 1968 yılında, henüz 37 yaşındayken aşırı dozdan ölüp zamansız yitirilen bir diğer aktördür.

Oldukça kısa süren oyunculuk kariyerine rağmen, James Dean, Amerikan kültürünün en önemli figürlerinden biri olmayı başarmıştır. Aktörlerin en gizemlisi olan Dean annesini erken yaşta yitirmiş olmasının aç-

tığı yaraları asla kapatamamış, utangaç ve özgüveni olmayan biridir. Öte yandan, karizmatik, hırslı ve şaşırtıcı bir yeteneğe sahip olan oyuncu aynı zamanda asabi ve zor biri olarak bilinir; çaresizlik içinde sevilmek, ilgilenilmek ihtiyacı çekiyor olması, kendisini böyle çapraşık ve kendine zarar veren davranışlar şeklinde gösterebilmiştir.

Dean'ın derin ve karmaşık kişiliği, oyunculuğunu gören herkesi şaşkına çevirmiş ve daha büyük filmler çekecek denli uzun yaşamış olsaydı, dünyanın nasıl bir yer olabileceği hakkında uzun uzun düşündürmüştür.

JUDY GARLAND

Oyuncu

1922-1969

Judy Garland tam anlamıyla bir gey ikonudur; Streisand, Cher ve Madonna gibi önemli isimlerin çok öncesinde beyaz perdede ışıldayan bir divadır. 1922 yılında doğan ve asıl adı Frances Gumm olan Garland ilk olarak 1939 yılında *The Wizard of Oz* filmindeki Dorothy karakteriyle izleyicinin karşısına çıkmış ve kariyeri boyunca otuzdan fazla filmde şarkılarıyla yer almış, onlarcasında ise oyunculuğuyla göz kamaştırmıştır.

Oz'daki oyunculuğu ona Jüri Özel Ödülü Oscar'ını kazandırmıştır. Garland'ın en ünlü şarkısı da yine bu filmdeki 'Over the Rainbow'dur. Film aynı zamanda, eşcinsel çevrelerde de geniş yankı uyandırmıştır. Dorothy, küçük bir kasabadan gelen ve teknikolor bir dünyaya doğru büyüleyici bir yolculuğa çıkan küçük bir kızdır. Yoğun korku ve kafa karışıklığına, bir dizi yargılamaya karşın, küçük kız en sonunda gerçek mutluluğu bulmak için gerekli büyük bir kalbe, güç ve cesarete sahip olduğunu fark eder ve burası onun 'evi' olur. Filmin bu mesajı, ren-gârenk bir dünyada görünür olmak ve içlerinde besledikleri şeyle birlikte yaşamak isteyen eşcinsellerde büyük bir yankı uyandırır.

Oz'un ardından, Garland *Meet Me in St Louis* (1944), *Easter Parade* (1948) gibilerinin de aralarında bulunduğu ve pek çoğunda Mickey Rooney ile birlikte oynadığı bir dizi MGM müzikal klasliğinde yer alır. Ne üzücüdür ki, onu yıldız yapan stüdyo büyük bir akılsızlıkla güç ve enerjisini yerine getirebilmek, kilosunu ise düşük tutabilmek için yıldıza amfetamin vererek onu bir ilaç bağımlısına dönüştürmüştür. Bu onu tüm gece ayakta tutmaya yeterdi; dolayısıyla sonrasında uyuyabilmesi için de kendisine uyku hapi veriliyordu. Yıldız artık bu 'harika ilaçlar' olmaksızın yaşayamaz hâle gelmişti. Garland aynı zamanda bir erkeksiz de yaşayamaz gibi görünüyordu; genellikle kendisinden daha büyük erkeklerle aşk yaşamış ve 1950'ye gelindiğinde biri müzik grubu lideri David Rose, diğeri ise, kendisinden Liza Minnelli adında bir kızı olan yönetmen Viscente Minnelli ile olmak üzere iki evlilik yaşamıştı. Tüm bu süre zarfında, ilaç alımı da oldukça artmış ve yıldızda sürekli değişken davranışlara yol açmıştı. Stüdyoya zamanında gi-demez olmuştu; MGM en sonunda buna daha fazla müsamaha göstermemiş ve 1950 yılında yıldızın sözleşmesini fes etmişti.

Garland bir sonraki yıl Min-

nelli'den boşanıp kızı Lorna ve oğlu Joey'nin babası olan Sidney Luft ile evlenmiştir. Luft, yıldızın muhteşem bir geri dönüş yapmasını sağlayan son derece başarılı bir konser turnesi düzenlemiştir. Yanı sıra, Luft bir de Garland'ın pek çok açıdan en iyi oyunculuğunu sergilediği *A Star is Born* (1954) adlı filmin yapımcılığını üstlenmiştir.

En iyi olduğu dönemde, Garland her şeyini izleyiciye verebilmiştir. 'Yetişkin sesli küçük kız' rolünde sık sık titrettiği güçlü sesiyle kırılgan yapısını yansıtmayı başarmıştır. Ancak, yıldızın büyük sorunları –ilaçlar, intihar girişimleri, başarısız evlilikler ve depresyonlar– hayranları açısından da son derece acı verici gelişmeler olmuştur. O, yara bere içindeki hayatını herkesin gözü önüne seren ilk film yıldızlarından biriydi ve eşcinsel erkekler onun acısını derinden hissedebiliyorlardı. Aşk, ızdırap ve adanmışlık şarkıları, onun hayatındaki iki uçlulukla tanımlanan görülmez bir nesle işaret ediyordu; onlar da güçlü görünmeye çalıştıkları duvarların ardına gizlenmek zorundaydılar ve onların da umut ettikleri tek şey, aynı gökkuşağının altında sorunlarını çözebilecekleri bir yer bulabilmektir.

Garland'ın eşcinsel erkeklerle

arasındaki gerçek bağ, bir yıldız olduğu dönemde dahi hayatının biricik tanımı olan iç çelişkileri, dengesizliği ve yalnızlığıyla başa çıkabilmede sergilediği hünlerden ileri geliyordu. İçinde kopan onca fırtınaya karşın, daima muhteşem bir 'sahne performansı' sergileyerek derin yalnızlıklar ve çılgın aşklarla yüklü şarkılar söylemeyi başarırdı.

50'li yıllarda, Garland'ın konserleri en temel gey toplanma yerleriydi. Daha sonraki yıllarda yıldız, gey piyano salonlarında kendilerini *The Wizard of Oz*'da sözü geçen 'Dorothy'nin arkadaşı' deyimiyle tanımlayan erkeklerle şarkı söyleyerek para dahi kazanacaktı.

50'lerin başındaki muhteşem geri dönüşünün ardından, Garland kariyerine şarkıcı olarak devam etme kararı almış ve kalabalık hayran kitleleri oluşturmuştur. 1950'ler, 60'lar boyunca turnelerine devam etmiş olan Garland, bu süre zarfında üç filmde daha görülmüş ve ayrıca 1963 yılında televizyonda kendi şov programını yapmıştır. Ne var ki, program bir sezon sonra yayından kaldırılmıştır; *Bonanza* (1959) ile yarışmak mümkün değildir. Luft ile boşanmış ve daha sonradan gey olduğunu öğrenip ondan da boşanacağı aktör Mark Herron ile evlenmiştir. Ve

son olarak, menajer Mickey Deans ile evlenmiştir. Reçeteli ilaçlar kullanmaya devam ediyordur. Derken, beklenen olur: 22 Haziran 1969 gecesı, Judy Garland aşırı dozda uyku ilacı alımından ölür. Tüm dünyada, milyonlar yasa boğulmuştur. Kötü bir şekilde veda etmiş olsa da, yıldız ardında büyük bir efsane bırakmıştır: filmleri, şarkıları ve çocukları Liza ve Lorna.

Çok sayıda insan, duygusal bir ikon olan Bayan Şov-dünyasının 1969 yılındaki ölümünü aynı hafta New York'ta patlak veren Stonewall İsyanı'nın ortaya çıkmasına yardım eden bir etmen olarak görmüştür. Bu, büyük bir itkiyle saldırgan eşcinsel hakları hareketinin fitilini ateşlemiştir.

SAL MINEO

Oyuncu

1939-1976

1950'lerin sonlarında, Sal Mineo, sinema dünyasının en ateşli yıldızlarından biridir. Her ne kadar daima James Dean ile başrollerini paylaştığı *Rebel Without a Cause* (1955) filmindeki rolüyle hatırlanacak olsa da, iki kere Oscar'a aday gösterilmiş olan Mineo yaklaşık otuz yıllık bir oyunculuk kariyerine sahiptir.

Mineo, kariyerine *The Rose*

Tattoo (1951) ve Yul Brynner'in oğlunu canlandırdığı *The King and I* (1952) ile Broadway'de başlamıştır. Ardından, çok zorlanmadan beyaz perdeye geçmiş ve Pablo karakterindeki oyunculuğuyla En İyi Yardımcı Erkek Oyuncu Oscar'ına aday gösterildiği ölümsüz gençlik filmi klasiği *Rebel Without a Cause*'da rol almadan önce, *Six Bridges To Cross* ve *The Private War of Major Benson* (her ikisi de 1955 yapımıdır) filmlerinde yer almıştır.

Oyuncu, *Crime in the Streets* (1956), *Dino* (1957) ve *The Young Don't Cry* (1957) gibi filmlerde birbirinden farklı genç suçlu karakterlerini canlandırmıştır. Ayrıca, *Exodus* (1960) filmindeki Dov Landau rolüyle bir kez daha En İyi Yardımcı Erkek Oyuncu Oscar'ına aday gösteril-

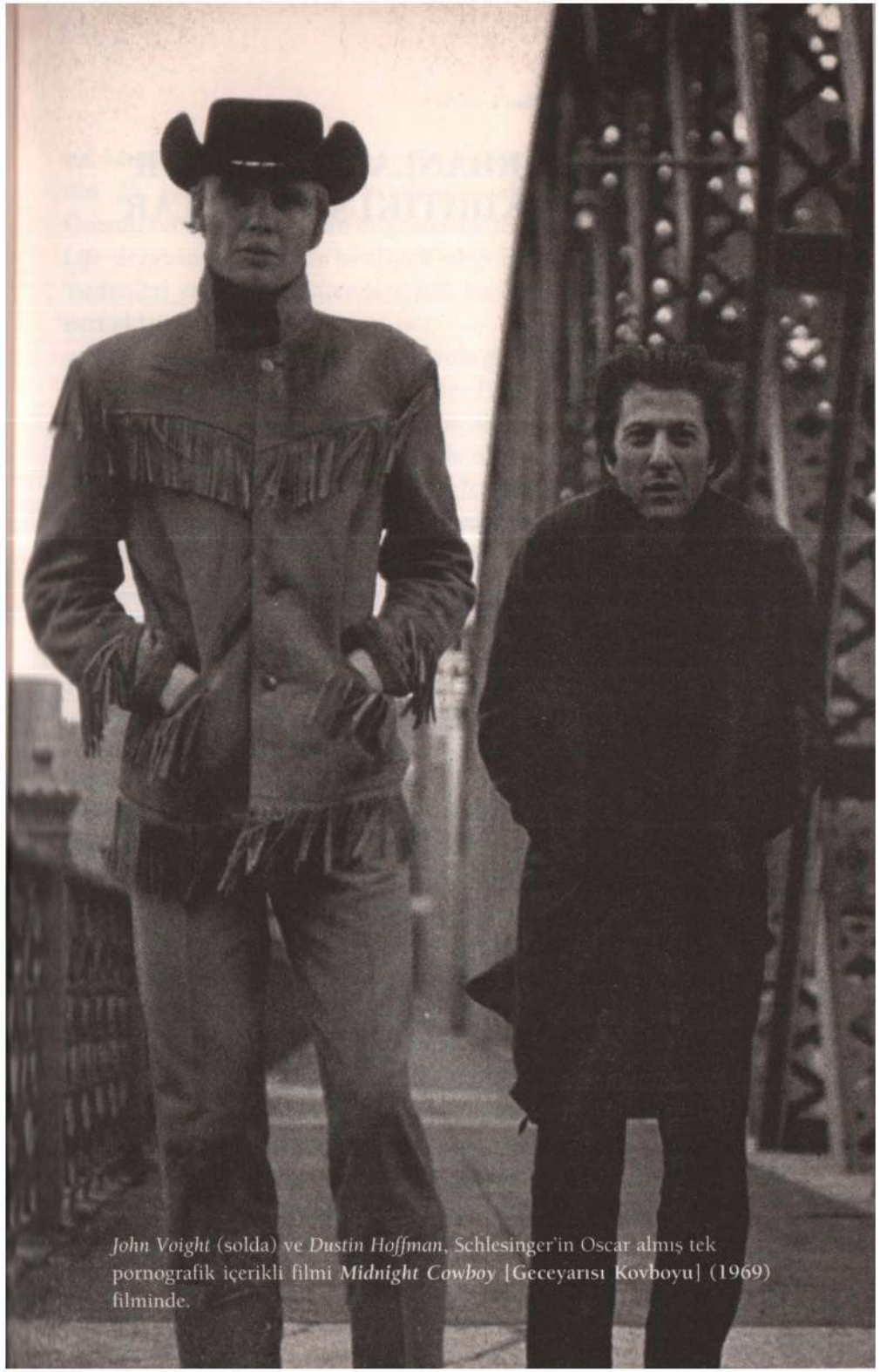
miştir. Ancak, 60'larda, cinselliği konusunda daha açık olmaya başlamasıyla birlikte, kendisine bir anda daha az iyi rol tekliflerinin geldiğini fark etmiş ve şu yorumda bulunmuştur: 'Bir anda kafama dank etmişti ki, artık piyasanın tuhafları listesine alınmıştım.'

Bunun ardından Mineo, Hollywood'u terk edip çok daha ilgi çekici rol teklifleri aldığı Avrupa'da iş aramaya koyulmuştur. Birleşik Devletler'de, sahnenin diğer tarafında da hünelerini sergileyen yıldız, canlandırdığı biseksüel hırsız karakteriyle başrolünü paylaştığı *P.S. Your Cat is Dead* oyununun yanı sıra, yönetmen koltuğuna geçtiği *Fortune and Men's Eyes* filmiyle de başarı yakalamıştır.

Mineo, cinselliği hakkında şunu demiştir: 'Onların hepsini seviyorum; yani erkekleri kastediyorum. Şimdi de daha önce de hayatımda hep birkaç çıtır olmuştur.' James Dean, Montgomery Clift, Rock Hudson ve diğerlerinin aksine, Mineo Hollywood'daki sandığın dışında olmaktan gayet mutlu görünmüştür. Bir keresinde şunu demiştir: 'Birinde annem nasıl gey olduğumu merak ettiğini söyledi. Ben de ona şunu sordum: "Anne, abilerim nasıl gey OLMA-DI?"

Sal Mineo 1976 yılında, Los Angeles'ta Keir Dullea ile birlikte *P.S. Your Cat is Dead* oyununun galasına hazırlandıkları dönemde, 12 Şubat gecesi provadan eve dönerken bir yabancı tarafından saldırıya uğramış ve öldürülmüştür. 1979'da Lionel Ray Williams suçlu bulunarak ömür boyu hapis cezasına çarptırılmıştır.

Henüz 37 yaşında hayata veda etmiş olması son derece üzücüdür; ancak Sal Mineo'nun anısı ardında bıraktığı çok sayıda televizyon ve sinema yapıtıyla hâlâ yaşamaya devam etmektedir.

*John Voight (solda) ve Dustin Hoffman, Schlesinger'in Oscar almış tek pornografik içerikli filmi **Midnight Cowboy** [Geceyarısı Kovboyu] (1969) filminde.*

KURBANLAR, KÖTÜLER VE KIRITIKLAR – 60’LAR

Bağımsız sinemanın yükselişi öncesinde, 60’lar öncesi ve tüm 60’lar boyunca, gey ve lezbiyen karakterler ya korkulması gereken kötüler olarak ya da acınması gereken işkence görmüş, intihara meyilli bireyler olarak betimlenmiştir.

Onyılın büyük bölümünde, bu karakterlerden çok azının ‘sorgulanabilir cinselliği’ makaranın sonuna değin hayatta kalmayı başarmıştır.

‘Oy kullanacak
yaşa geldiysen,
kendi hayat
tarzını seçecek
yaşa da gelmişin
demektir.’

Bu insanlar da hemen herkes gibi devlete vergisini ödüyor, ücretli bir işte çalışıyor, marketlerden alışveriş ediyordu; öte yandan filmlerin bize anlattığı eşcinsellik genellikle sefalet, ölüme ve hepimizin bildiği üzere toplumun zarar görmesine yol açıyordu!

Tony Richardson’ın 1961 yapımı alkış alan filmi *A Taste of Honey*, bir festivalde tanıştığı iyimser bir gey gence evini açan Rita Tushingham’ın öyküsünü anla-

Galloway, Victim
filminde

tır. Murray Melvin'in oynadığı Geoff, sinema tarihinin ilk gey kötü başrol karakterlerinden biridir. Önemli bir biçimde, filmin öngösterimine sonrasında *Life* dergisinde yeniden basılacak olan eşcinselliğin 'nedenleri ve tedavi yöntemleri' adlı bir çalışma rehberi eklenmiştir.

Lynn Reid Banks'in romanından yola çıkılarak çekilen Brian Forbes yapımı *The L-Shaped Room* (1962) filminde, Leslie Caron, hamile kalmasının ardından Londra'ya taşınıp bir pansiyonda oda tutan bekâr bir Fransız genç kız rolündedir. Aralarında Johnny (Brock Peters) adında gey bir siyahi trompetçi ile yaşlı bir lezbiyen müzikhol sanatçısının da (Cicely Courtneidge) yer aldığı pansiyon sakinleri, genç kızın bir çeşit sempatiyle yaklaştığı marjinal insanlardır. *A Taste Of Honey*'deki cinsiyetsiz Geoff karakteri gibi, *The L-Shaped Room*'daki Johnny de, bir diğer erkek pansiyonere beslediği sevgi iyi bir şekilde işlenmiş ve karakter asla endişe verici biri olarak gösterilmemiş olmasına karşın, periferidir.

Sidney L. Furie'nin yönettiği *The Leather Boys* (1963), film yapımcılarının eşcinsel yaşam tarzını nasıl yorumladıklarını açıkça gösteren bir diğer örnektir. Filmde, Reggie (Colin Campbell) ve Pete (Dudley Sutton) adlı iki arkadaş arasındaki eşcinsel gerilim imaları, Reggie'nin Dot (Rita Tushingham) ile evlenmesinden kısa süre sonra cinsel isteğini kaybedip 'arkadaşı' Pete ile birlikte yaşamaya başlamasıyla iyice su yüzüne çıkar. Pete'in ısrarlı sevgisi, kadınlarla ilişkiye girmekteki isteksizliği ve ev işlerindeki hünerlerine karşın, Reggie onun bir eşcinsel olduğunu asla anlayamaz. Filmin konusu, izleyicilerin çoğunun bir şekilde henüz başlarda anlamayı başardığı gerçeği, Reggie'nin

'Ben, senin sırtına geçireceğin bir can yeleği değilim. Ben bir kadını ve kendim için sevmek istiyorum.'

nihayet Pete'in gerçekten de 'queer' olduğunun farkına varmasını ve onu reddetmesini imler ve böylelikle, mutlu bir eşcinsel sona direnen bir diğer yönetmenlik örneği daha gözler önüne serilmiş olur.

60'larda geçmişe oranla daha fazla gey karakter görülmeye başlamıştır. Ancak, genç erkeklerin özgürleşmesine rağmen, sinema henüz geyleri özgürleştirmeye hazır değildir.

Büyük ölçüde sağlık kurumlarının olumsuz bakış açısının bir sonucu olarak, eşcinselliğin 'patolojisi' *Reflections in a Golden Eye* [Parıltılı Gözler] (1967) ve *The Sergeant* (1968) gibi filmlerdeki deli queer karakterlerle beyaz perdeye sık yansır olmuştur. Her iki filmin de askeri ortamlarda geçiyor olması ilgi çekicidir; tümüyle erkeklerden oluşan böylesi bir ortamın eşcinselliği üretiyor ve bunun neticesinde cinayet eğilimleri meydana getiriyor olması dikkate değer bir durumdur.

Eşcinseller kötü karakter olmadıklarında ise, kesinlikle intihara meyilli oluyorlardı. Sidney Lumet'in *A View From The Bridge* (1962) filminde, başka bir erkeği gey olmakla suçlayarak aslında kendi cinselliğini ima eden Raf Vallone en nihayetinde kendini öldürür. Bu arada, yapımını ve yönetmenliğini Otto Preminger'in üstlendiği *Advise and Consent* (1962) filminde de, bir gey barda geçen sahnede, siyasetçi Don Murray geçmişteki bir gey ilişkisi yüzünden kendisine şantaj yapılmasına dayanamaz ve intihar eder. *The Children's Hour*'daki (1962) lezbiyenlik suçlaması da (tam anlamıyla ortaya çıkarılamamış olsa da) yine intiharla son bulur; *The Sergeant*'ta ise, ana karakter özel birini öptükten sonra kendini öldürür.

İlginç bir şekilde, filmlerde canlandırdıkları eşcinsel

karakterler bunun bedelini intiharla öderken, *The Children's Hour* (Shirley MacLaine), *The Sergeant* (Rod Steiger) ve *Reflections in a Golden Eye* (Marlon Brando) gibi filmlerin yıldızları da, tıpkı *Staircase*'de (1969) uzun süreli bir birliktelik yaşayan gey çifti canlandırmalarının ardından Hollywood'un en kötü şöhretli heteroseksüelleri olan Richard Burton ve Rex Harrison'ın yaptığı gibi, kariyerlerini oynadıkları bu eşcinsel rollerin tehdidinde sürdürmeye çalışmışlardır.

Kurbanlar ve kötülerin yanı sıra, 60'lar eşcinsel sineması, kimliklerini kısıtarak ya da kıs kıs gülerken bir şekilde hissettiren kırıktık karakterlerle doludur. Rock Hudson'ın oynadığı *Lover Come Back* (1961) ve *A Very Special Favor* (1965) gibi filmlerde aktör, bir kıızı elde edebilmek için kırıktık numarası yapar; ironik olan, artık Hudson'ın cinsel yönelimini bildiğimiz üzere, bunda herhangi bir kaybı olmamasıdır.

İngiliz sinemasında ise, Kenneth Williams ve Charles Hawtrey'in *Carry On*'da canlandırdığı karakterler bu uzun serinin en sevilen iki karakteri olmuştur. Ancak, şüphesiz ki onlar gey değildiler; sadece kırıktıktılar. Narin el hareketleri ve hayal ürünü 'ooh-I-say' tonlamaları, eşcinsel karakter temsillerini sessiz sinema dönemine geri götürmüştür. Cinsel özgürlükler çağı olan 60'ların sonlarında dahi pek çok film eşcinsellere hâlâ her şeyi başkaları için yapan ve fakat kendisi için asla bir mutluluk umudu ya da isteği olmayan acınası rollerde yer veriyordu. Cinsiyetsiz olarak betimlendiklerinde, eşcinsellerin son derece sevimli göründükleri (ve asla tehdit oluşturmadıkları) yönünde son derece yaygın bir görüş hâkimdi. Filmlerde böylesi -gülünç, garip cinsiyetsiz- karakterlerin olmasının biricik nedeni buydu. Kenneth Williams'ın

'Onu arzuladım!
Bir erkeğin bir
kadını arzulaması
gibi arzuladım!'

Melville Farr,
Victim filminde

CINAYET
MÜFETTİŞİ
HARRIS:
'Biri bana
eşcinsellik karşıtı
bu yasanın
şantajcılarının işi
olduğunu
söylemişti.'

MELVILLE
FARR:
'Böyle mi
hissediyorsun?'

CINAYET
MÜFETTİŞİ
HARRIS:
'Ben bir polis
memuruyum
bayım, benim
hislerim yok.'

Victim filminde

ölümünden sonra yayınlanan kendi kişisel günlüğü, onu yalnızca sürekli aynı rolleri oynamak zorunda bırakmayıp gerçek hayatta can güvenliğini tehdit eder bir hâl alan bu basmakalıp kırıktık karakterleri canlandırmaktan aslında ne denli nefret ettiğini gözler önüne sermiştir.

Ancak, bir İngiliz filmde karakterlerden biri 'eşcinsel' sözcüğünü ilk defa kullandığında, bu hiç de komik karşılanmayacaktı. *Victim* (1961) görünür olmanın hapis cezasıyla cezalandırıldığı bir dönemde eşcinsellik meselesine ciddi biçimde değinir. Filmde, Dirk Bogarde sinema idolü imajından sıyrılarak, kendisine genç biri tarafından şantaj yapılan ve bunun ardından intihar eden gey bir avukatı oynar. Kendisi gibi tehlikeye altında olan bir grup insanın izini süren avukat, görünür olmak ya da sessiz kalmak arasında bir seçim yapmak zorunda kalır ve ikincisini tercih eder.

Victim'in iki sahnesi kesinlikle sıradışıdır. Bunların ilkinde, avukat karısına eşcinsel arzularını ayrıntılarıyla açıklar (...Onu arzuladım! Bir erkeğin bir kadını arzulaması gibi arzuladım!); diğerinde ise, şarap içip klasik İngiliz ses tonuyla 'türümüz' hakkında sohbet eden gösterişli eşcinsellerle dolu şık bir kulüp beyaz perdeye yansır. Her ne kadar yönetmen Basil Dearden onlara 'ibne' demeyi tercih etmiş olsa da, onların her yerde oldukları konusunda son derece ısrarcı davranan film aslında gey topluluğa hizmet etmiştir.

Bugün ne denli naif ve ilginç hissedilirse hissedilsin, yine de Dearden'in filminin önemini azımsamak mümkün değildir. Film, eşcinselliğin suç olmaktan çıkarılmasındaki temel etmenlerden biri olduğunu kesinlikle ispatlamıştır.

Eylül, 1961'de, Amerikan Sinema Filmleri Derneği,

Yapım Yönetmeliği'nin yeniden düzenlendiğini ilan etmiştir: Düzenleme, 'dönemimizin kültür, ahlak ve değerlerini korumak kaydıyla' diyordu, 'eşcinsellik ve diğer cinsel sapkınlıklar özenli, sağduyulu ve sınırlı biçimde ele alınabilir'. Hollywood filmlerindeki kabul edilebilir imgelerde yapılan bu değişiklik, anaakım Amerikan filmlerinin eşcinselliğe görsel basında yer vermek konusunda duyduğu sınırsız arzunun bir yansımasıydı. Artık, imgeler ve konuşmalar 'güvenli' ve 'sağduyulu' olduğu sürece, eşcinsellik anlatılabilecek, tartışılabilirdi.

Yeni Yapım Yönetmeliği düzenlemesi, Lillian Hellman'ın 1934 yılındaki oyunundan uyarlanan ve oyunun lezbiyen içeriğini 'zarif bir dille' ele alarak beyaz perdeye taşıyan *The Children's Hour* (1963) gibi filmlerin piyasaya sürülmesiyle meyvelerini vermeye başlamıştı. Filmde başrol oyuncusu Shirley MacLaine lezbiyen olduğu yönünde hakkında çıkan söylentilerin gerçek olduğunu fark etmesinin ardından intihar ediyor olsa da -eşcinsel karakterin ölmeden filmin sonunu getiremediği yapıtlara bir örnek daha- film, Birleşik Devletler'de piyasaya sürülen doğrudan lezbiyenlik temalı ilk film olmuştur.

The Children's Hour aynı zamanda 60'ların ortalarındaki lezbiyen altplanlar için de kestirme bir yol açmıştır. Joseph Strick'in Jean Genet'nin oyunundan uyarladığı *The Balcony* (1963) filminde, Shelley Winters, Lee Grant'e âşık olan kadın rolündedir. Robert Rosen'in yönettiği *Lilith* (1964) filminde Jean Seberg'in oynadığı akıl hastası karakteri de, Lumet'in *The Group* (1966) filminde Candice Bergen'in oynadığı tatlı lisesi kız da 'Safo'nun adasındandır'.

The Group filminin prömiyeri, 'lezbiyen' sözcüğü-

'Çocuğun bunu söylediğini duyduğum gecedan bu yana kendime hep aynı şeyi söylüyorum. Gece yatağıma uzanıp bunun doğru olmaması için dua ediyorum. Ama artık biliyorum. O, orada duruyor.'

Martha, The Children's Hour filminde.

Radley Metzger'in
*Therese and
Isabelle* filmi
(1968).

nün ilk kez bir Hollywood filminde kullanıldığı ana işaret eder: Filmin ana karakteri Lakey (Candice Bergen) Avrupa'dan erkeksi barones sevgilisiyle birlikte döndüğünde, Larry Hagman ona döner ve *lezbo* oluşunu acımasızca vurgulayarak şöyle der: 'Senin bir Safo olduğun hiç aklıma gelmezdi.'

Dönemin bir diğer şok edici lezbiyen temalı filmi de Almanya'dan gelmiştir. *Therese and Isabelle* (1968) birbirine âşık iki kadının hikâyesini anlatan yarı erotik imgelerle dolu bir filmidir ve arzulu eylemlerden öte açık, şiirsel fotoğrafisi ve efsanevi tasvirleriyle hatırlanır. Hâlâ oldukça iyi biliniyor olmakla birlikte, film daha sonraları porno filmlerinin altın çaığında DVD formatında hazırlanan özel baskısıyla da piyasaya sürülmüştür.

60'ların ortalarına gelindiğinde, geniş bir oyuncu, yazar ve yapımcı ağıyla birlikte New York'un Batı Yakası'nda yeraltı filmleri açısından güçlü bir alan oluşmaya başlamıştı. Yalnızca 1963 yılında, dönemin en önemli üç 'queer' avangart filmi birden çekilmişti: Kenneth Anger'e ait *Scorpio Rising*, Jack Smith'e ait *Flaming Creatures* ve Barbara Rubin'e ait *Christmas on Earth*.

60'larda cinsel devrim yaşanırken, avangart sanatçı Andy Warhol da farklı ortaklıklarla baş döndürücü sayıda film ortaya koyuyordu. Adeta sağ kolu olan Paul Morrissey ile ortak çalışmasından ortaya çıkan filmler 'Atölye' olarak anılan ve Warhol'un kendi çalışma sistemini geliştirdiği Batı Yakası 47. Cadde'deki stüdyoda çekiliyordu. Oyuncuları arasında, travesti Holly Woodlawn ve Candy Darling'in yanı sıra, Bridget Polk ve Edie Sedgwick gibi kadın sanatçılar ve Paul America ve Joe Dallesandro gibi erkek fahişeler yer alıyordu.

Eşcinsel yeraltı kültüründen ortaya çıkan *Blow Job* (1963), *My Hustler* (1965) ve *Lonesome Cowboys* (1968) gibi filmler, cinsellik ve tutkunun karmaşık yapısını irdeleyen eserlerdir. Örneğin, *Blow Job* temel olarak kendisine oral seks yapılan genç bir erkeğin yüzünün 35 dakikalık bir yakın çekimle kayda alınmasıdır. Doğal olarak, Warhol'un filmlerinin çoğunun prömiyeri gey porno salonlarında gerçekleşiyordu.

Warhol, *My Hustler* filmini özetle şu şekilde tanımlamıştır: 'Filmi ben çektim ve biz çekim yaparken Charles Wein de oyuncularını yönetti. Film, genç bir erkek fahişeye ve onun iki rakibine, bir diğer erkek fahişe ve bir kıza tutunmaya çalışan yaşlı bir kraliçeyi anlatıyor. Oyuncular gerçek hayatta ne yapıyorlarsa burada da onu yaptılar. Mesleklerine ekranda devam ettiler.'

Kimi eleştirmenler Warhol'un filmlerini oldukça değerli bulur ve yine bunların pek çoğu *My Hustler* filmini bir eşcinsel sineması klasığı olarak görür. Az sayıdaki diğer eleştirmenler ise anlamsız ve sıkıcı bulurlar. Ancak, bu filmler hakkında sıklıkla yapılan bir eleştiriye katılmamak elde değildir: Warhol'un kendi denetiminde olan bu filmler video ya da DVD formatına uygun olarak çekilmemişlerdir.

Warhol'un eşcinsel sinemasına katkısı muazzam olmuştur; çalışmalarının bugün çok az insan tarafından biliniyor olması ise oldukça üzücüdür. Aslında, ilk dönemlerinde çektiği kısa filmlerin büyük çoğunluğu kaybolmuş ya da yok olmuştur. Warhol, Smith ve Anger'in yapıtları günümüzde savaş sonrası yeraltı sinemasının en önemli ve etkili filmleri arasında görülmektedir. Öte yandan, eleştirmenler onların queer bir estetik geliştirmiş eşcinsel film yapımcıları oldukları

Lonesome Cowboys (1968).

Pierre Paolo
Pasolini'nin
Teorema filmi
(1968)

gerçeğini ancak bu son dönemde ciddiye almaya başlamışlardır.

1966 yılının sonlarında, Warhol en ünlü filmi olan *The Chelsea Girls*'ü bitirmek üzereyken, 37 yıllık bir sansür dayatmasının ardından Yapım Yönetmeliği, Hollywood filmlerine yeni yetkiler vererek önem ve etki gücünü bütünüyle yitiriyordu.

1968 yılında, Sandy Dennis ve Anne Heywood D.H. Lawrence'ın kısa öyküsünden başarılı bir biçimde uyarlanan *The Fox*'ta lezbiyen âşıkları canlandırmışlardır; yine aynı yıl Frank Sinatra da *The Detective* filminde, genç bir eşcinselin öldürülmesi davasına bakan hoşgörülü bir New York polisi rolündedir.

İtalya'da ise, Pier Paolo Pasolini'nin *Teorema*'sı (1968) büyük tartışmalara yol açmıştı. Terence Stamp, rol aldığı *Priscilla, Queen of the Desert* gibi filmlerden uzunca bir süre önce, bu filmde, bir fabrikatörün görkemli malikânesinde kendisini yavaş yavaş kabul ettiren güzel bir yabancıyı oynar ve sırasıyla anne, baba, oğul, kız ve hizmetçiyi baştan çıkarır. Kısa süre sonra ise, akşam yemeği yenirken bir telgraf gelir ve yabancı derhâl gitmek durumunda olduğunu söyler. Ailenin huzurlu orta sınıf dünyası bir anda altüst olur ve aile üyeleri, kendilerine ne denli sığ bir hayatları olduğunu göstermiş olan yabancıya hak vererek kişisel farkındalıklarının tezahürlerini deneyimlemeye başlarlar. Yabancı'nın gitmesiyle birlikte, aile üyeleri de bir anda mevcut durumlarını terk ederler.

Pasolini'nin filmleri alışıldık eşcinselliğiyle izleyiciyi rahatsız etmek üzerine kurgulanmıştır. 1968 Venedik Film Festivali'nde büyük ödülü kazanan *Teorema*, Papa VI. Paul tarafından resmen kınanmış ve İtalya'da filmin gösterimi yasaklanmıştır. Hatta Pasolini de

hapse atılmış ancak kısa süre sonra çıkarıldığı ünlü duruşmada hakkında yöneltilen tüm suçlamalardan beraat etmiştir. Geçen son 40 yılda yıkıcı gücünü enikonu yitirmiş olsa da, film, Pasolini'nin nefret ettiği burjuvazinin suratına yapıştırdığı en okkalı Marksist tokat olmuştur.

İngiltere'ye geri dönecek olursak, eşcinsellik temasını zekice ve son derece hoş bir dille işleyen *The Killing of Sister George* (1968) adlı film 60'lar sinemasında adeta çığır açarak kamuoyunun konuya bakışında ciddi bir değişiklik yaratmıştır. Genç sevgilisini ve televizyon kanalındaki işini kaybeden yaşlanmakta olan bir lezbiyenin hikâyesini anlatan film, baştan sona komik, eğlenceli bir yapıt olmakla birlikte, beri yandan da eşcinselliği bir sorun ya da utanç kaynağı değil, doğal düzenin bir parçası olarak ele almıştır.

Yapım Yönetmeliği etkisini bütünüyle yitirmiş olmasına karşın, Hollywood eşcinsel klişelere anında son vermemiştir. Yapımcılar *The Producers* [Yapımcılar] (1968) ve *Candy* (1968) gibi komedi filmlerinde hâlâ eşcinsel ve cinsiyet değiştirmiş karakterlere şaka malzemesi olarak yer vermeyi sürdürüyordu. Bu arada, Richard Burton ve Rex Harrison, *Staircase* (1969) filminde, yaşlanmakta olan iki eşcinsel berber rolündedir; ancak ikilinin oynadıkları karakterler kendilerine dönük suçlama, utanç, pişmanlık ve nefret duyguları içindedirler. Hepsinden öte, her iki karakter de 'keşke heteroseksüel olsaydım' diye düşünür!

Masallar Ülkesi'nin bu yakasının en rezil gey klişeleriyle harmanlanmış olan *The Gay Deceivers* filmi de aynı yıl piyasaya sürülmüştür. Gey numarası yaparak Vietnam'daki askerlikten yırtmak isteyen iki gencin (Lawrence Casey ve Kevin Coughlin) hikâyesinin ko-

ALICE:
'Bütün kadınların
Allahın belası
lezbiyenlere
bayılmadığını
biliyorsun,
değil mi?'

GEORGE:
'Ne yazık ki bunu
çok iyi biliyorum!'

*The Killing of
Sister George*
filminde

'Şey, evet bayım,
ben gerçek bir
kovboy değilim.
Ama fena halde
azgın bir
erkeğim!'

Joe Buck, *Midnight
Cowboy*
[Geceyarısı
Kovboyu]
filminde

nu edildiği filmde, ikili cırtlak pembe bir yatağın ve kırta kırta yürüyen efemine bir hizmetçinin (Michael Greer) olduğu bir eşcinsel apartmanına taşınır.

Variety dergisi, bu durumdan son derece üzüntü duyan eşcinsel sinemaseverlerin San Francisco'da eylem yaptığını bildirerek bir protestocunun açtığı pankarttaki şu sözleri alıntılar: 'Bu kokuşmuş yapımcılar bilmelidir ki, bu film sadece bu toplumun gururlu ve "mert" gey bireylerini değil, aynı zamanda kendilerini inkâr eden ülkeleri için cesurca savaşmak, şerefle ölmek uğruna kimliklerini gizlemek zorunda kalmış milyonlarca eşcinseli aşağılamıştır.' Eleştirmenlerin çoğu da *Deceivers*'ı ahmakça ve gülünç bulmuştur.

Öte yandan, Yapım Yönetmeliği'nin ortadan kalkmış olması onyılın en etkileyici filmlerinden birinin de ortaya çıkmasını sağlamıştır. *Midnight Cowboy*, 1969 yılında En İyi Film Oscar'ını almıştır –ki bunu başarabilen ilk ve tek pornografik içerikli filmidir.

Yönetmenliğini John Schlesinger'in üstlendiği film, Ang Lee'nin gey kovboyları beyaz perdeye taşımalarının 35 yıl öncesinde, Oscar tarihinde bir ilki gerçekleştirmiş ve En İyi Film ödülü alan ilk eşcinsel temalı film olmuştur. Elbette ki *Midnight Cowboy* asla *Brokeback Mountain* (2005) denli açık ve hoşgörülü olamamıştı ancak piyasaya çıkmasıyla birlikte muazzam bir heyecan yaratmıştı.

Waldo Salt'ın erkek bir fahişe (Jon Voight) ve onun arkadaşını (Dustin Hoffman) konu edinen senaryosu, anlatıcının kalbinden geçeni ele vermemek için ne gerekiyorsa yapmıştır: son derece yalnız iki erkek birbirine ölçülü bir saygıyla yaklaşır. Makara son kez döndüğünde, ikinin arasındaki ilişki 'öyleler miydi-değiller miydi?' türünden bir aşk ilişkisi olarak kalır.

'Hey,
John Wayne!
Herifin ibne
olduğunu mu
söylemeye
çalışıyorsun?'

Joe Buck, *Midnight
Cowboy*
[Geceyarısı
Kovboyu]
filminde

Steven Paul Davies 75

Schlesinger'in filminin prömiyeri, eşcinsel hakları hareketinin başlangıcı olan 1969 Stonewall İsyanı'ndan bir ay önce, New York'ta gerçekleşmiştir.

FİLMLER

VICTIM [1961]

İngiltere, 90 dk.

Yönetmen: Basil Dearden

Senaryo: Janet Green, John McCormick

Oyuncular: Dirk Bogarde, Sylvia Syms, Dennis Price, Anthony Nicolls, Peter

McEnery, Derren Nesbitt

Tür: Gerilim

'Filmi çekerken, bize sanki İncil'e saldırıyormuşuz gibi davranıldı... ama yine de bir erkeğin bir diğer erkeğe "Seni seviyorum" dediği ilk film. Bunu sahneye ben ekledim. Onlara şunu dedim: "Querler hakkında bir filmi ya yaparsınız ya da yapmayız."'

- Dirk Bogarde

Victim, İngiltere'de eşcinselliğin meşruluk kazanmasının önünü açan yenilikçi bir gerilim filmidir.

İrkçi önyargıları konu edinen *Sapphire* filminde de birlikte çalışan senaristler Janet Green ve John McCormick, yapımcı Michael Relph ve yönetmen Basil Dearden'den oluşan ekip *Victim* filminde de benzer bir tekniği benimsemiştir. Ekip, bir yandan Londra'daki eşcinselleri hedef alan bir şantaj çetesini konu ederken, diğer yandan, akli dengesi bozuk, uyduruk betimlemelere yer vermeyerek eşcinsel haklarına ve onuruna inandırıcı bir yaklaşım sergileyen sürükleyici bir gerilim filmi ortaya koymuştur.

Eşcinsel eylemlerin özel alanda da yasadışı olduğu bir dönemin İngiltere'sinde (ABD'nin on

Basil Dearden'in çığır açan filminde Dirk Bogarde şantaj yapılan avukat rolünde, karısı Laura rolündeki Sylvia Syms ile birlikte.

üç eyaletinde de hâlâ böyleydi), Ada'nın en saygı duyulan sine- ma idolü olan Dirk Bogarde, ka- riyerini tehlikeye atmayı göze alarak, gizli gey olan avukat Melville Farr karakteriyle beyaz perdeye yansiyordu. Film, 1957 yılında Wolfenden Komisyo- nu'nun sunduğu yasada reforma gidilmesi önerisi henüz sonuca bağlanmamışken -gerçek yasa reformu 1967'de yapılacaktı- 1961 yılında İngiltere'de gösteri- me girmiştir.

Dearden'in filminin açılış sah- nesinde, yakışıklı, yüz hatları belirgin genç bir erkek olan Bar- rett bir inşaat alanında. Çelik bir kirisin üstünden aşağı bakar- ken, bir polis arabasının yaklaş- maktada olduğunu görür. Çaresiz kaçır. Gey olduğu için kendisini tutuklamak istediklerini düşün- düğü polislerin elinden kurtul- mayı başarır; Barrett'in gerçekte şantajcılara ödeme yapabilmek için inşaat şirketinden zimmeti- ne para geçirdiğini daha sonra öğreniriz. Öte yandan, Barrett (queer çevrelerde Oğlan Barrett olarak bilinmektedir) esasında daha büyük bir hedefi, aşık ol- duğu zengin avukat Marrell Farr'ı (Bogarde) korumaya çalı- şıyordur. Hazine avukatlığına (Kraliçe'nin müşavirliği görevi- ne) terfi etmek üzere olan Farr evli biridir ve eşcinselliğini pra-

tikte yaşamıyordu. Farr, Bar- rett'in çaresizlik içindeki tele- fonlarını şantaj girişimleri olarak yorumlar; istemeyerek de olsa hapisane hücreesindeki bir gen- cin intiharını tetikler.

Şantajcılar dikkatlerini ona yönelttiklerinde, Farr son derece başarılı giden kariyerini (ve ola- sılık evliliğini) mahvedip şantaj- cıları ifşa etmek ile bütün bu ko- kuşmuş düzenin devam etmesi- ni sağlayacağından emin olduğu üzere, 'bir tür güvenlik anlamın- da' haraç vermeye devam etmek arasında bir seçim yapmak du- rumundadır.

Bogarde'nin sergilediği köşeye sıkışmış avukat portresi sarsıcı bir oyunculuk başarısıdır; ayrı- ca, İngiltere'nin pek çok yıldız oyuncusu tarafından fazla tartı- şılır bulunarak reddedilen bu ro- lü kabul etmesi, aktör açısından da önemli bir yön değişimini temsil eder. Bu arada, Sylvia Syms avukatın kendi denli stres- li anlar geçiren karısı Laura ka-

rakteriyle kocasına destek olmaktadır. Laura, kocasına duyduğu aşk ile kocasının eşcinselliğinin kamuoyunda duyulmasının ortaya çıkaracağı toplumsal uzantılar arasında kalmış bir kadının portresiyle göz kamaştırır.

Bogarde, anılarında *Victim* filminin 'sinema hayatı boyunca vermiş olduğu en akıllıca karar olduğunu' söylemiştir. 'Hayranlarımdan aynı hafta içinde dört bin tane mektup almıştım.' Şüphesiz ki oyuncu açısından cesurca bir harekettir; Bogarde daha sonra oynadığı savaş filmleri ve özellikle de *Doctor in the House* gibi Kazanova filmleriyle son derece popüler bir oyuncu olacaktır. *Victim*'dan sonra, oyuncunun asıl hayran kitlesi yok olmuştur ancak, o çok daha önemli bir oyuncu olmuş ve *The Servant*, *Accident*, *Darling*, *Death in Venice* ve *The Night Porter* [Gece Bekçisi] gibi daha da sıradışı yapıtlar ortaya koymuştur.

Victim kendi döneminde oldukça eleştirilmiş ve film ekibi tüm çekim süresi boyunca çeşitli şekillerde aşağılanmalara maruz kalmıştır. Film, Amerikan Sinema Filmleri Derneği'nden onay alamamıştır; bunun nedeni temelde o dönem yasak olan maulum 'eşcinsel' sözcüğünden söz ediyor olması (buna karşın, Vito Russo'nun *The Celluloid Clo-*

set'te işaret ettiği üzere, Dernek, *Raisin in the Sun* [Güneşte Bir Leke] filminde Sidney Poitier'ın ağzından çıkan 'ibne' sözcüğüne izin verebilmişti) ve fakat filmle-
rin 'cinsel sapkınlığa doğrudan söylenmeden değinebilecek olmasıdır'.

Filmin piyasaya sürüldüğü hafta, *TIME*'ın film eleştirmenleri adeta dehşete düşmüşlerdi: 'İlk bakışta bir haraç olayı gibi görünen tema nihayetinde eşcinselliğin utangaç bir duygusallıkta işlenmesine dönüyor; ve daha da saldırganlaşarak, eşcinsellik bir pratik olarak açıkça onaylanıyor.'

Günümüzden bakıldığında, *Victim*'ın baskı altında tutulan bir 'suç' edimi teması ve anlayışlı, basmakalıpların dışındaki eşcinsel erkek betimlemeleriyle birlikte öncü bir film olduğu açıktır. Dearden'in filminde eşcinseller karikatür değil, çok katmanlı insanlardır. Eşcinsellik, modern toplumun her alanında -sokakta, fabrikada, Rolls Royce'da, barda ve sair- görünür olarak (büyülemekten öte) normalleşmiştir.

Filmin yakın geçmişte İngiltere'de piyasaya sürülen DVD'sindeki ek bölümlerden biri -Bogarde ile *Victim*'ın çekilmesinden kısa süre sonra yapılan yarım saatlik bir röportaj- bir mu-

habirin sorular ve yorumlarla Bogarde ile açıkça alay etmeye çalıştığını gösterir: 'Böylesi tartışmalı bir rolde görülerek kariyerinizin büyük bir bölümünü kaybetme riskini aldığınız için kendinizi son derece güçlü hissediyor olmalısınız.' Ancak belki de muhabir o dönem çoğu insanın bilmediği bir gerçeği biliyordu; Bogarde bir eşcinseldi ve bu, tüm suç ve korku nüanslarıyla birlikte onun Melville Farr rolündeki başarılı oyunculuğuna mutlak bir katkı sunmuştu. İronik bir biçimde, canlandığı karakterin aksine Bogarde özel hayatı hakkında asla tam anlamıyla açık olmamıştır (Tony Forwood ile uzun süreli bir birliktelik yaşamıştır). Yine de, röportaj boyunca son derece rahattır.

Güçlü oyunculuklar ve önemli detaylarla güçlendirilen bu siyah-beyaz film günümüzde hâlâ etkileyici bir dramdır. Ancak *Victim* daima 21 yaş ve üzeri erkeklerin eşcinsel ilişkisinin 1967 yılında İngiltere ve Galler'de Cinsel Kabahatler Kanunu'ndan çıkarılmasındaki (görece) rolü ile hatırlanacaktır.

THE CHILDREN'S HOUR [1963]

ABD 109 dk.

Yönetmen: William Wyler

Senaryo: John Michael Hayes

Oyuncular: Audrey Hepburn, Shirley MacLaine, James Garner, Miriam Hopkins, Fay Bainter, Karen Balkin

The Children's Hour, Birleşik Devletler'de gösterime giren doğrudan lezbiyenlik temalı ilk büyük filmidir. Lillian Hellman tarafından yazılan ve kötü bir iftiranın ve söz konusu suçun kendisinin yol açtığı yıkıcı etkilerin irdelendiği bu Broadway oyunu, daha önce 1936 yılında *These Tree* adlı bir filmle hâlihazırda beyaz perdeye taşınmış, ancak bu film Hellman'ın oyununun son derece hassas ve sansasyonel konusunu bütünüyle değiştirmişti. Bu kez ise, yönet-

The Children's Hour (1963) setinde, Fransız asıllı yönetmen William Wyler, Audrey Hepburn ile birlikte.

men William Wyler ana metne sadık kalmayı seçiyordu.

Filmde betimlenen lezbiyenliğin doğası, 1960'ların başlarındaki Amerikan izleyicilerin hoş karşıladığı türden imgeleri yansıtıyordu. Lezbiyenlik, mutluluk olasılığı bulunmayan sağlıklı bir durum olarak anlatıldığı sürece, Hollywood lezbiyen içerikli filmleri piyasaya sürmeye dünden hazırды.

Başrollerde, zengin ailelerden gelen kızların eğitim gördüğü yatılı okulun iki müdiresini oynayan Shirley MacLaine ve Audrey Hepburn vardır. Filmde, sorumsuz, nevrotik bir öğrenci, büyükannesine iki kadın arasında geçen sözde bir cinsel ilişkiden söz eder. Suçlama yayılır ve ailelerin çocuklarını okuldan almasıyla birlikte kurum perişan olur.

Yalanın masum insanların hayatını nasıl yok edebilme gücüne sahip olduğunu göstermeye çalışan film, MacLaine'nin canlandırdığı Martha Dobie karakterinin çocuğun söylediği yalandan bir haklılık payı olduğunu keşfetmesiyle daha da ilginç bir hâl alır. Martha, arkadaşı Karen'a (Hepburn) karşı beslediği duyguları bastırmaya çalışıyordur. Ancak, duygusal bir sahne- de, Martha gerçek duygularını ortaya çıkarır. İşkence ve utanç dolu konuşmasında, ağlayarak

'Tek suçlu benim! der. Hem senin hayatını hem de kendi hayatımı mahvettim. Kendimi hasta ve kirlenmiş hissediyorum. Buna daha fazla dayanamam.' Filmde, 'lezbiyen' ya da 'eşcinsel' sözcüğü hiç geçmez ancak kastedilen şey ortadadır. Martha durumu Karen'e şu sözlerle açıklar: 'Sende bir şey var ve sen bunun ne olduğunu bilmiyorsun. Çünkü orada olduğunu dahi bilmiyorsun. Önceleri bunun adını koyamıyordum. Ama artık eminim. Orada. Seninle tanıştığım ilk günden beri o hep orada.'

Filmin çekimlerinin sürdüğü dönemde, William Wyler şöyle demiştir: 'Son derece ahlâki bir öyküyü anlatan oldukça açık bir film olacak.' İşte tam da bu nedenle, kendisinin farkına varan Martha intihar eder. Küçük kızın yalanı bir gerçeği ortaya çıkarmış ve bu gerçeği kabullene-meyen Martha lezbiyen duygularıyla mücadele edebilmek adına gördüğü tek çözüm yolunu, yani intiharı seçmiştir.

Kabul edilmelidir ki *The Children's Hour* filminin yıldızları bu rolleri kabul edip filmi bir gişe hüsrانından kurtararak kendi kariyerleri açısından ciddi bir risk almışlardı. Ancak, görünürlük meselesinin üstesinden gelinmiş olmasına karşın, lezbiyenliğin görünürlüğü artık öfke-

li, sert, açık ya da yalnız eşcinsel portreleriyle gerçekleşiyordu. *The Children's Hour*, lezbiyenliğin umutsuz bir yaşam tarzı olarak görüldüğü ve kesinlikle bir yıkımla son bulduğu klişe bir betimlemeyle temsil ediliyordu. Film endüstrisinin eşcinselliği olumlayan ya da izleyiciyi buna özendiren bir imaj çizmesinden çekinen film yapımcıları, eşcinsel duygu ve arzularını kabullenen, kendiyle barışık karakterler yaratmıyorlardı. Dolayısıyla, baskılanan, işkence gören eşcinsel karakterlerin de intihar etmek dışında bir seçeneği kalmıyordu. Çünkü *The Children's Hour* gibi filmlerin bu türden kabul edilemez cinsel arzularla baş edebilmek adına önerebildikleri en tutarlı yol buydu.

REFLECTION IN A GOLDEN EYE [PARILTILI GÖZLER] [1967]

ABD 109 dk.

Yönetmen: John Huston

Senaryo: Chapman Mortimer,
Gladys Hill

Oyuncular: Elizabeth Taylor,
Marlon Brando, Brian Keith,
Julie Harris, Robert Forster,
Zorro David

Tür: Askeri dram

Reflections in a Golden Eye [Parıltılı Gözler] (1967) filminde John Huston, Marlon Brando'ya direktif veriyor.

John Huston, Carson McCullers'ın gizli bir eşcinsel Birleşik Devletler ordu subayını anlatan romanını ilgi çekici bir melodrama dönüştürmüştür. İkinci Dünya Savaşı öncesinde geçen film, baskılanan arzular, fanteziler ve altı çaresiz karakterin yer aldığı gerçek bir sera sunar: aksi ordu subayı Marlon Brando'nun gizli eşcinselliği; onun eski karısı Elizabeth Taylor'ın bir diğer subayla yaşadığı ilişki; yine bu diğer subay Brian Keith'in kendi karısının (Julie Harris) evin uşağı Zorro David ile ilişkisi ve son olarak Brando'nun aşık olduğu genç teşhirci Robert Forster.

Güney eyaletlerinden birinde ki kara kuvvetleri üssünde yaşayan Taylor ve Brando çiftinin evliliği ciddi anlamda sarsılmıştır; ikili sürekli birbirine bağırıp çağırıyordur. Bu kavgalardan bi-

rinde Taylor, sokak ortasında tamamen soyunur ve Brando'yu 'sokak ortasında çıplak bir kadın tarafından alt edilmekle' tehdit eder; bunun üzerine Brando da ona 'Senden nefret ediyorum' der. Tüm bunlar olurken, yakışıklı genç (Forster) gizli gizli olanları izliyordu.

Çiftin kapı komşusu olan bir diğer mutsuz çift de hararetli bir tartışma içindedir. Julie Harris bebeğinin ölümünün etkisinden hâlâ kurtulamamış ve gittikçe kötüleşmiştir. Taylor yardım etmek istercesine ona dönüp 'Kendi meme uçlarını kesebildiğine inanmıyorum!' dediğinde, Harris'in kocası Brian Keith ona şu yanıtı verir: 'Öyle, doktor onun bir sinir hastası olduğunu söyledi.' Harris, Filipinli uşak Anacleto (Zorro David) ile ilişkisini sonlandırır ve diğer taraftan Keith onun tedaviye ihtiyacı olduğuna karar vererek Harris'i bölgedeki akıl hastanesine yatırır.

Taylor, Keith ile ilişkisini sürdürürken, Brando da ormanda çırılçıplak ata binmek gibi bir tutkusu olan bakir genç Forster ile ilgilenmeyi kesmez. Brando, boş zamanlarını değerlendirmek amacıyla bir alışkanlık edinir ve aralarında savaşçı fotoğrafları ile antika bir küçük, gümüş çay kaşığının da bulunduğu eşyalara bakarak anılara dalar. Daha son-

raları, bu eşyaların arasına Forster'in *Baby Ruth* çikolatasının ambalaj kâğıdı da katılır; Brando bu ambalaj kâğıdına fallik bir şekil verir ve okşar. Ancak, bir ordu subayı olan Brando, Forster'i ne denli çok isterse, yine bu duyguyu o denli baskılamak zorunda kalır.

Bu arada asker, gizlice Taylor'ın odasına girer ve uyumakta olan güzel kadını izler. Film, beklendiği üzere, cinayetle son bulur. Forster içerideyken, Brando paldır küldür Taylor'ın yatak odasına dalar ve o esnada Taylor'ın geceliğini koklamakta olan Forster'i vurur.

Kulağa geldiği denli karışık ve yapmacık olmayan bu film, dönemin diğer yönetmenlerinin çok önünde olan Huston'ın zeki mizah anlayışının bir ürünüdür. Senaryo, dönemin benzer temalı bir diğer filminin aksine, karakterlerde derinlik ve güvenilirlik oluşturmaya başarmıştır. Orduda geçen bir eşcinsel ilişkiyi konu edinen bir diğer film olan *The Sergeant* (1968) son derece kötü yazılmış bir kendinden nefret etme öyküsünden ibarettir.

İlginç bir biçimde, Brando etkileyici bir yakışıklılığa, büyüleyici bir fiziğe sahip olduğu gençlik dönemlerinde değil de kariyerinin çok sonralarında bir gey ikonuna dönüşüyordu. Özel ha-

yatı hakkında pek çok eşcinsel ilişki söylentisi çıkmıştı ve o bunların çoğunu reddetmiyordu. Bu da gey hayranlarının kendisine duyduğu sevgiyi daha da güçlendiriyordu. Brando, uzun süre aktör Wally Cox ile birlikte New York'ta yaşamış ve sevgili oldukları yönünde çıkan söylentilere hiç kulak asmamıştır. Hatta bunu kabul etmiştir: 'Diğer pek çok erkek gibi, ben de eşcinsel deneyimler yaşadım; bundan utanmıyorum.'

THE KILLING OF SISTER GEORGE [1968]

ABD 138 dk.

Yönetmen: Robert Aldrich

Senaryo: Lukas Heller

Oyuncular: Beryl Reid,

Susannah York, Coral Browne,

Ronald Fraser, Patricia Medina,

Hugh Paddick, Cyril Delevanti

Tür: Lezbiyen odaklı kara mizah

60'ların en büyük ve ünlü 'çığır açan' lezbiyen filmlerinden biri olan Robert Aldrich filmi, yaşlanmaya başlayan bir lezbiyen olan June Buckeridge'in (Beryl Reid) öyküsünü anlatır. Buckeridge, popüler televizyon pembe dizisi *Applehurst*'ün başrol oyuncusudur ve mobiletiyle

Susannah York (sağda) ve Beryl Reid; *The Killing of Sister George* filminde (1968)

küçük kasabasında dolaşan Sister George adlı sevecen mizaçlı hemşire karakteriyle o denli ünlenmiştir ki dizi setinin dışında da George olarak tanınır olmuştur.

Öte yandan, stüdyonun dışında George, 'Çocuk' lakaplı (Susannah York) bir genç kız ile sevgili, saldırgan, öfkeli, alkolik, sigara tiryakisi ve ağız bozuk bir lezbiyendir.

George'un baskın kişiliği ve kendine zarar veren eğilimleri tehlikeli bir hâl alır ve oyuncu, 'Sister George' karakterinin çok yakında tümüyle tarih olacağını düşünmeye başlar. Sinirini sevgilisinden çıkarır ve hatta bir keresinde Çocuk'tan sigarayı yemesini ister; kızın midesi bulandır ve kusar. George'un kurallarına uymadığı için cezalandırılmaktan bıkan Çocuk, ilişkiden soğur ve dizi yıldızının dünyası

dağılmaya başlar.

İçki âlemlerinden birinde, George kantarın topuzunu kaçıır ve bindiği taksideki iki rahibeye cinsel tacizde bulunmak suçuyla tutuklanır; hareketi o denli aşırıdır ki rahibelerden biri onun 'içine şeytan girmiş olduğuna inanarak' şok geçirir. BBC'nin müdürü Mercy Croft (Coral Browne) George'u alıp evine götürür ve ondan dini yayın yapan televizyon programının yönetmenine bir özür mektubu yazmasını ister. Mercy ayrıca Çocuk ile ilgili kimi imalarda da bulunur ancak George bunları anlamaz.

Mercy'nin onun televizyon kariyerinin ve aşk hayatının kontrolünü eline almasıyla birlikte, tansiyon yükselir. Mercy, kısa süre sonra George'a diziden atılacağını söyler: 'Mobiletiyle giderken, bir kamyon tarafından ezilecek - ve söz konusu bölüm hoş bir tesadüfle Trafik Haftası için de ciddi bir tanıtım olacaktır!'

Aşağılamayı katmerlemek isteyen Mercy, George'a hâlâ bir iş bulabileceğini söyler: 'Bir çocuk programına başlıyoruz. İstersen, İnek Clarabelle rolünü sen alabilirsin. Tek yapman gereken bir inek maskesi takmak ve 'Mööö!' demek; yani, tabi rolü kabul edersen.'

Filmin yürek parçalayıcı fina-

linde, George sevgilisinin boş program setine döner. Loş ışık altında, karakterinin kaderini simgeleyen bir tabut görür ve bunu -ve tabi tüm seti- yerle bir eder. Tepe kamerası uzak bir açıdan oyuncuyu çekerken, George uzun ve can yakıcı bir 'Mööö' sesi çıkarır ve perde bu muhteşem sahneyle kapanır.

The Killing of Sister George filmindeki oyunculuklar ender görülür türdendir; Beryl Reid'in büyüleyici oyunculluğu ona Oscar adaylığını getirmiştir. Yapımcılar, filmin aslı olan Broadway oyununda -daha çok komik rollerdeki başarısıyla tanınan- Reid'e rol vererek büyük bir kumar oynamışlardı ve oyuncunun Tony Ödülleri'nde En İyi Kadın Oyuncu ödülünü almasıyla kumarın kazananı olmayı başarmışlardı. Hollywood finansörlerinin endişelerine karşın, Aldrich de bir başka kumar oynamış ve Reid'e kendi rolünü beyaz perdeye taşıma olanağı vermişti. Kumar işe yaramış ve hemen tüm duyguları yansıtmayı başaran Reid, izleyicilerin kolaylıkla empati kurabileceği gerçek bir insan yaratmıştı.

İçerdiği lezbiyen aşk sahnesi nedeniyle, *Sister George* cinsel içerikli yayın olarak değerlendirilmiş ve bu da tiyatrolarda sahne almasını sınırlamıştır. Al-

drich değerlendirmeyi değiştirebilmek amacıyla dava açmış ancak dava reddedilmiş ve film gişede büyük bir başarısızlığa mahkûm olmuştur.

Günümüzde, kimi eleştirmenler filmde lezbiyen hayatın bir karikatürünün sunulduğu yönünde görüş belirtiyor olmasına karşın, birkaç klişeyle birlikte *Sister George* yine de erken eşcinsel sineması açısından oldukça önemli bir çalışmadır. Filmin en büyük başarısı –ve onu döneminin önünde tutan şey– eşcinselliği bir sorun ya da utanç kaynağı değil, doğal düzenin bir parçası olarak ele almış olduğu gerçeğidir.

STAIRCASE [1969]

ABD 101 dk.

Yönetmen: Stanley Donen

Senaryo: Charles Dyer

Oyuncular: Richard Burton,
Rex Harrison, Cathleen Nesbitt,
Beatrix Lehmann, Gordon
Heath, Stephen Lewis

Londra'nın monoton bir banliyösünde yaşayan orta yaşlı, yalnız ve çaresiz iki erkek eşcinsel berberin hikâyesini konu edinen *Staircase* filminin başrollerini iki heteroseksüel ikon -

Richard Burton ve Rex Harrison- paylaşmıştır.

Hercai ve sivri dilli Charlie ile (Harrison) yakın arkadaşı stilist Harry (Burton) oda arkadaşıdır. İkilinin daha sessiz olanı (Burton) kusursuzdur; oldukça sevecendir ve arkadaşlıkları süresince, bir yandan da yatalak annesine bakıyordur. İş hayatını korumak için kel kafasını bir havluyla örter; ayrıca kilosunu ve giyimi konusunda da tüm film boyunca ne yaptığını bilir hâldedir. Aktörün gözden kaçan oyunculuklarından biri olmakla birlikte şüphesiz ki en iyi performansı değildir.

Kabul edilmelidir ki, her iki yıldız da riskli roller almışlardı; öte yandan, Harrison izleyicinin kendisini 'o biçim' sanabileceği konusunda çok daha endişeli görünür ve yapmacık bir eşcinsel parodisinde oynarcasına kırıta kırıta yürür. O dönem, Harrison döneminin çok daha hoşgörülü aktörlerinin aksine homofobik olarak tanınıyordu. Oysa Burton, *People* dergisine verdiği röportajda şöyle diyordu: 'Muhtemelen oyuncuların büyük çoğunluğu gizli eşcinsel ve bunu içerek örtbas etmeye çalışıyor. Ben de bir dönem eşcinsel oldum ama bende işe yaramadı.'

İkili, birlikte oldukça çekici görünür. Önemsemedikleri açık-

ça belli olan bir filmde birbirleriyle didiştikleri, sahil boyunca yürüdükleri sahneler boyunca aralarında eşcinsel ya da başka türlü bir ilişki olup olmadığını asla bilemeyiz. *Staircase* çok da eşcinsellik hakkında bir film değildir; sadece, Harrison ve Burton'ın eşcinsel karakterleri canlandırdıkları bir filmidir.

MIDNIGHT COWBOY
[GECEYARISI KOVBOYU]
[1969]

ABD 113 dk.

Yönetmen: John Schlesinger

Senaryo: Waldo Salt

Oyuncular: Dustin Hoffman,
Jon Voight, Sylvia Miles

Tür: Fahişe filmi

Schlesinger, *Brokeback Mountain*'dan (2005) neredeyse 40 yıl önce, ilk 'gey kovboy' filmini çekmiştir.

Ancak ilk gösterime girdiğinde, hiç kimse *Midnight Cowboy* filmini bir gey kovboy filmi olarak tanımlamamıştır. Herkes New York sokaklarında fahişelik yapan evsiz birinin portresinin şok edici etkisiyle meşguldür.

Brokeback Mountain'ın uçsuz bucaksız gökyüzü altındaki havadar dünyasının aksine, *Midnight Cowboy* çoğunlukla New

Jon Voight, fahişe Joe Buck rolünde

York'un karanlık, soğuk ve kirli sokaklarında geçer. Ancak her iki film de aynı göbek bağıny paylaşır: iki erkek arasında geçen bir aşk hikâyesi.

James Leo Herlihy'nin romanından sinemaya uyarlanan *Midnight Cowboy* küçük umutları, yıkılan hayalleri ve geç 60'ların kayıp ruhuna benzemeyen bir arkadaşlığı anlatır. Neşeli, genç bir Teksaslı 'kiralık-azgın' erkek olan Joe Buck (Jon Voight) yaşlı kadınlara jigololuk yapmak için şansını denemek üzere New York'a gelir. Ancak, hemen ilk işinden (Sylvia Miles) sonra, fahişeliğin hiç de düşündüğü gibi bir şey olmadığını fark eder. Kısa süre sonra, kendisini erkekle-

rin de hizmetine açarak tüberkülozlu Rico 'Ratso' Rizzo (Dustin Hoffman) ile birlikte olur. Sonrasında, zor zamanlar geçiren ikili arkadaş olur ve kötü üne sahip bir binanın tek odalı bir dairesinde birlikte yaşamaya başlarlar.

Film boyunca ara ara görülen tutarsız geri dönüşler, Buck'ın geçmişine ışık tutar. Bu kısa sahneler, muhtemelen eşcinsel eğilimlerini desteklercesine onun erkeksiz bir evde, iki kadınla (annesi ve büyükannesi) birlikte yetişmiş olduğunu ortaya çıkarır.

Joe ve Ratso'nun hayatları daha da kötüleşmeye devam eder ve tuhaf bir 'Warhol partisi' olayından sonra Ratso ölümcül derecede kötüleşir. İki arkadaşın meteliği yoktur ve New York'un soğuk kışı onları mahvediyor. Buck arkadaşı için para kazanmak zorundadır; dolayısıyla kendisini yine gece sakinleriyle cinsel ilişki yaşamak sıkıntısını çektiği -ya da belki de keyfini sürdüğü (izleyici asla emin olamaz)- 42. caddede bulur.

Peter Biskind'in kaleme aldığı (ve 2005'te *Vanity Fair* dergisinde de basılan) 'Midnight Revolution' adlı yazıya karşın, *Midnight Cowboy*'un eşcinsel alt metni o dönem gerçek anlamıyla hiç tartışılmamıştır. Dustin Hoffman, filmin çekimleri sürerken, gerek

kendisinin gerekse de Voight'in eşcinsel temayı anladıklarından söz ederek şunları söylemiştir: 'Bizi sarsmıştı. Hey, bunlar queerdi. Sanırım bu, terk edilmiş bir apartmanda olmamız gerçeğinden de anlaşılıyordu. Sonra sette etrafa bakıp dururken, şöyle dediğimi hatırlıyorum: "O hâlde? Ben nerede yatıyorum? Neden ben burada yatarken o diğer tarafta yatıyor? Neden gerçekten güzel bir yatağımız yok? Neden; evet, neden birlikte yatmıyoruz? Hadi ama!"

OYUNCULAR VE YÖNETMENLER

DIRK BOGARDE

Oyuncu
1921-1999

İskoç asıllı Belçikalı ünlü oyuncu Dirk Bogarde, İngiltere'de 1950'ler ve erken 60'ların en popüler başrollerinden biriydi. Basil Dearden *Victim* (1961) filminde kendisine şantaj yapılan avukat rolüyle dikkatleri üzerine çekmezden önce, adını daha çok rutin hafif komediler (örneğin, Simon Sparrow'un popüler *Doctor* serisi) ve melodramlarla duyurmuştu.

Bu ahlâksızlığa yanıt olarak, Joseph Losey'in yönettiği *The Servant* (1963) filminde oynadığı 'efendisine' hükmedebilen uşak

karakteri Bogarde'nin sadece ya-kışıklı değil, aynı zamanda yetenekli ve zeki olduğunu, sonraki dönemde rol tercihlerinde ne denli dikkatli davrandığını açıkça göstermiştir.

Sonrasında Bogarde, Avrupa sinemasından etkilenmiş ve 60'ların ortalarında arkadaşı ve aynı zamanda menajeri olan Tony Forwood ile İngiltere'den ayrılarak Provence'de yaşamaya başlamıştır. 70'lerde, Bogarde kimi büyük Avrupalı yönetmenlerle çalışmıştır: Luchino Visconti'nin *Death in Venice* (1971) adlı filminde Gustav von Aschenbach karakterini canlandırmasının yanı sıra 1978 yılında Werner Fassbinder'in yönettiği *Despair* filminde de oynamıştır.

Bogarde, *Death in Venice* filmi-nin kariyerinin zirve noktası olduğunu düşünmüş, bundan daha iyi bir performans sergileyemeyeceğini hissetmiştir.

Ellili yaşlarda Bogarde yazarlık kariyerine başlamış ve sekiz otobiyografinin yanı sıra birkaç da roman yayınlamıştır. Forwood ciddi biçimde hastalanınca, birlikte Londra'ya dönmüşlerdir. 1994'te yayınladığı *A Short Walk From Harrods* adlı kitabında, oyuncu 1988 yılında kanserden ölene değin geçen son birkaç ayı süresince Forwood'a nasıl baktığını anlatmıştır.

Dirk Bogarde, 1982'de *Chevalier de l'Ordre des lettres* [Edebiyat Şövalyesi Nişanı] ile ödüllendirilmiş ve kendisine St Andrews Üniversitesi Edebiyat fakültesi tarafından Fahri Doktora verilmiştir. 13 Şubat 1993'te ise şövalyelik unvanı almıştır.

1996 yılında kısmi felç geçiren oyuncu 1998'den itibaren yirmi dört saat bakıma muhtaç olmuştur. Bu ve Forwood'un uzun süren hastalık dönemi oyuncuyu bir ötenazi savunucusuna dönüştürmüştü ve sonrasında Bogarde, Ötenazi Gönüllüleri Derneği'nin eş başkanı olmuştur. Dirk Bogarde, 8 Mayıs 1999'da, 78 yaşındayken Chelsea'deki evinde geçirdiği bir kalp krizi sonucu hayata gözlerini yummuştur.

ROCK HUDSON

Oyuncu

1925–1985

'Rock Hudson'ın ölümü AIDS'e bir yüz kazandırmıştır.'

—Morgan Fairchild

Oldukça yakışıklı olan ve fakat oyunculuk deneyimi bulunmayan Rock Hudson daha çok bir stüdyo yapımıdır. Sahne adını Rock of Gibraltar [Cebelitarık] ile Hudson Nehri'nden alan Rock Hudson, ilk filmi olan *Fighting Squadron*'ın (1948) öncesinde şan, dans ve oyunculuk

dersi almıştır. Uzun boylu, güçlü bir fiziğe sahip genç oyuncu, gerçek yeteneklerinin ilk izlerini sergilediği *Magnificent Obsession* (1954) ve *Giant* (1956) gibi filmlerde yıldızlaşarak 1950'ler ve 60'ların önde gelen erkek sinema idollerinden biri olmuştur. Daha sonraları, Hudson çoğunlukla Doris Day ile başrollerini paylaştığı ve *Pillow Talk* (1959), *Lover Come Back* (1961) ve *Come September* (1964) gibi filmlerinde aralarında bulunduğu bir dizi seks komedisinde yeteneklerini sergilemiştir.

Sonraki dönemde, iyi bir bilim-kurgu/gerilim filmi olan *Seconds* (1966) ve başarılı bir oyunculuk sergilediği *Ice Station Zebra* (1968) gibi çalışmalarda yer almış olmasına karşın, Hudson'ın film kariyeri 60'ların sonlarına doğru yavaş yavaş sonlanmaya başlamıştır. Ancak sonrasında oyuncunun talihi dönmüş ve 70'lerin popüler polisiye dramı *Macmillan and Wife*'da Susan Saint ile başrolleri paylaşmıştır. 1985'te AIDS'in yarattığı komplikasyonlar sonucunda gelen ölümü, Hudson'ın uzunca süredir sakladığı eşcinselliğini de gün yüzüne çıkarmıştır.

AIDS hastalarına yardım etkinliklerinden birinde şunları demiştir: 'AIDS olduğum için mutlu değilim; ancak madem bu

durumun diğer insanlara yardımını dokunuyor, o hâlde biliyorum ki, talihsizliğimin kimi olumlu yanları da var.' Gerçekten de, oyuncunun ölümü ciddi bir etki yaratarak tüm ulusun dikkatini hastalığa çekmeyi başarmış ve hatta ABD Başkanı Ronald Reagan'ı hastalığın varlığını çok önceden beri bilip de bu meseleye eğilmemiş olmasının erken 80'ler döneminde yaptığı hatalardan biri olduğu yönünde bir itirafta bulunmaya dahi zorlamıştır.

JOHN SCHLESINGER

Yönetmen

1926–2003

Erken 60'ların dört büyük İngiliz film yönetmeninden biri olan açık eşcinsel yönetmen John Schlesinger'in ilk filmi, *A Kind of Loving* (1962), dönemin İngiliz sinemasının yerel gerçekçiliğine -belki de rastlantı eseri- tam uymuştur.

Schlesinger resmi anlamda özel bir yakınlık kurmasına karşın, kendisini Tony Richardson, Lindsay Anderson ve Karel Reisz gibi isimlerle birlikte işçi sınıfının çektiği sıkıntıları konu edilen bir kentli sinema akımının içinde bulmuştur.

Schlesinger'in aklından ne geç-

miş olursa olsun, kendisinden hamile kalan sevgilisi tarafından evlilik tuzağına düşürülen bir genç erkeğin öyküsünün gerçek olduğu konusunda daima ısrar etmiştir. Bu gerçeklik onu sansüre karşı ayaklandırmıştır. Schlesinger, karakterlerin kondom almaya çalıştığı bir sahneyi kastederek şunları söylemiştir: 'Suyun önünü açabilmelisiniz. Yakında bunu herkes kullanacak.'

Billie Liar (1963) ve *Darling* (1965), Schlesinger'in erken 1960'ların İngiliz film yapım tarzı olan katı gerçekçilikten kopuşunu simgeler. Bunun yerine, filmleri artık oldukça revaçta bir tarz olan 'Hareketli Londra' sahnesinin bir parçası olur.

Schlesinger'in renkli sinemaya geçişi, büyük bütçeli bir yapım olan ve Nicolas Roeg tarafından çekilen *Far From the Madding Crowd* filmi ile olmuştur. Başrollerini dönemin İngiliz yönetmenleri tarafından 'rüya çift' olarak anılan Julie Christie ve Terence Stamp'ın paylaştığı film belki de 1960'ların popüler İngiliz filmlerinin ilahlaştırılmasıydı. *Far From the Madding Crowd* gişede başarısız olsa da Schlesinger'in bir yönetmen olarak uluslararası düzeyde kabulünü sağlamıştır. Hollywood'un kapısı artık ardına kadar açılmıştır.

Amerika'da, en ünlü yapıtı

olan *Midnight Cowboy* (1969) filmini çekmiştir. Gerek ticari anlamda gerekse de eleştirmenler açısından muhtemelen yönetmenin en büyük başarısı olarak görülen film, En İyi Film ve En İyi Yönetmen dallarında Oscar almış ve yönetmenin uzun ve fakat çalkantılı Hollywood kariyerini başlatmıştır. *Sunday, Bloody Sunday* (1971), *The Day of the Locust* (1975) ve *Marathon Man* [Vahşi Koşu] (1976) gibi filmlerin tümü, Schlesinger'in karmaşık insan ilişkileri çalışmalarında yer alan dikkatle gözlemlenmiş gerçekçi arka planları dokumaktaki hünerinin ürünüdür.

Yönetmenin kariyerinin devamında ise, başrollerini Martin Sheen ve Helen Shaver'in paylaştığı heyecan verici bir modern korku filmi olan *The Believers* (1987), Londra'da bir piyano hocasısı (Shirley MacLaine) ile yetenekli genç öğrencisinin öyküsünü anlatan *Sousatzka* (1988), kötü bir kiracıyı evden çıkarmaya çalışan mülk sahiplerinin karşılaştığı sorunları konu edinen -muhtemelen ilk- gerilim filmi *Pacific Heights* (1990) ile Ian McEwan tarafından yazılan bir Soğuk Savaş Dönemi psiko-gerilimden uyarlanan *Innocent* (1993) gibi filmler yer almaktadır.

The Next Best Thing [Tatlı Sürpriz] (2000), Schlesinger'in yö-

netmen koltuğuna oturduğu son filmidir. Filmde, Madonna, biyolojik saati gürültülü tik taklar çıkarmaya başladığı dönemde gey arkadaşından (Rupert Everett) bebek sahibi olan ve sonrasında çocuğunu yetiştirmeye çalışan orta yaşlı bir kadını oynamıştır. Yönetmenin zengin film listesinde oldukça küçük bir yere sahip olmasına karşın, kendisi de gey olan Schlesinger'in 2003'teki ölümünden önce çektiği bu son filmi de tıpkı en büyük yapıtı olan *Midnight Cowboy* gibi yine bir eşcinsel hayatı ve aşkı konu edinmiştir.

Schlesinger'in filmlerinin çoğu benzer bir bakış açısına sahiptir. Bunların hemen hepsi, hoşgörüsüz ve acımasız bir dünyada kendi sanrılarına tutunan yalnız insanların, ötekilerin öyküsünü anlatır ve tümevarımda Schlesinger'in Yahudi ve gey arka planından beslenirler.

Bu bakış açısındaki güçlü ve zayıf noktalar Schlesinger'in 1970 yılında yaptığı şu yorumla özetlenebilir: 'Ben tek bir şeyle ilgilenmiyorum: hoşgörü. İnsanlar ve özgürlüğün sınırlarıyla ilgileniyorum. Benim için önemli olan, insanların başkalarını azıcık olsun önemsemelerini sağlamak. İşte bu yüzden bu dünyanın başarılarından çok başarısızlıklarıyla ilgileniyorum.'

Patricia Queen ve Little Neil, Tim Curry'nin arkadaşlığını bekliyor;
The Rocky Horror Picture Show filminde

STONEWALL SONRASI SİNEMA -70'LER

1960'ların ortalarında hâlihazırda ortaya çıkmış olan kadın hakları, insan hakları, siyahların politik ve ekonomik eşitlik hareketi ve savaş karşıtı hareketler gibi gelişmeler genç gey ve lezbiyen aktivistlere radikal eylemlilik ve toplumsal devrim konusunda önemli bir esin sağlamıştı. Eşcinsel Onur hareketinin davasını bütünüyle yeni ufuklara taşıması için tek bir olayın -herhangi bir olayın- yaşanması yeterli olacaktı.

27 Haziran 1969 Cuma günü, tüm dünya Judy Garland'ın ölümüyle yasa boğuldu. Ne var ki gece yalnızca bir gey ikonunun Manhattan'daki cenaze töreniyle hatırlanmayacaktı. Bugün aynı zamanda gey, lezbiyen ve transseksüel eşitliği mücadelesi açısından da bir dönüm noktasıydı.

Garland'ın cenaze töreninin olduğu gece, New York polisi Greenwich Village, Christopher Street'teki küçük bir bar olan Stonewall Inn'e baskın düzenlemeye

'Ben
Transilvanya,
Transseksüel
gezeninden gelen
tatlı bir
travestiyim
sadece.'

*Frank, The Rocky
Horror Picture
Show* filminde

karar vermişti. Mafyaya ait olmasına karşın, Stonewall da şehirdeki diğer gey barlar gibi sürekli basılıyordu.

Tipik olarak, daha 'sapkın' müşteriler (travestiler, erkekse lezbiyenler ve 'renkli' geyler) tutuklanıp götürülür, bu arada beyaz erkek müşteriler olan biteni izler ve ardından gözden yiterlerdi. Söz konusu gece, Stonewall'un sahipleri yasadışı alkol satışı yapmak suçuyla tutuklandı; oysa hemen herkes farkındaydı ki tutuklamanın nedeni buranın bir gey bar olmasıydı. Her zamanki gibi yine sivil ve üniformalı polisler birlikte bara dalmış, personeli tutuklamış ve müşterileri de bir bir sokağa atmıştı.

Polis barı dağıtır, yazarkasa ve sair kırarken, zorla çıkarılan eşcinseller sokakta toplanmışlardı. Öfkeli lerdi çünkü Stonewall son dönemde baskın yapıp kapatılan üçüncü gey bardı. Sert ve gürültülü biçimde bağırışmaya başlamışlardı ve hiç kimsenin bundan sonra olacaklar hakkında en ufak bir fikri yoktu. Kalabalık, tutuklanırken bağırıp çağıran erkekse lezbiyen tarafından mı kışkırtılmıştı? Yoksa yüksek topuklularının üstünde duran küstah travestinin söylediği 'eşcinsel hareket' şarkısı mıydı ortalığı karıştıran? Belki de Judy Garland'ın ölümü bu denli büyük bir duygu seli yaratmıştı? Ya da belki de tek neden kavurucu yaz sıcıydı. Sebebi her ne olursa olsun, sayıları yüzleri bulan kalabalık öfke kusuyordu.

Bozuk para, şişe, kaldırım taşı ve hatta parkmetre yağmuruna tutulan polisler takviye birlik çağırmışlardı. Onları tutuklamaya çalışıyorlardı ancak eşcinsellerin bu denli karşı koyacağını hiç tahmin etmemişlerdi. Büyük bir şok ve şaşkınlık yaşayan polisler nihayetinde sıkıştırılmış ve kendilerini Stonewall Inn'e kilitlemek zorunda kalmışlardı. Yüzlerce eşcinsel izleyici-

'Dürüstlük?
Adalet? İnsanlık
onuru? Bunların
nesi güzel?'

*Alfred, Death in
Venice* filminde

'Sadece yedi gün
içinde seni erkek
yapabilirim.
Çaktın mı?'

*Dr. Frank N.
Frank, The Rocky
Horror Picture
Show* filminde

The Boys in the Band (1970)

nin önünde, bir grup travesti gür sesle şarkı söyleyerek polislerle dalga geçiyordu: 'Stonewall kızlarıyız biz/ saçlarımız kıvrır kıvrır /iç çamaşırını giymeyiz/bacak aramızı sergileriz/ blucinler giyeriz/ açıktadır dizlerimiz!'

Kalabalık 'Eşcinsel Hareket!' şarkısını söylerken, polislerin barda sıkışıp kalmasıyla birlikte, artık eşcinsel hareketin başladığı açıktı. Bu başarılı geceyi takip eden gecelerde de benzer isyanlar gerçekleşti ve bunları protesto mitingleri izledi. Tüm bu yaşananlar Birleşik Devletler'deki eşcinsel hakları örgütlerinin uyarısını işaret ediyordu ve söz konusu hafta her yıl Eşcinsel Onur Haftası olarak kutlanacaktı.

1969 Stonewall İsyanı'nın bir sonucu olarak ve eşcinselliğe karşı sergilenen tavırlardaki gözle görülür değişikliklerle birlikte, medya bir eşcinsel topluluğun varlığını kabullenmek, eşcinsellerin karşılaştıkları güçlükleri görmek zorunda kalmıştı. Greenwich Village'de yaşananlar başlarda medyada kendine çok az yer bulmuş olmasına karşın, sonrasında yeniden yükselen bir güç hâlini almış ve bunun hemen ardından da belli başlı pek çok gazete ve dergi eşcinsel görünürlüğünün bu yeni ortaya çıkışına ilişkin kapsamlı öyküler yayınlamaya başlamıştı. *Newsweek*'de yayınlanan bir makale, Stonewall isyanlarını şöyle yorumluyordu: 'Geçmiş yazlarda, bu türden bir olayla karşılaşıldığında, Village'deki eşcinsel topluluğunun tepkisi omuz silkmekten biraz daha fazlası olurdu; ancak, 1969'un saldırgan ruhu tüm azınlıklar üzerinde etkisini gösteriyor.'

1969 yılının Ekim ayında Amerikan Ulusal Akıl Sağlığı Enstitüsü, yetişkinlerin özel alanda eşcinsel ilişkiye girmelerini yasaklayan maddelerin ortadan kaldırıldığını belirtir bir rapor sunmuştu. Söz konusu ra-

'Anaakımın altında ne yatıyor, biliyor musun? Bayağılık.'

Alfred, Death in Venice filminde

por, bir *Time* yazarının Ekim ayında yayınlanan makalesinde, 'heteroseksüel' toplumda görünür olan eşcinsel aktivistlere yönelik bir hoşgörü ve hatta destek işareti olarak yorumlanmıştı.

Eşcinsel topluluğa yönelik bu değişen algılar şüphesiz ki sinemada da kendini göstermişti. Stonewall'da yaşananlar, olumlu eşcinsel karakter imgelerini olası kılmaya yardımcı olmuş görünüyordu. Mart Crowley'nin *The Boys in the Band* adlı filminin 1970'de gösterime girmesi yeni aktivist eşcinsel hareketle aynı döneme denk gelmiş ve Amerikalılar'a erkek eşcinsellerin ve onların mücadelelerinin canlı örneklerini sunmuştur. Film, birbirlerini ve aynı zamanda kendilerini inciten bir grup mutsuz ve fakat zeki eşcinsel erkeğin çevresinde gelişir. Larry ve Hank gibi karakterler olağan gey erkeklerdir. Asla kusursuz olmamakla birlikte, Friedkin'in filmi nitelendirme açısından oldukça önemli bir ilerlemedir. Film sıklıkla kendinden nefret etme endişesini biraz fazla derinlemesine incelemek ve itirafların cesaretini kırmakla eleştirilir: bunlar, görünür olmak mücadelesi veren bir azınlık açısından kesinlikle destekleyici imgeler değildir.

Eşcinsel kötüler, kurbanlar ve kırıktıklar 60'larda olduğu denli çok olmasalar da, 70'lerde eşcinselliğin ortaya çıkışı *Ode to Billie Joe* (1976) ve *Betsy* (1978) gibi filmlerde hâlâ intiharlarla sonuçlanabiliyordu. Yine, Ralph Bakshi'nin yapıtlarında (*Heavy Traffic*, 1973; *Coonskin*, 1975), siyahi karakterlerin istismar edildiği filmlerde (*Cleopatra Jones*, 1973; *Cleopatra Jones and the Casino of Gold*, 1975), casus dramlarında (*The Kremlin Letter*, 1970; *The Tamarind Seed*, 1974; *The Eiger Sanction*, 1975), polisiye gerilimlerde (*Magnum Force*, 1973; *Freebie and the Bean*, 1974; *Busting*,

'Asla böyle gülümsemelisin. Kimseye böyle gülümsemelisin.'

Aschenbach, *Death in Venice* filminde

Björn Andresen,
Tadzio rolünde;
Death in Venice
(1971).

'Artık bana dokunamazsınız. Ben İngiltere'nin en muhteşem ibnelerinden biriyim.'

Quentin Crisp *The Naked Civil Servant* filminde

'Hadi, yine zaman sıçraması yapalım!'

The Rocky Horror Picture Show karakterleri

'Senin için de bir mahsuru yoksa seni tuhaf bir yolculuğa çıkarmak istiyorum.'

Kriminolog, *The Rocky Horror Picture Show* filminde

1974) ve hapisane filmlerinde (*Fortune and Men's Eyes*, 1971; *Caged Heat*, 1972; *Scarecrow*, 1973) eşcinsellik pespaye ve kötüyü betimlemek için kullanılıyordu. *Deliverance* (1972) filminin taşra yolculuğu eşcinsel tecavüzü ile lekeleniyor, *Looking For Mr Goodbar* (1977) filminde ise, önüne gelenle yatan heteroseksüel karakter Diane Keaton bir eşcinsel erkek tarafından öldürülüyordu.

Yine de, tüm 70'ler boyunca eşcinsel sinemasında iyiye doğru mutlak bir değişim yaşanmıştır. 60'ların *A Taste of Honey*, *The Leather Boys* ve *The L-Shaped Room* gibi belli başlı filmleri sevecen ve fakat mutsuz eşcinsel karakterler sunmuşken, bir onyl sonrasında John Schlesinger ve Bob Fosse gibi yönetmenler eşcinselliği geçerli bir alternatif yaşam tarzı olarak betimlemişlerdi. Fosse'nin *Cabaret* [Kabare] (1972) filmi ile Schlesinger'in *Sunday Bloody Sunday*'i (1971) eşcinsellik konusunun ciddi bir yetişkin tutum içinde ele alınabileceğini kanıtlamıştı. Bohem bir gece kulübü şarkıcısı (Liza Minnelli) ile güzel bir biseksüel gencin (Michael York) gözünden anlatılan *Cabaret*, 1930'lar Berlin'inin müstehcen ve aynı zamanda ilham verici bir keşfini sunarken, *Sunday Bloody Sunday* Glenda Jackson ve Peter Finch'in biseksüel Murray Head'in çekiciliğine kapıldığı daha sade, hafif bir aşk üçgenini konu edinir.

Onyılın ilk yarısının bir diğer güçlü ve etkileyici filmi de seveceği, hayatı paylaşacağı bir erkekle tanışmak umuduyla rahipliği bırakıp New York'a yerleşen bir genç erkeğin öyküsünü anlatan Christopher Lar-kin'e ait *A Very Natural Thing* (1973) filmidir. Gerçekçi ve iyi oyunculuklarla birlikte, film söz konusu şehvet düşkünlüğü meselesinin üstesinden gelmeyi ba-

şarmıştır. O dönem Larkin şu yorumu yapmıştır: 'Eş-cinsel ilişki ve eşcinsel özgürlüğü hakkında bir film çekmek düşüncesi, eşcinsel porno filmlerindeki yaygın, saçma, cinsel takıntılı eşcinsel imgelere karşı duyduğum kişisel tepkinin bir sonucudur.'

'İğrençlik, benim hayatım.'

Babs Johnson, Pink Flamingos filminde

Bu arada, yönetmen Sidney Lumet ile senarist Frank Pierson *Dog Day Afternoon* (1975) ile çığır açan bir gişe başarısı elde etmiştir. Gerçek hayattan uyarlanan bu komedi/dramda Al Pacino, erkek sevgilisinin cinsiyet değiştirme operasyonu için gerekli parayı bulmaya çalışan Brooklynli eşcinsel bir banka hırsız rolündedir. Pierson kesinlikle hak ettiği üzere, En İyi Orijinal Senaryo Oscar'ını almıştır. Pacino ise daha sonra yine New York'ta çekilen ve fakat bu kez merkezine kentin S&M [Sado-mazoşizm] barlarını alan William Friedkin yapımı *Cruising*'de (1980) cinsel anlamda kafası karışık bir polisi oynayacaktır.

70'lerin diğer ünlü eşcinsel temalı filmleri arasında travesti oyuncu topluluğu Cockettes'in sahne aldığı *Tricia's Wedding* (1971) gibi yeraltı filmleri; Jim Bidgood'un dokunaklı kurgusu, *Pink Narcissus* (1971); Joan Oxenberg'in *A Comedy In Six Unnatural Acts* (1975) gibi filmleri ile Curt McDowell'in *Thundercrack!* (1975) ve *Loads* (1980) filmleri yer almaktadır.

1971'de İtalya'dan Luchino Visconti'nin Thomas Mann'ın klasik kısa romanı *Death in Venice* yorumlaması gelmiştir. Filmde, Dirk Bogarde genç bir çocukla karşılaşmasıyla birlikte tüm hayatını yeniden gözden geçiren orta yaşlı, dünyaca ünlü bir besteci rolündedir. Visconti zor bir öyküyü dingin, düşünceli ve enfes bir yorumla sınırlı ve duyarlı bir biçimde işlemiştir. Bogarde ise, bu filmde asla daha iyi bir oyunculuk sergileyemezdim, diyecektir.

'Aman Tanrım!
Biri bana bok
göndermiş!'
Babs Johnson, Pink Flamingos
filminde

Dünyada iki çeşit
insan vardır;
sevdiklerim ve
götoşlar.

Connie, Pink
,Flamingos
filminde

Bu arada, İngiltere'de yönetmen Derek Jarman saygılı ve içten bir şehit öyküsü olan ve bir hayli eşcinsel öge barındıran *Sebastiane*'nin (1976) de aralarında bulunduğu en iyi yapıtlarını piyasaya sürmüştür. İstismarcı olmayan erkek çıplaklığı sahneleri ve Latince diyalogları ile anımsanan Jarman filmi, *Sebastiane*'nin genç bir oğlanı öldürmesi yönündeki Roma emrine karşı gelmesine yol açan Hristiyanlık ruhunun samimi bir incelemesini sunmuştur.

Yine İngiltere'den televizyon için çekilen *The Naked Civil Servant* (1975) adlı biyografik film gelmiştir. Film, Londra'da yaşayan Quentin Crisp adındaki bir İngiliz'in gerçek hayatından uyarlamadır. Efemine bir eşcinsel olan Crisp, iyi görünümlü, zeki bir teşhircidir; sohbeti, etkileyici görünmek için kullandığı dudak kremi ve maskarası denli göz alıcıdır. Crisp'in sert ve ironik mizahıyla yüklü filmin başrolünde kariyerinin en başarılı oyunculuklarından birini sergileyerek eşcinselliğini gizlememek ve bunu bir zayıflık değil bir silah olarak kullanmak kararı alan Crisp'in sıradışı ve cesur hayat hikâyesini keşfe çıkan John Hurt yer almıştır. Bir televizyon filmi olmasına karşın, *The Naked Civil Servant* yirminci yüzyıl İngiltere'sindeki eşcinsel görünürlüğü'nün tarihi açısından eşsiz bir yapıt olarak düşünülmektedir.

Eşcinsellik meselesiyle ilgilenen büyük bir yığın Amerikan televizyon filmi de yine 70'lerde ekrana yansımıştır: Hal Holbrook'un oğluna kendisi hakkındaki gerçeği söyleyen gey bir baba rolünü oynadığı *That Certain Summer* (1972); Gena Rowlands'ın çocuğunun vesayet hakkını almaya çalışan lezbiyen bir anneyi canlandığı *A Question of Love* (1978); ve askeriyenin eşcinselliğe yönelik yasaklamalarına meydan

okuyan bir gerçek yaşam dramı olan *Sergeant Matlovitch Vs The US Air Force* (1978).

Onyılın eşcinsel sineması sunumlarının yakıcı boyutu, *The Rocky Horror Picture Show* (1975) filmindeki Frank N-Furter (Richard O'Brien) adındaki biseksüel karakterde kendini göstermiştir. İngiliz *rock* müzikaline dayanan film her şeyden öte biseksüel flörtleşme ve baştan çıkarma sahnelerinin yer aldığı bir eski canavar filmleri parodisidir. Filmlerdeki en kalıcı eşcinsellik örneklerinden biri olan *Rocky Horror*, ilk yayınında başarısız olmuştur. Bunun üzerine, Fox'un pazarlama sorumluları gece yarısı şovu olarak göstermek kararı almış ve kısa süre sonra insanlar ekrana bağırırmaya, sinemaya bir şeyler atmaya ve favori karakterleri gibi giyinmeye başlamışlardır. Gece yarısı gösterimleri en ağır abi erkekleri dahi yüksek toplulu ayakkabılar ve file çoraplar giymek konusunda cesaretlendirmiştir. İzleyicilerin büyük çoğunluğunun heteroseksüel olduğu düşünüldüğünde, *Rocky Horror*'ın heteroseksüellerin eşcinselleri kabul etmesini ve hatta onların yaşam tarzlarından hoşlanmalarını sağladığı açıktır. Çok kısa bir sürede, film tüm zamanların en başarılı kült filmlerinden bir olmuştur.

Bu arada, muhteşem travesti merhum Divine da genellikle yönetmen John Waters sayesinde izleyicilere çok daha fena eşcinsel gerilimler sunuyordu. *Multiple Maniacs* (1970), *Pink Flamingos* (1972) ve *Female Trouble* (1974) gibi filmler suçu öven ve kadın taklitçisini göklere çıkaran muzır kara mizah örnekleriydi. Waters'ın bir lezbiyen masalı olan Divine'sız filmi *Desperate Living* (1977) ise, yönetmenin en sert filmlerinden biri olmuştur.

Öte yandan, bu yapmacık filmler eşcinsel yaşam

'Öyle iğrenç kokuyor ki, Marlene Dietrich kılığına girmiş Tanrı dahi burnunu kapatıyor.'

Hedwig, Fox and His Friends filminde

tarzlarını anlamaktan öte, buna rahatlıkla gülen izleyicileri daha iyi kandırmak eğilimindedir. Gerçekte, lezbiyen ve geyler *There Was a Crooked Man* (1970), *MASH* (1970), *Little Big Man* (1970), *For Pete's Sake* (1974), *Sheila Levine Is Dead and Living in New York City* (1975) ve *The Goodbye Girl* (1977) gibi filmlerde tüm onyıll süresince izleyiciye ucuz komedi sunmuşlardır. Tamamen eşcinselliğe odaklanan aşağılayıcı kaba komedilerin bazıları kesinlikle korkunçtur: *Norman, Is That You?* (1976), *The Ritz* (1976) ve *A Different Story* (1978) gibi filmler, 'ibnelerle' dalga geçen istismarcı ve politik açıdan doğru olmayan 'komedilerden' yalnızca birkaçıdır.

Öte yandan, gerçekten komik eşcinsel yardımcı oyuncular da vardı: *Next Stop, Greenwich Village* (1976) ve *Car Wash* (1976) filmlerinde Antonio Fargas; *California Suite* (1978) filminde Michael Caine. Ayrıca, 70'lerin en komik filmlerinden biri olan *Foul Play*'de (1978) ise, her şey -San Francisco, eşcinsel disko müziği ve sauna- bir eşcinsel erkeği çağırır ancak filmde eşcinsel bir karakter yoktur! O dönemde pek çok şeyde olduğu gibi bu konuda da filmi bir eşcinsel filmi olarak görebilmeniz için işin iç yüzünü bilmeniz gerekiyordu. Çoğu insan bilmiyordu. Film büyük bir başarı elde etmiştir; Goldie Hawn'ın gişe hasılatını düzeltmiş, Chevy Chase ve Dudley Moore'un kariyerlerini yıldızlık mertebesine taşımıştır. Günümüzde, insanlar açısından filmin eşcinsel duyarlılığını benimsemek çok daha kolay ve zaten çok sayıda insan artık Colin Higgins'in filmini Hitchcock'a eşcinsel bir saygı duruşu olarak yorumlamaktadır.

İlginç bir biçimde, Colin Higgins daha erken 70'lerde yine eşcinsel karakterlerin yer almadığı bir eşcinsel

konulu senaryo daha kaleme almıştır. *Harold and Maude* (1971) filminin başrollerinde, ölümle ilgili görsel şakalar yapmak konusunda oldukça hünerli bir genç erkeği canlandıran Bud Cort ile onun hem aşkı hem de iş arkadaşı olan 79 yaşındaki kaçık bir yaşlı kadın (Ruth Gordon) yer alır. Higgins daha sonradan filmin tebdilen bir eşcinsel aşk hikâyesi olduğunu açıklamıştır. Şöyle demiştir: 'Mükemmel bir aşk hikâyesi yazmıştım. Ama bunu kim film yapardı ki? Bu nedenle, ikinci bir iyi şey daha yaptım ve oldukça iğneleyici, ilginç ve adetlere meydan okumasını ümit ettiğim bir şey yazdım.'

Onyılın sonlarında, Birleşik Devletler'de gösterime giren en başarılı yabancı filmlerden biri ortaya çıkmıştır. Son derece başarılı bir Fransız komedi filmi olan *La Cage aux Folles* (1979), partnerlerden birinin daha önceki heteroseksüel yaşantısında bıraktığı oğlunun müstakbel eşini evlerine getirmesiyle heteroseksüelliğe geçmek zorunda kalan mutlu bir gey çiftin hikâyesini konu edinmiştir. Elde edilen büyük başarıyla birlikte, üç yıl sonra filmin devamı çekilmiş ve yine bunu da 1986 yılındaki üçüncü film takip etmiştir. Öte yandan, *La Cage*, eşcinsel karakterleri sağlıklı bir ilişki içinde (ve ayrıca sevecen ebeveynler olarak) sunan oldukça gamsız bir aşk hikâyesi olmasına karşın, bir yandan da onyılın eşcinsel temalı filmlerinin ciddi Stonewall sonrası dramlardan (*Sunday Bloody Sunday*, *The Boys in the Band*, *Death in Venice*) kaba saba eşcinsel komedilere ve travesti filmlerine geçişini gösteren örneklerden biridir. Yine de, takip eden onyılda, AIDS'in de etkisiyle birlikte eşcinsel temalı çok daha ciddi filmler ortaya çıkmaya başlayacaktır...

FİLMLER

THE BOYS IN THE BAND [1970]

ABD 118 dk.

Yönetmen: William Friedkin

Senaryo: Mart Crowley

Oyuncular: Cliff Gorman,
Laurence Luckinbill, Kenneth
Nelson, Leonard Frey, Peter
White, Frederick Combs,
Robert La Tourneaux, Reuben
Greene

Tür: Kara mizah

Mart Crowley'in yine kendisine ait 1968 yapımı ödüllü oyunundan sinemaya uyarladığı film, tüm ana karakterlerin eşcinsel olduğu ilk Hollywood filmidir. Yönetmen William Fried-

kin'in daha sonraki çalışmalarından biri olan *Cruising*'in (1980) aksine, bu film gösterime girdiğinde olumlu karşılanmıştır.

Yağmurlu bir New York akşamında geçen film, Manhattan'da bir apartman dairesinde bir arkadaşlarının doğum gününü kutlamak üzere bir araya gelen bir grup eşcinsel erkeğin öyküsünü anlatır. Filmin geçtiği bir-cik mekân bu dairedir. 'Kıyakçı' Harold (Leonard Frey) için düzenlenen parti, içkilerin içilmesi ve konuklardan biri olan Alan'ın (Peter White) gruba heteroseksüel olduğunu açıklamasıyla birlikte, toplu bir cinayete döner. Ev sahibi Michael (Kenneth Nelson) grubun en baskın karakteri olmasının yanı sıra, gey olmanın en az mutluluk duyan kişisidir. Gerçekte, Michael suçluluk duyan ve en sonunda *Midnight Mass*³ ayinine kaçan bir Katolik'tir. Diğer karakterler ise, Michael'ın sakın arkadaşı Donald (Frederick Combs), Cowboy denilen (Robert La Tourneaux) bir fahişe ve sürekli tartışan bir çifttir (Keith Prentice ve Laurence Luckinbill).

Karakterler, Michael'ın muhteşem cümlesi 'Bana mutlu bir eşcinsel gösterin, size bir eşcinsel cesedi göstereyim' ve Emory'nin 'Burada içki içebilmek için kimi becermek gereki-

yor?’ şeklindeki itirazıyla birlikte ortaya çıkar. Zamanla, iğneleyici sözler daha da kırıncı olmaya başlar ve ağız dalaşları ikinci saldırlara dönüşür.

Film eşcinsel karakterlerin basmakalıp tavırlar takınarak *ibnece*, *kaltakça* davranıyor olmalarından dolayı sıklıkla eleştirilmiştir. Şüphesiz ki *The Wizard of Oz* (‘O da neredeyse sarı tuğladan yol denli düz’) ve *Sunset Boulevard* (‘Yakın çekim için henüz hazır değilim, Bay DeMille, önümüzdeki iki hafta da hazır olacağımı sanmıyorum’) gibi filmlere referansla, gençler çeşitli derecelerde ibnemsî maskaralıklar sergilerler ve hatta bir noktada konuklardan biri *Joan Crawford’un Filmleri*’ni okurken görülür. Yine de, film 70lerdeki Eşcinsel Özgürlüğü aktivistlerini sinirlendirmiş olmakla birlikte, önemli bir tarihsel belge olmayı başarmıştır. Günümüzde çoğu insan filmin devrimci niteliğini görebilmektedir; pek çok insan sessizlikten öte eşcinsel görünürlüğü açısından filme olumlu gözle bakmaktadır. Eşcinsel olmaktan duyulan üzüntü ve yalnızlığa odaklanıyor olmasına karşın, film farklı gey kimlikleri de sunmayı başarmıştır: Frapan ibne, klon, heteroseksüel gibi davranan Sarmaşık Ligi sporcusu, takım elbiseli iş adamı

ve sair. Dahası, bunlardan hiçbir filmin sonunda ölmez.

Bir tabuyu işleyen bu çığır açan yapıt şüphesiz ki kendi dönemini yansıtır. Crowley, karakterlerine ‘Bunlar gibi onca insan tanıyorum’ dedirtir. ‘Fazla mütevazı mizah, özsaygı yoksunluktan, yani bir anlamda sana senin hakkında söylenenlerden ortaya çıkmıştır.’

Aslında, Crowley’in acı, kaltaklık, yalnızlık ve kıskançlık yüklü eğlendirici ve düşündürücü senaryosu ve William Friedkin’in duyarlı ve yol gösteren ustalığı ile film zirveye ulaşır.

Eşcinsel Özgürlüğü’nün öngününde yazılan ve meşhur Stone-wall isyanlarından bir yıldan kısa süre sonra gösterime giren *Boys in the Band* en sonunda Yapım Yönetmeliği’nin eşcinsellik meselesine yönelik baskıları sanki hiç olmamış gibi davranmış ve gelecekteki olumlu portreler açısından bir katalizör görevi görmüştür. Film gerçek anlamıyla döneminin önünde bir yapıttır ve şimdileri artık modası geçmiş gibi görünse de hâlâ keyifle izlenecek çok yeri vardır.

DEATH IN VENICE

Mort à Venice [Fransa]

Morte a Venezia [İtalya]

olarak da bilinir

[1971]

İtalya/Fransa, 130 dk.

Yönetmen: Luchino Visconti

Senaryo: Luchino Visconti,
Nicola Badalucco

Oyuncular: Dirk Bogarde,
Romolo Valli, Mark Burns,
Nora Ricci, Marisa Berenson,
Carola Andre, Björn Andresen
Tür: Dönem dramı

'Konusu yalnızca eşcinsellik değil; ama eşcinsellik de var. En ufak bir cinsellik yok. Yine de, Hollywood benden erkek çocuğunu kız çocuğuyla değiştirmemi istedi. Bunlar Thomas Mann'ı dahi tanımıyorlar.'

—Luchino Visconti

Dirk Bogarde'ın kariyerinin en iyi performansını sergilediği, beyaz perdedeki en büyük başarılarından birini elde ettiği bu 1971 yapımı Visconti filmi, Thomas Mann'ın 1912'de kaleme aldığı kısa romanından uyarlanmıştır.

Bogarde; oğlunun ölümü, yeni bestelerinin başarısız bulunması ve Almanya'daki yaşantısında karşılaştığı çeşitli sorunların ardından, Venedik Lido'da tatile

çıkan avangart besteci Gustav von Aschenbach (kısmen Gustav Mahler referans alınmıştır) rolündedir.

Bu gergin dönemi atlatabilmek için esin kaynağı ve aynı zamanda dingin bir kentte rahatlamak isteyen besteci, plajda spor yapan güzel bir çocuktan etkilenmeye başlar. Sadece kısa bir süreliğine gelmiş olmasına karşın, Tadzio (Björn Andresen) adındaki bu genç erkeğin güzelliğinden o denli etkilenmesi, burada daha uzun süre kalması için bahane olur. Otel personeli ve taşıyıcılarını çabuk bir el hareketiyle kovan ve son derece istekli bir biçimde genç erkeği seyreden Bogarde'ın Aschenbach tiptemesi, Venedik'teki mekânların bozunumuyla kusursuz bir uyum içindedir. Aschenbach, kentteki kolera salgını hakkında ayrıcalıklı bir bilgiye sahip olmasına karşın, bölgeden ayrılmaz. Nihayetinde, eserlerinde ulaşmak için yanıp tutuştuğu ideal güzelliğin vücut bulmuş hâli olan ergen çocuğa sıırlıklam âşık olan besteci, epifanik acısını içine atar.

Koleranın baş gösterdiği haberini almasına karşın, Tadzio'yu izlemeyi sürdürür. Kara sevdaya tutulan ve kendisini genceltmesi için gittiği berberin çabasından memnun olan Aschenbach, Tad-

zio'ya olan saplantısını adeta el üstünde tutar. Öte yandan, salgın haberlerinin yayılmasıyla birlikte otel müşterileri bir bir ayrılmaya başlar. Aschenbach bir sabah plaja iner; plajda yalnızca Tazio vardır. Plaj sandalyesinde oturur ve bir Yunan heykelini andırırcasına kollarını ufka doğru yükselten gence bakar. Genç işaretini bir davet olarak düşünür ve o da kollarını kaldırır. Ne var ki bu çok ciddi bir çaba gerektirir ve Aschenbach bir anda sandalyesine yığılarak ölür. Son arzusu ise hayattadır.

Bestecinin ölümü kaçınılmazdır ve bu, film boyunca sezdirilir. Kendisini Venedik'e getiren trenin yaydığı yoğun kara dumandan ileride başına geleceklere gösterircesine bir hayalet gibi mumyalandığı berber dükkânındaki son imaya değin, Aschenbach asla sapamayacağı bir yolda ilerler. Bir anlamda, besteci baştan beri ölüdür.

Şaşırtıcı alt metniyle birlikte saplantılı bir istegın etkileyici öyküsünü sunan bu yavaş ilerle-

yen film aynı zamanda öleceğini bilen bir erkeğin tinsel tarihi hakkındadır. Aschenbach, kendi kaderini yaşayacağını bilir; onun kaderi, Tazio'da vücut bulan kusursuzluk algısını keşfetme isteğine ulaşmasıdır.

İnkâr edilemez ve fakat uygunsuz bir güzelliğin filmi olan *Death in Venice* özel efektler, araba yarışları ya da dövüş sunmaz. Kimi zaman en iyisi sıradan olandır. Hiçbir 'sapkın' cinsellik sahnesi de yoktur; bir erkek ile ergen bir çocuk arasındaki ilişki uzaktan gizli bakışmalar ve nadir gülümsemelerle sınırlıdır.

Death in Venice esas olarak Aschenbach'ın ölümünü anlatır; ancak, filmde daha soyut bir ölüme daha tanık oluruz: bestecinin sanatın doğasına ilişkin düşüncelerinin ölümü. Geri dönüşler Aschenbach'ın meslektaşısı Alfred (Mark Burns) ile sanat üzerine yaptığı tartışmaları ortaya çıkarır. Kazanan, yaşayan bir fiziksel güzellik muğlaklığı olan Tazio karakteri sayesinde Alfred'in argümanı -Sanat daima muğlaklıktır- olur. Aschenbach, Tazio'ya tinsel bir düzlemde hayranlık duyduğunu düşünür ancak kısa süre sonra bunun gerçek aşk ile umutsuzca birbirine karıştığını fark eder. Bu çatışma asla onarılamayacaktır.

Mahler'in Üçüncü ve Beşinci Senfonileri film boyunca işlenir. Özel olarak vurgulanan ise, hem açılıшта çalınan hem de sonrasında yeniden yeniden duyulan Beşinci Senfoninin Adagietta bölümüdür. Film boyunca müzik sık kullanılır, usul fısıltı sesleri filmde gerçeküstü sayılabilecek bir havanın yaratılmasına yardımcı eder. Film müziklerinin narinliği, Aschenbach'ın son günlerindeki ruh hâlini ve Tazio'nun yüzüyle ilgili saplantısını imler.

Yanı sıra, Pasquale De Santis'in enfes sinematografisi de, Visconti'nin çekimlerinin güzelliği de - özellikle son sahnede- bir yandan olağanüstüyen beri yandan bulanık Venedik güneşinde uzanacak denli iç rahatlatıcıdır.

Visconti, Thomas Mann'ın kısa romanından uyarladığı bu filmi 'bir sinema filmi için zor bir konu' olarak yorumlamıştı. *Death in Venice*'i çekebilmek için çok mücadele etmesi gerekmişti. Orijinal bütçedeki rol dağıtımı ve çekimler üzerine yapılan tartışmalar yapımın başına bela olmuş, filmin orijininde lirik bir eşcinsellik barındırıyor olması yapımcıları korkutmuştu. Öte yandan, Warner Bros yetkilileri, *The Damned* filminin elde ettiği büyük gişe başarısının ardından Visconti'nin filmi tamamlamasına izin vermişti.

Uzlaşmaz istekleri ve kusursuzluk beklentisiyle ünlenen *Death of Venice*'in İngiltere'de piyasaya sürülen 20 dakikalık kamera arkası DVD'si film setinde yaşananlar -uygun koşulları yakalamak için günlerce süren bekle-yişler- hakkında ilgi çekici bir bakış açısı sağlamıştır. Bu kısa belgesel, iki saniyeden daha kısa bir sahnenin çekildiği uzunca bir günü gösterir. Bogarde gün boyunca Visconti'nin nasıl da ustalıkla çalıştığını şu sözlerle açıklar: 'Ona göre, her şey mükemmel olmak zorundadır' der. 'Cam bir kâsenin bir çocuğun yüzündeki yansıması ile birisiyle ağız dalaşına girdiğim sahne onun gözünde kesinlikle eşdeğerdir!'

Pek çok eleştirmen, filmin ilişkili konusu karşısında şaşkına dönmüş ve *Death in Venice* ilk gösterime girdiği dönemde evrensel bir tahammülsüzlük ve yanlış anlaşılma ile karşılaşmıştır.

Yine de, Visconti'nin başyapıtı, tüm dünyada ödüllere boğulmuştur. Dirk Bogarde, yönetmene duyduğu minnettarlığını şu sözlerle ifade etmiştir: 'Visconti, hayatım boyunca tanıdığım en büyük öğretmen ve profesördü. On dan çok şey öğrendim.' Dahası, 1971'de Visconti, 25. Cannes Film Festivali'nde Jüri Özel Ödülü'nü alarak filmi ve yönetmenlik kariyerini taçlandırmıştır.

PINK NARCISSUS [1971]

ABD 65 dk.

Yönetmen: James Bidgood

Oyuncular: Bobby Kendall,
Charles Ludlum, Don Brooks

Tür: Erotik fantezi

Yönetmenliğini James Bidgood'un üstlendiği *Pink Narcissus*, destansı bir tutkunun fantezi dünyası içinde erkek bedeninin tereddütsüz bir biçimde kutsanmasıdır. Karmaşık, güzel ve son derece seksidir; başka herhangi bir şey ile kıyas dahi edilemez. Diyalog yoktur ancak tüm sahneler baştan ayağa sembolizm doludur.

Ölçüsüz ve fakat nefes kesici bir erotik şiir olan film, zevksizlik abidesi evine çekilerek bir dişi narsis fantezi düşleyen güzel, genç bir fahişenin düşlerine odaklanır. Kendisiyle takıntılı olan genç erkek kendisini kral tarafından seçilmiş bir Romalı köle olarak; boğayı alt eden şık giyimli muzaffer bir matador olarak; ormanda sıçrayıp oynayan masum bir orman perisi olarak; bir Arap şeyhinin çadırında ki bir harem oğlanı olarak düşer. Ancak, gerçekte sürekli diğer sokak insanların hayatlarına izinsiz dâhil olup onları baştan çıkarır. Narsizmini lekeleyen

Bobby Kendall, Pink Narcissus
filminde.

tek şey, büyük korkusudur: yaşlanmak ve güzelliğini yitirmek.

Bidgood'un doymuş renkler kullanarak ustalıklı biçimlendirdiği *Pink Narcissus*, yönetmenin kendi küçük dairesinde doğaçlama cihaz ve kıyafetlerle çekilmiş ev yapımı bir filmidir. 1964 ile 1970 arasında geçen yedi yıllık süre boyunca 8 mm.'lik bir kamerayla gelişigüzel bir şekilde çekilmiştir. Heyecan dolu halüsinojenik özelliği, mükemmel bozunum atmosferi ve açık erotik gücüyle birlikte, *Pink Narcissus* eşcinsel sineması tarihinde gerçek bir sınır taşıdır. Film yapımcısı Richard Kwietniowski birinde şöyle yazmıştır: 'Bu film deneysel sinemanın ustaları Anger ve Jarman'ın yapıtlarını mı andırıyor? Yoksa sanat dünyasında benzer düzeyde bir ustalık sergilemeye kalkışan fotoğrafçı Pierre et Gilles'i mi?

Yoksa sadece çekici erkek fotoğrafları dönemine ait bir erotik sanat eseri mi? Ya da, yoksa şu ana değin çekilmiş en ütöpik amatör film mi?’

Pink Narcissus, 1971 yılındaki ilk gösteriminin ardından ortadan kaybolmuştur. Yapım şirketi Sherpix Productions, yönetmenin onayını almaksızın filmde değişiklikler yapmış ve bunun sonucunda Bidgood ‘Anonim’ olarak yer almıştır. Bu, eleştirmenlerin gerçekte filmin yönetmenin kim olduğu konusunda kuşkulanmalarına yol açmış ve bu ismin Bidgood olduğu ortaya çıkana değin, film Kenneth Anger ve Andy Warhol gibi film yapımcılarına mal edilmişti.

Oysa ki ipuçları hemen oradaydı; Bidgood, bir fotoğraf sanatçısı olarak hâlihazırda büyük başarı elde etmişti ve fotoğraflarının birçoğunda filmin yıldız oyuncusu Bobby Kendall görünüyordu. Neredeyse tüm 60lar boyunca, Bidgood, ‘Les Folies des Hommes’ mahlasıyla *The Young Physique* gibi dergilerde fotoğraf yayınlamıştı.

Uzun yıllar boyunca filmin kaybedildiği sanılmıştır; ancak Bidgood’un bu fantezisi sinema tarihçileri tarafından onarılmış ve nihayet 1984 yılında, New York Eşcinsel Filmleri Festivali’nde gösterime konmuştur. Da-

ha yakın geçmişte, 2007 yazında ise filmin tam ve makaslanmamış DVD’si, saygın İngiliz Film Enstitüsü etiketiyle piyasaya sürülmüştür. DVD’de yönetmenle yapılan bir görüşmeye de yer verilmiştir. Söz konusu görüşmede, Bidgood şöyle der: ‘Eşcinsel erkeklerin büyük çoğunluğu narsisttir. Bizler erkekleri seviyoruz. Kendimizi seviyoruz. İşte film de bunu, kendisine âşık olan ve bununla ilgili fanteziler uyduran birini anlatıyor; tabi fantezilerindeki aşk nesnesi de yine kendisi.’

Filmin onarılması sayesinde, *Pink Narcissus*, yeni nesil eşcinsel izleyicileri tam anlamıyla büyüleyen çekici aktör –muhteşem ve esrarengiz Bobby Kendall– ile birlikte daima kült bir yapıt olarak anılacaktır.

CABARET [KABARE] [1972]

ABD 124 dk.

Yönetmen: Bob Fosse

Oyuncular: Liza Minnelli, Joel Gray, Michael York, Helmut Griem, Marisa Berenson, Fritz Wepper

Tür: Müzikal

Şu ana değin yapılmış en başarılı müzikallerden biri olan Bob

Fosse yapımı *Cabaret*, doğrudan Christopher Isherwood'un 1939 yılı günlüklerinden ve İkinci Dünya Savaşı öncesi Berlin'inin biseksüel hikâyelerinden esinlenen bir filmidir.

Göz kamaştırıcı bir koreografiye sahip bu aşk, yıkım ve Nazi fırtına birlikleri hikâyesinde, Li-za Minnelli, 1930'ların yıkık dökük Berlin'inde olağanüstü güzellikteki biseksüel İngilizce öğretmenini Brian Roberts (Michael York) ile zengin Alman züppesi Maximilian van Heune (Helmut Griem) arasındaki bir aşk üçgenine karışan şöhrete susamış kabare şarkıcısı Sally Bowies karakteriyle başrolüdür.

Filmin başlarında, sokaklarda Nazi partisinin ölümcül bir siyasi güce doğru hızlı yükselişi görülür; ancak, bunun hemen ardından çok güzel kızların, oğlanların ve hatta orkestranın bulunduğu *Kit Kat Club*'a gireriz. Brian bu tuhaf barın kalabalığına dalar ve dümdüz gözleri ıslıl ıslıl parlayan Sally'nin yıkık -alkol, eğlence ve seksten ibaret- hayatına girer. Yani, heteroseksüel seks. Gey olduğunu düşünen Brian'ın kafası karışır. Sally onunla alay eder: 'Belki de sadece kızlarla yatmıyordursundur.' Brian bunu inkâr etmez. Daha sonra, Baron Maximilian sahneye çıkar. Her ikisini de baştan çıkarmak dışın-

da bir niyeti olmayan Baron, çifti köşküne davet eder. İki erkeğin arkadaştan çok daha fazlası oldukları açıktır. Onları yatakta birlikte görmeyiz ancak Brian utangaç bir şekilde Max'ın kendisine hediye ettiği altın çakmağı reddettiğinde, aralarında bir şeylerin geçtiğini anlarız.

Daha sonra, Max ile ilgili bir tartışma sırasında Brian, Sally'ye 'Max umurumda bile değil!' der ve Sally 'Benim de!' diye yanıtlarınca Brian yineler: 'Benim de!' Çok geçmeden, Sally hamile olduğunu fark eder ve Brian'a söylemeden bebeği aldırır; durumu ise şifreli bir şekilde açıklar: 'Sen ne kadar süredir...'

Fosse, Brian'ın biseksüelliği hakkındaki bu türden gizli imaları enfes bir vurguyla yapar. Yönetmen ayrıca *Cabaret*'i karakterlerin Üçüncü Reich'in deri giyimli tehdidinin gölgesinde kalan bir dünyada rahat bir yer bulabilmek için ecel terleri döktüğü sinir bozucu bir çaresizlikle

harmanlar. Hitler'in iktidarı ele geçirdiği dönemin siyasi yapısını ustalık ve hünerle ele alır; filmin enerjisi, müzikal bileşenler ve oyunculuklar bugün hâlâ aynı büyüleyiciliktir. Minnelli film boyunca göz kamaştırır. York genç biseksüel bir İngiliz rolüyle muhteşem bir oyunculuk sergilerken, Joel Grey'in grotesk kabare vokalisti tasviri de bu sarsıcı müzikalde altı çizilmesi gereken bir diğer önemli olaydır. Rugged derisi saçları, pembe yanakları ve kalın travesti kirpikleriyle Grey, karakterlerin tüyler ürpertici adiliklerini ve 'parayı' sever; Minnelli ile düeti ise ayakta alkışlanacak denli büyüleyicidir.

Kander & Ebb müzikalinin bu olağanüstü uyarlaması, aralarında En İyi Yönetmen (Fosse), En

İyi Kadın Oyuncu (Minnelli) ve En İyi Yardımcı Erkek Oyuncu (Grey) ödüllерinin de bulunduğu toplam sekiz Oscar almayı başarmıştır.

PINK FLAMINGOS [1972]

ABD 95 dk.

Yönetmen/ Senaryo: John Waters

Oyuncular: Divine, David Lochary, Mink Stole, Mary Vivian Pearce, Edith Massey, Danny Mills, Channing Wilroy, Cookie Mueller

Tür: Kült eşcinsel komedi

Nasıl ki *Clockwork Orange* [Otomatik Portakal] kasıtlı bir aşırı şiddet pratiğiye, *Pink Flamingos* da kasıtlı bir aşırı kötü tat pratiğidir. Düşük bütçesi, grotesk imgeleri ve sarsıcı travesti Divine ile... film kısa sürede hayranlarının dikkatini çekmeyi başarmıştır. Hâlâ bazı seçkin sinema salonlarında ve tüm dünyadaki gey ve lezbiyen festivallerinde hayranları Babs ve Cotton ile eğlenmek, Connie ve Raymond'ı ıslıklamak, sayısız repliği akıllarına kazımak ve keyifli anlar yaşamak için uzun kuyruklar oluşturur.

Yeni ufuklar açan bu eşcinsel sinema filmi; 130 kiloluk, akıl

hastası annesi Edie (Edith Massey), hippie oğlu Crackers (Danny Mills) ve gezgin arkadaşı Cotton (Mary Vivian Pearce) ile birlikte bir karavanda yaşayan şişman, dış görünümüyle takıntılı Pespaye Eşcinsel Babs Johnson'ın (Divine) maceralarının izini sürer. Grup, 'yaşayan en iğrenç insanlar' olarak ünlenmeye çalışıyordur. Öte yandan, senaryoya göre, öğrencilere eroin satan 'iki kıskanç sapkın', Connie ve Raymond Marble'in (David Lochary ve Mink Stole) da olaya dahil olmasıyla birlikte rekabet tezgâhlânır. Sonunda ikili Divine'a doğrudan meydan okur ve savaş başlar.

Raymond ve Connie, Babs'a posta yoluyla bok göndererek ve de karavanını yakarak 'yaşayan en iğrenç insan' unvanını onun elinden almaya çalışır. Marblelar otostopçu kadınları kaçıracak bunları uşakları Channing (Channing Wilroy) tarafından hamile bıraktırır ve sonrasında doğan bebekleri de lezbiyen çiftlere satarlar. Raymond'un deyişiyle, erotik marketlerini ve 'kentin içlerindeki ilköğretim okullarına eroin satan dağıtım ağını' finanse etmek için sevicilerin parasını kullanıyorlardır.

Pink Flamingos, *The Rocky Horror Picture Show* ile aynı kült özelliklere sahiptir; filmdeki

herkesin mutlaka tuhaf bir yanı vardır ve her iki film de eşsiz oluşlarıyla ünlüdür. Waters'ın filminde sayısız unutulmaz (kim nasıl unutulabilir ki?) an vardır: David'in mavi, Mink'in turuncu etek bölgesi kıllarının avlandığı sahne, Divine'nın bok yediği, bir tavukla seviştiği, canlı insan eti yediği, oğluna oral seks yaptığı sahneler ve elbette sert pornosu. Bu ticari film şüphesiz ki bir ilkti ve ancak yıldız başrol oyuncusunun köpek boku yediği sahneyle bitebilirdi.

Pink Flamingos artık 30 yaşında. Waters yakın geçmişte filmi 16 mm.'den 35 mm.'ye büyüttmüş ve birkaç görülmemiş bölümle, -Walters'ın özeleştirel yorumu ('Bu sahnede kötünün süregelenliğini göreceksiniz'), yeni bir film müziği ve filmi henüz izlemiş insanlardan gelen şaşırtıcı tepkiler nedeniyle yapılan görkemli orijinal karavanla- birlikte ileride pi-

yasaya sürülecek video ve DVD sürümleri için 'yenilemiştir'.

Çoğu insan Crackers ve Cookie'nin tavukla seviştiği sahneden ya da Babs'ın bok yediği sahnedен keyif almaz; ancak filmi meşhur eden, Waters'ın adını duyuran ve de olumsuz ya da değil *Pink Flamingos*'a eşcinsel sineması tarihinde daimi bir sayfa açan da bu sahnelerden başkası değildir.

THE ROCKY HORROR PICTURE SHOW [1975]

İngiltere, 100 dk.

Yönetmen/ Senaryo: Jim Sharman

Oyuncular: Tim Curry, Susan Sarandon, Barry Bostwick, Richard O'Brien, Jonathan Adams, Nell Campbell
Tür: Kült eşcinsel komedi

Richard O'Brien'in çatlak sahne şovu, özellikle Tim Curry'nin canlandırdığı eşcinsel Dr. Frank-N-Furter karakteri, derin dondurucudaki Rulo Köfte, ucuz edebiyatla dolu senaryosu ve her birlikte şarkı söylenip oynanan, ayak tıklatılan 'Zaman Sıçraması' finali sayesinde kesinlikle kült bir filme dönüşmüştür. Film, birkaç adım sola kaymak

konusunda hepimize esin kaynağı olmuş ve bize her birimizin içinde bir disko kraliçesi olduğunu göstermiştir!

The Rocky Horror Picture Show, en klişe bilimkurgu filmlerin, Marvel Comics çizgi romanlarının, Frankie Avalon/Annette Funicello serilerinin ve her dönemden rock'n roll müziklerin rezil bir birlikteliğidir. Sözü edilen öykü, Transseksüel gezegeninden gelen bir travesti olan çatlak 'Doktor' Frank-N-Furter karakterinin temsil ettiği 70'lerin kokuşmuş ahlâk karmaşasıyla yüzleşen iki Orta Amerikalı 'İke Dönemi' çocuğun yaşadığı cinsel kafa karışıklığını konu edinir.

Kitabın yanı sıra şarkıların söz ve bestelerinin de yazarı olan O'Brian, filmi 'on yaşındaki her çocuğun keyif alacağı bir şey' olarak açıklar. Orijinal oyun Haziran, 1973'te Londra'daki Royal Court Theatre Upstairs'da altı haftalık bir atölye projesi olarak sahnelenmiş ve *London Evening Standard* gazetesinin yıllık tiyatro eleştirmenleri oylamasında yılın En İyi Müzikali olarak gösterilmiştir. O dönem Londra'da bulunan Lou Adler *The Rocky Horror Show*'u izlemiş ve hemen 36 saat içinde oyunun Amerikan tiyatrolarında sahnelenme hakkını almayı başarmıştır.

Bir yıl sonra, bir on dokuzuncu yüzyıl şatosu olan ve savaş yıllarında bir ara General Charles de Gaulle'ün de kaldığı İngiltere'nin meşhur Korku Evi, Bray Studios'ta *The Rocky Horror Picture Show*'un çekimlerine başlanmıştır.

Film versiyonu, orijinal Theatre Upstairs yapımı üyelerinin pek çoğunu elinde tutmuştur. Tiyatro sahnesinde oynadıkları karakterleri filme taşıyan oyuncular arasında Richard O'Brian (Riff Raff), Patricia Quinn (Magenda), Little Nell (Columbia) ve (tiyatro sahnesinde Anlatıcıyı oynayan ve fakat filmde Dr. Scott olarak görülen) Jonathan Adams yer almıştır.

O'Brian tarafından yeniden yazılan senaryoyla birlikte, sonuç orijinaline bütünüyle sadık bir uyarlama olmuştur...

Yaşlı bir profesörü ziyarete giden iki hoş çocuğun -Brad Bajor (Barry Bostwick) ve nişanlısı Janet Weiss'in (Susan Sarandon)- arabalarının tekeri patlar ve çift yardım edecek birilerini bulmak ümidiyle yolun ışıklıklı bölgesine doğru yürür. Bu ışık, Transilvanya galaksisindeki Transseksüel gezegeninden olan ve tam da o esnada manyak deneylerinden biri üzerinde çalışan travesti Dr. Frank-N-Furter'ın (Tim Curry) yaşadığı

Richard O'Brian'ın *The Rocky Horror Picture Show* filminde Tim Curry, Dr. Frank-N-Frank rolünde.

Frankenstein bölgesinden geliyordur. Doktor, mükemmel insanı yaratmıştır; Rocky Horror (Peter Hinwood) adını verdiği bu güçlü, kaslı erkeği; kendisiyle birlikte yaşayan Riff Raff (Richard O'Brian) adındaki kambur uşağı, onun ensest ilişki yaşadığı kız kardeşi Magenda (Patricia Quinn) ve kıza yardım eden step dansı sanatçısı Columbia'dan (Little Nell) oluşan sapık ev ahalisinin denetiminde iyi amaçla kullanmak niyetindedir.

Bu arada, sersem bisikletçi, bekâr Eddie (Rulo köfte) saksafon çalarak laboratuvar duvarında güçlükle ilerler. Frank hiç tereddüt etmeksizin derhâl bu müzikal rahatsızlığa bir son verdiğinde, ne

yaşlı profesörün Brad ve Janet adlı konukları henüz gelmiştir, ne de suç işleyen kayıp kuzeni Eddie'yi arayan Dr. Scott (Jonathan Adams) kalede belirmiştir. Dr. Scott, Frank-N-Furter'ın başka bir galaksiden gelen bir ajan olduğunu bilir ve onu polise teslim etmek ister ancak Frank elini çabuk tutarak önce Janet'i ardından da Brad'i şehvetli kollarıyla baştan çıkarır. Yeni keşfedilmiş bir libidonun etkisine kapılan Janet damızlık Rocky Horror'a şehvetle saldırırken, Brad de Frank ile birlikte gizlenmiştir.

Dr. Scott bu allak bullak Transilvanya seks partisine adalet ve ahlâk getirmezden önce, Frank-N-Furter yeni bir eşcinsel revü gösterisi 'deneyi' yapmak üzere, tutsaklarını taşa dönüştürmüştür. Sonrasında, Riff Raff ve Magenda Transilvanya uzay kostümleri içinde yeniden belirir ve görevin denetimini uzak yolcusu arkadaşları için dahi son derece tehlikeli bir yaşam tarzı olan Frank-N-Furter'ın elinden almayı çalışırlar. Aşırı duygusal şovenist iddialarının Riff Raff ve Magenda'yı yumuşatmayı başaramadığını gören Frank-N-Furter kaçmaya çalışır; onu sadece güçlü ışın silahı öldürülebiliyordur. Rocky, yaratıcısını kurtarmaya gelir ancak o da militanlar tarafından uzay boşluğuna fırlatılır.

Brad, Janet ve Dr. Scott, Denton'da bıraktıkları hayatlarının bir daha asla normal olmayacağı bir kafa karışıklığı içinde kalakalırlar; Zaman Sıçraması'ndaki yasak meyveyi bir kere tatmışlardır artık. Richard O'Brian'ın karşı cinsin elbiselerini giymekteki heyecanı daima beğeniyle karşılanacak olmakla birlikte, kendilerini adanmış hayranlarında şiddetli bir tutkuya yol açar. Pek çok film gibi, *The Rocky Horror Picture Show* da ilk gösterime girdiği dönemde izleyicilerin çoğu tarafından reddedilmiş, ancak New York'ta gece yarısı gösterimlerinin başlamasıyla birlikte kült olmaya başlamıştır. Hayranları sinemalara bu müzikal deliliğe katılmaya hazır kostümlerle gelmeye başlamışlardır. Koltuk aralarındaki yollarda dans etme esinini sağlamış nadir yapıtlardan biri olan film boyunca, izleyiciler perdedeki karakterlerle birlikte kendiliğinden diyalogları seslendirmiş, hatta bunların pek çoğu karakterlerle alay etmeye, doğaçlama esprilerle filme dahil olmaya başlamıştır. Ekrana su tabancalarıyla su fışkırtılmış, tuvalet kâğıtları fırlatılmış ve oyun kartları atılmıştır. Yaşanan böyle sahneler filmin temel reklam malzemesi olmuştur.

Bu eşcinsel klasiği daima bir kez daha izlenmeyi hak eder;

film, DVD formatında da mükemmel bir yapıt olmuştur. Çeşitli kompakt diskler *Rocky* hayranlarına özel büyüleyici ekler sunar. Şüphesiz ki hepsi tek bir baskı da yer almaz; dolayısıyla hayranlar tüm bu ekleri toplayabilmek için özel baskıları satın almak zorundadır. Öte yandan, O'Brian ve diğer oyuncuların yorumlarını da içeren ekler, çıkarılan ve fakat daha sonra filme yeniden eklenen 'Superheroes' müzikal silsilesi, DVD sahibinin sinema deneyimi yaşamasını sağlayan ve kalabalığın tepkisini ya da sahnedeki oyuncuların filmdeki belli anlarını sunan 'Sahne Deneyimi'nin de aralarında bulunduğu ekler piyasaya sürülmüştür. İlgi çekici bir belgesel yapıt olan *Rocky Horror Double Feature* ise, 'VH-1' televizyon kanalına ait 'Behind-the-Music' 'Where Are They Now' programlarından alıntılanan Susan Sarandon, Barry Bostwick, Richard O'Brian, Patricia Quinn ve Meatloaf [Rulo köfte] röportajları, iki canlı söylenen şarkı, iki film fragmanı ve sayısız fotoğrafın yanı sıra, film-den çıkarılmış 11 farklı kilit sahneye de sahiptir. Film şirketinin tüm bu özel baskıları piyasa sürmüş olmasının altında yatan tek bir neden vardır: kültürel hareketlilik, *The Rocky Horror Picture Show*'un çevresini sarmayı hâlâ

sürdürüyordur. Filmin prömiyerinin ardından 30 yılı aşkın süre geçmiş olmasına karşın, filme hâlâ büyük bir ilgi duyuluyor olması, filmin interaktif performans sanatının mutlak bir parçası olduğunun kanıtıdır.

THE NAKED CIVIL SERVANT [1975]

İngiltere, 80 dk.

Yönetmen: Jack Gold

Oyuncular: John Hurt, Patricia Hodge, John Rhys-Davies

Tür: Biyografik film

Quentin Crisp'in kendisi İngiltere'de bir sanat eseri olarak tanımlanmaktadır. İngiltere'nin Surrey ilçesinde bir avukatla evli bir mürebbiye olan Bayan Pratt son çocuğu, Dennis'i 1908 yılında dünyaya getirmiştir. 1920'lerin sonlarında ise Dennis, Quentin Crisp karakterini dünyaya getirecek ve hayatının geri kalanında bu adla anılacaktır.

'Monoton bir şaşmazlıkla kendini keşif yolunda yürümek dahi insanı kendini bilmek dağına ulaştıramayabilir. Ben sendeleye sendeleye kendi mezarıma doğru yürüyorum; kafam karışık, canım acıyor ve de çok açım...'

1968 yılında yayınlanan Crisp'in gözü kara otobiyografisi *The Na-*

ked Civil Servant bu sözlerle biter. Yedi yıl sonra, Thames Television, kitabı başarılı ve sarsıcı bir filme dönüştürmüştür. John Hurt'ün ödül getiren bir performans sergilediği Quentin'in gençlik dramı, izleyiciyi 1930'lar İngiltere'sine geri götürmüştür.

Crisp'in kendisi de bize Hurt'ün performansını gerçek olan ile karşılaştırma olanağı sunmuştur. Ama ne performanstır! Yalnızca duyarlılık ve gerçekçilik veren üslup ve yakınlıklar değil, aynı zamanda karakter incelemesi de tüm kederi ve olağanlılıkla yansıtılmıştır.

Crisp'in dünyası, kısa süreli işler ve tekinsiz ilişkiler yumağındaki bir acımasızlık ve komediden ibarettir. Cesaret, mizah ve zekâ ile yüzleşilen bir hayattır. Bu yaşam tarzının Büyük Britanya'da hâlâ hapse atılmakla cezalandırıldığı bir dönemde, Crisp eşcinsel olduğunu açıklamıştır.

Kendini apaçık bir dille teşhir eden Crisp frapan tarzının tehdit ettiği yöre kabadayıları tarafından sürekli dövülüyordur. Bir dönem sokaklarda fahişelik yapmıştır; bunu bir gelirden öte kendini kabul ettirmek çabası olarak görür. Yavaş yavaş kendisi gibi frapan ve rezil bir grup insanla arkadaş olmaya başlamıştır ve nihayetinde kendisini Soho'da, yapay bir bohem hayat

içinde bulur.

Film, İkinci Dünya Savaşı öncesi dönemde, Crisp'in nasıl iş bulduğu, filmde Patricia Hodge'un canlandığı ismi söylenmeyen bir bale öğretmeni tarafından nasıl kalacak yer temin edildiği gibi detayları anlatır. 'Cinsel sapkınlığı' nedeniyle askerlikten muaf tutulmasının ardından, bale öğretmenin tavsiyesiyle bir devlet sanat okulunda çalışmaya başlamış ve böylelikle de 'çıplak devlet memuru' olmuştur. Kendi deyişiyle, 'çektiğim yoksulluğa "Soho" yoksulluğu tanısı konulabilirdi. Bu, bir dahi hava ve zekâsına sahip olup yeteneksiz olmaktan doğan bir yoksulluktur.'

Film, kendisini tüm geleneklerden yoksun hisseden bir öteki portresi çizer. Bu, Crisp'i oldukça iyi yansıtan yanıltmacı ve keskin bir zekâ ile sağlar. Filmin anlatımı, eski sessiz sinema filmlerini anımsatan altyazıların kullanımıyla doğrudan seyirciye dönüktür.

Crisp'in uzun yıllar Chealsea'de bir apartman dairesinde odasını paylaştığı yakın arkadaşı 'Fotoğrafçı' adayına (John Rhys-Davies) duyduğu bitimsiz aşk karşılıksız kalmıştır.

Crisp şaşırtıcı derecede pasif bir şekilde olaydan olaya sürüklenir. Aslında, onun kendi ken-

dine yaptığı tek eylem, iki Londra polislinin yönelttiği sapkınlık ve fuhuşa teşvik suçlamaları karşısında kendini savunmayı seçmiş olmasıdır. İzleyicilerinin dikkatini çekecek bir biçimde, tanık kürsüsünde durur ve polislerin ifadelerindeki tutarsızlıkları ifşa eder.

Davayı kazanıp, savaşı geride bırakan Crisp'i son olarak 1970'lerin başlarında Londra'da bir parkta görürüz. Zamanında kasabanın bıçkın delikanlıları tarafından sürekli dövülmesine yol açan kıyafetlerin artık gençlerin üniforması olmasını alaycı gözlerle izliyordur. Eski bıçkın delikanlıların dört yeni sürümüne, Crisp'i kendilerine cinsel tacizde bulunduğunu söylemekle tehdit ederek, ondan para koarmaya çalışır. Crisp sakin bir dille artık onların tehditlerine karnının tok olduğunu söyler. 'Ben İngiltere'nin en muhteşem ibnelerinden biriyim' der ve ufak adımlarla kırıta kırıta yürüyerek şanını sürdürür.

Bu görkemli yapıt, İtalya'daki En İyi Televizyon Film ödülünün yanı sıra bir Emmy ödülü kazanırken, John Hurt'un unutulmaz performansı da oyuncuya BAFTA [İngiliz Film ve Televizyon Sanatları Akademisi] En İyi Erkek Oyuncu ödülünü getirmiştir.

Hayranlarının olasılık hâliha-

zırda bildikleri üzere, Crisp daha sonradan 1980lerde New York'ta bir stüdyo daireye taşınmıştır. Manhattan'da mutlu bir hayat süren Crisp, Sting'in 'An Englishman in New York' şarkısında ölümsüzleştirilmiştir. Öte yandan, çoğu insanın bilmediği bir gerçek ise, Crisp'in tek kişilik bir gösteriye hazırlandığı dönemde, 21 Kasım 1999 tarihinde İngiltere topraklarında öldüğüdür.

FOX AND HIS FRIENDS

Faustrecht der Freiheit

olarak da bilinir

[1975]

Almanya, 123 dk.

Yönetmen: Rainer Werner Fassbinder

Senaryo: Rainer Werner Fassbinder, Christian Hohoff
Oyuncular: Peter Chatel, Rainer Werner Fassbinder, Karlheinz Böhm, Adrian Hoven

Tür: Alman dram

Rainer Werner Fassbinder'in doğrudan eşcinsel temalı ilk filmi olan *Fox and His Friends* 1975 yılında gösterime girdiğinde, Londra'daki bir *The Times* eleştirmeni tarafından 'eşcinsellerin hayatlarını, tutku ve kavgalarını anlatan en iyi filmlerden biri' olarak yorumlanmıştır. Bu

arada, bir *New York Times* yazarı da filmin 'eşcinsellik hakkında bu ülkede gösterilen ciddi, açık ve fakat duygusal olmayan ilk film' oluşunu imlemiştir.

'Fox' adıyla bilinen Franz Biberkopf karakterini Fassbinder'in kendisi oynamıştır. Fox, sevgilisinin tutuklanması ve karnaval çadırlarının polis tarafından kapatılmasıyla işinden olan bir karnaval çalışanıdır. Haftalık piyango bileti için gerekli parayı kazanmaya çalışan Fox, Max adındaki kibar ve kendisinden daha yaşlı bir antikacı tarafından umumi tuvalete çekilir. Daha sonra, Max'in evinde pahalı zevkleri ve güzel bir hayatları olan iki genç gey ile tanışır. Ertesi gün, Fox piyangoda 500 bin Mark kazanır ve Max'in arkadaşları, özellikle de nakit sıkıntısı çeken bir ciltevinin varisi olan Eugen bir anda onunla arkadaş olur. Nihayetinde, Fox ve Eugen sevgili olurlar.

Tez canlı, görmemiş, cana yakın ve saf biri olan Fox başlarda ağır basıyor ya da öyleymiş gibi görünüyor olsa da, kısa süre içinde etkileyici, burjuva Eugen tarafından ehlileştirilmeye ve istismar edilmeye başlar. Piyango vuran bilet, Eugen'in aile şirketini batmaktan kurtarmak için kullanılır ve nihayetinde Fox, sevgilisi tarafından meteliksiz

bırakılıp terk edilir. Cesedinin yanında boş bir ilaç şişesi bulunur. İki genç boş ceplerini karıştırırken, Fox'un iki eski arkadaşı olaya karışmamak için hemen oradan sıvışır.

Öykü boyunca işlenen nüktelikle birlikte, film hem bir komedidir hem de bir yergidir. Sayısız sahnede, ancak özellikle de Fox'un zenginliğin sosyal inceliklerini taklit etmeye çalıştığı sahnede Eugen ile Fox arasındaki farklılıklar açık edilir. Yine de, film baştan sona bir trajedidir; Fox kendisinin kullanılmasına, sömürülmesine izin verir ve final kesitlerinde mutlu bir son olanağını bütünüyle yitirir.

SEBASTIANE [1976]

İngiltere, 91 dk.

Yönetmen: Derek Jarman, Paul Humfress

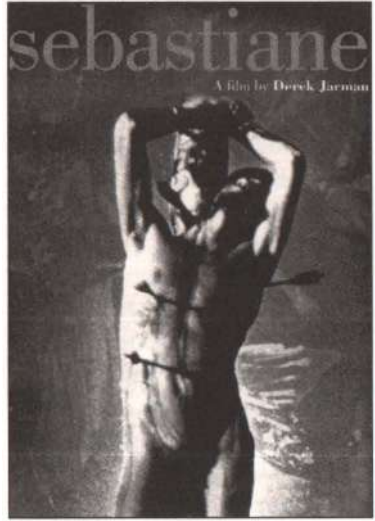
Oyuncular: Leonardo Treviglio, Barney James, Richard James, Neil Kennedy

Tür: Tarihsel dram

Derek Jarman'ın ilk sinema filmi olan *Sebastiane*, çizdiği samimi eşcinsellik ve şiddetin yanı sıra M.Ö. 303'de şehit olan Katolik aziz Sebastian sunumu ile izleyicileri şaşkına çevirmiştir.

Sarsıcı bir görsel fantezi olan film, İmparator Diocletian'ın sarayında Roma'nın unutulmaz aşırılıklarının ve Baküs şenlikleri kabilinden cinselliğin sergilenmesiyle başlar. Jarman'ın 1971 yılında Ken Russell'ın grotesk tarihsel dramı *The Devilish* için tasarladığı açılış ile aynı tınıya sahip olan film, aynı zamanda Federico Fellini'nin *Satyricon* ve Cecil B. DeMille'in *The Sign of Cross* filmlerinin şehvet dolu fantezilerini anımsatır. Jarman bu anıştırmaları bile isteye kullanır ve filmin bir yerinde Roma'nın altın çağını düşleyen Romalı askerlerden, 'Cecilli Mille ve Phillistini'nin *Satyricon*'undan' söz eder.

İmparatorun dostu ve baş muhafızı olan Sebastiane (Leonardo Treviglio), Hristiyan olmakla suçlanır ve bunun sonucunda rütbesi düşürülerek Sicilya karargâhına sürülür. Bu uzak kıyı bölgesi hem verimsiz, çorak bir arazidir hem de erkeklerin eşcinsel fantezilerini ortaya çıkarabilip gizli tutkularını keşfedebildikleri bir özgürlükler vahasıdır. Ne var ki, Sebastiane'nin kendisine sırnaşan ileri karakol komutanı Severus'un cinsel arzularını görmezden gelerek kendisini Tanrı'ya adanmış komutanı oldukça kızdırır ve bu durum sonunda eşcinsel bir infazın ger-

çekleşeceği sert bir savaşa yol açar.

Dolayısıyla, Jarman'ın çarmığa gerilen aziz görüngüsünde, Sebastiane sadece Hristiyan olduğu için değil, aynı zamanda Sodomazoşist Severus'un sırnaşmalarını geri çevirdiği için öldürülür.

Film olasılık nefes kesici ve hatta kimi zaman rahatsız edici bir düzeye ulaşan en klasik eşcinsel kavgaya sahiptir. Aslında, filmin bütünü unutulmaz sinematografi ve simgesel imgelemle doludur. Jarman'ın Paul Humfress ile birlikte çektiği bu içten çalışma görsel açıdan muhteşem bir yapıttır. Birlikte savaşa hazırlanıp birbirleriyle sevişen çekici çıplak erkekler ordusuyla pornografiye yakın olmasına karşın, film yapay bir kült gey pornosundan çok da-

ha fazlasıdır. Erkek psişesinin yanı sıra çoklu temaları işleyen etkileyici bir yapıttır: Karşılıksız aşk, cinsellik algısının toplumsal onayı, bütünüyle erkeklerden oluşan bir ortamda açığa çıkan cinsel arzular ve dinin dayattığı yükümlülükler.

Öte yandan, filmin mustarip olduğu tek sıkıntı -ki bu da çok sık görülmektedir- en büyük rolün en yakışıklı aktöre verilmesi ve fakat en kötü performansın da yine bu aktörden gelmesi olmuştur. Treviglio'nun Sebastiane tiplemesi ziyadesiyle yakışıklıdır ancak karargâhtaki diğer kusurlu, kabadayı, sakar ya da abazan askerlerden daha az ilgi çekicidir.

Yine de, eşsiz fotografisi, Latince diyalogları (İngilizce altyazılı) ve Brian Eno'nun filmin havasını bütünüyle yansıtan müzikleriyle birlikte, *Sebastiane*, İngiltere'de ve ABD'nin pek çok eyaletinde hak ettiği üzere -ve fakat kesinlikle şaşırtıcı bir biçimde- büyük bir ticari başarı kazanmış rüya gibi bir avangart keşif yolculuğudur.

LA CAGE AUX FOLLES [1978]

İtalya/Fransa, 99 dk.

Yönetmen: Edouard Molinaro

Oyuncular: Ugo Tognazzi, Michel Serrault, Benny Luke, Michel Galabru, Claire Maurier
Tür: Komedi

Amerika'da gösterime giren en başarılı yabancı-dil filmlerden biri olan *La Cage Aux Folles* muhteşem bir liste başıdır. Reddedilemeyecek denli sempatik ve yapmacıklıktan uzak bu eşcinsel klasikte, izleyiciler iki ana karaktere, gey âşıklar Albin ile Renato'ya hayran kalmışlardır.

Ugo Tognazzi, travesti revü gösterisi sahneleyen bir gece kulübünün sahibi Renato rolündeyken, Michel Serrault da onun sevgilisi olan nevroitik bir travestiyi oynar.

Renato'nun âşık oğlu Laurent (bir gençlik hatasının meyvesi) hayallerindeki kadınla nişanlandığını söyleyerek döndüğünde, çift mutlu mesut yaşıyordur. Kızın babası son derece katı bir ahlâk savunucusudur. Müstakbel kayınpeder homofobik bir siyasetçidir. Laurent gey ebeveynlerinden memnun olmasına karşın, bu evliliğin gerçekleşebilmesi için adamın onayını almak zordur. Karşı aile fertleriyle tanışmaktan kaçmanın bir yolunu bulamayan Renato ve Albin kurnaz davranıp evin süslü, cafaçlı dekorunu daha sade bir tarzda değiştirerek yaşam tarzlarını giz-

leyebilmek için ellerinden gelenin en iyisini yaparlar. Genellikle dar ve kısa şortla evin içinde kasıla kasıla dolaşan yakışıklı uşaklarına dahi kendine çekidüzen vermesi ve uygun bir uşak üniforması giymesini emrederler. Ne var ki, eşcinsellik emarelerini sandığa kitlemeye yönelik tüm bu uğraşları felaketle sonuçlanır ve gittikçe zıvanadan çıkan durum bir kaba komedi hâlini alır.

Aşırı muhafazakâr müstakbel kayınpederle tanışacakları o büyük gece yaklaştıkça, Albin'in hayatının en iyi oyunculuğunu sergilemesi gerekeceği anlaşılır. Bir peruk, modası geçmiş bir ev kıyafeti ve kusursuza yakın bir falseto tonlaması yardımıyla, konuklara Renato'nun karısı olarak tanıtılacaktır.

Edouard Molinaro'nun teatral komedisinin bu denli göz kamaştırıcı olmasını sağlayan şey, Serrault ve Tognazzi'nin başarılı oyunculuklarıdır. İkili ucuz inançların kolayca üstesinden gelir gibi görünür. Öte yandan, karınları ağrıtabilecek denli komik çok sayıda anın yanı sıra, filmde gerçekten can yakıcı birkaç sahne de vardır.

La Cage büyük bir başarı elde etmiş ve devamında iki çalışma daha ortaya çıkmıştır: Tony Ödülü alan bir müzikal ile yeni

bir Hollywood versiyonu. Yönetmenliğini yine Molinaro'nun üstlendiği *La Cage Aux Folles II*'de (1981) ilkinden esinlenen delilik, gangster, ajan ve polislerin de eklenmesiyle komik bir suç filmine dönüştürülür. Beş yıl sonra çekilen *La Cage Aux Folles III: The Wedding* (1986) filminde ise, çiftin büyük bir mirasa konabilmesi için Albin evlenip mirastan hak talep edecek bir varis meydana getirmek zorundadır. Bu üçüncü bölüm serinin en zayıf filmi olmakla birlikte Fransızların da tıpkı Amerikan meslektaşları gibi kötü devam filmleri çekebileceklerini kanıtlamıştır.

Gey çifti oynayan Robin Williams ile Nathan Lane'nin etkileyici performanslarına karşın, filmin Amerikan versiyonu *The Birdcage* (1996) de berbat sayılabilir. Mike Nichols'un *La Cage* güncellemesinde, Williams bu kez Miami Beach'deki egzotik bir gece kulübünün sahibidir ve Lane de onun ortağı Albert rolündedir.

OYUNCULAR VE YÖNETMENLER

DIVINE

**Kadın taklitçisi
1945-1988**

Harris Glenn Milstead olarak doğan 'dünyanın en ünlü traves-tisi' Divine, lise arkadaşı John Waters ile aynı sokakta büyümüş ve sonrasında uzun süre Waters'ın filmlerinde başrolü oynayarak kült bir figüre dönüşmüştür. Makyöz Van Smith'in yardımıyla, frapan ve son derece yetenekli oyuncuyu sergilediği rezil, iğrenç eylemlerle birebir örtüşen Korku Şovu Divine'a dönüştüren kişi de Waters'tan başkası değildir.

Aşırı kilolu kadın taklitçisi, saplantılı bir Jackie Kennedy

hayranını canlandığı *Roman Candles* (1966) ve *Eat Your Makeup* (1968); intihara sürüklenen bir kadını canlandığı *The Diane Linkletter Story* (1970) ve tesadüf sonucu ayak fetişisti olan sarışın bir bombayı canlandığı *Mondo Trasho* (1970) gibi Waters'ın erken dönem filmlerinde gösterdiği gayretle karakterini geliştirmiştir.

1970'de, Divine ve Waters ilk sesli uzun metraj filmleri olan *Multiple Maniacs*'i piyasaya sürmüşlerdir. Film, Manson vari bir suç ailesinin lideri olan Leydi Divine'nın komik ve sert öyküsünü konu edinir. Bunu cesur, açık saçık ve fakat bir şekilde mutluluk veren bir kötü davranışlar komedisi olan *Pink Flamingos* (1972) izlemiştir. Bu klasikleşen yapıt, hem bir yönetmen hem de bir yıldız yaratmıştır. 'Yaşayan En İğrenç İnsan' olarak bilinen Babs Johnson rolünde, Divine tam bir yıldız performansı sergilemiştir. Filmin sonundaki köpek boku yediği meşhur sahne dahi samimi komedyenin hünerlerini gölgeleymemiştir.

Divine, hem asi bir liseli kızı hem de ölüm hüccresine konan kaçık bir mahkûmu canlandırarak gövde gösterisi yaptığı *Female Trouble* (1974) filminde daha da büyüleyicidir. Bu arada

oyuncu, bu filmde ilk kez erkek rolündedir ve hatta gizemli özel efektler yoluyla kendisiyle de sevişiyordur.

Daha sonra, 'dünyanın en güzel kadını' San Francisco'ya dönerek *The Cockettes* olarak bilinen bir oyuncu topluluğu ile birlikte *Journey to the Center of Uranus*' ve *The Heartbreak of Psoriasis*' gibi başarılı yapıtlarla karakterini sahneye taşımıştır. Tom Eyen'in *Women Behind Bars* (1976) oyunuyla ilk kez New York sahnesine çıkmış ve bu başarının ardından oyun Londra'da sahnelenmiştir. Divine'nın sahne aldığı ikinci Eyen oyunu olan *The Neon Woman* (1978) Broadway'de sahnelenmesinin ardından San Francisco,

Toronto, Provincetown ve Chicago'da tiyatro salonlarını hınca-hıncı doldurmayı başarmıştır.

Divine, Waters'ın *Polyester* (1981) filmiyle sinemaya geri dönmüştür. Diğer yönetmenlerle çalışmazdan önceki bu son filmde izleyicilerin sahnede betimlenen kokuları almalarını sağlayan meşhur Odorama kartlar kullanılmıştır. Paul Bartel'in *Lust in the Dust* (1985) filmi, Waters ile ortaklığını bitiren travestinin ilk büyük filmi olmuştur. Bartel'in son derece komik, alakasız bir western göndermesi olan bu çöl satirinin başrollerini Divine ve Tab Hunter paylaşmıştır. Bu arada, Alan Rudolph'un *Trouble in Mind* filmi de aynı yıl çekilmiştir. Divine, imgesel Yağmur Kent'teki güçlü bir gangster olan Hilly Blue rolü için travesti karakterini bırakmıştır.

Sadece oyunculuğuyla değil, seslendirdiği şarkılarla da yıldızlaşan Divine bir disko divası olarak özellikle eşcinsel çevrelerde dünya çapında bir üne kavuşmuştur. 1978 yılından itibaren, Divine (Hollanda'da Altın Plak ödülü alan) 'Shoot Your Shot' ve (İngiltere listelerinde 17, Avustralya listelerinde 5. sıraya değin yükselen) 'You Think You Are a Man' in de aralarında bulunduğu tam on bir uluslararası hit şarkı seslendirmiştir. Önceleri yapım-

cı Bobby Orlando (Pet Shop Boys'un ilk dönem şarkılarında da emeği geçmiştir) ile stüdyoya giren Divine, sonrasında Kylie Minogue ve *Dead or Alive* grubunun da birlikte çalıştığı Stock, Aitken ve Waterman ekibini tercih etmiştir. Divine, tek kişilik disko kabaresiyle dünya turnesine çıkmış ve 19 ülkede 900 kez sahne almıştır.

Divine'nin en başarılı şarkısı yine Waters'ın çektiği anaakım komedi filmi *Hairspray*'den (1988) gelmiştir. Oyuncu, filmde hem kibirli anne Edna Turnblad (kendisiyle sembolleşen peruklarının ve tuhaf makyajının tonu hafifletilmiştir) hem de televizyon kanalı müdürü Arvin Hodgepile karakterini canlandırmıştır. Fox yapımı *Married With Children* dizisinde konuk oyuncu olarak Bundy ailesinin bir akrabasını -Otto Hala- oynayacağı dönemde, kişisel menajeri ve biyografi yazarı Bernard Jay tarafından otel odasında geçirdiği kalp yetmezliği sonucu ölü bulunmuştur.

Kalın sesli bir erkek dedektifi canlandırdığı Bartel'in *Out of the Dark* (1988) filmi oyuncunun son yapıtı olmuştur.

DEREK JARMAN

Yönetmen

1942-1994

Michael Derek Jarman'ın erken kariyeri avangart bulunarak beğeniyle karşılandığı tiyatro setlerinde geçmiş ve sonrasında Jarman bunun doğal bir uzantısı olarak Ken Russell'ın *The Devils* (1971) ve *Savage Messiah* (1972) filmlerinde dekoratör olarak görev almıştır. Bu filmlerin temaları -katı bir dinsel yapıya karşı oluşturulmuş kişisel cinsellik- Jarman'ın kendi sinema kariyeri boyunca yinelenmiştir. Süper 8 mm.'lik kendi kısa filmlerini yapmaya başladığı dönem de yine bu yıllardır.

Jarman'ın yönetmenliğini üstlendiği ilk film, *Sebastiane*'dir (1975). Neredeyse gerçeküstü bir güneşli dekorun kullanıldığı ve konuşmaların büyük çoğunlukla Latince olduğu film, M.Ö. 300'lerde ileri karakol mevkiine sürgün giden Romalı asker Sebastiane'nın öyküsünü anlatır. Film, Jarman'ın tüm yapıtlarıyla özdeşleşen eşcinsellik, din ve idam temalarını işler. Denizde zıplayarak oynayan çıplak Romalı askerlerin ağır çekim görüntüleri İngiliz televizyonunda (gece yarısı kuşağında) yayınlandığında, izleyicileri şok etmiş, açık saçık içeriği nedeniyle yo-

ğün eleştirilere maruz kalmıştır.

Sebastiane, Jarman'ın eşcinsel-lik tarihini keşfe çıktığı dört filmin ilkidir. 1986'da, yönetmen İtalyan Rönesansı'nın son büyük ressamının hayatını ve ölümünü konu edinen *Caravaggio*'yu çekmiştir; filmde, açık eşcinsel ressam sanatsal açıdan devrimcidir ve fakat lanetlenir. Bunu beş yıl sonra, Marlowe'un filminin yeniden çekimi olan açık eşcinsel İngiliz monarşisinin sert sunumu *Edward II* (1991) ile büyük ve fakat sorunlu filozofun siyasi görüşü ve cinselliğini işaret eden zengin, sıradışı bir biyografik yapıt olan ve Jarman'ın eşsiz üslubunu gözler önüne seren *Wittgenstein* (1992) takip etmiştir. Sonuç, ucuz edebiyat değil, eşsiz bir görsel ve düşünsel şöendir.

The Last of England (1987) yönetmenin HIV pozitif olduğunu keşfetmesinin ardından çektiği ilk filmidir. Bir zamanlar sevdiği ülkeye yönelik kötümser bir bakış ile Thatcher iktidarı İngiltere ve Londra'sına dönük kişisel bir yorum olan filmde çizgisel bir konu olmamasının yanı sıra yalnızca bir ayırt edilebilir 'karakter' vardır. Jarman'ın açgözlülük, şiddet ve ekolojik felaketlerle yıkıma uğramış 80'ler İngiltere'sine solgun bir keşif gerçekleştirmek amacıyla kullandığı dikkat çekici imgeler, rock &

roll, gey erotizmi ve kendi amatör filmleriyle birlikte film, gerçek ile kurgunun karışımıdır.

The Last of England'ı bir yıl sonra çekilen ve Wilfred Owen'ın şiirinin AIDS'e karşı verilen savaş ile mukayese edildiği *War Requiem* (1988) izlemiştir.

The Garden (1990) filminin çekimleri yönetmenin bir nükleer santrali andıran yazlık evinde yapılmıştır. Filmde, çeşitli imgeler -AIDS hastası yönetmen, büyüleyici güzellikteki bahçe, aşırı cinsellik, bir gey çiftin idamı ve Katolik resimlemeler- ara çekimlerle birlikte kaydedilmiştir. Diğer bir deyişle, film Jarman'ın kişilik dünyasını, hayal dünyasını yansıtmıştır.

Hâlihazırda sözü edildiği üzere, Jarman'ın sondan bir önceki filmi, *Wittgenstein* (1992) yönetmenin yaşamını ve yapıtlarını simgeleyen zekâ ve oyunbazlıkla harmanlanmış sanatsal bir yolculuktur.

Öte yandan, Jarman'ın bütün yapıtları arasında belki de en kişisel olanı 1993 yılında çektiği son filmidir. *Blue*, seslendirme, müzik ve ses efektlerinin olduğu sabit bir mavi ekranda AIDS ile mücadele eden Jarman'ın açık bir portresini sunar. Besteci Simon Fisher Turner, etkileyici bir film müziği bestelemiş, seslendirmeler Nigel Terry, John

Quentin ve Tilda Swinton tarafından yapılmıştır. *Blue*, televizyon ve radyoda eşzamanlı yayınlanmıştır. Ancak yönetmenin gözleri artık iyice görmez olmuştur; Jarman, AIDS komplikasyonuna bağlı bir hastalıktan ölmek üzeredir.

Ekim, 1993'te, New York Film Festivali'nde Jarman son filmini tanıtmak üzere son kez çıktığı sahnede uzun süre alkışlanmıştı. İlk olarak, kendisini ölüme götüren hastalığına değinmiştir: 'Bu hastalık beni kör etti. Artık film çekemiyorum; çünkü gözlerim yeterli düzeyde görmüyor.' Ne var ki onun hayatında acıya yer yoktur. Bir *New York Times* muhabirine şöyle demiştir: 'Oracıkta oturup derdine yanabilirsin; ya da dışarı çıkar ve bir şeyler yapmaya çalışırsın. Ben ikincisini seçtim.' Andy Warhol gibi, Jarman da aynı üretim kaynağını kullanmıştır: *Sebastiane* ve *Jubilee* filmlerinin müziklerini Brian Eno; *Caravaggio*, *The Last of England*, *The Garden*, *Edward II* ve *Blue* filmlerinkileri ise Simon Fisher Turner yapmıştır. Nigel Terry, *Caravaggio*'da başrol oynamış, *The Last of England* ve *Blue*'nun bazı bölümlerini seslendirmiştir. Jarman'ın en sık rol verdiği oyuncu olan Tilda Swinton ise, *The Last of England*, *War Requiem*, *The Garden*, *Ed-*

ward II, *Wittgenstein* ve *Blue*'da oynamıştır. Tıpkı Warhol'un yapıtlarının bütününde olduğu gibi, Jarman'ın filmlerinde de tutarlı bir imgelem süregerir.

Jarman'ın İngiltere'nin modern eşcinsel kültürü üzerindeki etkisi oldukça büyüktür. Bilgi, birikimini kaygısızca sergilemiş olan üretken ve duyarlı sanatçının eşcinselliği filmlerinin merkezinde yer almıştır. Yönetmenin 1980'lerde kendisine modern bir kimlik kazandırmaya çalışan İngiliz Kanal 4 Televizyonu'nda yayınlanan tüm filmleri eşcinseldir ve bununla gurur duyuyordur. Kanal 4 farklı ve radikal olmaya çalışmış, dolayısıyla özgün ve muhalif bir ses olmayı seçmiştir. Jarman'ın filmleri ise kesinlikle tam da anaakıma alternatif bir özgünlük sunmuştur. İster sevin, ister sövün; bu adam gelmekte olanı öngören biridir.

LUCHINO VISCONTI

Yönetmen

1906-1976

Aristokrat ve Marksist, sert gerçekçiliğin de olağanüstü melodramların da efendisi olan Luchino Visconti, hiç tartışmasız yirminci yüzyıl ortalarının en büyük yönetmenlerinden biridir. Çok zengin ve biraz da sanat

meraklısı olan Visconti, 30'ların Faşist İtalya'sının baskın kültüründen kaçarak Paris'e gelmiştir. Burada, ünlü fotoğrafçı Horst P. Horst ile tanışmış ve ona âşık olmuştur. Ancak, bundan daha da önemlisi, Halk Cephesi'nin sert siyasi atmosferinde Jean Renoir ile tanışmasıdır.

Kısa bir süre orduda görev almasının ardından Visconti tasarımcılığa başlamıştır. Çok geçmeden Coco Chanel ile arkadaş olmuştur. 1937'de *Une partie de campagne* filminde Fransız film yapımcısı Jean Renoir ile birlikte çalışmış ve yüreği sinema aşkıyla dolmuştur. İtalya'ya dönüşünde, Direniş saflarında yerini almış, Marksist olmuş ve ölene değin de öyle kalmıştır.

İlk filmi, *Ossessione* (1942), Mussolini iktidarı ateşi altında çekilmiştir. Kocasını öldüren bir kadının öyküsünün anlatıldığı James M. Cain yapımı *The Postman Always Rings Twice* filminin izinsiz -ve kısmen eşcinselleştirilmiş- bir yeniden çekimi olan film, cesur gündelik yaşam sunumuyla otoriteyi bir hayli sınırlendirmiş ve ciddi bir biçimde sansüre uğramıştır.

Visconti'nin siyasi görüşleri, Sicilya'nın küçük bir balıkçı kasabasındaki sınıf mücadelesini konu edinen ikinci filmi *La Terra Trema*'da (1947) da açıkça

ifade edilmiştir. Bu tema, 1960 yapımı *Rocco e i Suoi Fratelli* filminde de sürdürülmüştür.

Fellini ve Antonioni ile birlikte, savaş sonrası İtalyan sinemasının 'Üç Büyük' yönetmeninden biri olan Visconti, oldukça büyük bir yaratıcı özgürlüğe sahip olmuş ve 'başyapıtlar' ortaya koyan bir 'dahi' olarak adlandırılmıştır.

Visconti daha sonraki yapıtlarında yeni gerçekçi akımdan koparak daha tarihi ve edebi temalara yönelmiştir. Yapıtlarında ilerleme ile nostalji arasında daimi bir savaş süregelmıştır; ancak kariyerinin sonlarına doğru Visconti, ilerlemenin önemine ilişkin kuşkuculuğunun mutlak et-

kisiyle nostaljiyi yeğler gibi görünmüştür.

Visconti'nin filmlerinin büyük çoğunluğunda tek tük eşcinsel karakterin yanı sıra çok sayıda genç ve yakışıklı erkek göze çarpar. 1960'larla birlikte, filmleri gittikçe daha kişisel olmaya başlayan yönetmen üzüntü, yaşlanma ve ölüm temalarına odaklanmıştır. Otobiyografik anlatıma yakın bu çalışmaların ilki *The Leopard* (1963) filmidir. Giuseppe di Lampedusa'nın 1958 yılında yazdığı romanından uyarlanan film, yönetmenin kendi ailesinin geçmişini de oldukça yakından ilgilendiren İtalya'nın birleşmesi sürecinde, Sicilya aristokrasisinin çöküşünü kayda alır.

Bir diğer otobiyografik anlatım ise, *Death in Venice* (1971) filmidir. İnişli çıkışlı bir popülarite sergilemiş olan film, olağanüstü sahneleri, büyüleyici film müziği ve başrol oyuncunun dikkate değer performansı ile birlikte muhteşem bir yapıttır. İdeal güzellik saplantılı bir erkeğin eşcinsel arzusunun kutsandığı öykü, enfes bir sinema klasiğidir. Thomas Mann'ın romanından uyarlanan film ölmek üzere olan besteci Gustav Aschenbach'ın (Bogarde) dünyasını anlatır. Ünlü besteci çıktığı tatilde 14 yaşındaki Björn Andresen

adlı bir gence gizli bir tutku besler ve bu tutku bestecinin tüm hayatının geçerliliğini sorgulamasına yol açar.

Yönetmene 25. Cannes Film Festivali'nde Jüri Özel Ödülü'nü getiren *Death in Venice* -Gustav Mahler'in müzik ziyafeti ve Bogarde'nin unutulmaz performansı ile- Visconti'nin en önemli yapıtıdır.

Aschenbach gibi, Visconti de saplantılı bir sanatçıdır: Filmle-ri, dingin yüzeyin altında fokurdayan ruh halleri, dönem detayları ve duygularla yüklüdür.

Kolay çalışılan yönetmenlerden biri olmamakla birlikte (yıldız oyuncu Clara Calamai onu 'kırbacı bir ortaçağ lordu' olarak tanımlamıştır), Visconti oyuncularına daima oldukça saygılı davranmıştır. *The Leopard* filmi- nin setinde Burt Lancaster'a kötü davranmış olmasıyla ünlenmesine karşın, oyuncu yine de Visconti için 'çalıştığım en iyi yönetmen... bir oyuncunun hayali' diyebilmiştir.

Tıpkı babası gibi, açık biseksüel olan Visconti'nin filmleri, genellikle eşcinsel bir alt metne sahip olmasına karşın, çok az eşcinsel karakter sunar. Öte yandan, yönetmen, Alain Delon gibi çekici başrol oyuncularını sıklıkla tercih etmiştir. Son saplantısı ise, *The Damned* (1969),

Ludwig (1972) ve *Conversation Piece* (1974) filmlerinde rol verdiği Avusturyalı aktör Helmut Berger olmuştur.

Çok sigara içiyor olması (günde 120 taneye kadar çıkabiliyordu) ömür boyu sürecektir hastalıklara ve felce yol açmış ancak yönetmen *The Innocent* (1976) filmi bitirene değin hayatta kalmayı başarmıştır. Aynı yıl içinde, Roma'da ölmüştür. Luchino Visconti'nin cenazesine katılanlar arasında dönemin İtalya Başbakanı Giovanni Leone ve yıldız oyuncu Burt Lancaster de vardır.

JOHN WATERS

Senarist/Yönetmen

1946–

Kendisini 'Kusmuk Prensi' ilân eden açık eşcinsel, adına yaraşır bir yaşam sürerek travestiler, rock 'n' roll, idam, cinsel roller ve *gender-bending* kuşanmış bir yapıtlar bütünü sunar. Waters birinde şöyle demiştir: 'Filmlerimi izleyip kusan birini gördüğümde, ayakta alkışlandığımı hissediyorum.'

50'lerde Baltimore'da büyüyen Waters gerek gerçek hayatta gerekse de beyaz perdede şiddet ve kavga konusunda kesinlikle saplantılı olmuştur. 60'larda karşı kültürden, tuhaf arkadaşlarına

rol verdiği 8 ve 16 mm'lik sessiz filmler çekmeye başlayan yönetmen, Baltimore'da kilise salonlarını kiralamış ve sokak sokak gezip sözlü olarak ya da el ilanları dağıtarak yeraltı sineması izleyicilerini filmlerini izlemeye davet etmiştir. İlgi çekici arkadaşlarını, komşularını bir araya getirerek kendi kemik oyuncu kadrosunu oluşturmuş, lise arkadaşı Harris Glenn Millstead'den tartışmasız bir yıldız çıkarmıştır: Kendiyle sevişen 130 kiloluk bir travesti.

Yönetmen sadece 10,000 \$ bütçeyle çektiği kasıtlı bir kötü tat pratiği olan *Pink Flamingos* (1972) filmiyle büyük bir başarı elde etmiştir; başrol oyuncusu Divine'in köpek boku yediği meşhur sahnenin de bu başarıda tartışmasız bir katkısı olmuştur. Waters 1981 yılında New Line Cinema ile ortaklığa girene değin, Düşler Ülkesi repertuarıyla düşük bütçeli sarsıcı filmler yapmayı sürdürmüştür. Sonrasında ise, bu ortaklıkla birlikte, Divine'nın Francine Fishpaw karakteriyle başrolünü oynadığı *Polyester*'i çekmiştir; bu kez Divine'nın tabağında fahişe kızı (Mary Garlington), cezai ehliyeti bulunmayan oğlu (Ken King) ve Divine'i alkolizme sürükleyen porno kralı kocası (David Samson) vardır. Önceki yapıtlarının sertliğinden yok-

sun olmasına karşın, *Polyester*, Waters'a ilk gerçek anaakım başarisini getirmiştir.

Hollywood'a sıçrama başarısı ise 1988'de çektiği *Hairspray* filmi ile gelmiştir; film, Ricki Lake'in tek isteği masumane bir yerel televizyon dans şovuna çıkmak olan Tracy Turnblad adındaki iriyarı bir karakteri canlandırdığı edepli bir 60'ların başı nostaljisidir. Universal Pictures, *Hairspray*'in yankı uyandıran başarısını dikkate almış ve *Grease* filminin daha kaçık, daha komik bir versiyonunu çekmesi için Waters'a 8 milyon \$ sunmuştur. Sonuç, başrol oyuncusu Johnny Depp'in yanı sıra yönetmenin düzenli oyuncularını Mink Stooile, Patty Hearst ile eski bir porno yıldızı olan Traci Lords'un rol aldığı *Cry-Baby* (1990) filmidir.

'Hollywood'a geçişle' birlikte bazı şeyler de açık biçimde değişmiştir. Ancak, çok sevdiği Baltimore'da bir Depp filmi çekmiş olması gerçekten Hollywood'a geçtiği anlamına gelmez. Waters'ın filmleriyle özdeşleşen grotesk bileşenlerden vazgeçilmiş olmasına karşın, tüm bunlar yönetmenin duyarlılıklarını anaakım izleyicilere hissettirebilmek üzere tasarlanmıştır. Waters'ın deli enerjisi hâlâ beyaz perdeye yansımaktadır. Kathle-

en Turner'ın başrolünü oynadığı *Serial Mom* (1994) daha da gösterişli olurken, Edward Furlong & Christina Ricci komedisi *Peccker* (1998), Baltimore'de çekilmiş olmasına karşın son derece uysal kalmıştır.

Yeni onyılıda ise, *Cecil B De-mented* (2000) ile eski Waters adeta geri dönmüştür. Şok edici bir meşruluk oluşturmuş yapıtları denli eğlendirici olmasa da, film Waters'ın 70'lerden bu yana hiç yapmadığı türden şeylerle doludur. Filmde, bir gerilla yönetmen önderliğindeki tepkili film yapımcıları çetesi, bir Hollywood yıldızını düşük bütçeli filmlerinde oynamaya zorlar.

Tracy Ullman'ın yerel bir seks kültürüne dönüşen seks bağımlısı bir ev kadını oynadığı *A Dirty Shame* [Kirli Utanç] (2004), yönetmenin banliyölerdeki baskının uyanışını belgelediği bir diğer örnektir. Filmin yönetmenin alâmetifarikası olan bedensel atıklardan mahrum bırakılmamış olması, Waters'ın anaakım kültürün sapkın yanına dönük tutkusundan hiçbir şey kaybetmediğini göstermiştir.

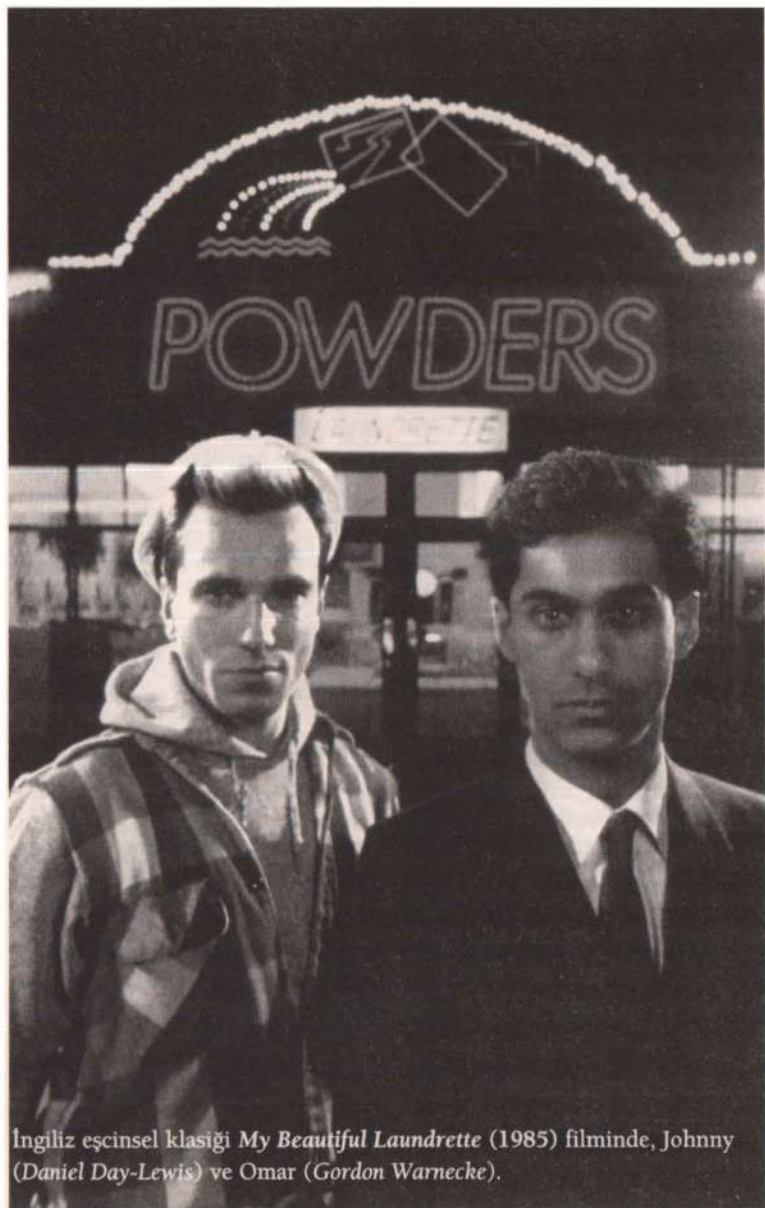
2006'da, Waters'ın kemikleşip gittikçe daha da gelişerek otuz yıl boyunca tüm Amerika'da gezinen iğrenç solo gösterisi selüloit anlatımının yeni bir örneği olan *This Filthy World* gelmiştir.

Gösterinin Jeff Garlin tarafından kaydedilen belgesel filminde, 'Çerçöp Papası' olarak bilinen William S. Burroughs adındaki adam 'sallama çay demlemenin' teori ve pratiğinden Michael Jackson'ın evdeki yaşantısına, Charlize Theron'un Oscar teşekkür konuşmasında neden Aileen Wuornos'a teşekkür etmediğinden çocuk tecavüzcüsü gibi görüldüğün hâlde çocuk filmlerine gitmenin nasıl bir şey olduğuna varıncaya değin pek çok kritik gündelik yaşam konularına değinir. 86 dakikalık film ayrıca Divine ile çalışmak, mısır patlatma makinesi, döner koltuk ve ülkesinin -duymazdan gelinen- gönüllü bir lezbiyen ordu yakarışı hakkında da kimi hatırlatmalarda bulunur: 'Onlar Usame Bin Ladin'i bulabilirlerdi!' Bu yüce insan, bir de itirafta bulunur: 'Kanatlı maymunlar, büyümlü ayakkabılar ve gey aslanlarla birlikte yaşayabilecekken, Dorothy'nin neden o iğrenç, siyah-beyaz çiftlikteki evine dönmek istediğini asla anlayamayan tek çocuk bendim...' New York'un kutsal Harry de Jur Tiyatro binasında çekilen Garlin yapımı film, dünyanın en büyük ve kesinlikle en özgün komedi ustalarından biriyle yapılan -garip bir biçimde- tatlı bir seans gibidir.

This Filthy World, son dönemlerdeki John Waters geri dönü-

şünün yalnızca küçük bir bölümüdür. 2007'de, yönetmen 1988 yapımı *Hairspray*'in yeni bir Hollywood versiyonunu çekmiştir; bu yeni versiyonda, Divine'ın Edna Turnblad rolünü John Travolta üstlenmektedir. Bunu, Londra'daki West End tiyatrolarında sahnelenen müzikal takip etmiştir. Ayrıca, 1990 yapımı Johnny Depp filmi *Cry-Baby*'nin de yeni bir Hollywood versiyonunu çekmeyi planladığı söylenen Waters'ın aklında ilginç bir fikir daha vardır: 'Pink Flamingos, muhteşem bir opera yapılabilir; çünkü şişman kadın şarkı söyler ve finalde de köpek boku yer. Bu, iş yapar!'

Bilinçli olarak mı eşcinsel odaklı filmler çektiği yönündeki bir soruya Waters şu yanıtı vermiştir: 'Bunların eşcinsel albenili filmler olduğunu düşünüyorum; ama asla gettolaştırmak istemedim. Asla ben gey bir film yapımcısıyım demek istemedim. Ben bir film yapımcısıyım ve aynı zamanda bir geyim. Gey olmaktan kurtulmak falan istediğim yok; ama ben eşcinsel bireyler için olduğu kadar heteroseksüel bireyler için de film çekiyorum.'

İngiliz eşcinsel klasığı *My Beautiful Laundrette* (1985) filminde, Johnny (Daniel Day-Lewis) ve Omar (Gordon Warnecke).

BAĞIMSIZ YILLAR -80'LER

Para onyılına gelinmiştir: 1980'ler edepsiz danslardan, haplardan öte; baştan ayağa para, tüketim, züppelik ve açgözlülüktür.

1980'de, Amerikan sineması onyılın başlama vuruşunu iki farklı eşcinsel konulu film ile yapmıştır: Village People disko gurubunun rol aldığı *Can't Stop The Music* ve Al Pacino'nun başrolünü oynadığı polisiye gerilim *Cruising*. *Can't Stop The Music* temelde insanların punk ve yeni dalga rock ile birlikte diskoyu terk etmesi gerçeğine bağlı olarak gişede başarısız olmuştur. Öte yandan, *Cruising* daha çok ilgi çekmişti. Aslında, film yönetmen William Friedkin'in dahi hiç düşünmeyeceği denli çok tartışma yaratmıştı.

New York'un Sado-mazoşizm dünyasını inceleyen filmde, Al Pacino bir katili yakalamak üzere yeraltına sızmakla görevlendirilmiş masum bir genç polis rolündedir. Greenwich Village'in salaş gey barlarında bir sürü ateşli erkekle karşılaşan genç polis kendi cinselliğini sorgulamaya başlar.

'Bu eşcinsel hayatlar hakkında bir film değil' diye

'70'ler bitti gitti.
80'lerde her şey
daha yeni, daha
farklı olacak; tabii
ki ben de.'
*Samantha, Can't
Stop the Music*
filminde

'Senin müziğin bu yetenekli gençleri bir araya getiren:

Karşıda diz
çökmeleri gerek!' *Helen, Can't Stop
the Music*
filminde

vurgulamıştır Friedkin. 'Arka planda eşcinsel dünyanın olduğu bir cinayet öyküsü.'

Ancak, filminin renkli eşcinsel hayat betimlemesini önemsememeye çalışan yönetmene karşın, aktivistler hemen her kentte sinema salonları önünde filmi protesto etmek ve filmin negatiflelerini yakmaya teşebbüs etmek üzere toplanmışlardı. *Cruising*'in 'olumlu bir temsil' ortaya koymadığını düşünüyorlardı ve dolayısıyla filmi homofobik bir çarpıtma olarak görüyorlardı. Gerçekten de bu mantığı işaret eden kimi nüveler vardı. Gerçek şuydu ki ister S&M barlarda, isterse de ticarileşmiş dans kulübü partilerinde olsun, eşcinsel sahneler hep ahlâki düzeyi düşük olarak gösteriliyordu. Uyuşturucular, sert partiler, salaş barlar, tarifsiz cinsel ilişkiler... Dolayısıyla, *Cruising*, çok da tutarsız değildi. Eşcinsel hayat tarzı Onur yürüyüşleri ve Will & Grace tekrar gösterimlerinden ibaret bir gökkuşağı değildi. Aslında, 30 yıl sonra, bugün izlendiğinde *Cruising* neredeyse gerçekten eğlendirici bir filmidir ve AIDS öncesi dönemdeki eşcinsel hayatlara çok da gerçekdışı bir yerden bakmıyordur.

Kabul edilmelidir ki, Friedkin'in filminde, özellikle de polisin 'ibnelerden' söz ettiği diyalogda homofobik öğeler vardır; ancak erken 80'lerde bundan çok daha homofobik pek çok film çekilmiştir. Aynı yıl, Gordon Wills'in yönettiği *Windows*'da kötü lezbiyen Elizabeth Asley iyi heteroseksüel Talia Shire'a sinsice sokulur. Bu arada, *American Gigolo* (1980) ve *Deathtrap* (1982) filmlerinde, kötü eşcinsel erkekleri feci bir son bekliyordur.

Cruising'den kesinlikle çok daha homofobik olan bir diğer film de, James Burrows'un 1982 yapımı tek esprili 'komedisi' *Partners*'dir. Film, Los Angeles eşcinsel topluluğu içindeki bir cinayet davasını çözmek

'Benim hakkımda bilmediğin çok şey var.'

Steve Burns (Al
Pacino), *Cruising*
filminde

için sevgili numarası yapan iki polisi -biri eşcinsel (John Hurt), diğeri heteroseksüel (Ryan O'Neal)- konu edinir. Tüm gey karakterler gözü dönmüş travestilerdir; ya bükük bilekleri havada hoplayıp zıplıyorlardır ya da O'Neal odaya girer girmez bayılıyorlardır. Genellikle pembe ya da mor giyen Hurt, cinayetin çözümlmesine yardım etmek için gerçek anlamıyla elinden geleni yapar; ancak onu daha çok sufle yaparken, O'Neal'ı dişi tavşan gibi süzerken ya da kahvaltısını yatağına götürürken görürüz. Filmi izlemek dehşet verici ve sancılı bir deneyim olmakla birlikte, *Partners* ilginç bir biçimde *Cruising* gibi büyük tepkilerle asla karşılaşmamıştır. Belki de, homofobik film yapımı komedi dalında dramlara oranla daha kabul edilebilirdir.

Aslında, 1980'de *Cruising* filmini hedef alan eşcinsel aktivistlerin canlarını sıkmaları gereksizdi. Neticede, 80'lerin ilk yılları insanların bu türden meselelere ihtiyatlı yaklaştığı bir dönemdi; ayrıca diğer pek çok aktivist grup da filmi eleştirmişti. Bu türden filmlerin gösterilmesinden yakınmayan 'normal' hiçbir banliyö sakini yoktu.

Arthur Hiller adeta *Cruising*'in eşcinsel hayat anlatımını kuşatan sorunlara yanıt verircesine, baştan sona iyi niyetli bir eşcinsel aşk öyküsü olan *Making Love* (1982) filmini çekmiştir. Kocanın açık eşcinsel bir yazara âşık olmasıyla birlikte eşcinsellikle yüzleşmek durumunda kalan evli bir çiftin konu edildiği bu Hiller yapımı film, *Cruising*'de Al Pacino'nun canlandığı -karanlık, karmakarışık bir ortamdaki kashı erkeklere ve sert cinselliğe ilgi duyan- polisin aksine, cinselliklerini açık ve dürüst bir biçimde sorgulayan 'klişe olmayan' bir eşcinsel erkek portresi çizmeye çalışmıştır.

Yine 1982'de, lezbiyen karakter betimlemelerinde

'Kendini iyi hissedeceksen, yap. Oyunu kurallarına göre oynamayı bilmiyorsun.'

Bart, Making Love filminde

daha büyük bir sıçrama yaşanmıştır. *Personal Best* (1982), kendinden nefret etmeyen, intihara kalkışmayan lezbiyenlerin görünür olduğu tazeleyici bir Hollywood filmidir. Film, Olimpiyat müsabakalarında tanışan iki atlet arasında gelişen bir lezbiyen ilişkiyi konu edinir. İlişkinin sonu gelmiyor olmakla birlikte, ana karakterler olan Tory ve Chris 'anormal' kişiler olarak gösterilmez. Genç ve çekicidirler; ilişkileri üç yıl sürer. İki kadın da yaşadıkları şeyden utanç ya da rahatsızlık duymaz ve cinsellik içeren sahnelerde karakterler ne gözyaşlarına boğulurlar ne de kendilerinin 'hastalıklı' olduklarını düşünürler.

Bir yıl sonra gelen *Silkwood* (1983), lezbiyenliği bir tür ergen safhasından çok daha fazlası olarak betimlemiştir. Dolly karakteriyle başrolü paylaşan Cher, Karen Silkwood'un lezbiyen oda arkadaşı ve aynı zamanda en yakın dostudur. Filmin temel konusu lezbiyenlik olmamasına karşın, Dolly karakteri son derece açıktır ve ilişkileri filmin önemli bir kanalı görülebilecek denli dikkat çekicidir. Dolly'nin lezbiyenliğinin ön plana çıkarıldığı erken bir sahnede, bir sabah sevgilisinin onun yatak odasından çıktığı görülür. Anlık bir şaşkınlık yaşamasının ardından Karen'in hayat arkadaşı Drew hızla ona döner ve 'Kişisel olarak, ben bunda yanlış bir şey görmüyorum' der. Karen da aynı fikirdedir: 'Ben de öyle.'

Gerek *Personal Best* gerekse de *Silkwood* gişede başarılı olmuş (*Silkwood*, ABD'de 35 milyon \$ gelir elde etmiştir) ve olumlu eleştiriler almıştır.

Öte yandan, tüm bu kazanımlara karşın, kısa süre sonra 80'lerin önemli kilometre taşlarından biri olan AIDS salgını eşcinselliğe yönelik bir diğer güçlü tepki olarak belirecektir.

Başlangıç tarihi tam olarak bilinmeyen bu salgın hastalığın 1989 yılında İngilizce konuşulan her yerde bir terminolojisi oluşmuştu: HIV, PWA, AZT ve sair. Bunun resmi çaresi ‘güvenli cinsel ilişkiydi’. Bu, medyanın ‘sevişmeyi’ saplantı hâline getirdiği bir dönemde yaygınlaşması çok da kolay olmayan bir kavramdı. 1980’lerin muhafazakâr sağcı siyasetçilerin iktidarına sahne olmasına da engel olamamıştı. 1979’da İngiltere’de, muhafazakâr Thatcher hükümeti göreve başlarken, ABD’de ise, 1980 seçimlerinde Ronnie Reagan, Jimmy Carter’ı adeta sandığa gömmüştü.

AIDS virüsünün 1981’de bulunmuş olmasının yanı sıra takip eden birkaç yıl içinde görülen binlerce vakaya karşın, bir film yıldızı ve evrensel bir ikon olan Rock Hudson’ın öldüğü yıl olan 1985’e değin –ki o ana kadar yaklaşık 8,000 vaka görülmüştü– Reagan hükümeti meseleye sessiz kalmıştır. Aslında, Reagan başkanlığının ilk altı yılında kamuoyu önünde ‘AIDS’ sözcüğünü dahi hiç kullanmamıştır; hastalık hakkında ilk kez federal hükümetin bu konuyla mücadeledeki rolünü anlatmak üzere Mayıs 1987’de düzenlediği bir basın toplantısında konuşmuştur.

Birleşik Devletler’deki AIDS salgını İngiltere’de de bir panik ve korku havası yaratmış ve İngiliz tabloid basını sayesinde eşcinseller virüs taşıyıcısı olarak lanse edilmişlerdi. Thatcher hükümeti ise, korkuyu yatıştırmak ve insanları hastalığın gerçekleri hakkında bilinçlendirmek yerine, günümüzde yürürlükten kalkmış olan ve belediye meclislerinin eşcinsellikle ilgili materyalleri desteklemesini yasaklayan 28. Madde’yi oylamaya sunmuştu. Bu yalnızca genç eşcinsel erkeklerin güvenli cinsellik konusunda bilgilendirilmelerini yasaklamaya yaramış ve bunun sonucunda

'Ben tarıfsız bir
Oscar Wilde
karakteriyim.'

Maurice, Maurice
filminde

AIDS kaynaklı ölümler en yüksek oranına ulaşmıştı.

Pek çok insan Rock Hudson'ın ölümünün AIDS ile mücadelede duyulan siyasi eylem ihtiyacını meşrulaştırdığına inanmaktadır. Haksız da sayılmazlar. Böylelikle, siyasi aktörlerin sessiz kaldıkları onyıllın ilk yarısında meseleyle ilgilenmek görevi film yapımcılarına kalmıştı.

AIDS'in ortaya çıkmasından kısa süre sonra, 80'lerin ortalarında patlama yapan Amerikan bağımsız filmle-riyle aynı dönemde bir 'AIDS sineması' da ortaya çıkmıştır. *An Early Frost* (1985) ve *As Is* (1986) gibi filmler, bir şekilde tedavisi olmayan bu hastalıkla yüzleşmek zorunda kalan beyaz, orta sınıf gey bireyleri konu edinen bu yeni türün tipik örneklerindendir. AIDS filmlerinin büyük çoğunluğu kederli, ağlak sahnelerle dolu yüksek fikirli dramlar olma eğilimindeydi ve pek çok eşcinsel topluluğun gerçekten de kurtulmak istediği şehitvari kurban imgeleri yaratıyordu.

Parting Glances (1986) eğlendirici, algısal bağımsız film yapımının daha başarılı ve iyi bir örneğidir. Yönetmenliğini Bill Sherwood'un üstlendiği film, genç bir yazarın öyküsünü anlatır. Yazarın sevgilisi yurt dışında çalışmak üzere onu terk eder; eski sevgilisi Nick (Steve Buscemi) ise, AIDS hastasıdır. *Parting Glances*'ın başarısında, filmin özel bir yalvarış içermeksizin hastalığı yalnızca eşcinsel hayatların bir boyutu olarak ele almasının etkisi büyüktür.

Senarist/yönetmen Arthur J. Bressan Jr. düşük bütçeli, etkileyici dramı *Buddies*'i 1985 yılında çekmiştir. Film, bir 'arkadaş' olarak boş zamanlarını bir AIDS hastasının bakımını üstlenmeye adanmış bir erkeğin öyküsünü anlatır. *Parting Glances* filminden daha küçük bir dağıtım ağına sahip olan *Buddies*, ilk AIDS sinema filmi olarak görülür. Yetenekli ve etkileyici yö-

netmen Bressan oldukça sevilen birinin yasını tutmak üzere bir araya gelen bir topluluğu betimlediği filmine erotik bir boyut eklemeyi de unutmamıştır.

Birleşik Devletler'in uzağında, Avrupa sineması 80'lerin eşcinsel temalı en iyi iki filmini ortaya koymuştur. Daha gergin ve sert olan Hollywood'un aksine, Avrupalı film yapımcıları eşcinsellik meselesini sahiplenmek eğilimi göstermişlerdir. 1982 yılında, Alman yönetmen Rainer Werner Fassbinder gerçeküstü bir Jean Genet uyarlaması olan *Querelle*'yi çekmiştir. Film, eski bir limanda torbacılık yapan esrarengiz bir denizciyi (Brad Davis) anlatır. Şehvet dolu, yoğun bir atmosfere sahip filmde, denizci kendi cinselliğini keşif yolculuğuna çıkar. Sarsıcı görsel imgeleri, gün batımının kor kıızıl güneşi altındaki sahneleriyle birlikte, Fassbinder'in filmi eşcinsel sinemasının eşsiz bir örneği, rüya gibi bir deneyimdir.

Birkaç yıl sonra, İspanya'dan tüm tutkuları tatmak isteyen bir yönetmenin öyküsünü anlatan *Law of Desire* (1987) melodramı gelmiştir. Kısmen fantezi, kısmen cinayet öyküsü ve kısmen erotik komedi olan film, şehvetli erkek erkeğe cinsellik sahneleri ve Antonio Banderas'ın Hollywood öncesi performansıyla gay izleyicileri büyülemiştir. Pedro Almodovar'ın filmi, Berlin Film Festivali'nde büyük bir ilgiyle karşılanmış ve yönetmenin 'İspanyol John Waters' olarak tanınmasını sağlamıştır.

İngiltere film endüstrisi de 80'lerde birkaç eşcinsel temalı liste başı film çıkarmıştır. 1983'te, Ronald Harwood'un yine kendisine ait 1980 yapımı oyundan yaptığı uyarlama hiç tartışmasız tiyatro dünyasını anlatan gelmiş geçmiş en başarılı filmlerden biri olmuştur. *The Dresser*'da Tom Courtenay, yaşlanmakta olan kibirli

bir oyuncuya (Albert Finney) delicesine âşık eşcinsel bir kostümcü rolündedir. Courtenay, tiyatro aşkı her şeyin önünde gelen huysuz oyuncuyu idare edebilen tek kişidir. Her iki oyuncu da büyüleyicidir ve 1984'te ikisi de En İyi Erkek Oyuncu Oscar'ına aday gösterilmiştir. Courtenay, ayrıca Altın Küre Ödülleri'nde de En İyi Erkek Oyuncu ödülünü kazanmıştır.

1985'de yine İngiltere'den başarılı bir film daha gelmiştir: *My Beautiful Laundrette*. Çokyüzlü toplum betimlemesiyle sınıf, ırk, toplumsal cinsiyet ve cinsel yönelim gibi meselelerle şiddetli bir mücadele veren bu Stephen Frears filmi hem İngiliz sineması hem de eşcinsel sineması açısından yeni bir yolculuğun işareti olmuştur. Hanif Kureishi tarafından kaleme alınan ve Londra'daki Asyalı mahallerinde geçen bu sıradışı aşk öyküsü Thatcher döneminin kimliğini ve girişimci ruhunu kendine mesele edinerek solcu bir beyaz genç (Daniel Day-Lewis) ile çamaşırhane sahibi bir Asyalı (Gordon Warneke) arasında gelişen ırklar arası bir eşcinsel aşkı anlatır.

1980'lerin başarılı eşcinsel temalı filmlerinden biri olan *My Beautiful Laundrette*, meselenin adının anılmasının dahi yasak olduğu 60'lar ve öncesinde hayal edilemeyecek destansı eşcinsel karakterleri göklere çıkarmıştır. Artık, Birleşik Krallık sinemasında mutlak ötekiler olan gey erkeklerin sisteme, sosyal adalete, orta sınıf ahlâkına meydan okuduğu tarihsel bir süreç girilmiştir: *Another Country* (1984), *An Englishman Abroad* (1985), *My Beautiful Laundrette* (1985), *Maurice* (1987), *Prick Up Your Ears* (1987) ve *We Think the World of You* (1988).

Yukarıdaki son iki film, İngiliz aktör Gary Oldman'ın başarılı performanslarına sahne olmuştur. *We Think*

the World of You oldukça ilginç bir filmidir; biseksüel Oldman hapisteyken, sevgilisi Alan Bates sevgisini Oldman'ın köpeğine yöneltir. Olağandışı bir film ve yine olağandışı bir etki yaratmıştır. Öte yandan, Stephen Frears'ın *Laundrette*'nin ardından çektiği bir diğer film olan *Prick Up Your Ears*'da Oldman, Joe Orton karakteriyle karşımıza çıkar. Güçlü bir oyunculuğun sergilendiği film, Orton'ın sevgilisi Kenneth Halliwell ile üniversite günlerinden stresli iş hayatının başlarına değin süregelen fırtınalı ilişkisini anlatır.

Prick up Your Ears ile aynı yıl bir diğer eşcinsel temalı İngiliz filmi daha gösterime girmiştir: mükemmel bir Merchant Ivory yapımı olan *Maurice*, başrollerini Hugh Grant, Rupert Graves ve Denholm Elliott'un paylaştığı bir sınıflar arası gey aşk öyküsüdür.

Liste başı *A Room with a View* [Manzaralı Oda] filminin ardından, daha az ticari kaygılarla canlı bir E. M. Forster uyarlaması yapmak gerek yönetmen James Ivory gerekse de yapımcı Ismail Merchant açısından son derece cesurca bir adımdı. Ancak, filmin başarısı eşcinsel sinemasını -en azından İngiltere'de- birkaç adım ileri taşıyacaktı.

80'lerin ortalarında uluslararası çapta dağıtımı gerçekleşen İngiliz sanatsal filmlerinin büyük çoğunluğu Kanal 4'ün sağladığı kaynakla çekilmiştir. Şubat 1980'de yürürlüğe giren bir Birleşik Krallık hükümet politikası, yeni kanal bütçelerinin yüzde onluk kısmının yalnızca yerel filmlere kaynak yaratmak için kullanılmasını zorunlu kılmıştır. İngiliz Film Enstitüsü'nün katkısıyla birlikte, bu yeni girişimler *amatör* İngiliz yönetmen Derek Jarman'ın on yedinci yüzyıl İtalyan ressamı Michelangelo da Caravaggio'nun hayatını referans alarak çektiği biyografik benzek *Caravaggio*'yu (1986)

finanse etmiştir. Düşük bir bütçeyle çalışan Jarman yine de avangart bir başyapıt yaratmayı başarmıştır.

80'lerde dikkate değer başarılar elde etmiş isimlerden biri de Liverpoollu gey senarist/yönetmen Terence Davies'tir. Üçleme film serisine 1976'da başlamış olan yönetmen seriyi ancak 1984'te tamamlayabilmiştir. Bir arada ele alındığında, üçleme bir erkeğin yetmiş yıllık biyografisinin izini sürer. Üçlemenin ilk filmi *Children*'da (1976), genç Robert Tucker duygusal açıdan dengesiz annesine bağlı olarak, okulda aşağılanmalara maruz kalır. İkinci film, *Madonna and Child*'da (1980) Tucker'ı Katolik inancıyla eşcinselliği arasında sıkışıp kalmış orta yaşlı bir gey olarak görürüz. Son film, *Death and Transfiguration*'da (1983) ise, Tucker (artık klasikler arasında yerini almış televizyon komedi programı, *Steptoe and Son*'dan hatırladığımız Wilfrid Brambell canlandırır) 80 yaşındadır ve bir hastane yatağında ölmek üzeredir. Üçleme, geç yirminci yüzyılın en özgün İngiliz film yapımcılarından biri olan Davies'in adını sinema tarihine yazmış ve yine benzer, kötü bir meseleyi konu edinen, suça ve gerçekleştirmemiş özlemlere odaklanan *Distant Voices, Still Lives* (1988) filmi için kaynak sağlamıştır.

Birleşik Devletler'e geri dönecek olursak, onyıllın sonlarına doğru eşcinsel sineması meşalesini taşımak Hollywood'dan çok bağımsız film yapımcılarına kalmıştır. Amerikan anaakım film yapımcıları hâlâ Black Edwards'ın transcinsel komedisi *Victor/Victoria* (1982) ve Dustin Hoffman'ın başrolünü oynadığı travesti komedisi *Tootsie* (1982) gibi eşcinsel eğilimli komediler çekmekten mutlu olsalar da, bu büyük bütçeli, stüdyo yapımı eşcinsel dramları izleyebilecek tek bir salon dahi yoktur.

Bunun yerine, daha küçük bir yapım şirketi olan New Line, Harvey Fierstein'in yine kendi yarı otobiyografik oyunundan uyarladığı ve yönetmenliğini Paul Bogart'ın üstlendiği *Torch Song Trilogy*'yi (1988) piyasaya sürmüştür. Frapan bir travesti olan New Yorklu eşcinsel Arnold Beckoff'un hayatının ve aşklarının detaylı anlatımını sunan bu dokunaklı öykü dokuz yıllık bir sürecin ürünüdür.

Ancak, onyınlın en iyi Amerikan bağımsız filmi, açık eşcinsel yönetmen Gus Van Sant'tan gelmiştir. Yetersiz bir bütçeyle çekilmiş olan siyah-beyaz film, *Mala Noche* (1985) içki dükkânı işleten bir eşcinsel ile Meksikalı bir göçmen arasında gelişen imkânsız bir aşk öyküsüdür. Oregonlu yazar Walt Curtis'in yarı otobiyografik kısa romanından alınan film, tatmin edilemez romantizm ve basit mizah anlayışı başta olmak üzere yönetmenin pek çok ayırıcı özelliğini beyaz perdeye taşımıştır.

Altı yıl sonra, Van Sant yine benzer temalarda takılar olarak daha başarılı bir fahişe filmi çekecektir: *My Own Private Idaho* [Benim Güzel Idaho'm] (1991).

1980'lerde Amerikan bağımsız sinemasının ortaya çıkışının yanı sıra, İngiliz ve Avrupa liste başı filmleleriyle birlikte, gey ve lezbiyen karakterler nihayet övünçle ortaya çıkabilmişlerdi. Bu filmlerin başarısı, eşcinsel temalı filmlerin küçük ve belli bir izleyici kitlesinin çok daha fazlası tarafından beğeniyle karşılandığını kanıtlıyordu. 80'ler sineması şüphesiz ki belli başlı ayırıcı özelliklere sahiptir ve önemli bir ilerlemenin görülmesini sağlayan da bu özellikler olmuştur. Ancak, anlaşılacak ve kabul edilmek için sadece bir on yıl daha gerekiyordu; en azından sinema endüstrisinde durum böyleydi...

FİLMLER

CAN'T STOP THE MUSIC [1980]

ABD 123 dk.

Yönetmen: Nancy Walker

Senaryo: Bronte Woodart, Allan Carr

Oyuncular: Village People, Valerie Perrine, Bruce Jenner, Steve Guttenberg ve Paul Sand
Tür: Müzikal komedi

‘Teveccüh göstermek’ -yönettiği tek teatral yapıt olan *Can't Stop The Music* filminin erken bir öngösteriminde Nancy Walker'ın yaptığı yorum bu olmuştu. Belki de filmini artık disko'nun bittiği bir dönemde gösterime hazırladığının farkındaydı.

Grease'in olağanüstü başarısının ardından, ünlü yapımcı Al-

lan Carr, ‘Y.M.C.A.’ [Young Men's Christian Association] adlı albümleri tüm dünyada 10 milyondan fazla satan ve eleştirel maço imajlarıyla geniş bir gey hayran kitlesi oluşturan Village People disko grubunu da kullanarak bir kez daha gişeleri altüst etmeye çalışmıştır.

Ne var ki, punk ve yeni dalga rock müziğin ortaya çıkışıyla birlikte, 1980'de, disko artık son demlerini yaşıyordu. Beklendiği üzere, Carr, filmin ‘eşcinsel temalı’ olmadığına ısrar etmiş ve eşcinsel basın da filmi dışlamıştı. Özellikle bir EMI yapımcısının şu yorumu tepkiyle karşılanmıştı: ‘Bir ya da iki milyon eşcinsel erkek bir albümü liste başı yapabilir; ancak büyük bir sinema filmi yaparken, ‘heteroları’ da göz önünde bulundurmak durumundayız.’ Arthur Bell, filmi ‘aptal heteroseksüel erkekler için yapılmış aptal bir gey filmi’ olarak yorumlamıştı.

Aslında, geriye dönüp bakıldığında, filmin neden bu denli ağır eleştirildiğini anlamak güçtür. *Can't Stop The Music*'in konusu gerçekten de önemli miydi? New Yorklu söz yazarı Jack Morell'in (Steve Guttenberg) adını duyurup kayıt sözleşmesi yapabilmesi için büyük bir patlama yapmaya ihtiyacı vardır. Dolayısıyla, eski bir süpermodel olan oda arkada-

The Village People

şı (Valerie Perrine) ile hırslı bir vergi davası avukatının (Bruce Jenner -evet, o Bruce Jenner) yardımıyla Greenwich Village'den altı maço şarkıcıyı bir araya getirerek eğlence, fantezi ve disko ateşiyle dolu bir maceraya atılır. Bir Shakespeare kurgusu değildir; ama bu kimin umurunda ki? Film, unutulmaz diyaloglar, hayal dahi edilemez sahneler ve inanılmaz şarkılara sahiptir: 'YMCA', 'milkshake' şarkısı (kendi sonunu kendin yaz) 'Liberation' ve muhteşem final şarkısı, 'You Can't Stop the Music!'

Ancak, ne yazık ki dönemin eleştirmenleri bunları görmezden gelmeyi tercih etmişlerdir. Onca aşağılanmasına karşın, iki on yıl sonra film, yeni bir izleyici kitlesi bulacaktır. İnsanların 80ler kültürünü özlemle anmaya başlamasıyla birlikte, film saf bir eşcinsel tat olarak yeniden de-

ğerlenmiştir. Sonuçta film, 80'lerin muhafazakâr bakışları altında eşcinsel kültürün kendini nasıl var edebilmeyi başardığını anlatan bir sunumdur.

Aslında, film oldukça akıcıdır ve büyüleyici gey hayatlarla doludur. Oyunculuklar iyi değildir, ancak 'hadi, bunu da sahneye koyalım' havasının arkasında, son derece *samimi* bir filmidir. Şayet son DVD sürümünün bir kopyasını edinebilerseniz, çenedöküm, azgın geylerin görüldüğü son sahneye değin, kendinizi korkarken değil kahkahalar atarken bulacağınızdan emin olabilirsiniz.

CRUISING [1980]

ABD 106 dk.

Yönetmen/Senaryo: William Friedkin

Oyuncular: Al Pacino, Paul Sorvino, Karen Allen, Richard Cox, Don Scardino, Joe Spinell, Jay Acovone, Keith Prentice

Tür: Seri katil gerilim

İlk gösterime girdiği tarihten neredeyse otuz yıl sonra, William Friedkin'in *Cruising* adlı filmi, hayret verici kültürel bir durum ele alan siyasi bir meseleye dönüşmüştür.

Al Pacino, gizli polis Steve Burns rolünde.

New York'un eşcinsel S&M barlarının arka planına kurulan bir cinayet serisini konu edinen 1980 yapımı bu gerilim filmi, AIDS öncesi eşcinsel alt kültürün göz kırpması olarak değerlendirilebilir. Ya da elbette Al Pacino'nun çıplak kalçasını görmek için iyi bir fırsat olarak da düşünülebilir.

1979'un sonlarına geri dönecek olursak, George Moscone (dönemin San Francisco Valisi) ve Harvey Milk'i (açık eşcinsel bir San Francisco belediye meclisi üyesi) öldüren eski San Francisco yöneticisi Dan White'ın mahkeme tarafınca en asgari cezaya çarptırılmasına karşı White Night Riots [Beyaz Gece Ayaklanması] ortaya çıkmıştı. Etrafta öfkeden deliye dönmüş yığınla eşcinsel vardı ve bu durum Friedkin'i filmini piyasaya sürmeye yöneltmiş görünüyordu. Belki de yanlış zamanda yanlış film gösterime girmişti; *Cruising*, eşcinsel toplulukların büyük çoğunluğu tarafından eşcinsel karşıtı olarak

yorumlanacaktı.

Günümüzde ise, *Cruising* en azından bir tür film yapımı olarak, 80'lerin en özgün gerilim filmlerinden biri olarak görülebilir. *Cruising*, izleyiciyi etkileyen, kendi dünyasına çeken karmaşık ve sürükleyici bir filmidir. Asla 'eşcinsel hayat' konulu bir film olduğunu iddia etmez; daha çok, esrarengiz bir cinayeti eşcinsel dünyasının arka planı olarak sunar.

Yüzeyden bakıldığında, bir işkence filmidir. Yoluna S&M barlarda ilerleyen bir seri katil, adamlarını buralardan seçer, onları tavlalar ve sonrasında da öldürür. Katil (Richard Cox) uzun, ince biridir; sürekli şapka, güneş gözlüğü ve zincir takar. Üzerinde motorcu ceketi vardır. Pacino ise, bu homofobik katili yakalamaya çalışan polis, Steve Burns rolündedir.

Ne var ki, Friedkin'in filmi; tuhaf, tek tür çekim ve tutkusuz yönetimiyle alelade bir işkence-nin ötesine geçer. Yönetmen izleyicinin dikkatini nasıl çekeceğini, onu nasıl korkutacağını iyi bilir. Sempatik kurbanın bakış açısından gösterilen ilk cinayeti izlemek can yakıcıdır. Aslında, filmin büyük bölümü dehşetengiz cinayetler ve kötü heyecanlarla -yumruklaşma numarası yapan, ter içinde dans eden çıp-

lak erkekler- doludur.

Cruising, odağına katil-polis ilişkisini değil, kahramanın psikolojik durumunu alan tek gerilim filmidir. Pacino'nun canlandırdığı Burns karakteri cinsel anlamda kendisine karşı öfkeli; hatta belki de yakalamaya çalıştığı katilden bile daha öfkeli. Karısı Nancy'yi tabiri caizse rahatlamak için kullanır. Casus şeklinde eşcinsellerin arasına girdiği bir gecenin sonunda eve döner ve karısıyla oldukça sert biçimde sevişir. Onu öfkeyle uyarır: 'Seni kaybetmeme izin verme!'

Film, Pacino'nun ürkütücü biçimde değişmesiyle son bulur: tuhaf, soğuk bir tatmin duygusuyla bakan oyuncunun muhtesem, dondurucu bir yakın çekimi. Burns gey miydi? Yoksa katil miydi?

MAKING LOVE [1982]

ABD 113 dk.

Yönetmen: Arthur Hiller

Oyuncular: Michael Ontkean,

Kate Jackson, Harry Hamlin,

Wendy Hiller, Arthur Hill,

Nancy Olson, John Dukakis,

Asher Brauner

Tür: Eşcinsel dram

Hollywood sinemasının eşcinselliği olumlu bir yerden işlemiş önemli filmlerden biri olan bu yerli dram, bir geyin 'görünür olmasını' klişelerin dışında bir eşcinsel bakış açısıyla sunmuştur.

Michael Ontkean, kariyerinde hızla yükselen televizyon yapımcısı Claire (Kate Jackson) ile mutlu bir evliliği olan (öyle görünüyordu) doktor Zack Elliot rolündedir. Ancak, roman yazarı Bart McGuire'in (Harry Hamlin) ofisine gelmesiyle, uzun süredir bastırıldığı eşcinselliği su yüzüne çıkar. Kendisini suçlu hissetmesine neden olan bir şey yapar ve Bart'la dışarı çıkmak için karısıyla akşam yemeğini iptal eder. Bu adamdan açık biçimde hoşlanır ve yazar kendisini mesafeli tutmaya niyetli görünmesine karşın, ona karşı gizli bir aşk besler. Onunla birlikte vakit geçirmekten keyif alan ve cinsellik boyutu olmayan bir sevgi besleyen Bart ise adanmak düşüncesinden nefret eder ve dolayısıyla ilişkilerinin gelişmesine izin vermez. Zack artık çileden çıkmış bir hâlde Bart'a sorar: 'Hiç düşünüyor musun? İnsanın bunu keşfetme şansı olabilir mi?'

Bart karakteri olumsuz bir portre çizmez. İşi berbat eden türden bir gey değildir; sadece kimseye ya da hiçbir şeye ihtiyaç duymayan, flörtleşmekten hoş-

Michael Ontkean (solda), Kate Jackson ve Harry Hamlin ile birlikte.

lanan, özgür, eğlenceli, yakışıklı ve özgüvenli bir geydir. Öte yandan, Zack kendini adayacağı daimi, romantik, tek eşli bir ilişki ister; sadık ve başarılı karısı Claire ile evliliği süresince sahip olduğu şey de budur.

Zack'in daha sık dışarı çıkmasıyla birlikte, Claire onun başka bir kadınla ilişkisi olduğundan kuşkullanır. Bart tarafından reddedilen ve tüm evlilik hayatı boyunca kendisini ilk kez yalnız hisseden Zack, kendisi hakkındaki gerçeği Claire'e anlatmaya karar verir. Evliliklerinin bittiğini bilir, bu yüzden her şeyi olduğu gibi anlatır.

Tahmin edileceği üzere, Claire onca yıldır aşık olduğu erkeği ne denli az tanıdığını görünce, şaşkına döner ve Zack'i kendisini ilk günden beri kandırmış ol-

makla suçlar. Devam eden karşılıklı suçlamalarla birlikte, Claire kocasının kıyafetlerini dolaptan çıkarır ve yere atar.

Making Love hiç tartışmasız çığır açan bir filmidir; genel izleyicinin beğenisine sunulan ilk Hollywood yapımı eşcinsel temalı film olmasının yanı sıra, iki erkeğin öpüştüğü ilk Amerikan anaakım filmidir.

Scott Berg, altı arkadaşının da evlendikten sonra eşcinselliğini açıklamış olmasından hareketle böyle bir öykü kurgulamıştır. '1960'lardaki siyah hareketi, 1970'lerdeki kadın hareketi ne ise, 1980'lerdeki eşcinsel hareketi de o olacak,' demiştir. Berg'in orijinal kurgusundan yola çıkan partneri Barry Sandler klasik melodram öğelerinden yararlanarak modern bir aşk öyküsü anlatan son derece başarılı bir senaryo kaleme almış ve bunun tümüyle kendi kimliğini ve deneyimlerini yazma kararının bir sonucu olduğunu söylemiştir.

Yönetmen Arthur Hiller oyuncularından güçlü bir performans almayı başarmıştır -Jackson tam dozunda bir heyecan sahnelerken, Hamlin cinselliği imler- ancak, Ontkean sürekli sanki başka bir yerde olmak istiyormuş gibidir. Hiller ayrıca kimi zaman düşünceleriyle, kimi zamansa ödenmesi gereken bir bedel şek-

linde doğrudan izleyiciyi işaret eden bir üçlüye sahiptir. Senarist, dönemi açısından son derece cesur bir film olsa da, *Making Love*'ın günümüzde ortalama bir pembe diziden daha güçlü olmadığını belirtmiştir.

2002'de, Sandler, yazdığı eşcinsel aşk öyküsünü bir Hollywood stüdyosuna çekirtmeyi nasıl başardığını *The Advocate*'de⁴ açıklamıştır: 'Pek çok engel vardı. 80'lerde Reagan hükümeti baştaydı ve Hollywood muhafazakâr, kapalı, adeta tavukların etrafa pislediği bir kasabaydı. Eşcinselleri olumlu bir yerden göstermek mi? Delirmiş olmalıydık. Oyuncular pek yanaşmıyorlardı; riskli bir projeydi. Ancak, 20th Century Fox [yapımcıları] Sherry Lansing ve Dan Melnick anında kabul ettiler. Çığır açan bir film olacağını hissetmişlerdi. Birkaç cesur oyuncu öne çıktı, kaygıları bir yana bıraktık ve film ortaya çıktı.'

Bu birkaç cesur oyuncu arasında Harrison Ford, Michael Douglas ve Richard Gere yoktu; onlar söz konusu mesele hakkındaki çekincelerini ifade ederek başrolleri reddetmişlerdi.

Filmin tanıtımı için her şey düşünülmüştü. Sandler, filmin gösterime girmesiyle birlikte eşcinselliğini açıklama kararı almıştı; bu nedenle stüdyo kendi-

sini ülkeyi baştan sona katedeceği bir turneye göndermişti. Turne kapsamında, Sandler popüler anaakım televizyon programlarına da katılmıştı: *Today*, *20/20* ve sair. 2002 yılında, *The Advocate* dergisinde şunları demiştir: 'İlan ediyordum; evet, ben bir geyim, bir sorun mu var? Ama filmin tanıtımını yapıyor olmaktan daha önemli bir şey vardı. Böyle görünmeye çalışmamdaki neden şuydu. Şayet alışageldikleri hastalıklı eşcinsel klişelerden biri yerine, beni sıradan, açık bir gey olarak görür ve cinselliğimden utanmadığımı anlarılarsa, belki kendileri de bunda utanılacak bir şey olmadığını görebilirler diye düşünüyordum. Öncesinde çevremden uyarılar almış olsam da, ne bedenim ne de kariyerim bu işten zarar gördü.'

'Eşcinsel topluluk açısından bu, bir filmde çok daha fazlasıydı; bizim de en az diğer insanlar denli iyi olduğumuzu tüm dünyaya duyuran bir işaretti. Gışede yüklü bir hâsılat elde edilemeyince, bazıları olumlu eşcinsel temalı filmler için cenaze çanları çalmaya başlamışlardı. Ama öyle olmadı; bunu pek çok film izledi. Ama biz ilktik. Birisinin olması gerekiyordu.'

QUERELLE [1983]

Fransa, 107 dk.

Yönetmen/Senaryo: Rainer Werner Fassbinder

Oyuncular: Brad Davis, Franco Nero, Jeanne Moreau, Laurent Malet, Hanno Poschi, Gunther Kaufman, Burkhard Driest

Tür: Sadist dram

Querelle filminde, Brad Davis ve Franco Nero yakınlaşıyor.

Fassbinder, 70'lerin sinemasında eşcinsel temsiline herkesten daha fazla katkı sunmuş, erkek eşcinsel sinematik temsiller üzerine herkesten daha fazla eğilmiş bir yazardır. 1982 yapımı bu son filmi romantizmin sinizmiyle, brütalizmin aşkla eşanlama geldiği fallik bir gerçeküstülük üzerine kuruludur.

Querelle adındaki çekici, seksi, aksi bir Fransız denizci Brest limanına ulaşır ve kısa süre sonra tuhaf bir genelevin müdavimi olur. Kardeşi Robert'in genelevin patroniçesi Lysiane ile (Jeanne Moreau) sevgili olduğunu öğrenmiştir. Lysiane'nin kocası Nono ile zar atabilirsiniz: kazanırsanız, Lysiane ile sevişmek hakkına sahip olursunuz; kaybederseniz, Nono ile sevişmek zorunda kalırsınız... Böylesi tuhaf bir dünyada, bir süre sonra Querelle'nin kafası allak bullak olur; artık ne istediğini bilemez...

Querelle'yi en çok arzulayan ise, kendi komutanı Teğmen Seblon'dan (Franco Nero) başkası değildir. Seblon, tutkusunu ses kayıt cihazına kaydediyor ve Querelle'yi uzaktan seyrediyor. Ne var ki, Querelle'nin başka bir planı vardır: iki kusursuz cinayet -denizci arkadaşlarından birini ve bizzat kendini öldürecekler- gerçekleştirerek kendisini cinayetin efendisi olarak kanıtlamak peşindedir.

Denizciyi öldürdükten sonra, suçu açık eşcinsel Gil'e yıkar. Ancak, Gil ile cinsel ilişkiye girmesinin ardından, Querelle'nin tehlikeli hâli daha da karmaşık bir hâl alır.

Jean Genet'nin aynı adlı romanından uyarlanan *Querelle*, Rainer Werner Fassbinder'in tartışmalı yönetmenlik kariyerinin sonunu imler. Yönetmen, meşru ve cinsel standartların sürekli değiştiği ahlâki anlamda kopuk bir öykü ile veda etmeyi tercih

etmiştir. Fassbinder ahlâkla da kendisiyle de dalga geçer ve karakterlerden birinin söylediği hüzünlü şarkıyı dahi ucuz bir video oyunu şarkısıyla anlaşılmaz hâle getirir. Şüphesiz ki izlemesi kolay bir film olsun istemez. Film, izleyiciye meydan okumaktır; film, kaybedecek hiçbir şeyi olmayan Fassbinder'in son karşı duruşudur. Geleneksele karşı böylesi bir direniş ruhuna sahip olan Fassbinder, Querelle'yi ana dilinde -Almanca- değil, İngilizce çekmiştir.

Fassbinder'in bu son filmi, gösterime girdiği 1983 yılında çok sert eleştirilere (ve muhtemelen yanlış anlaşılmalara) maruz kalmıştır. Ancak, film günümüz sinemasında hâlâ oldukça ender görülen bir erotizm içeren anal birleşme sahnesi de dâhil olmak üzere sayısız büyüleyici imgesiyle birlikte, gözü pek izleyiciler açısından eşsiz bir gerçektir. Sadece afişi dahi akıllara kazınacak türdendir. Bana inanmanız için filmi izlemeniz gerekir.

MALA NOCHE [1985]

ABD 78 dk.

Yönetmen/Senaryo: Gus Van Sant

Oyuncular: Tim Streeter, Doug Cooney, Ray Monge, Nyla McCarty, Sam Downey, Bob Pitchlynn

Tür: Gençlik dram

Gus Van Sant'ın daha sonraki filmlerinden biri olan *My Own Private Idaho*'nun (1991) izlerini yönetmenin 1985 yapımı filmi, *Mala Noche*'de görmek mümkündür. Film, Portland'da yaşayan bir grup Meksikalı sokak çocuğu ve onlara âşık olan bir eşcinsel bohem'in öyküsünü anlatır.

İçki dükkânı işleten Walt (Tim Streeter) açık eşcinseldir ve hayatı içkiler ve Portland'daki kaçak göçmenlerden ibarettir. Yakışıklı Meksikalı Johnny'ye (Doug Cooney) âşıktır; aralarında ciddi bir şeylerin gelişme olasılığı olmadığını bilmesine karşın, gence ümitsizce bağlanır. On altı yaşındaki Johnny, Walt'ın duygularına karşılık verir ve çift uçurum kenarında bir hayata başlar. Eğlenceli gezintiler yapar, kedi köpek gibi didirirler. Ancak, Johnny'nin alaycı, aşağılayıcı tavırlarından bıkan Walt'ın ilgisi nihayet bir diğer

Tim Streeter, Walt rolünde.

Latin güzel olan -Johnny'nin arkadaşı- Roberto'ya kayar.

Mala Noche filminde Martin Bell'in aynı yıl çektiği etkileyici belgesel filmin yansılarını görürüz. *Streetwise* adlı belgesel film de fahişelik, dilencilik ve hırsızlık yaparak hayatta kalmaya çalışan Seattle sokak çocuklarını konu edinir. 'Yeni queer' sinemasının erken bir örneği olan bu Van Sant filmi aynı zamanda Alex Cox'un 1984 yapımı *Repo Man* filmi ile aynı sıkılgan-genç-punk özellikleri taşır. Her ikisi de yeni bir bakış açısı getiren düşük bütçeli yapıtlardır ve Cox bunu daha açık imalarla yapmış olmakla birlikte, iki film de punk rocktan ilham alır.

Düşük bütçeli diğer pek çok filmin aksine (Van Sant bu filmi 25,000 \$ gibi oldukça düşük bir bütçeyle 16mm. grene, siyah-beyaz çekmiştir), *Mala Noche*, başarılı oyunculuklara, ilgi çekici bir senaryoya, iyi bir ses düzenine sahiptir. Ayrıca film en olası,

en gerçekçi gey karakterlerden birini beyaz perdeye yansıtmaya başarısını göstermiştir.

MY BEAUTIFUL LAUNDRETTE [1985]

İngiltere, 90 dk.

Yönetmen: Stephen Frears

Senaryo: Hanif Kureishi

Oyuncular: Daniel Day-Lewis,
Gordon Warnecke, Saeed
Jaffrey, Roshan Seth, Shirley
Anne Field

Tür: Irklar arası eşcinsel aşk
öyküsü

My Beautiful Laundrette, size dünyanın Thatcherizm tarafından yönetildiği (ya da öyle görüldüğü) ve paranın tek kral olduğu yılları, yani, 80'lerin ortalarını anımsatacaktır. Londra'daki Asyalı göçmenlere odaklanan bu düşük bütçeli Stephen Frears filmi, Hanif Kureishi'nin eleştirel oyunundan uyarlanmıştır. Film, dönemin çelişkilerini bugünkü gibi taze, yeni ve eleştirel bir dille ele alır.

Omar (Warnecke), amcası Nasser'in (Jaffrey) yardımıyla, 'sistemin açıklarından istifade ederek' İngiltere'nin zenginliğinden pay alma olanağını yakalamış hırslı bir kapitalisttir. Dala-

My Beautiful Laundrette filminde, Gordon Warnecke (sağda) ve Daniel Day-Lewis birlikte.

vereci Nasser bu durumu şu sözlerle özetler: 'Bu boktan ülkede, hem sevdiğimiz hem de nefret ettiğimiz bir şey varsa, o da istediğin her şeyi elde edebilecek olmandır.'

Nasser, Omar'ın bir çamaşırhaneyi işletmesini sağlar ve ona ticarete başarılı olmanın yollarını öğretir. Omar, çocukluk arkadaşı (ve eski bir National Front [Ulusal Cephe] üyesi) Johnny'nin de (Daniel Day-Lewis) yardımıyla geçici bir süre bu işi yapar. Ancak Johnny'nin kafası karışıktır: Birlik üyesi olarak suça karıştığı günler hayatında olumlu hiçbir şeye yol açmamıştır; artık 'sadece değişik bir şeyler yapmak ister.'

Bir araya gelen ikili, birbirine zıt karakterlere sahiptir. Omar hırslı ve tek başarı tanımı zenginlik olan bir Asyalı iken, çocukluk arkadaşı Johnny yoksul bir beyazdır ve eski bir National Front üyesidir. Arkadaşları ve

aileleriyle yaşadıkları umutsuzluk ve yanlış anlaşılmalara geçen can yakıcı günlerin ardından, ikili arasında sevgi dolu bir ilişki gelişir.

Yine de, *My Beautiful Laundrette* alternatif bir cinselliğin keşfi değildir. Bunun yerine, Ku-reishi, gey çifti birlikte olabilmek için üstesinden gelinmez sorunlara karşı mücadele eden herhangi iki âşık olarak görür. İki karakter de iyi tanımlanmış, derinlik ve karışıklık ile çevrelenmiş, doldurulmuştur; odaktaki eşcinsel ilişki ise (dönemine göre) dikkate değer bir biçimde aklanır ve asla kışkırtıcı bir konu olarak işlenmez.

Omar ile Johnny arasındaki romantizm yerli İngilizler ile Pakistanlı göçmenler arasındaki ırkçı savaşı; liberalizm ile muhafazakârlık arasındaki ahlâk savaşı; idealizm ile faydacı kapitalizm arasındaki entelektüel savaşı; ve Başbakan Thatcher ile banliyölerde yaşayan işçi sınıfı arasındaki siyasi savaşı son derece başarılı bir biçimde yansıtır.

Stephen Frears'ın eğlendirici, dokunaklı ve hiddetli filmi, kendi yılını usul bir dille, dönemini büyük bir gururla yansıtır. Tutarlı bir mizaha sahip olan bu karmaşık ırk, siyaset ve cinsellik çalışması büyük bir ustalıkla sahnelenmiş ve 1980'ler İngiliz yaşantı-

sını eksiksiz yansıtan bir fotoğraf karesi olmayı başarmıştır.

İlginç bir biçimde, *My Beautiful Laundrette* esasında televizyon için çekilmiş ve fakat sonradan sinemalarda gösterime girmesine karar verilmiştir. Bu, Eric Fellner/Tim Bevan güçlü ortaklığı, İngiliz film yapım şirketi Working Title Films'in (*Four Weddings and a Funeral* ve *Bridget Jones's Diary*[Bridget Jones'un Günlüğü]) ilk filmidir.

PARTING GLANCES [1986]

ABD 105 dk.

Yönetmen/Senaryo: Bill

Sherwood

Oyuncular: Richard Ganoung,
John Bolger, Steve Buscemi,
Adam Nathan, Patrick Tull
Tür: AIDS dram

Seattle Times, Bill Sherwood'un
1985 yapımı filmi, *Parting Glan-*

Steve Buscemi, Nick rolünde.

ces'i şöyle tanımlamıştır: 'Birleşik Devletler'de çekilmiş en iyi eşcinsellik konulu film... insan çoğu filmin neden böyle çekilemediğini ya da böyle iyi olamadığını düşünmeden edemiyor.'

Hak ettiği üzere, fazlasıyla övülen bu eğlendirici, romantik film, heteroseksüel ya da eşcinsel, hayatında bir kez olsun aşık olmuş herkes için bir zaferdir.

Sherwood'un çektiği tek film olan *Parting Glances*, uzun yıllardır birlikte olan Manhattanlı zengin eşcinsel çift Robert (Bolger) ve Michael (Ganoung) ile bir gün geçirmemizi sağlar.

Öte yandan, Bolger'ı iş dolayısıyla Afrika'ya giderken buluruz. Yakın arkadaşlarının şirketinin teklifini kabul etmesiyle birlikte, çift altı yıllık ilişkilerini bitirir ve sonrasında ustalıklı yansıtılmış sinematik bir AIDS hastası portresiyle (Buscemi'nin iğneleyici bir üslupla canlandığı çiftin yakın arkadaşı Nick karakteri) karşılaşırız.

Hikâye bu ya, punk-rock yıldızı Nick aynı zamanda Michael'ın eski sevgilisidir. Robert'in ona mesafeli yaklaşmasına bir son vermeye çalışarak Nick'i (*The Drew Carey Show*'dan Kathy Kinney'in ev sahipliği yaptığı) Robert'in veda partisine katılması konusunda cesaretlendiren ise Michael'ın ta kendisidir.

Sherwood temel olarak Michael'in kasabadaki yaşantısının izini sürer. Plak dükkânına gidişi, genç, çekici bir kasiyer tarafından takip edilmesi, evli bir çiftle yemeğe çıkması, Robert'i vurdumduymazlıkla suçlaması ve Nick'e bakmaya çalışırken geleneklere, merhamete ve Don Giovanni tarzı bayağı bir çift kâbusuna meydan okuması Michael'i bir kurbandan öte, filmin ahlâki anlamda odak noktası yapar.

1990 yılında, henüz 38 yaşındayken AIDS kaynaklı bir hastalıktan ölen Sherwood, hastalığı fazla nazik işlemeyi reddeder ve filmin devamında görüldüğü üzere, mizahi, sıcak ve zeki bir üslupla ele alır. Meseleleri çözümsüz bırakır ve karakterleri son derece hayat doludur; asla özel bir anlam yüklediği hastalığı eşcinsel hayatların sadece başka bir gerçeği olarak görür.

CARAVAGGIO [1986]

İngiltere, 93 dk.

Yönetmen/Senaryo: Derek Jarman

Oyuncular: Nigel Terry, Sean Bean, Gary Cooper, Spencer Leigh, Tilda Swinton, Michael Gough, Dexter Fletcher
Tür: Biyografik film

Bu aşırı ve fakat imgesel Rönesans ressamı portresi, Caravaggio'nun kendi sarsıcı sanatının özünü keşfe çıkan oldukça düşük bütçeli, büyüleyici bir görsel anlatımdır.

Michelangelo Merisi Caravaggio (1573-1610), İtalyan Rönesansının en büyük, en karmaşık ressamlarından biridir. Erotik çıplak aziz tabloları, döneminde büyük bir skandala yol açmıştır. Derek Jarman bu on yedinci yüzyıl ressamını ekrana taşımak için yedi yıl uğraşmıştır. Sonuçta beklemeye değmiş ve film beğeniyle karşılanmıştır: özgürce canlandırılmış karmaşık bir insan portre-

Dexter Fletcher, genç Caravaggio rolünde.

si, cinsellik, suç ve sanat üzerine güçlü ve derin bir yapıt; genel biyografik filmlere yeni, tazeleyici bir üslup getiren başarılı bir anlam olarak görülmüştür.

Jarman'ın filmi; Caravaggio, onun arkadaşı ve aynı zamanda modeli Ranuccio ve Ranuccio'nun serseri arkadaşı Lena arasındaki kurgusal bir aşk üçgenine odaklanır. Sanatçının belli başlı ünlü yapıtlarını çağrıştıran bu titizlikle çalışılmış, son derece başarılı resmedilmiş *canlı tablolar*, karakterlerin ve öyküleme bölümlerinin çıkış noktası olarak öykü yapısını oluşturur.

Nigel Terry tutkulu ressam Caravaggio'yu oynarken, Sean Bean, ressamın fırtınalı aşkı rolündedir. Ranuccio ve Tilda Swinton'un canlandığı Lena iki sevgilidir. Swinton, Jarman'ın ilham perisi, uzun süreli bir iş arkadaşı olmuştur.

Film; gerçek, kurgu, efsane ve düşü zengin ve kendinden emin bir yaklaşımla harmanlayarak tutarlı, tarihsel anlatımı bütünüyle görmezden gelir; bu özelliğiyle muhtemelen ciddi sanat eleştirmenleri ve dikkatsiz izleyicilere hitap etmez. Jarman kasıtlı olarak tarih hataları serpiştirir: arabalar, daktilolar, geçip giden trenler, smokinler, küçük hesap makinelerinin tümü filmde görülür. Böylelikle, Caravag-

gio'nun tablolarında uyguladığı saptırımcı teoremin bir benzerini uygulamış olur.

Beklendiği üzere, yönetmen sanat dünyasında skandal yaratmış, ünlü sanatçının sözde eşcinselliğini ve şiddet dürtülerini aldatıcı bir şekilde anlatabilmek kaygısıyla gündelik hayattaki gerekli, gereksiz her şeyi filme koymakla suçlanmıştır. Şüphesiz ki, Jarman sanatçının kendisiyle ağız dalaşına giren sevgilisi Ranuccio'yu öldürmesini betimleyerek dava sürecine eşcinsel bir yorumlamayı empoze eder. Gerçekte, bu cinayet suçlaması Caravaggio'nun sürgün edilmesine yol açar; bunların hemen hepsi sanatçının hayatına ilişkin bildik gerçeklerdir.

Eşcinsel eğiliminin ötesinde, film, Jarman'ın önemli bir parçası olduğu 80'ler sanat sahnesinde baş gösteren sıklık üzerine bir yergi olarak da düşünülebilir. Hazırlıkları yedi yıl sürmesine karşın, Doğu Londra'daki kullanışsız bir depoda çekilen filmin yapımı sadece beş haftada tamamlanmıştır. Sonuç, oldukça özel bir yapıttır.

Caravaggio, çok daha geniş kitleleri hak eden yenilikçi ve yüzüstü bir gösterişe sahip bir modern sinema örneğidir. Sean Bean, Tilda Swinton, Michael Gough, Dexter Fletcher ve Rob-

bie Cultraine gibi (artık) hemen herkes tarafından tanınan oyuncu kadrosu ve söylemeye dahi gerek olmadığı üzere, sinema sanatının en başarılı film kareleri arasında gösterilen sahneleriyle birlikte, Jarman'ın filmi yeniden keşfedilmeye hazır, etkileyici ve büyük çoğunlukla keyifli bir resim ve sinema bileşimi sunar.

MAURICE [1987]

İngiltere, 134 dk.

Yönetmen: James Ivory

Senaryo: Kit Kesketh-Harvey,
James Ivory

Oyuncular: Hugh Grant, James
Wilby, Rupert Graves, Denholm
Elliott, Simon Callow, Billie
Whitelaw, Barry Forster, Judy
Parfitt, Phobe Nicholls, Ben
Kingsley

Tür: Dönem dramı

İlk önemli başrolünü oynayan Hugh Grant, Cambridge'de okuyan yakın arkadaşı James Wilby'den üzülmeye ayrılan Edward döneminin üst sınıfından genç bir öğrenci rolünde merak uyandıran bir performans sergiler (utangaçlıktan çok daha fazlasını yapabileceğini göstermesi bunun kanıtıdır).

E. M. Forster'ın tartışmalı ro-

manından uyarlanan bu çalışma, bir Merchant Ivory filminden bekleyeceğimiz her şeyi sunar: iyi mevkiler, zirve yapmış İngiliz yıldız oyuncular ve baskılanan üst sınıfın dünyasına içten bir bakış. Filmde, ayrıca erkek erkeğe cinsel ilişkiye girmenin yasadışı olduğu bir dönemde gey olmanın zorluklarının ustalıkla işlendiği bir eşcinsellik anlatımı görürüz.

Maurice Hall (Wilby) ile Clive Durham (Grant) iki yakın arkadaşdır. Aslında, aralarındaki ilişki bunun çok daha ötesindedir. Clive, Maurice'e olan aşkını dile getirir; ancak, aradığı şey aslında idealize edilmiş, platonik bir ilişkidir. Oysa başlarda isteksiz görünen Maurice daha çok cinsel bir birlikteliğin peşindedir. Ne var ki, eşcinsel bir arkadaşlarının tutuklanıp altı aylık kürek cezasına çarptırılmasıyla birlikte, her iki erkek de oldukça korkar. Clive saygıdeğer bir evliliğe sürgün olurken, Maurice'in psikoloğu, eşcinselliğini 'tedavi edebilmesi için' temiz havaya,

kır yürüyüşlerine ve küçük hayvanlar avlamaya ihtiyacı olduğunu salık verir.

Neyse ki, bütünüyle farklı bir sosyal çevreden gelen çekici, genç avlak bekçisi Alec Scudder'in (Graves) hayatına girmesiyle birlikte, Maurice kendi gerçek doğasıyla dürüst ve güçlü bir şekilde yüzleşmeyi başarır. Çift toplumun sosyal ve cinsel önyargılarıyla mücadele eder ve gerçekten zor dönemler geçirir. Lasker-Jones'un (Kingsley) imlediği gibi, 'İngiltere daima insan doğasının karşısında durmuştur.'

Yönetmen, Edward dönemi sosyetesinin neyin daha kötü olduğuna karar vermeye çalıştığını pek çok şekilde açık eder -Maurice ya bir erkekle yatıyordur ya da alt sınıftan bir erkekle yatıyordur. Günümüz bakış açısından izlendiğinde, film bu günlere ne denli kötü günlerden geldiğimizi tüm çıplaklığıyla gösterir.

Aylaklık eden bir sürü havalı saçlı Cambridge öğrencisi ve görkemli İngiliz malikâneleriyle, film hiçbir şey söylemeye gerek duymaksızın dönemi oldukça iyi yansıtır. Oyunculuklar son derece başarılıdır. Hugh Grant, efemine Clive rolüyle düşündürücü biçimde tatmin edici bir iş çıkarırken, Wilby ve Graves'in aralarındaki ilişkiyi belli belirsiz kılan oyunculukları da son derece

ikna edicidir.

Forster'ın 1914 yılında kaleme aldığı ve fakat ancak yazarın ölümünün ardından, 1971'de yayınlanan Maurice adlı romanı, mutlu sonla biten ilk eşcinsel aşk romanıdır. Romanın sinemaya uyarlanması ise, Ismail Merchant-James Ivory yönetmen/senarist ortaklığının gözde yapımlarından biri olmuştur. Forster'ın gey aşk öyküsünü beyaz perdeye taşımaları, basının Merchant ve Ivory'nin sadece film yapım ortakları olmadıkları gerçeğini de görmesini sağlamıştır. 25 yıllık 'sanat ve hayat ortaklıkları' süresince, denmiştir *People* dergisinde, 'basın çiftin birlikte yaşadığını ilk kez keşfetti'.

PRICK UP YOUR EARS [1988]

İngiltere, 105 dk.

Yönetmen: Stephen Frears

Senaryo: Alan Bennett

Oyuncular: Gary Oldman, Alfred Molina, Vanessa Redgrave, Julie Walters, Richard Wilson, Frances Barber, Wallace Shawn
Tür: Biyografik film

Stephen Frears filmi, *Prick up Your Ears*, başarılı yazar Joe Orton'un (Gary Oldman) sevgilisi Kenneth Halliwell (Alfred Moli-

na) ile üniversite günlerinden stresli iş hayatının başlarına değin süregelen fırtınalı ilişkisini anlatır.

Orton, Leicester işçi sınıfından gelip ülkenin ünlü simalarından birine, cinsel naiflikten azgın bir boğaya, beş kuruşsuz bir öğrenciden Londra'nın canlı bir figürüne dönüşen 1960'ların altın çocuklarından biridir. Tabuları -cinsel ve teatral- yıkarak bir yıldız olmayı başarmıştır. Ne var ki, *Loot*, *What the Butler Saw* ve *Entertaining Mr. Slaone* gibi oyunları büyük bir başarı elde etmiş olmasına karşın, özel hayatı kimi zaman sefilâne, kimi zaman abuk sabuk bir hâldedir ve nihayetinde trajik bir şekilde son bulur.

Orton ve Halliwell, Kraliyet Tiyatro Akademisi'nden tanışıyorlardır. Kendini ifade etmeyi beceremeyen Orton o dönem sofistike bir olarak gördüğü Halliwell'e hayrandır. Film bir süre Orton'ın İngiltere'de eşcinselli-

ğin hâlâ yasak olduğu dönemlerde her önüne gelenle yatmasını işler. Daha sonra, hiç ortalarda görünmeyen Orton aniden başarılı biri olarak karşımıza çıkar. Batı Londra'nın en popüler oyunlarını yazıyordu; hatta Beates için bir senaryo yazmakla görevlendirilmiştir.

Ne var ki, sonuç tam bir trajedidir. Frears, birlikte yaşayan çiftin ev hayatını bütünüyle klostrofobik bir şekilde betimler. Orton popüler bir oyun yazarı olmanın keyfini sürerken, Halliwell adeta onun yardımcısı gibidir ve kendi demesiyle, yarsız bir çabayla yaşamak için bir amaç bulmaya çalışıyordu. Asla başarıyı yakalayamaz. Joe artık onu sevmiyordu; cinsel hayatları da tamamiyle bitmiştir. Joe ile başarıyı paylaşamayan Halliwell kaçınılmaz olarak depresyona girer... Ve trajedi başlar. Halliwell, Orton'ın sevgilisinden katiline dönüşür.

Bu modern zaman filminde, Lahr (Wallace Shawn) Orton'ın vekili Peggy Ramsey (Vanessa Redgrave) ile görüşerek kitabı hakkında araştırma yapıp günlük tutarken kadrja girer. Bu, Orton ve Halliwell'in ilişkisi ile Lahr ve karısının (Lindsay Duncan) ilişkisi arasında provakatif bir paralellik kuran zekice bir yöntemdir.

Joe Orton rolündeki Gary Oldman (solda), sevgilisi Kenneth Halliwell (Alfred Molina) ile birlikte.

Bunun farkında olarak, filmin gösterime girdiği dönemde yönetmen Stephen Frears şu yorumu yapmıştır: 'Orton ve Halliwell'in ortak yaşantısı kendileri açısından daha geleneksel, heteroseksüel bir ortak yaşantı denli doğaldı. Onlar için bu böyleydi; herhangi bir özür ya da açıklama yoktu. Gey oldukları gerçeği onların öyküsünde ancak ikincil bir durumdu. Film tıpkı diğer evlilikler gibi alelade bir evlilikte yaşanan sorunları anlatır; sadece bu evlilik iki erkek arasındadır.'

My Beautiful Laundrette'in hemen akabinde gelen bu eşcinsel temalı filmde Frears, her iki başrol oyuncusuna da aynı hoşgörülle bakmamızı sağlarken, başrol oyuncularını da geçmişe oranla kariyerlerinin en üstün performanslarından birini sergilerler: Gary Oldman, Orton karakteriyle muhteşemken, benzer şekilde Alfred Molina da hem eğlenceli hem de acı çeken Halliwell karakteriyle müthiştir.

TORCH SONG TRILOGY **[1988]**

ABD 120 dk.

Yönetmen: Paul Bogart

Senaryo: Farvey Fierstein

Oyuncular: Farvey Fierstein,
Anne Bancroft, Matthew

Broderick, Brian Kerwin, Karen Young, Eddie Castrodad, Charles Pierce
Tür: Otobiyografik dram

Boğuk sesli Tony Ödüllü oyuncu/senarist Harvey Fierstein, aynı adlı sarsıcı Broadway oyunundan uyarlanan bu filmde, 40'lardan kalma, güçlü travesti Arnold Beckoff karakterini adeta yeniden yaratır.

Başlangıçta tek perdelik sahneler olarak ayrılan oyun 1982'de tek bir bütün olarak birleştirilmesinin ardından gerek önüne gelenle yatanların gerekse de tek eşli geylerin cinsel hayatlarının içten betimlemesiyle kuşandığını kanıtlamıştır.

Kişisel, eğlenceli ve etkili bir film olan *Torch Song Trilogy*, uyum sağlamakta güçlük çektiği bir dünyada sevgi, saygı ve gelenekleri arayan Arnold'un öyküsünü anlatır. Filmin açılış sahnesinde, Arnold'ı Virginia Hamın olarak (Marcia Dimes rolündeki Ken Page ve Bertha Venation rolündeki Charles Price ile birlikte çalışıyordu) görürüz. Travesti performanslarının dışında, Arnold daha çok evhamlı bir romantiktir. Yine de, biseksüelliği açıkça belli olan ve fakat heteroseksüel numarası yapan yakışıklı öğretmen Ed ile gey bara gider. Daha sonra sevgili olurlar

ancak Ed eşcinsel oluşunu bir türlü kabullenemez ve evlenmeyi seçer.

İkinci perdede, Arnold, geçmişte fahişelik yapan çekici genç model Alan (Matthew Broderick) ile tanışır. Alan 15 yaşında bir öğrencidir. İkili mükemmel bir uyum yakalar. Arnold'a göre, ilk görüşte aşk denilen şey tam da budur. Alan ise yapmacık özelliklerini değil, Arnold'ın insani tabiatını bulup ortaya çıkarır. Arkadaşlığın çok ötesine geçerler: onlar adeta ruh ikizidirler.

Diğerlerine oranla daha geleneksel olan üçüncü perdede Arnold ve Alan, zarar görmüş eşcinsel genç David'i evlatlık almaya karar verir. Daha sonra, bir gece Alan tartaklanan yaşlı bir adamı üzerine çullanan homofobik bir çetenin elinden kurtarmaya çalışır ve bunun sonucunda çete tarafından feci hâlde dövülerek öldürülür. Arnold, David'le bir başına kalır. Arnold'ın en büyük meydan okuması, annesiyle (Anne Bancroft) arasındaki karmaşık ilişkidir. Annesi Arnold'ı ziyarete gelmiş ve Alan ile ilişkisini görüp tıpkı kendisinin son kocasıyla yaşadığı ilişkiye benzeterek reddetmiştir. En sonunda oğlunu daha iyi anlayıp, geçici bir dönem yaşamadığını görmesine karşın, kendisine sırt çeviren oğluna henüz kendi-

siyle tam olarak uzlaşmadığını söyleyerek onu terk eder.

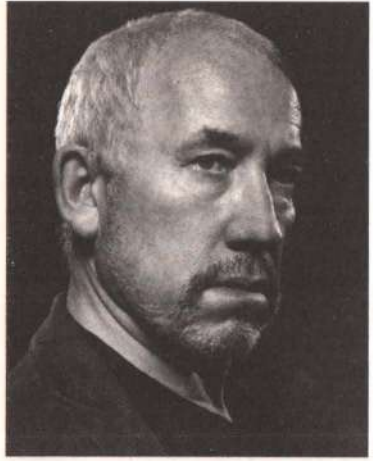
Kafası karışık öğretmen Ed nihayet cinselliğiyle barışır ve Arnold ile birlikte olmak için karısını terk eder; David'i birlikte büyüteceklerdir.

Torch Song Trilogy, 80'lerin son büyük eşcinsel temalı filmidir. Zaman zaman üslubu etkisini yitiriyor olmakla birlikte, yine de sevilesi aşk üçgeni, zeki hazırcı cevapları, güçlü oyunculukları ve özellikle de Fierstein'in neşesi izlenmeye değerdir.

80'lerde bu türden samimi bir gey filminin gösterime konması şüphesiz ki önemli bir şeydi. Neticede, gişeler Arnold Schwarzenegger ve Sylvester Stallone gibi maço erkeklerin egemenliğindeydi. Ancak, filmin gösterime girdiği 1988 yılında Fierstein şu yorumu yapmıştır: 'Film gösterime koymak için bundan daha iyi bir zaman olamaz; çünkü insanların geyleri son derece tehlikeli bir grup olarak görmeleri çok kolay. Demek istediğim, artık ekranda enjeksiyondan kolları morarmış eşcinseller görmekten biraz olsun bıkmadınız mı?'

Ve ekler: 'Eğer bu ülkedeki tüm eşcinseller filmi izlemeye gitseydi, gelmiş geçmiş en büyük film olurdu. Kaç kişi olduğumuzu unutuyoruz...'

OYUNCULAR VE YÖNETMENLER

SIMON CALLOW

**Oyuncu/Senarist/Yönetmen
1949-**

Simon Callow uzun yıllar boyunca pek çok farklı rolle tiyatro sahnesini ve beyaz perdeyi aydınlatmayı başarmış kibirsiz bir İngiliz oyuncudur.

Londra'da doğan Callow, o dönem Old Vic tiyatrolarında sıklıkla sahne almakta olan büyük İngiliz oyuncu Laurence Olivier'in büyük bir hayranıdır. Ünlü oyuncuya mektup yollamış ve sonrasında şaşkınlık içinde yanıt almıştır. Olivier, genç Callow'a, şayet oyuncululukla ilgilieniyorsa, Old Vic'in gişe yapan oyunlarında çalışmayı düşünmesini söylemiştir. Öyle de olmuştur. Callow yıllar boyunca çok sayıda yapımda yer almıştır.

Callow 1984 yılında Milos

Forman'ın *Amadeus* filminde yan rollerden birini oynayarak sinema dünyasına adım atmıştır. Sonrasında, ilkin Merchant Ivory yapımı *A Room with a View* (1985) filminin önemli karakterlerinden biri olan Reverend Beebe'yi canlandırmış, 1987 yılında ise, Hugh Grant'in de yer aldığı eşcinsel konulu bir dram olan *Maurice*'de, Bay Ducie karakteriyle güçlü bir yardımcı oyunculuk sergilemiştir.

Callow, 1994 yapımı *Four Weddings and a Funeral* filmindeki göz alıcı Gareth karakteriyle adeta büyüleyici bir performans ortaya koymuştur. Canlandırdığı karakterin bir diğer erkek (John Hannah) ile arasındaki açık, mazeretsiz ilişkisi başlılı filmin önemli anları arasındadır ve dönemin Amerikan

filmlerinde benzerine pek rastlanmayacak türdendir. Ayrıca, Callow'un açık eşcinsel İngiliz oyuncularından biri olması da dik-katlerden kaçmamıştır ve ki bu-nun da Atlantik'in karşı yakasın-da çok benzeri yoktur.

Callow, Rose Troche'nin eş-cinsel temalı komedi filmi *Bed-rooms and Hallways*'deki erkek terapi grubunun toplantı yürü-tücüsü karakteriyle de, John Ma-den'in *Shakespeare in Love* (1998) filmindeki Eğlencenin Efendisi rolüyle de muhteşem-dir. Callow (*StreetFighter* ve *Ace Venture* da dâhil olmak üzere) pek çok başka filmde rol almış, *Ballad of the Sad Café* filminin yönetmenliğini üstlenmiş, Char-les Laughton, Orson Welles ve Peggy Ramsay'ın biyografileri-nin yanı sıra *Being an Actor* (1984) adlı büyüleyici bir otobi-yografi kaleme almış ve çoğun-lukla İngiltere'de olmak üzere ti-yatro sahnesine çıkmaya devam etmiştir.

Yeni binyıla pek çok işle bir-den uğraşarak giren Callow'un en dikkate değer çalışmaların-dan biri de, 80'lerin ortalarında-ki AIDS krizi üzerine siyasi bir epik olan ve büyük beğeni toplayan *Angels in America* (2003) ad-lı kısa süreli bir HBO dizisinde Mike Nichols'un oyuncu kadro-sunda yer alması olmuştur.

TERENCE DAVIES

Senarist/Yönetmen

1945-

İngiliz sinemasının ortaya çı-kardığı en büyük yeteneklerden biri olan Terence Davies hem İn-giltere'de (*Trilogy*, 1984, *The Long Day Closes* [Uzun Günü-n Sonu], 1992) hem de Birleşik Devletler'de (*The House of Mirth*, 2000) yönetmen koltuğuna geç-meyi başarmıştır.

Davies'in Üçlemesi, *Children* (1976), *Madonna and Child* (1980) ve *Death and Transfigu-ration*'dan (1983) oluşur. Her bölümde, Robert Tucker'ın ha-yatından bir kesit anlatılır: ilk-çocukluğu ve gelişiminde etkili olan okul yılları, babasının ölü-münün Tucker üzerindeki etki-si, gizli eşcinselliği, hâlâ cesare-tini kıran annesiyle birlikte yaşa-dığı yıllar ve nihayet annesinin ölümü ve eli kulağında olan kendi sonu.

İlk uzun metrajlı filmi, *Distant Voices, Still Lives*'da (1988), Da-vies kimi zaman kasvetli ve acı-masız, diğer zamanlardaysa öz-lemle andığı anılardan oluşan gizli aile geçmişini bağımsız im-gelerle sahnelemiştir. Film, 1940'lar ve 50'ler Liverpool'un-daki işçi sınıfının sarsıcı bir be-timlemesini sunmuş ve acıma-sız, sadist babaları (Pete Post-

lethwaite'nin etkileyici performansı) tarafından hayatları kösteklenen annesi, kız ve erkek kardeşlerinin gerçek hayat deneyimlerine odaklanmıştır. Davies insana özgü, sevgi dolu, kederli, inişli çıkışlı lirik bir aile hayatı portresi çizmek için geleneksel bir ailedeki doğum, evlilik ve ölümleri kullanmıştır.

Distant Voices, Still Lives yakın zamanda düzenlenen prestijli bir gezici festivalde yeniden gösterime konmak üzere İngiliz Film Enstitüsü tarafından bir kez daha ortaya çıkarılmıştır. Yanı sıra, filmin DVD formatındaki özel sürümü de piyasaya sürülmüştür.

Yönetmen, yoğunlukla Liverpool'un gri ve yağmurlu atmosferinde geçen *The Long Day Closes*'da (1992) yine kişisel bir portre sunmuştur. Bu kez, Kensington Street, L5'te (artık var olmayan bir sokak) yaşayan sıradan bir Katolik işçi sınıfı ailesinin hiç arkadaşı olmayan, muhtemelen gey, 11 yaşındaki oğlu Bud konu edilmiştir. 1950'lerin başlarında geçen filmde, sevgili kız kardeşleri ve annesi dışındaki herkese uzak olan Bud'ın hayatta en çok sevdiği şey sinema filmleri ve özellikle de renkli, hayat dolu Hollywood müzikalleridir. Gerçekten güzel bir film olan *The Long Day Closes* pek

çokları tarafından yönetmenin başyapıtı olarak görülür.

Davies ayrıca kişisel konuların ötesine geçip son derece başarılı iki de uyarlamaya imza atmıştır: John Kennedy Toole'un romanı, *The Neon Bible* (1995) ve Edith Wharton'un 1905 yılında kaleme aldığı *The House of Mirth* (2000). Her iki film de olumlu eleştiriler almıştır ancak yönetmen kendisini gişede de ispatlamayı yine başaramamıştır.

Yakın geçmişte Davies yeni bir senaryoyu çekmek için finansman sağlamaya çalışıyordu. *Mad About the Boy* Londra ve Paris moda dünyasındaki bir aşk üçgenini konu edinir: son derece renkli ve mutlu sonla biten modern bir romantik komedidir.

Ne var ki, usta yönetmenlerden biri olan Davies'in fon alamadığı için kafasındaki yığınla projeyi hayata geçiremiyor olması tam bir trajedidir. Kimilerine göre bu ulusal bir utanç kaynağıdır.

Davies bir keresinde şu yorumu yapmıştır: 'Eşcinsel olmanın mutlu değilim. Bu tüm hayatımı mahvediyor. Bekâr biriyim ve heteroseksüel olsaydım da bekâr kalacağımı biliyorum. Çünkü çirkinim. Neden kimse benimle ilgilenmiyor? Neden ilgilenmediler? Oysa işim benim aynamdı.'

BRAD DAVIS

Oyuncu

1949-1991

Son derece çekici ve şaşırtıcı boyutta çok yönlü bir oyuncu olan Brad Davis ilk olarak yönetmenliğini Alan Parker'ın üstlendiği *Midnight Express* [Geceyarısı Ekspresi] (1978) filminde, Türkiye'de hapse düşen Amerikalı uyuşturucu kaçakçısı rolüyle dikkatleri üzerine çekmiştir.

Davis'in görece seyrek rolleri arasında *Chariots of Fire* [Ateş Arabaları] (1981) adlı sıradışı filmdeki Amerikan Olimpiyat atleti Jackson Scholz; Rainer Werner Fassbinder yapımı *Querelle*'deki (1982) ana karakter -eşcinsel denizci- ve Percy Adlon'un yönettiği *Rosalie Goes Shopping* (1989) filmindeki -tek komedi rolü- garip pilot gibi roller yer alır.

Risk almayı seven bir oyuncu olan Davis, Larry Kramer'in dokunaklı AIDS dramı, *The Normal Heart* (1985) oyununda canlandırdığı Ned Weeks karakteriyle Eşcinsel Erkeklerin Sağlık Sorunları'nın kurucusu olan oyun yazarının adeta öteki benisi olarak kabul edilmiştir. Yıldız oyuncu ayrıca, Mark Taper Forum'da sahnelenen Steven Berkoff'un avangart Kafka uyarlaması *Metamorphosis*'te de başrol

oynamıştır.

Davis'in hem sette hem set dışında kötü davranışlarıyla ünlenmiş olması, iyi rollerin kendisine çok nadiren teklif edilmesiyle ilgiliydi. Oyuncu sadece *Midnight Express* ve *Querelle* filmlerindeki rolleriyle hatırlanır. Yakın arkadaşı Larry Kramer onun hakkında şunları söylemiştir: 'O, gey rollerini samimi bir üslupla oynayan ilk heteroseksüel oyuncularından biriydi.'

Davis AIDS virüsünü 1985 yılında kapmış ancak çalışmaya devam edebilmek için bu durumu Hollywood yapımcılarından gizlemiştir. Hayatının son birkaç yılında, oyuncu bir AIDS aktivisti olmuştur. Ronald Reagan'ın izlediği siyaseti eleştirerek, Amerikan Başkanı'nın 'inanılmayacak denli vurdumduymaz, ukalâ ve geri kafalı biri' olduğunu belirtmiş ve eklemiştir: 'Sırf eşcinselliğe ilişkin kişisel düşüncelerinden hareketle, insanları iskeletlere çeviren ve öldüren bu illet karşısında yapılacak bir şey olmadığını nasıl düşünebiliyor?'

AIDS kaynaklı komplikasyonlardan çektiği acıya dayanamayan başarılı aktör 41 yaşında intihar ettiğinde, ardında Hollywood'un homofobik tutumundan duyduğu sıkıntıları açıklayan bir elyazması bırakmayı ihmal etmemiştir: 'AIDS ile müca-

deleye çok büyük bir önem verdiğini açıkça ilan eden bir endüstride çalışıyorum ve bu sayısız yarar, hayırsever ilişkiler sağlıyor. Ancak gerçekte, eğer hakkında HIV-pozitif olduğun yönünde söylentiler çıkan bir oyuncuysan, bireysel bir destek ya da iş bulma şansın yoktur.'

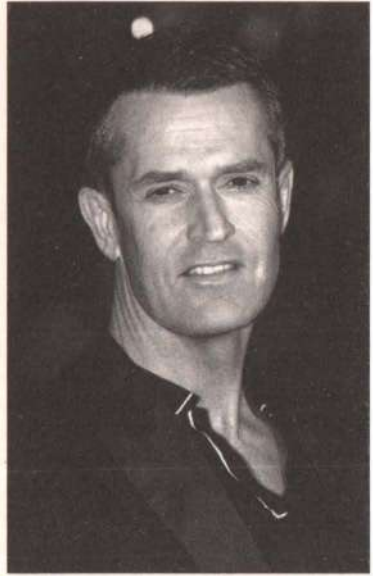
Kocasının aktivist çalışmaları- nı sürdürmüş olan Susan Bluestein Davis aynı zamanda Davis'in biyografi kitabının da yazarıdır. Okuyucular, yazarın kocası hakkında hayatındaki diğer pek çok insandan daha az bilgi sahibi olduğu hissine kapılacak olsalar da, kitap oyuncunun karmaşık karakteri hakkında büyüleyici bir bakış açısı sunar.

RUPERT EVERETT

Oyuncu

1959-

80'lerde, yeni Cary Grant olarak anılan İngiliz aktör Rupert Everett, İngiltere'nin Norfolk kentinde doğmuştur. Benediktin rahiplerinden eğitim aldığı Ampleforth College'dan ayrılıp oyuncu olmak üzere Londra'ya taşınmış ve 1997 yılında *US Magazine* dergisine verdiği röportajda kabul ettiği üzere, burada geçimini sağlayabilmek için fahişelik yapmıştır.

İlk çıkışını bir West End yapımı olan *Another Country* (1982) oyununda Kenneth Branagh'la karşılıklı oynadığı gey öğrenci karakteriyle yapmış, iki yıl sonra çekilen sinema versiyonunda da, Colin Firth ile başrolü paylaşmıştır.

Everett 1989'da eşcinselliğini açıklamış ve pek çoklarına göre kariyerine birkaç yıllık bir zarar vermiştir. O dönem rol aldığı *The Comfort of Strangers* (1990) gibi filmler başarısız olmuştur.

My Best Friend's Wedding (1997) filminde oynadığı Julia Roberts'ın gey arkadaşı rolüyle müthiş bir dönüş yapan Everett, Hollywood'u adeta tek başına fethetmiştir. Yakışıklı, kibar eş-

cinsel George karakteriyle Everett, Hollywood'da farklı türden bir eşcinsel duyarlılığın öncüsü olmuştur. Bu yeni tür izleyiciye kendisini kabul etmesi için yalvarmaktan öte, onlara artık bu türden şeyleri aşmaları gerektiğini söyler.

Bir sonraki yıl, yardımcı oyuncu olarak yer aldığı *Shakespeare in Love* [Âşık Shakespeare] filminde oyun yazarı Christopher Marlowe rolüyle; *B. Monkey*'de ise, Jonathan Rhys Meyers'in suç ortağı sevgilisi rolüyle beyaz perdede görünmüştür. 1999, çok daha verimli bir yıl olmuş ve oyuncu dört anaakım filmde başrol oynamıştır. İlk olarak, Michelle Pfeiffer, Kevin Kline, Christian Bale ve Calista Flockhart gibi diğer pek çok yıldızın da rol aldığı Michael Hoffman'ın *A Mid-summer Nights Dream* [Bir Yaz Gecesi Rüyası] filminde Oberon'u oynamıştır. Ardından, Madonna'nın gey arkadaşını oynadığı *The Next Best Thing* gelmiş, bunu Olive Parker'ın Oscar Wilde uyarlaması *An Ideal Husband* [İdeal Koca] izlemiştir; Everett, canlandırdığı güzel, aylak Lord Goring ana karakteriyle yine olumlu eleştiriler almayı başarmıştır. Son olarak, *Inspector Gadget*'in kötü adamı rolüyle bir kez daha izleyiciye kötü olmanın neden bu denli iyi hisset-

tirdiğini göstermiştir.

Daima Hollywood'un Gey Prensi olarak anılacak olan Everett oyunculuğunun sadece gey rollerle sınırlı olmadığını da kesinlikle kanıtlamıştır; aslında son dönemlerde yer aldığı ünlü çalışmaların çoğunda heteroseksüel başrolleri oynamıştır.

**RAINER WERNER
FASSBINDER
Senarist/Yönetmen
1945-1982**

Fassbinder, muhtemelen Yeni Alman Sineması'nın en tanınmış yönetmeni olmasının yanı sıra İkinci Dünya Savaşı sonrasının en önemli film yapımcısı olarak da anılır. Çok yönlü ve üretken bir yönetmen olan Fassbinder 1962 ile 1982 yılları arasında kırkı aşkın filmin yönetmenliğini üstlenmiş, senaryoların büyük çoğunluğunu kendisi yazmış, pek çok filmin yapımından, düzenlemesinden yine kendisi sorumlu olmuş, oyunlar yazmış ve gerek kendi çalışmalarında gerekse de kimi diğer çalışmalarda kamera karşısına geçmiştir. Birbirinden farklı pek çok tür - gangster filmleri, komedi, bilimkurgu, edebiyat uyarlamaları- çalışmış olmasına karşın, öykülerinin çoğu 1950'lerin Hollywood

melodramı öğelerinden yararlanır ve toplumsal eleştiri ve avant-gart tekniklerle örülüdür.

Fassbinder henüz 15 yaşındayken eşcinselliğini babasına açıklayacak denli asi biridir. Hollywood filmlerini henüz izlemediği ilkençlik yıllarının sonlarına değin gey barların müdavimi olmuştur.

Yönetmen, gey ve lezbiyen izleyicilere hitap eden pek çok film çekmiştir. Kendi oyunundan sinemaya uyarladığı *The Bitter Tears of Petra von Kant* (1971) da bu filmlerden biridir. Filmin ana karakteri, işçi sınıfından gelen güzel manken Karin'e (Hana Schgulla) âşık olmasıyla birlikte heteroseksüel evliliği başarısızlığa uğrayan bir modacıdır. *Fox and His Friends* (1974) filminde ise, yaşça diğerinden daha büyük bir geyin işçi sınıfından gelen tatlı ve fakat cahil bir

eşcinselin kazandığı ikramiyeyi tırtıklayıp onu daha bilgili birine dönüştürmeye çalışarak hayatını mahvedişini görürüz.

Fassbinder'in en ünlü yapıtı *Querelle*'dir (1982). Film, Brest limanına demir atan gerçeküstü bir görünüme sahip genç bir gemicinin (Brad Davis) cinselliği keşfini anlatır. Jean Genet'nin romanından uyarlanan film cinsellik ve aşkın çeşitli şekillerini işler. Bu son filmini çektiği dönemde, yönetmen yoğun çalışma temposunu sürdürebilmek için kaçınılmaz olarak aşırı miktarda uyuşturucu ve alkol tüketmeye başlamış ve 10 Haziran 1982'de Münih'teki evinde ölü bulunmuştur. Ölüm nedeni, uykusu hapi ve kokainin bir arada alımından kaynaklanan kalp yetmezliği olarak rapor edilmiştir. Çekmeyi planladığı bir sonraki film olan *Rosa Luxemburg*'un senaryosu hemen yanbaşında duruyordur. Filmin başrolünde Romy Schneider'i görmeyi istiyordu.

HARVEY FIERSTEIN

Oyuncu/Senarist

1954-

Oyuncu/senarist Harvey Fierstein ilk kez Warhol'un *Pork* adlı oyunuyla meşhur La MaMa'da

sahneye çıkmış ve kısa süre sonra kendi geçmiş deneyimlerini (13 yaşındayken eşcinselliğini ilân etmiştir) yazmaya başlamıştır. Fierstein 1982 yılında, acısıyla tatlısıyla AIDS döneminin eşcinsel deneyimlerini konu eden üç perdelik *Torch Song Trilogy*'yi yazmıştır. Oyunun başrolünü de yine kendisi oynamıştır. Oyun, iki Tony Ödülü almış ve toplamda 1,222 kez sahnelenerek Broadway tarihinin en uzun süre sahnelenen yapımlarından biri olmuştur. Fierstein, oyunun Arnold Beckoff tarafından sinemaya uyarlanan 1988 versiyonunda da tiyatro sahnesindeki başarısını tekrarlamıştır. Senaryo neredeyse tümüyle yeniden yazılmış, ciddi bir biçimde kısaltılmış olmasına karşın, Fierstein'in Manhattan barlarındaki 15 yaşındaki travesti rolüyle başlayan film otobiyografik özünü korumuştur.

Oyuncunun anaakım rollerde sergilediği karşı performansları da genellikle oldukça başarılıdır; *Mrs. Doubtfire*'de (1993) oynadığı Robin Williams'ın kardeşi -çekici güzellik uzmanı- rolünde özellikle dikkat çekicidir.

Açık eşcinsel Fierstein'in derinlikli ve etkili ses tonu, sempatik 'Bir sorun mu var?' tarzı kavgacılığı eski 'gey' klişelerini yerle yeksan etmiştir.

Öte yandan, 80'lerin sonu, 90'ların başındaki başarılarından bu yana Fierstein'in kariyeri kötü tercihlere ve şanssızlıklara bağlı olarak durağan bir döneme girmiştir. 1994'te başrolünü paylaştığı korkunç bir Dudley Moore yapımı olan kısa süreli televizyon dizisi *Daddies' Girls*'de, ne üzücüdür ki, önceki çalışmalarında büyük bir özenle kaçınmayı başardığı klişe gey üslubuna sapmıştır. Daha yakın geçmişten bu yana ise, Fierstein televizyon projelerine ve seslendirme işlerine takılmış kalmıştır.

Kayalıklarda duran yaraklar, kafalarında fraklar: *Guy Pearce, Terence Stamp ve Hugo Weaving*; onları daha önce hiç böyle görmemiştik

AIDS SONRASI HAYAT -90'LAR

90'ları hatırlar mısınız? 'www.com' gümbürtüsü, Körfez Savaşı ve Başkan'a yönelik suçlamalar; öyle bir dönem ki, hem dün gibi yakınımızda hem artık çok gerimizde kalan bir *Forrest Gump*, *grunge* ve Eşcinsel Onur onylı...

Yine de, eşcinsel sineması açısından 90'lar, 80'lerin bütün o AIDS konulu dramlarına cevaben, travesti ve ibne komedileri onylı olmuştur. Şüphesiz ki onylın başları *Philadelphia* (1993) gibi AIDS konulu sinema türünün en önemli örneklerinden birini de ortaya çıkarmamış değildir. Ancak onylın büyük bölümü göz alıcı travestilerin, görkemli, kas yığını erkeklerin başrollerinde rol aldığı içi dışı bir filmlere sahne olmuş ve bizleri AIDS'ten sonra da hayatın var olduğuna ikna etmiştir...

Öte yandan, film yapımcıları konuya ilişkin komedi filmleri yapmaya başlamazdan önce, onylın ilk yarı-

'Tanrı aşkına
indirin şu haçı;
birinin oduna
ihtiyacı var.'

*Felicia,
Adventures of
Priscilla, Queen of
the Desert*
filminde

Saatler kokain
çizgisi, numaralar
gey barı levhası ve
zamanın kendisi
siyah deriler
içinde güzel bir
fahişe olmadığı
sürece, saate
bakmazsın,
değil mi?

Scott, My Own
Private Idaho
[Benim Güzel
Idaho'm] filminde

sında bağımsız sinema, 80'lerin sonunda siyasi duruşa sahip eşcinsel film yapımcıları tarafından ortaya konan bir dizi 'ciddi' eşcinsel temalı çalışmayla elektrikleştirilmiştir: Tom Kalin yapımı *Swoon* (Leopold ve Loeb cinayetlerinin 1991 yapımı yeniden anlatımı), John Lennon ve Brian Epstein'in 1963'te birlikte çıktıkları İspanya tatilinden yola çıkarak kurgulanan Christopher Munch yapımı *The Hours and Times* (1991), Richard Glatzer'in televizyon dünyasının saçmalıklarını konu edindiği *Grief* (1993) ve Todd Werow'un erotik bir sado-mazoşizm dünyasındaki gey bir seri katilin öyküsünü anlatan filmi *Frisk* (1995).

Ünlü eleştirmen ve feminist akademisyen B. Ruby Rich tarafından 'yeni queer sinema' olarak adlandırılan bu başarılı yapımlardan biri de Todd Haynes'in yılın en özgün Amerikan filmlerinden biri olan *Poison* (1991) adlı filmidir.

Öte yandan, Amerikan 'yeni queer' filmlerinden hiçbirisi gişede ciddi bir başarı elde edememiştir; bu durumun tek istisnası, Gus Van Sant'ın tam anlamıyla yeni queer ruhu kokan *My Own Private Idaho* filmidir. River Phoenix ve Keanu Reeves gibi dünya çapında üne sahip iki ismin başrolü paylaştığı film, eşcinsel sineması tarihinde adeta ikon hâlini alan imgeleriyle günümüzde hâlâ akıllardadır.

Gösterdiği başarıdan hareketle, *My Own Private Idaho*'nun 90'larda çekilmiş çeşitli bağımsız, eşcinsel fahişe filmlerinin ebeveyni olduğu söylenebilir. Senarist ve yönetmenliğini Scott Silver'in üstlendiği 1995 yapımı *Johns* da aynı sinema şeridi sokağında caka satarak yürüyen bir yapıttır. Film Los Angeles'taki ateşli bir Noel Akşamı'nı anlatır.

Alman eşcinsel sineması dahi 90'lar tarzı bir fahişe

'Ben bir yol
tadımcısıyım.
Hayatım yolların
tadına bakmakla
geçti. Bu yolun
sonu gelmeyecek.
Muhtemelen bu
yol tüm dünyayı
dolaşıyordur.'

Mike, My Own
Private Idaho
[Benim Güzel
Idaho'm] filminde

filme sahiptir: Kutluğ Ataman'ın 1998 yapımı filmi *Lola and Billidiki*, Berlin'de yoğunlukla Türk travesti ve fahişelerin yaşadığı bölgelerden birinde geçen eşcinsel sahneleri üzerine kuruludur.

Amerika'da ise, 90'larda çekilen yeni queer filmlerin pek çoğu AIDS temasına odaklanmıştır. Richard Glatzer'in *Grief* (1994) filminin yanı sıra, AIDS konusunu işleyen diğer filmler arasında, Greg Araki'nin HIV-pozitif yolculuğu *The Living End* (1992), John Greyson'un etkileyici ve hicivsel AIDS müzikali *Zero Patience* (1993) ve Norman Rene tarafından çekilen ve arkadaşlarının bir bir ölüşüne tanıklık eden iki yakın arkadaşın gözünden hastalığın 80'ler Amerikan eşcinsel topluluğu üzerindeki etkilerinin anlatıldığı *Longtime Companion* (1990) gibi filmler yer alır.

Başta Afrika olmak üzere tüm dünyada milyonlarca kadın, erkek ve çocuğun ölümüne yol açan AIDS, Batılı toplumlarda 90'ların başlarında hâlâ bir eşcinsel hastalığı olarak görülüyordu. Dolayısıyla, bu sağlık sorunu homofobi ve ayrımcılığın yükselmesiyle birlikte bir anda toplumsal bir soruna evrilmişti. Bu nedenle, yüksek bütçeli bir anaakım film olan *Philadelphia*'yı (1993) finanse eden büyük film stüdyosunun aldığı risk göz önünde bulundurulduğunda, Hollywood'un AIDS konusuna el atması hiç de azımsanamayacak bir olaydı.

Philadelphia'yı, Randy Shilts'in AIDS konusunu işlediği, geniş yankı uyandıran tartışmalı romanından uyarlanan ve tüm dikkatleri üzerine çeken *And the Band Played On* (1993) takip etmiştir. Bu ikinci filmin *Philadelphia*'ya oranla daha çok beğenilmesinin nedeni, Hanks'in rol aldığı filmin aksine, bunun eşcinsel-leri görmezden gelmiyor olmasıdır.

'Bu ülkenin tek ihtiyacı, kafasında frak, kayalıklarda duran bir yarak'

Bernadette, Adventures of Priscilla, Queen of the Desert filminde

'Çıkarıp da tamponu açamazsın kutunu; çünkü şekerim, varın yoğun o senin!'

Bernadette, Adventures of Priscilla, Queen of the Desert filminde

İrleşik Krallık'a dönecek olursak, 90'ların ilk yıllarını kimi son derece başarılı eşcinsel konulu filmlere sahne olmuştur; bunlar arasında en dikkat çekici olanı, İrlandalı yönetmen Neil Jordan'ın öngörülemez, sıradışı, birden çok Oscar adaylığı kazanmış başyapıtı *The Crying Game* [Ağlatan Oyun] (1992) filmidir. Beklenmedik bir başarı yakalayan film, Amerika'nın gönlünü fethetmiştir.

1997 yılında, Brian Gilbert'in on dokuzuncu yüzyıl yazarı Oscar Wilde'in gözden düşüşünü konu edinen filmi gelmiştir. Genç bir aristokratla (Jude Law) yaşadığı skandal ilişkiyle muhafazakâr toplumu çileden çıkaran göz alıcı şair rolünde, Stephen Fry kusursuz bir performans sergilemiştir.

İlginç bir biçimde, Fry, Oscar Wilde rolüyle karşımıza çıkmazdan birkaç yıl önce, ufak çaplı bir İrlanda yapımı olan ve 1960'lar Dublin'inde geçen *A Man of No Importance* (1994) filminde, Albert Finney mutlak bir Wilde hayranı olan ve yolculara büyük şairin şiirlerini okuyan otobüs biletçisi Alfie Byrne rolünde muhteşem bir performans ortaya koymuştur.

Bir diğeri İngiliz yapımı eşcinsel konulu dram olarak Antonia Bird'ün melodramatik ve fakat aynı zamanda önemli filmi *Priest* (1994) gelmiştir. Başrolünü Linus Roache'un oynadığı bu alegorik öykü, başarılı dizi senaristi Jimmy McGovern (*Cracker*) tarafından yazılmıştır. Fena hâlde hakaretlerle dolu, etkileyici bir film olan *Priest*, provakatif bir dinsel tabular listesi yapar: bekâret, ensest, cinsel taciz ve elbette eşcinsellik.

1997'de gösterime giren Sean Matthias'ın rahatsız edici toplama kampı öyküsü *Bent* de yine büyük beğeniyle karşılanmış bir filmidir. Martin Sherman'ın ödüllü oyunundan uyarlanan bu güçlü ve etkileyici film,

Sean Mathias'ın
Bent (1977)
filminin yıldızı
Clive Owen

ölümle burun buruna gelen üç eşcinsel erkeğin hayatta kalma mücadelesini konu edinir. Film, dünyanın her yerinden izleyiciyi şaşkına çevirmiştir.

Bu dönem eşcinsel temalı İngiliz filmlerin birçoğu da komedi türünden gelmiştir: Hettie MacDonald'ın reşit olmayı işleyen dramı *Beautiful Thing* (1995); Neil Hunter ve Tom Hunsinger'in flörtleşme ekseninde gelişen başarılı yapıtı *Boyfriends* (1996); Paul Orem-land'ın çizdiği eşcinsel Soho tablosu *Like It Is* (1998); ve Simon Shore'un gençlere yol gösteren filmi *Get Real* (1998).

Bu arada, 90'ların ortalarında Çek yönetmen Wiktor Grodecki de gerçek fahişelerin öykülerini belgeselleştirerek Doğu Avrupa'da adını duyurmuştur. Yönetmenin ilk iki belgeseli -*Not Angels But Angels* (1994) ve *Body Without Soul* (1996)- Kadife Devrimi⁵ sonrası Çek Cumhuriyeti'nde hızlı ve aynı zamanda kırılgan hayatlar yaşayan ergen erkek fahişeleri konu edinir. Her iki belgesel filmde de yaşları 14 ile 19 arasında değişen ve barlarda, tren istasyonlarında fahişelik yapan gençlerin hayatları anlatılır. Gençler neden fahişelik yaptıklarından, müşterileri (genellikle yabancı turistler), fiyatları, karşılaştıkları tehlikeler, AIDS hakkındaki düşüncelerinden, (hastalık ve yalnızlık) korkularından ve nasıl bir gelecek düşlediklerinden söz ederler. *Not Angels* filminde, bir Çek bar fahişesi şöyle der: 'Ben kendimi ruhsuz bir beden olarak görüyorum... Bedenimi satıyorum ama ruhum başka birine ait. Ruhum benim öteki-benim. İsteyerek fahişelik yapıyorum ve hastalık kapmaktan da korkmuyorum... Para kazanmak istiyorum. Beden kendisini satmak zorundadır; ama hiç kimse ruhunu satamaz.'

Duygusuz ve dolaysız bir anlatıma sahip bu belge-

Michael Urwin,
Andrew Abelson
ve Darren
Petrucchi,
Boyfriends
filminde (1996)

'Bir gün erkek,
bir gün kadın
olmak kolay
iş değil.'

Bernadette,
*Adventures of
Priscilla, Queen
of the Desert*
filminde

'Biliyorsunuz
şekerler, bazen
sadece ibnelik
icap eder.'

*Vida Boheme, To
Wong Foo*
filminde

seller turizmin karanlık boyutuna gerçekçi bir bakış açısı sunmuştur. Daha sonra, Grodecki bu iki belgeselli yankı uyandıran *Mandragora* (1997) filmine dönüş-türmüştür.

90'ların ortalarında, eşcinsel film yapımcılarının söz konusu meseleyi ele alış biçimlerinde dikkate değer bir değişim yaşanmıştır. AIDS dramları ve yeni queer akımının ardından, belki de bunlara cevaben eşcinsel sineması onyıllın geri kalan bölümünde özellikle de travesti takıntısının başlamasıyla birlikte komedi türüne dönüş yapmıştır.

Some Like It Hot ve *Tootsie* gibi filmlerde bir eşcinsel kültür duruşu olan travesti karakteri, 1994 yılında Stephan Elliott'un *The Adventures of Priscilla, Queen of the Desert* ve bundan hemen bir yıl sonra Hollywood'un yaptığı Priscilla çakması, *To Wong Foo, Thanks For Everything Julie Newmar* (1995) filmlerinin gösterime girmesiyle birlikte anaakım kültür tarafından sahiplenilmiştir.

Priscilla ve *To Wong Foo*'yu Mike Nichols'un başarılı *La Cage aux Folles* (1979) güncellemesi *The Birdcage* (1996) izlemiştir. Robin Williams'ın Miami Beach'deki egzotik bir gece kulübünün sahibini canlandırdığı filmde Williams'ın ortağı Albert'ı ise yıldız çekiciliğine sahip bir açık eşcinsel olan Nathan Lane oynamıştır.

Her ikisi de aynı Amerikan orta sınıfına hitap etmeyi hedeflemiş olmakla birlikte, *The Birdcage*'in biraz daha iyi olduğu söylenebilir; *La Cage*'in geçtiği zaman ve mekânı Miami Beach olarak güncelleyen Nichols filmin enerjisini artırmıştır. Bu arada, oyunculuklar özellikle de yardımcı oyuncularınki- *The Birdcage*'i oldukça eğlendirici kılmıştır.

'Ben Latin Marilyn
Monroe'yum.
Uyuz bir tavuktan
daha fazla
ayağım var!'

*Chi-Chi, To Wong
Foo* filminde

Priscilla, *To Wong Foo* ve *The Birdcage*; anaakım kültür, travestilere tam anlamıyla kucak açmıştır. Hatta bu üç büyük başarının öncesine dönecek olursak, Robin Williams hâlihazırda 1993 yapımı bir aile komedisi olan *Mrs. Doubtfire* filminde travesti rolünü giymiş ve bu rolüyle Oscar'a aday gösterilme başarısı göstermiştir.

90'ların ilerleyen yıllarında karşı cinsiyetin rollerini benimseyen (*gender bender*) daha fazla karakter beyaz perdeye yansımıştır. Todd Haynes'in tartışma yaratan açık filmi *Velvet Goldmine*, rock & roll taşkınlığına yapılan bir yolculukla bizi her şeyin yaşanabileceği büyümlü 70'ler dönemine geri götürmüştür; dahası, Clint Eastwood dahi *Midnight in the Garden of Good and Evil* [İyi ve Kötü'nün Bahçesinde Bir Geceyarısı] (1997) filminde bir travesti sahnesine yer vermiştir. Filmin akılda kalan sahnelerinden birinde Leydi Chablis adındaki siyahi travesti 'Eğer kocan bir kadınsa tatlım, onun hepsi benimdir!' diyerek güney eyaletlerinin tüm önyargılarının hakkından gelmeyi bilmiştir.

Onyılın Amerikan ve İngiliz eşcinsel filmleriyle birlikte, 90'ların ortalarından sonlarına değin konuya eğilen uluslararası yapımlarda da gerçek bir patlama yaşanmıştır.

Yönetmenliğini Ang Lee'nin üstlendiği Tayvan yapımı *The Wedding Banquet* (1993) Berlin Film Festivali'nde büyük ödölü alarak anaakım izleyicinin dikkatini eşcinsel ilişki meselesine çekmeyi başarmıştır.

Bu arada, Filipinler'den de Mel Chionglo'nun şok edici erotik filmi *Midnight Dancers* (1994) gelmiştir. Kendi ülkesinde gösterimi yasaklanan film, Manila'daki bir gey barda egzotik dansözlük ve fahişelik yapan üç kardeşin hikâyesini anlatır.

'Bir erkek en çok kendisine yalan söyler. Ona bir maske ver, sana doğruyu söyleyin.'

Brian, Velvet Goldmine filminde

Mel Chionglo'nun *Midnight Dancers* filminden kareler

FERGUS:

'Mesele şu ki, Dil,
sen kız değilsin.'

DIL:

'Detaylara takılma
bebeğim.'

Crying Game
[Ağlatan Oyun]
filminde

Çin'in 90'lar eşcinsel sinemasına girişi ise, Zhang Yuan'ın *East Palace, West Palace* (1996) filmiyle olmuştur. Genç bir eşcinsel yazarın (Si Han) uzun bir gecesini anlatan film Cannes'da resmi seçmeler arasında yer alma başarısı göstermiştir.

1996 Cannes Film Festivali eleştirmenlerinin bir diğer seçimi de *Cahil Periler* filminin yönetmeni Ferzan Özpetek'in ilk filmi olan *Hamam*'dır. İstanbul'da geçen bu erotik dramda teyzesinden miras kalan hamamı görmek üzere İstanbul'a giden ve burada hamam bekçisinin genç oğluna aşık olması sonrası hayatındaki her şeyi sorgulamaya başlayan genç bir İtalyan mimarın öyküsü anlatılır.

Türkler *Hamam*'ı izlemek üzere sinemada uzun kuyruklar oluşturmuş ve hatta film 1998 Akademi Ödülleri'nde Türkiye'yi temsil etmeye aday gösterilmiştir. Ne var ki, film asla Hollywood'da sahne alamayacaktır. Türkiye Cumhuriyeti Kültür Bakanlığı, bağımsız film kurulu kararını iptal etmiş bunun yerine Oscar'da, En İyi Yabancı Film adayı olarak Türkiye'yi heteroseksüel bir romantik dramın temsil etmesini tercih etmiştir.

Öte yandan, aynı yıl Yunanistan da En İyi Yabancı Film adaylığına eşcinsel temalı bir film ile katılmıştır. My Own Private Idaho'nun Yunan versiyonu havası taşıyan Costantinos Giannaris yapımı *From the Edge of the City* (1998) bizi Doğu Avrupa'nın pek de bildik olmayan bir kaosuna sürüklemiştir: Atina'daki göçmen erkek fahişelerin kederli yaşamları.

90'larda, Kanada'nın en iyi eşcinsel filmi John Greyson'dan gelmiştir: *Lilies* (1996). Michel Marc Boucard'ın *Les Fleurettes* adlı oyununun karmaşık bir uyarlaması olan *Lilies*, 50'lerde geçen duygusal anlam-

Lilies (1996)

da yoğun, endişe yüklü bir aşk, ihanet ve intikam öyküsüdür. Film, aralarında En İyi Film ödülünün de bulunduğu tam dört Kanada Genie Ödülü almış (Amerikan Oscar'larına eşdeğer), tüm dünyada büyük bir beğeniyle karşılanmıştır.

Bu arada, Almanya da 90'larda eşcinsel dramları bir kenara bırakmaya karar vererek yerine belli başlı tasarsız eşcinsel temalı filmler çekmeyi seçmiştir. *Regular Guys* (1996) karmaşık ilişkileri -eşcinsel, biseksüel ve ikisinin arasında bir şey- alaycı bir üslupla ele alırken, *The Trio* (1998) biseksüel bir serseriye kollarını ve kalplerini açarak onu da yanlarına alan yankesici bir baba-kızın öyküsünü anlatır.

Yine, Fransa da 90'ların sonlarına doğru birkaç önemli eşcinsel filmi çıkarmıştır. *A Toute Vitesse* (1996) birbirlerine aşık olan, küsen bir grup genç Fransız taşralısını -bazıları Kuzey Afrikalıdır- konu edinen etkileyici bir filmidir. *Man is a Woman* (1998), televizyon sunucusu Antoine de Caunes'i Paris'te yaşayan ve amcasının rüşveti doğrultusunda evlenip çocuk sahibi olarak soyadını devam ettirip ettirmemek konusunda bir karara varmaya çalışan bir gey olarak izleyicilerin karşısına çıkarırken, *Drôle de Felix* (1999) Fransa'nın kuzeyindeki küçük bir kasabada yaşayan ve henüz doğduğunda kendisini terk etmiş olan babasının izini sürmek üzere otostopla Marsilya'ya gitme kararı alan 30 yaşındaki HIV-pozitif bir geyin öyküsünü anlatır.

Tüm bu eşcinsel temalı, uluslararası filmler kendi ülkelerinde oldukça beğeniyle karşılanmış ve daha da önemlisi tüm dünyada büyük yankı uyandırmayı başarmıştır.

90'lar, erkekler kadar kadınlar için de olağanüstü

'Bu sadece aşk.
Herkes neden
korkuyor?'

Steven, *Get Real*
filminde

bir dönem olmuştur. Onyıllın başında gösterime giren Hollywood-anaakımı, kadın-arkadaşlık filmi *Thelma & Louise* (1991) çok sayıda lezbiyenin kalbini kazanmıştır; Ridley Scott'un 'kadın yanlısı filmi' izleyicilere kadınların ilişkilene hâllerine daha derin bir yerden bakma olanağı sunmuştur. Film, kadınlar arasındaki arkadaşlığı ve lezbiyen ilişkileri konu edinmiş ancak mal m erotik duyguları üstü kapalı bırakmakla yetinmiştir. Filmin temel g c ve esin kaynağı olmasına karşın, lezbiyenlik açıktan konuşulmamıştır.

Thelma & Louise, masumane hafta sonu kaçamakları kendilerini keşif yolculuğuna dönüşen bir evkadını ile bir hizmet çinin (Susan Sarandon ve Geena Davis) sıradışı öyküsünü konu edinir. Sarandon ve Davis'in kusursuz oyunculukları *Thelma & Louise*'i uzun yıllar hafızalardan silinmeyecek bir film yaparken, Brad Pitt de filmdeki   k ğit i kovboy rolünün ardından bir anda parlamıştır.

Thelma'nın aşırı kadınsılıktan aşırı erkeksiliğe dönüşümünü izleyen pek çok lezbiyen, 'satır aralarını okumayı' bilmiştir. İkilinin Büyük Kanyon'daki ölüm atlayışlarını gerçekleştirmelerinin kısa süre öncesinde, yakınlaşma içeren sahnelerden birinde Louise ile Thelma arasındaki lezbiyen çekim gücü nihayet dudaktan bir öpücükle ifade edilmiştir.

Aliens [Yaratıklar] (1986) ve *Fried Green Tomatoes* (1991) gibi diğ r filmlerin g c l  lezbiyen kült ardıllar getirmiş olmasının nedeni, bunların kadın ana karakterin cinselliğini lezbiyenliğe uygun biçimde belirsiz bırakmış olmalarıdır.

Öte yandan, giş  rekorları kıran Hollywood yapımı *Basic Instinct* (2002) [Temel İçgüdü] filminin öldürücü biseksüelliği ve buz kıracağı cinayetleri de tıpkı

Russ Meyer'in *Faster Pussycat! Kill! Kill!* filmi gibi daha önceki katil lezbiyen filmleriyle benzer şekilde, lezbiyen topluluk arasında tartışmalara yol açmıştır.

Paul Verhoeven'in filmi, erkek düşmanı lezbiyen klişeleri nedeniyle ağır eleştirilere maruz kalmış ve gösterime girdiği hafta sinema önlerinde toplanan protestocular tarafından 'kadın düşmanlığı' yapmakla suçlanmıştır. Protestocular filmin biseksüelleri tatminsiz, güvensiz ve katil ruhlu gösterdiğini düşünmüşlerdir.

Tedd Tally'nin yazdığı ve yönetmenliğini Jonathan Demme'nin üstlendiği liste başı film *The Silence of the Lambs* (1990) [Kuzuların Sessizliği] de benzer bir sert tepkiyle karşılanmıştır. Film, eşcinselliği ve cinsiyet değiştirmeyi delilik ve cinayet ile eşlemiştir.

Öte yandan, açık lezbiyen aktivist/yazar Camile Paglia filmin DVD sürümünde yer alan yorumunda *Basic Instinct*'i yalnız savunmakla kalmamış, aynı zamanda 'en sevdiği film' olarak adlandırmıştır. Aslında, gösterime girdiği dönemden bu yana film eleştirmenler tarafından yeniden değerlendirilmiştir. Lezbiyen film senaristi Judith Halberstam, Catherine Tramell'in son derece özdenetimli bir lezbiyen portresini çizdiğini imlemiştir: 'Lezbiyenleri cana yakın, efemine, evcimen ve terbiyeli âşık betimlemeleriyle görmektense, suçlu ve katil karakterler olarak görmeyi yeğlerim.'

1996 yılında, Wachowski Biraderler (*The Matrix*'in arkasındaki kişiler), Jennifer Tilly ve Gina Gerson'un iki suç ortağı ve sevgiliyi oynadıkları gerilim filmi *Bound*'u piyasaya sürmüşlerdir. Bu modern zamanlara özgü *kara filmin* odağında mafyanın elinden iki milyon dolar çalmayı planlayan iki lezbiyen sabıkalı vardır. Doğal bir şiddet, komedi ve gerilime sahip olan

Gina Gerson,
Wachowski
Biraderlerin
Bound (1996)
filminde

Jennifer Tilly,
Wachowski
Biraderlerin
Bound (1996)
filminde

Trisha Todd,
Claire Jabrowski
rolünde

Nicole Conn'un
Claire of the
Moon (1993)
filminde

Bound pek çok eleştirmen tarafından 1996 yılının en iyi on filmi arasında gösterilmiştir.

Bir diğer lezbiyen temalı modern film de, iki yıl sonra gösterime giren *High Art* (1998) filmidir. Brad Pac-ker rolüyle tanınan Ally Sheedy'nin uyuşturucu kullanıcısı, gizemli lezbiyen fotoğrafçı Lucy Berliner rolüyle sergilediği başarılı performans oyuncuya bütün kariyerinin en olumlu eleştirileriyle birlikte Cannes'da En İyi Kadın Oyuncu ödülünü getirmiştir. Sanatın doğasını başarılı bir biçimde yansıtan *High Art* dokunaklı, kışkırtıcı ve içten bir aşk hikâyesidir. Her şey bir yana, *High Art* lezbiyenliğin ağır basan başka bir konunun bir parçası değil, kendi başına bir bütün olarak ele alındığı bir 'lezbiyen filmidir'.

1999 yılında, lezbiyen film yapımcısı Kimberly Peirce, daha da büyük bir başarıya imza atarak Teena Brandon'un gerçek hayat öyküsünden uyarlanan *Boys Don't Cry* [Erkekler Ağlamaz] filmini çekmiştir. Hilary Swank muhafazakâr Nebraska kırsalında kabul görebilmek için kendini Teena Brandon adı altında bir erkeğe dönüştüren bir lezbiyen rolünde sergilediği cesur ve sürükleyici performansıyla eleştirmenleri şaşkına çevirmiştir.

Film gerek anaakım gerekse de lezbiyen ve gey eleştirmenler tarafından büyük bir beğeniyle karşılanmış ve Swank hem Altın Küre'de hem de Oscar'da En İyi Kadın Oyuncu ödülünü kazanmıştır. Hollywood anaakımının gerçekleştirdiği lezbiyen akınların dışında, 1990'lar süresince 'gerçek' lezbiyen filmler de ateşlenmiştir: *Claire of the Moon* (1992), *Go Fish* (1994), *Bad Girls* (1994) ve *Everything Relative* (1996) bunlardan sadece birkaçıdır.

Ayrıca, lezbiyen sinemasının yeni ufuklar açmasıyla

birlikte, Nisan, 1997'de Ellen DeGenerates kendi popüler televizyon programında lezbiyenliğini açıklamıştır. *TIME* dergisi olayı kapağına taşımış, ünlü komediyen sonrasında oyuncu Anne Heche ile başarılı bir ilişki yaşamaya başlamıştır. İlişkilerini kamuoyunun önünde yaşayan aktivist çift toplumun olumlu eleştirileriyle karşılaşmış ve açık fikirlerin önünü açmıştır.

1998'de, *Will & Grace* Amerikan televizyonunda yayına başlamış ve kısa sürede Dejenere Ellen'dan sonraki en popüler eşcinsel temalı televizyon programı olmuştur. Tüm dünyada anaakım yapımcıların dikkatini çekmeyi başaran bu kilometre taşında yine de yapmacıklıkların (özellikle de Jack'in) ve tahmin edileceği üzere beyaz züppe karakterlerin gözden kaçmadığı pek çok bölüm olmuştur. Aslında, *Will & Grace*'in muazzam başarısının 90'ların sonlarında gösterime giren -ve sadece televizyonda yayınlanmayan- bir dizi işe yaramaz eşcinsel komedisinin izinden gittiğini söylemek gerekir.

İronik bir biçimde, *Will & Grace* gibi televizyon programları sayesinde eşcinselliğin geniş kitleler tarafından kabul edilmesinin nedenleri aslında bir şekilde 90'ların sonlarındaki muzır eşcinsel filmlerde bulunabilir. Oysaki diğer eşcinsel televizyon programları sadece eşcinsel klişeler ve ucuz eşcinsel hikâyelere bel bağlamışken, Russell T. Davies'in çığır açan İngiliz televizyon dizisi *Queer As Folk*, televizyon kanunname-sini yırtıp atarak gerçekçi bir eşcinsel kültür örneğini tüm dünyanın gözünün içine sokmuştur. Dizi haklı övgüler almıştır. Graham Norton tarafından yandaş medyada propagandası yapılan *Will & Grace* ve sonrasında *Queer Eye for the Straight Guy* diğer yapımcıları da bu erkek eşcinsel figürünü işlemek konusunda

'Eğer sen de hayatımı benim gördüğüm gibi görmüş olsan, bunun saygı diye bilinen bir insanlık haline yolculuk metaforu olduğunu anlardın.'

Lady Chablis, Midnight in the Garden of Good and Evil [İyi ve Kötü'nün Bahçesinde Bir Geceyarısı] filminde.

Yönetmen Rose
Troche

*Bedrooms and
Hallways* (1999)
filminin setinde.

Kevin McKidd
(Leo), Jennifer
Ehle (Sally) ve
Tom Hollander
(Darren)

Rose Troche'nin
*Bedrooms and
Hallways* (1999)
filminden bir
sahne.

cesaretlendirmiş ve onyılın sonunda *Billy's Hollywood Screen Kiss* (1998) ve *Trick* (1999) gibi usul, akıcı eşcinsel komedi filmleri silsilesi ortaya çıkmıştır.

Billy's Hollywood Screen Kiss filminin sonunda Bill şöyle der: 'Benim adım Billy ve ben bir eşcinselim.' Indiana'da büyüdüğünden ve şimdileri platonik aşkı George ile birlikte Los Angeles'ta yaşadığından söz eder. Billy, garson ve aynı zamanda bir müzisyen olan Gabriel'e âşık amatör bir fotoğrafçıdır. Gabriel muhtemelen heteroseksüel ama muhtemelen de eşcinseldir ya da en azından kafası karışıktır. Bunun farkında olan Billy onun ilgisini çekmeye çalışarak Gabriel'den son çalışmasında kendisine modellik yapmasını ister. Et-kileyici bir konudur!

Öte yandan, *Trick* filminde, birbirinden farklı karakterler ekrana yansımıştır: yazar olmak isteyen Gabriel hem bencil bir oda arkadaşı, hem sinir bozucu bir yakın arkadaş, hem de kinci, kıskanç bir travestidir. Gabriel kaslı bir striptiz dansçısı olan Mark ile geceyi baş başa geçirecekleri bir yer arar. Eğer bu sahneyi bir yerden hatırladığınızı düşünüyorsanız, bunun nedeni gerçekten böyle bir sahne yaşamış olmanızdır.

Asla tehditkâr olmayan bu filmler aslında tehlikesiz anaakım televizyon komedilerinin uzun metrajlı versiyonlarından öte bir şey değildir. Öyle ki, *New York Post*, Rose Troche'nin naif eşcinsel yapıtı *Bedrooms and Hallways*'i (1999) 'Arkadaşların Almodovar'la buluşması!' olarak adlandırırken, *Village Voice* gazetesi de 'Eşcinsel bir arkadaşlık öyküsü!' şeklinde yorumlamıştır.

Broadway Damage, *I Think I Do* ve *In & Out* gibi diğer incitici filmlerin tümü 1997'de gösterime girmiştir. Bu âşık-yakışıklı-çocuk filmlerinin temel sorunu tüm karakterlerin Mattel⁶ tarafından üretilmiş gibi bir

portre çizmiş olmalarıdır. Hepsi de genç, yakışıklı, beyaz, çekici, orta-üst sınıf erkektir; adeta markalı seri üretim ibneler gibidirler.

Sıradan bir Hollywood aşk hikâyesini beğenmiyor oluşumuzun tek nedeni başrol oyuncularının heteroseksüel olmalarıdır; bunun yanı sıra başka özelliklerinin de olmasını isteriz: sözgelimi, ilginç ya da belki de komik olabilirler. Ancak, 90'ların sonlarında çoğu eşcinsel film yapımcısı, eşcinselliğin başlı başına ilgi çekici bir karakter olduğu düşüncesine takılıp kalmıştır.

Ama öyle değildir!

Film şirketleri, gösterime giren filmlerin tanıtım bültenlerini e-posta ve matbu olarak eşcinsel basına göndererek eleştirmenlerden okuyucuları bu filmleri izlemek konusunda cesaretlendirmelerini ve filmi 'desteklemelerini' beklemektedir. Ancak, insan bir filme 'destek olmak' için neden bilet alsın ki? Üstelik *Trick* ya da *Billy's Hollywood Screen Kiss* gibi filmlere 'destek olmak' anlamında nasıl bir mesaj verilebilir ki? Eşcinsel bireylerin sadece heteroseksüel filmlerle aynı aptal, abuk sabuk romantik komedilere sahip olması gerekiyormuş gibi...

Bu 'acayip komediler' ve 'eşcinsel flört filmleri' ile ilgili asıl sorun, bunların tümünün fazla çekici, fazla tatlı, rahatsız edici boyutta ucuz ve bayat hikâyeler olmasıdır. Eşcinsel yönetmen Gregg Araki'nin birkaç yıl önce işaret ettiği üzere, 'bir film sırf eşcinsellikle ilgileniyor diye iyi film olmaz. Bunları görmektense, şu boktan *Coneheads* [Sivri Kafalar] filmini izlemeyi yeğlerim.'

Yine de, 90'ların sonlarına doğru çekilmiş kimi ilgi çekici eşcinsel konulu filmler de yok değildi. Thom Fitzgerald'ın gerçek bir cevher olan *Beefcake* (1998) filmi 1950'lerin kaslı erkek fotoğraflarıyla süslü, söz-

de sağlık ve zindelik dergilerini incelemiş ve ilk olarak hâlâ gizli kalmayı seçen bir eşcinsel topluluğu tarafından satışı gerçekleştirilmiştir. Kayıp kuşağın yıldızlarıyla yapılan söyleşiler ve Mizer'in yeniden sahneye koyduğu olayların birlikteliğinden oluşan film, gerçekten de büyük satış rakamlarına ulaşmış *Physique Pictorial* dergisinin temelini oluşturan eşcinsel erotizme doğru yapılan bir yolculuk olmasının yanı sıra, çarpıcı bir biyografik, fantezisel ve toplumsal tarih çalışmasıdır.

1998'de, bir diğer muhteşem eski Hollywood masalı daha beyaz perdeye yansımıştır. *Gods and Monsters* hiç tartışmasız 90'lar eşcinsel sinemasının zirve yaptığı filmlerden biri olmuş ve sektörün en önemli ödüllerini bir bir toplamayı başarmıştır: BAFTA, Altın Küre ve hatta Akademi Ödülleri'nde En İyi Uyarlama Senaryo ödülüne layık bulunmuştur.

Sir Ian McKellen şu yorumu yapmıştır: 'Son yirmi yıl içinde gerek oyunlardaki gerekse de filmlerdeki gey ve lezbiyen temsillerinde dikkate değer bir devrim yaşanmıştır. Onca yıl boyunca ya kötü ya da aptal olarak betimlendikten sonra, şimdi eşcinselliği yaşamın bir gerçeği ve insan doğasının diğer yönelimleriyle eşdeğer bir yönelimi olarak ele alan *Gods and Monsters* filminde yer almış olmaktan gurur duyuyorum.'

Sadece 90'larda üç büyük oyuncu En İyi Erkek Oyuncu Oscar'ına aday gösterilmiştir: *The Crying Game*'deki rolüyle Stephen Rea; *Philadelphia*'daki rolüyle Tom Hanks ve *Gods and Monsters*'daki rolüyle Sir Ian McKellen.

Bu güçlü yükseliş pek çok kaygıyı geride bırakmıştır: Kim demiş eşcinsel erkekler anaakım olmaz diye?

FİLMLER

POISON [1991]

ABD 85 dk.

Yönetmen/ Senaryo: Todd Haynes

Oyuncular: Buck Smith, Edith Meeks, Larry Maxwell, Susan Norman, Scott Renderer, James Lyons, John R. Lombardi, Mille White
Tür: Dram/Korku

Döneminin en cesur ve özgün Amerikan filmlerinden biri olan *Poison*, Jean Genet'nin yapıtlarından etkilenmiştir.

Güçlü ve rahatsız edici bir sapkınlık, kültürel şartlanma ve hastalık öyküsünü işleyen film ayrı ve fakat birbiriyle bağlantılı üç temel parçayı üç sarsıcı sinematik üslupta ele alır. Üç öykü de 'normal' top-

lumun sınırlarının dışında olan bir insanın hayatından kesitler anlatır. Film; kendi babasını öldürüp kaçan Richie adındaki yedi yaşında bir çocuğu betimleyen sözde belgesel 'Kahraman' bölümü, insan cinselliğinin kaynağının devingen olduğunu ve dehşet verici bir tepkimeye zemin oluşturduğunu keşfeden başarılı bir bilim insanını (Larry Maxwell) anlatan bir bilimkurgu parodisi olan 'Korku' bölümü; ve hapisneden bir arkadaşına âşık olup saplantı, fantezi ve şiddet içinde boğulan bir mahkumu anlatan 'İbne' bölümünden oluşur.

Her öykünün anlatımı konuları ayrılmaz biçimde birbirine bağlar; rahatsız edici duyguların doruk noktasına ulaşip nihayetinde patlaması yoluyla gerilim güçlendirilir. Bütünleyici tehdit cinsellik; filmin adında işaret edilen zehir budur. Cinsellik üç bölümde de sapkınlık, taciz, tahakküm ve hastalıkla eşanlamlıdır.

Poison, kimi noktalarda Genet'nin yapıtlarından ayrılmakla birlikte, nadir görülebilecek bir şekilde yazarın ruhunu sıkıca kavramıştır. Aslında daha canlı, daha ete kemiğe bürünmüş bir cinsel

nefret betimleyebilmek neredeyse imkânsızdır.

Poison filmini NEA'dan⁷ aldığı fonla çekmiş olan Haynes, filmin Amerikan DVD sürümünde yer alan röportajında, NEA'nın katkısının muazzam olduğunu, çünkü kendisine stüdyonun ticari beklentilerini karşılamak gibi bir kaygıdan uzak bir biçimde film yapma özgürlüğünü tanıdığını belirtmiştir. Ancak, ne üzücüdür ki, *Poison* sağ görüşlü siyasetçiler tarafından NEA fonlarının kesilmesi gerektiğini gösteren bir neden olarak işaret edilmiştir. Dönem, Bush hükümeti dönemidir.

THE CRYING GAME
[AĞLATAN OYUN]
[1992]

İngiltere, 107 dk.

Yönetmen/ Senaryo: Neil Jordan

Oyuncular: Stephen Rea, Miranda Richardson, Forest Whitaker, Jaye Davidson
Tür: Siyasi/Gerilim

Neil Jordan yapımı *The Crying Game* (1992), Ameri-

ka'yı kasıp kavurmuş bir İngiliz gerilim filmidir. Belli başlı metropol sinemalarından başlayarak kısa sürede toplumsal bir fenomen hâlini alan film tüm gişe rekorlarını altüst etmiştir.

Mükemmel bir toplumsal anlatım ve siyasi gerilim olmasına karşın, filme duyulan ilginin bu denli hızlı yayılmış olmasının birincil nedeni, filmin konu edindiği şok edici 'sırdır'; filmin belli başlı büyük sinemalarda gösterime girmesini sağlayan asıl neden budur. *The Crying Game* sonuç olarak dokuz dalda Oscar'a aday gösterilmiştir.

Jordan'ın filmi, Londra ve Kuzey İrlanda'da geçer ve siyahi bir İngiliz askerinin IRA militanları tarafından kaçırıldığı sahneyle başlar. Fergus (Stephen Rea) adındaki bir militan, esir düşen askerle arkadaş olur ve askerın Londra'daki gizemli sevgilisi Dil'i (Jaye Davidson) öğrenir. Daha sonradan, militan Kuzey İrlanda'dan kaçır ve Londra'ya giderek askerın sevgiliyle ilişki yaşamaya başlar. Eski dava arkadaşlarının militanın peşine düşmesinin ardından, film ikilinin ilişkisini keşfe çıkar.

Filmin sonundaki basit hi-

Jaye Davidson, Dil rolünde

kâye -filmi ilgi çekici bir gerilim yapan da budur- filmi adeta Mancinikla toplumsal anlatım alanına fırlatan konusu açısından olmazsa olmazdır. Nihayet anlaşılır ki, sevgili aslında bir kadın değil, bir travestidir.

Şu hâlde, filmin tıpkı *Kiss of the Spider Woman* [Örümcek Kadın'ın Öpücüğü] (1985) ve yine Jordan'ın bir diğer filmi olan *Mona Lisa* (1986) ile benzer bir biçimde izleyicilerin gey ve lezbiyen duyarlılıkları anlayabilmesini amaçladığı gerçeğini görmezden gelmek imkânsızdır.

The Crying Game, gerilim dolu bir cinsel sır yoluyla anaakım sinemaseverlere alternatif bir cinselliğin çekici dünyasını sunmuştur. Ayrıca AIDS döneminde çekilmiş bir aşk öyküsü olmasına karşın, filmde söz konusu hastalığa ilişkin en ufak bir ima dahi yoktur.

Jordan'ın filmi kendisini diğer pek çok eşcinsel temalı

filmden ayrı bir yere taşımış olsa da, filmdeki eşcinseller yalnızlıkları, acı ve korkuları herkesi etkilemeyi başarmış 'gerçek hayattan' insanlardır. Bir yandan asker sevgilisini özlerken, bir yandan da Fergus'un aşkından etkilenen Dil yine de, aşk bir seçenek olmaktan çıktığında Fergus'un sadık, eğlenceli bir arkadaşı olarak izleyicinin saygısını kazanır.

Ne eşcinsellerin 'maduniyetlerini' vaaz eden ne de aşırı gösterişli eşcinsel yaşam tarzları sunan *The Crying Game* siyasi anlamda doğru bir mesaj veren, eşcinsel aşkı ve eşcinsel görünürlüğünü olumlayan enfes bir filmidir. Bunlar yeterli değilmiş gibi, film aynı zamanda muhteşem müzikleriyle bir bütün olmayı başarmıştır. Boy George tarafından seslendirilen etkileyici ana şarkının yanı sıra, Lyle Lowett'in *Stand By Your Man* yorumu ve Percy Sled-

Jaye Davidson (Dil) ve Stephen Rea (Fergus)

ge'in *When a Man Loves* şarkısı da muhteşemdir. Karmaşık bir konu olmasına karşın, senaryo son derece anlaşılır, oyunculuklar olağanüstüdür; beklendiği gibi, *The Crying Game*, En İyi Film dalında Oscar'a aday gösterilmiştir.

**MY OWN PRIVATE
IDAHO [BENİM GÜZEL
IDAHO'M]
[1992]**

ABD 100 dk.

Yönetmen/ Senaryo: Gus Van Sant

Oyuncular: River Phoenix, Keanu Reeves, James Russo, William Richert, Rodney Harvey, Udo Kier
Tür: Macera

Hollywood çevrelerinde, çekici oyuncular River Phoenix ve Keanu Reeves'in Gus Van Sant yapımı bir filmde eşcinsel fahişeleri oynayacakları yönünde söylentiler çıktığında, -kadın, erkek- bütün kalpler daha bir hızla çarpmaya başlamıştı. Keanu Reeves'in Hawaii'de gizli bir törenle müzik sektörünün imparatoru David Geffen ile evlendiği yönünde tabloid ba-

sında çıkan asılsız haberin aksine, bu kez söylentiler doğruyd.

My Own Private Idaho, bir 'anaakım' eşcinsel filmi olarak hepimizi oldukça heyecanlandırmış ve hak ettiği üzere kült bir eşcinsel sineması klasiği olmuştur. 1991 yılında, 2,5 milyon dolarlık bir bütçeyle çekilen film Amerika gişelerinde 7 milyon dolarlık bir hâsılat elde etmiştir. Özellikle Phoenix'in performansıyla (ünlü oyuncu, Venedik'te En İyi Erkek Oyuncu ödülünü almıştır) çeşitli film festivallerinden önemli ödüllerle dönen bu olağanüstü Vant Sant filmi-nin senaryosu yüzeysel olarak Shakespeare'in *Dördüncü Henry* oyununa dayanıyor olmakla birlikte, asıl olarak yönetmenin daha önceki filmle-rindeki (*Mala Noche* [1988] ve *Drugstore Cowboy* [1989]) tema ve kaygıları biraz daha ileri taşımıştır.

Phoenix yalnız, narkolepsi hastası Mike rolündedir. Babasını hiç görmemiş, annesi ise henüz gençken onu terk etmiştir. Bu nedenle, sorunsuz ya da tekin biri değildir. Yoksulluk sınırında yaşıyor ve fahişelik yaparak hayatta kalmaya çalışıyordur. Müşte-

rileri iyi ovalanmış banyosu-
nu beğenen Capote-vari ta-
kıntılı kişilerden bütün er-
kekleri arzulayan zengin ka-
dınlara değin çeşitlilik göste-
rebiliyor olmakla birlikte, ge-
nellikle orta yaşlı erkeklere
hizmet ediyordu.

Reeves ise Scott rolündedir;
zengin bir ailenin en büyük
oğludur ve Kuzeybatı Pasi-
fik'teki sokaklarda işe çıkı-
yordur. Geçmişleri bütünüyle
farklı olmasına karşın, ikili
arkadaş olur. Kötü, boş bir
binada kalan yoksul bir ailey-
le birlikte zaman geçirir ve
Orson Welles'in Shakespeare
uyarlaması 'Chimes at Mid-
night' filmine kasıtlı bir gön-
derme yaparcasına şiir üzeri-
ne konuşurlar. Aslında, Van
Sant'ın sinematik gönderme-
leri Shakespeare'in oyunun-
dan James William Guerci-
o'nun *Electra Glide in Blue*
(1973) filmini anımsatan
uzun ve boş yollara, kır man-
zaralarına değin geniş bir yel-
pazeye sahiptir. Mike ve
Scott'ın tüm o yolculukları da
John Schlesinger'in *Midnight
Cowboy* (1969) filminde John
Voight ve Dustin Hoffman'ın
çıktığı kısa yolculuğu akıllara
getirir.

Mike ve Scott sonuçsuz bir
biçimde Mike'ın annesini ara-

maya çıkarlar; yolculukları
onları önce Idaho'ya ardın-
dan da İtalya'ya sürükler.
Yolculuk süresince, Mike,
Scott'a karşı duygusal bir ya-
kınlık hisseder ve fakat karşı-
lığında yalnızca arkadaşlıkla
ödüllendirilir. Aslında,
Scott'ın arkadaşlarıyla takılıp
kalmak gibi bir niyeti yoktur;
mirastan pay talep edebilmesi
için bir haftası vardır. Scott
bu aylak yaşam tarzını terk
edip ailesinin kendisinden
beklediği gibi toplumun saygı
duyulan bir bireyi olmayı
planlar.

Mike uykusunda annesini
görür; saçlarını okşuyor ve
ona sürekli 'Korkma, her şey
güzel olacak,' diyordu. Uy-
kulu yüzünün yakın çekim
sahnesi bir anda değişir ve
onu Seattle'da bir müşterisi
tarafından kendisine oral
seks yapılırken görürüz. Yü-
zünden orgazm olmak üzere
olduğunu anlarız. Şehveti ha-

River Phoenix, Keanu Reeves'in
kollarında

vaya sıçrayan somon balığıyla, orgazm anı ise çorak bir bölgedeki tahtadan yapılmış bir evin yıkılma sahnesiyle verilir.

İtalya yolculuklarının sonunda, ikili Mike'ın annesinin uzun süre önce Amerika'ya geri döndüğünü öğrenir. Bu arada, Scott İtalyan bir kadınla sevgili olur ve Mike'ı terk eder. Portland'a dönerek miras talebinde bulunur. İki genç erkeğin büyümeye çalışmalarının, gerçeklerle yüzleşmelerinin anlatıldığı açık ve yer yer şok edici bir öyküye sahip *My Own Private Idaho*, arzu ve çaresiz bir aidiyet ihtiyacıyla yüklü şiirsel bir yapıttır. Film, Amerikan eşcinsel sinemasının en ünlü filmlerinden biri olmuştur. Şüphesiz ki, Van Sant ve Reeves'in daha sonraki büyük başarıları ve tabi ki 1993'te aşırı dozda uyuşturucu alımından ölen River Phoenix'in mitolojik popülaritesi bunda büyük rol oynamıştır.

Filmin final sahnesinde Mike'ı Idaho'da boş bir yolda tek başınayken görürüz; yine nar-koleptik bir durum içindedir ve artık Scott onun yanında değildir. Mike hiçbir zaman ne aradığını bulamayacaktır. Onun için gerçek aşk, cinsellik ve şehvet uyanık olduğu anlardan çok uykusunda ulaşabildiği uzak hayallerdir. Ancak filmde, Mike'ın Scott'a aşkını itiraf ettiği andan daha dokunaklı, daha etkileyici tek bir sahne dahi yoktur. Bir kamp ateşi etrafında otururlarken, Mike'ın 'Seni öpmeyi gerçekten çok istiyorum' diye mırıldandığı sahne, filmi modern bir eşcinsel drama dönüştürmüştür.

GRIEF [1993]

ABD 92 dk.

Yönetmen/ Senaryo: Richard Glatzer

Oyuncular: Craig Chester, Illena Douglas, Alexis Arquette, Kent Fuher

Tür: Komedi

Richard Glatzer'in 'Soapdish'in açık versiyonu' olarak adlandırılan bu ilk filmi, *Grief* 90'lar 'AIDS sinemasının'

iyi bir örneğidir. 1994'te gösterime giren ve uluslararası bir beğeni alan film, 90'ların en sert bağımsız eşcinsel filmlerinden biridir.

40,000 \$ gibi küçük bir bütçeye sahip olan ve çekimleri on gün süren *Grief* bir yandan son derece komik (meni lekeleri, cüzam ve sirk lezbiyenleri üzerine yapılan şakalar ve sair), diğer yandansa tutku dolu, insanın içini ısıtan bir filmidir. Hem San Francisco Gey ve Lezbiyen Filmleri Festivali'nden hem de Torino Film Festivali'nden ödülle dönen *Grief* hak ettiği üzere, kült bir film olmuş ve nihayet 2004 yılında DVD formatında yeniden piyasaya sürülmüştür.

Bu acı-tatlı komedi filmi, düşük bütçeli bir -gündüz kuşağı- televizyon programı olan *The Love Judge*'daki çılgın ve romantik tuhaflıkları konu edinir. *Last Exit To Brooklyn*'den Alexis Arquette, *Swoon*'dan Craig Chester ve *Alive*'dan hatırlayacağımız Ileana Douglas'ın başrollerini paylaştığı *Grief*, AIDS'ten ölen sevgilisinin yasını tutan ve fakat diğer yandan kendisine karışık sinyaller gönderen 'heteroseksüel' meslektaş Bill'e (Arquette) tutulan sena-

rist Mark'ın (Chester) öyküsünü anlatır.

Yönetmen Richard Glatzer daha önceleri *Divorce Court* adlı bir televizyon programı çekmiştir; bu nedenle film ucuz televizyon programlarındaki saçmalıkları bütünüyle yansıtmayı başarır. Glatzer ayrıca Mary Woronov ve Paul Bartel'in de aralarında bulunduğu kimi eğlenceli mahkeme programı rolleri de eklemiştir.

Filmin gösterime girmesinden bir on yıl sonra, Glatzer şu yorumu yapmıştır: 'Geçen on yılın ardından, filmin hâlâ nostaljik görünümünden yararlanıyor olması eğlenceli bir durum. Kabarık saçlar ve parlak giysiler tarihe karışmak üzereydi. Mahkeme programları kısa süre sonra yerini gerçeklik programlarına bırakacaktı. Proteaz inhibitörleri hemen köşede dururdu. *Grief*i çekerken, o dönem için oldukça özel bir şey yakaladığımızın farkında değildim. Ama yakalamıştık.'

Yine de, *Grief*'in ortaya çıkış nedeni, Glatzer'in yitirdiği sevgilisine karşı hissettiklerini anlatabileceği bir film çekilebilmektir: 'Hayatımın en kötü dönemi idi ve yine de bir şekilde bunu ancak komedi şek-

linde yazabildim. O dönem filmi bir komedi olarak gördüğümden emin değilim. Sanırım, izleyiciyi birkaç  akayla ayartarak sefaletime ortak edebileceğimi hissetmiştim. Filme adını veren meseleyi ancak dolaylı olarak işaret edebileceğimi biliyordum. Mark'ın evde bir başına uyuyabilmek için çırpındığını görmek benim için imkânsız bir şeydi.  ektiği duygusal sıkıntılara kısaca değinip geçerek onu abuk sabuk bir televizyon programı yaparken görmek çok daha iyi olacaktı.'

Bu bağlamda *Grief*, benzer anaakım çalışmalara oranla çok daha derindir. Chester'ın oynadığı karakter son derece ustalıkla çevrelenmiştir; salt içi boş bir diğer klişe değil, önemli bir gey prototipidir. Dışarıdan bakıldığında, soğuk, isteksiz, şirret biri gibi görünürken, özünde narin ve kolay incinebilen biridir; ve bu iki uçlu performans gerçekten de filmin acı sonunda oldukça etkilidir.

PHILADELPHIA [1993]

ABD 125dk.

Yönetmen: Jonathan Demme

Senaryo: Ron Nyswaner

Oyuncular: Tom Hanks,

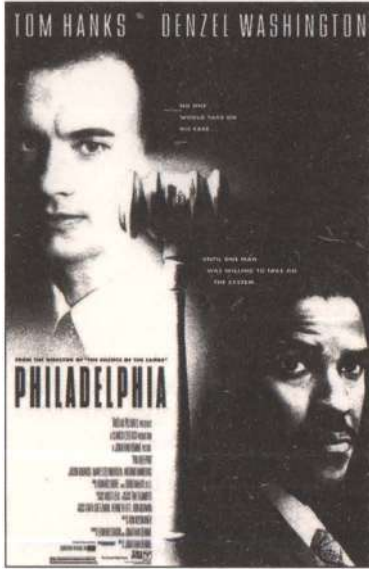
Denzel Washington, Antonio

Banderas, Roberta Maxwell

Buzz Kilman, Karen Finley

T r: AIDS dram

Jonathan Demme'nin bu acıklı filminde Tom Hanks prestijli bir hukuk firmasının saygıdeğer  yesi Andy Beckett rolündedir. Andy kariyerinde gittikçe yükselirken, bir anda haksız bir biçimde kurban edilerek işten çıkarılır. Filmin gösterime girdiği dönemde bu, filmin en çok tartışma yaratan noktalarından biri olmuştur. Meselenin AIDS ile ilgili olduğu herkes tarafından bilinmekle birlikte, film insan hakları ve hukuk ilkesini vurgular; David ve Doliath, hastalıklı bir birey ile güçlü muhalifi arasındaki mücadeleyi ele alır. Aslında, filmin tanıtım sloganıyla birlikte, AIDS'e iilişkin en ufak bir emare kullanılmamasına büyük bir  zen gösterilmiştir: 'Biri çıkıp da bu sistemle uğraşmaya gönüllü olana değin, kimse bu davayı  stlenmeyecektir.'

Beckett'i savunmak üzere öne çıkan kişi, siyahi avukat Joe Miller olur. Miller meseledeki ayrımcılıkları çok iyi biliyordur ancak eşcinselliğe yönelik derin önyargıları filmin temel çelişki noktasını oluşturur.

Yine de, film klişeleri güçlendirmiş, eş cinsten bireyler arasındaki cinsel ilişki betimlemesinde çok çekingен ve türkek kalmıştır. Hanks'ın sevgilisi olan Miguel karakteri (Antonio Banderas) yasaklayıcı bir üslupla sınırlandırılmış, iki karakter arasındaki yakınlık derecesi Banderas'ın Hanks'ın elini öperken görüldüğü bir sahneye indirgen-

miştir. Çiftin tek bir eşcinsel arkadaşı dahi görünmez. Hanks'ın oynadığı karakter tüm hayatı boyunca tek bir hata yapmış izlenimi verir. Bunun dışında, kusursuz biridir; kendisine destek olan kusursuz bir sevgilisi, kusursuz arkadaşları ve kusursuz bir ailesi vardır. Mutsuz bir karakter daha itici gelebilir ve izleyiciler Beckett'in AIDS'i 'hak ettiğini' düşünmeyebilir. Aslında, Hanks'ın oynadığı karaktere ilişkin her şey o denli mükemmel ve kusursuzdur ki filmi gerçeklikten yoksun bırakır; karakterin kimi kusurları olsaydı, şüphesiz ki film çok daha ilgi çekici bir hâl alabilirdi.

Yine de, filmin gişedeki başarısının inkâr edilecek bir yanı yoktur; oynadığı karakterin Tom Hanks'e iki Oscar'ından birini getirmiş olması hiç de şaşırtıcı değildir.

**AND THE BAND PLAYED
ON [VE ORKESTRA
ÇALMAYA DEVAM
EDİYOR]
[1993]**

ABD 144 dk.

Yönetmen: Roger

Spottiswoode

Oyuncular: Matthew Modi-

ne, Lily Tomlin, Richard

Gere, Alan Alda, Sir Ian

McKellen

Tür: AIDS dram

Bir HBO TV yapımı olan *And The Band Played On*, büyük bütçeli Hollywood AIDS dramı *Philadelphia*'nın hemen ardından, Eylül, 1993'de gösterime girmiştir. Tıp uzmanlarının hastalığa tanı koymaya çalıştığı ilk filmlerden biridir.

Başrolü oynayan Matthew Modine gerek hastalığın ortaya çıkışına gerekse de bunun yarattığı büyük toplumsal etkilere tanıklık eden doktor rolünde mükemmel bir performans sergilemiştir.

Öte yandan, bu televizyon filmi Richard Gere, Steve Martin ve Phil Collins gibi yıldızların kısa rolleriyle de hatırlanacaktır. Lily Tomlin, San Francisco Halk Sağlığı Birimi'nde çalışan aksi doktor

Sir Ian McKellen, And the Band Played On [Ve Orkestra Çalmaya Devam Ediyor] filminde.

Selma Dritz rolünde son derece başarılıdır; ani çıkışları olan Dritz, kendilerini gizleyen ünlülerin CYBH-doktoru (cinsel yolla bulaşan hastalıklar) olarak halka açık eşcinsel hamamları dolaşıyor, hastalığa bir çözüm bulmaya çalışıyordur. Sir Ian McKellen ise, sevgilisine duyduğu aşk pahasına AIDS eğitimini savunan San Francisco'dan bir eşcinsel aktivist rolünde sergilediği performansla Emmy adaylığı kazanmıştır.

Gerçek olmayacak denli iyi biri olan maduna karşı bir nebze de olsa şefkat gösterek onu destekleyen *Philadelphia* filminin aksine, *And The Band Played On*, suçu hakkaniyetli bir şekilde paylaştırmayı tercih etmiştir. Bürokrasinin tepesindeki kişi olan Ronald Reagan, savunma harcamalarındaki artışı neden gösterip yeni bir elek-

THE ADVENTURES OF PRISCILLA, QUEEN OF THE DESERT [1994]

Avustralya, 104 dk.

Yönetmen/ Senaryo: Stephen Elliott

Oyuncular: Terence Stamp, Hugo Weaving, Guy Pearce, Bill Hunter

Tür: Macera – müzikal komedi

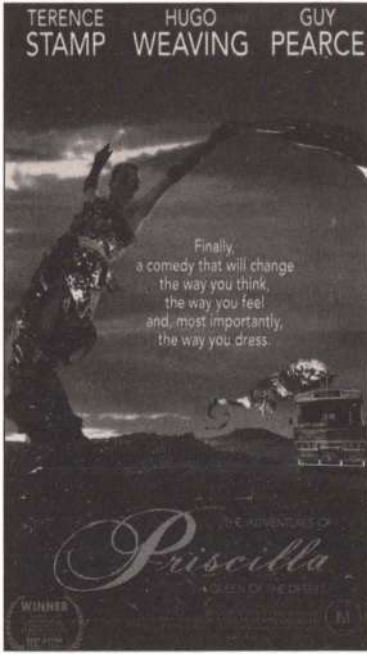
tron mikroskobu için gerekli olan düşük miktarda bir kaynağı Modine'e vermeyerek doktoru laboratuvarından adeta zorla çıkaracak denli kötü biridir.

And The Band Played On filminin senaristleri toplumsal argümanları son derece gerçekçi ve anlamlı diyaloglara -daima karaktere uygun bir biçimde- dönüştürmeyi başarmıştır. *Philadelphia*'nın eşcinselleri görmezden gelen ve fazla vaaz verme meraklısı görünen anlatımının aksine, *And The Band Played On* filminin tutku ve öfkesi onu çok daha güçlü ve sürükleyici bir yapıt hâline getirmiştir.

The Adventures of Priscilla, Queen of the Desert olağanüstü bir Avustralya macera filmidir; özellikle heteroseksüel başrol oyuncularının üçünün de eşcinsel performansları büyüleyicidir.

Priscilla, Avustralya'nın uzak bir bölgesi olan Alice Springs'te bir travesti gösterisi yapmak üzere tutulan iki travesti (Anthony/Mitzi ve Adam/Felicia) ve bir transseksüelin (Bernadette) öyküsünü anlatır. Gösterişli üçlüyü Hugo Weaving, Guy Pearce (iki travesti rolünde) ve Terence Stamp (hayatından bezmiş transseksüel rolünde) oynar. Üçlü bir otobüs kiralayarak Sidney'in batısına doğru uzun bir Avustralya yolculuğuna çıkar. Yolculuk kaltakça şakalar ve rezil olaylarla doludur.

Yolda, anlaşma yaptıkları kadının Anthony'nin karısı olduğunu öğrenirler. Otobüsleri bozulur. Tamir edecek kişi, eski bir hayranları olan ve sonrasında yolculuklarında onlara katılan huysuz tamirci Bob'dur (Bill Hunter). Kısa süre sonra, üç ünlü travesti eşsiz bir 'I Will Survive' versiyonu sahneleyecektir.

Tüm birlikteliklerinde ve kaltaklıklarında kimi oldukça anlaşılır anlar, duygusal sahneler ve pek çok eşcinsel mesele vardır. Bu kilit anlardan birinde, Stamp büyük bir ke-

derle kendisine yakın birisinin ölümünü anlatır; 60'lar İngiliz ikonunun ıslıl ıslıl parladığı bir sahnedir. Stamp son derece inandırıcı ve etkileyicidir.

Üç ana karakter -bir gey, bir biseksüel ve bir transseksüel- ayrımcılığa maruz kalan üç ayrı topluluğu temsil eder. Üçü de birbirinden nefret ediyordur. Onları bir bütün yapan şey, tehlikeli ve zorlu yolculuklarıdır. İzleyiciler filmin altmetinlerini dikkatli okumalıdır. Aslında, sürekli birbirleriyle yardımlaşma içindedirler. Filmin sonunda, Adam'ı bir peder cüppesi ve tacı içinde Kral Kanyonu'na tırmanma hayalini gerçekleştirirken görürüz; Mitzi baba olduğu gerçeğiyle yüzleşir; Bernadette ise erkeğine kavuşur.

Bernadette'nin eskiden Lezbiyen Kız olduğunu öğreniriz. Aslında, filmin birincil esin kaynağı, çıktıkları turneyle büyük beğeni toplayan Lezbiyen Kızlar kabare grubudur. Avustralya'nın cinsiyet değiştirme operasyonu geçiren ilk kişisi olmasıyla bilinen Carlotta'nın da aralarında bulunduğu grup Avustralya'da adeta ikonlaşmıştır. Avustralya aynı zamanda en sadık Abba hayranlarının yaşadığı ülke-

lerden biri olarak bilinir ve Lasse Hallström yapımı *Abba -The Movie* (1977) de üçlünün Avustralya turlarında işlenen konulardan biridir. Dolayısıyla, *Priscilla*'nın en azından Avustralya'da anaakımda kabul edilebilir bir yer edinebilmiş olması, filmin uluslararası dağıtımı ve başarısı açısından bir tür sıçrama tahtası görevi görmüştür.

Priscilla, Abba'ya sataşmaların da yer aldığı unutulmaz diyalogları da dâhil olmak üzere, tüm önemli içeriğiyle birlikte basmakalıp bir eşcinsel *kült* filmidir: 'Daha önce de söyledim. Şimdi bir kez daha söylüyorum; tek bir Abba lafı daha duymak istemiyorum'; 'Sen neden bahsediyorsun? Bu Abba mı şimdi?' Film müzikleri 70'lerde eşcinsellerin hayranı olduğu Abba, Village People, Cece Peniston, Gloria Gaynor ve M. People şarkılarının orijinallerinden ve dans remikslerinden oluşur. Dahası, film özellikle de 'Son' dans sahnesinde kullandığı parlak renkli ışıklar saçan disko topuyla anlatımına ruh katmayı başaran bazı teatral öğelerden de esinlenmiştir. Muhteşem müziklerin yanı sıra, cırtlak renkli kıyafet seçimleri de

hak ettiği Oscar'ı almayı başarmıştır.

Daha sonrasında, Hugo Weaving büyük bir mutlulukla Rose Troche'nin *Bedrooms and Hallways* (1998) filminde gey bir karakteri oynarken, pembe dizi yıldızı olarak anıldığı geçmişinden bütünüyle kurtulmuş olan Guy Pearce da *Memento* ve *LA Confidential* gibi filmlerle Hollywood'a geçiş yapmıştır.

İlginç bir biçimde, yine aynı ülkede *Priscilla*, *Queen of the Desert* filmiyle aynı dönemde bir başka başarılı film daha gösterime girmiştir: *Muriel's Wedding* (1994) adlı bu film de yine Abba'nın 'Dancing Queen' şarkısını dinleyen bir *ötekinin* kırsal toplum yaşantısının gerçeklerini yerle yeksan ettiği başarı öyküsünü konu edinir. Öykü size de bir yerden tanıdık gelmiyor mu?

**TO WONG FOO,
THANKS FOR
EVERYTHING,
JULIE NEWMAR
[1995]**

ABD 104 dk.

Yönetmen: Beeban Kidron

Senaryo: Douglas Carter
Beane

Oyuncular: Wesley Snipes,
Patrick Swayze, John Legu-
izamo, Stockard Channing,
Blythe Danner, Arliss Ho-
ward, Chris Penn

Avustralya yapımı travesti filmi *Priscilla*'nın dikkate değer başarısının ardından, Hollywood'dan da çakma bir film gelmiştir: *To Wong Foo, Thanks for Everything, Julie Newmar* (1995).

Benzer şekilde, yine üç travestinin yolculuk öyküsünün anlatıldığı filmde, bu kez Patrick Swayze, Wesley Snipes ve John Leguizamo göz kamaştırır. Hollywood'da düzenlenecek bir travesti gösterisi için New York'tan yola çıkan üçlü tatsız yolculukları süresince epeyi sıkıntı çeker. Küçük bir orta-batı kasabası olan Snydersville'de yolda kalan üçlü içine düştükleri sıkıntılı durum karşısında ellerinden gelenin en iyisini yapar ve göz

John Leguizamo, travesti Chi-Chi rolünde

kamaştırıcı, fiyakalı davranışlarıyla bölge insanlarının gözünü açmayı başarır.

Gösterişli bir komedi filmi olmakla birlikte, tıpkı gerçek hayattaki travestiler gibi *To Wong Foo*'daki travestiler de çoğunlukla yaşlı ve bıkkındır. Dolayısıyla, bu Hollywood girişimi, *Priscilla*'nın yenilikçi konusu, duyarlı karakter sunumlarıyla aynı etkiyi yaratmaz. *Priscilla*'nın eşcinsel üslusu albenisi çok daha yüksek, göz kamaştırıcı bir üsluba sahiptir; daha az Hollywood tarzıdır ve eşcinsel izleyicilere daha şaşırtıcı, daha inandırıcı gelmiştir. Aslında, *To Wong Foo*'nun *Priscilla*'nın ününü daha da artırmak dışında bir etki yaratmadığını söylemek çok da abartı olmayacaktır.

BEAUTIFUL THING [1995]

İngiltere, 85 dk.

Yönetmen: Hettie MacDonald

Senaryo: Jonathan Harvey

Oyuncular: Meera Syal, Linda Henry, Martin Walsh, Glen Berry, Scott Neal, Steven M. Martin, Andrew Fraser, Tameka Empson
Tür: Gençlik/Komedi

Uzun bir yaz süresince Güney Londra'daki bir evde çekilen ve 1995 yılında gösterime giren *Beautiful Thing*, en sürükleyici aşk filmlerinden biridir. Bir cinsel uyanış öyküsü olan bu kent masalı on altı yaşında olmayı ve ilk cinsel deneyimin getirdiği korkunç utanç duygusunu anlatır. Hettie MacDonald'ın enfes filmi, iki genç arasında gelişen ve ilk tartışmalarından naneli ayak kremi kullanımı-

na varıncaya değin pek çok detayın yer aldığı sıradışı bir aşkı resmeder!

Çok da popüler bir öğrenci olmayan Jamie beden eğitimi derslerine katılmamak için sürekli okulu kırarken, kapı komşusu Ste çok daha atletik biridir ve okulda da oldukça popülerdir. Ste, babası ve abisi tarafından sürekli dövülüyordur. Bu nedenle, Jamie'nin annesi Sandra, Jamie ile taban tabana zıt biri olan Ste'ye onlarla birlikte kalmasını önerir.

Çocukların cinsellikleri ve diğer insanların bunu keşfi gibi temel bir meseleyi ele alıyor olmasının yanı sıra, film aynı zamanda Sandra'nın Jamie'ye karşı beslediği denge-siz sevgi, bağlılık, savunma ile Ste'nin ailesinin verebileceği tepkiden ne denli korktuğunu gösteren pek çok ayrıntıya da yer verir. Sandra karakteri oldukça iyi çevrelenmiştir; terfi beklentilerinden kendi işini kurma tutkusuna, evden kaçmak planlarından hippisi sevgilisi Tony ile yeni başladığı ilişkisine değin tüm hayallerini izleyiciye hissettirmeyi başarır. Kapı komşusu Leah, bir diğer olağanüstü karakterdir. Okuldan atılmış olan Leah sürekli Mama Cass şarkıları din-

Jamie (Glen Berry), Ste'ye (Scott Neal) sokuluyor

Glen Berry ve Scott Neal, Jamie ve Ste rollerinde

liyor, kullandığı uyuşturucularla tripten tribe giriyordur.

Eşcinsel topluluk ile aynı telden çalan *Beautiful Thing* beklendiği gibi tartışmasız kült bir filmidir. Özellikle de cinselliklerini reddetmek için büyük çaba sarf eden bireyleri kendileriyle yüzleşmeye iten iki genç, eşcinsellerin gönüllerinde taht kurmuştur.

Filmin hayranları tarafından oluşturulan sayısız internet sitesine, *Beautiful Thing* sohbet odalarına, yorum sayfalarına bakıldığında, filmin kendisini kabullenebilmek için çabalayan insanlar üzende ne denli büyük bir etki yarattığı açıkça görülür. Hayranlardan biri filmi izledikten sonra karısına ve yetişkin oğluna eşcinselliğini açıklayan 40'li yaşlarda bir erkekten söz

eder. Bir diğer hayran, film-den çok etkilenip Londra'ya gittiğini ve yazın da Thamesmead'e gitme planları yaptığını anlatır. 'Bir düşünsenize,' diye yazmıştır, '*Beautiful Thing*'in geçtiği bölgede elinde haritayla dolaşan bir sürü eşcinsel olacak!' Aynı kişi, yeni sevgilisi Andi -ve filmin sayısız diğer hayranı- ile birlikte bir sonraki yaz için BT hayranlarıyla buluşabilecekleri bir tur planladıklarını yazmıştır. Birçok internet sitesinde harita ve fotoğraflarla sanal Thamesmead turuna çıkmak dahi mümkündür.

Film eleştirmenlerinin büyük çoğunluğu, *Beautiful Thing*'in cığır açan doğasını gözden kaçırmış ve filmdeki mutlu sonu (şüphesiz ki *The Birdcage*'in tam tersi olduğu için) kasten gerçekdışı olmakla eleştirmiştir. Ne var ki film (özellikle ABD'de) pek çok lise öğretmeni tarafından öğrencilere izletilmiş ve gerek eşcinsel gerekse de heteroseksüel öğrencilere bunun 'artık bir sorun olmadığı' mesajı verilmeye çalışılmıştır.

BENT [1996]

İngiltere, 100 dk.

Yönetmen: Sean Mathias

Senaryo: Martin Sherman

Oyuncular: Clive Owen,
Lothaire Bluteau, Brian
Webber, Sir Ian McKellen,
Mick Jagger

Yönetmenliğini Sean Mathias'ın üstlendiği *Bent* gösterime girdiği 1996 yılında pek çok eleştirmen tarafından en az ödüllü oyun versiyonu denli güçlü ve sürükleyici bulunmuştur. Martin Sherman'ın Nazi dönemindeki eşcinsel katliamları konu edindiği 1979 yapımı oyununu hem Fassbinder hem de Costa-Gavras filme uyarlamak istemiş ancak nihayetinde bunu başaran kişi Sean Mathias olmuştur.

Savaş öncesi onyınlın faşist Almanya'sında geçen film, hayatta kalmaya çalışan üç

eşcinsel erkeğin hikâyesini anlatır. Film, önüne gelenle yatan Max (Clive Owen) ile onun ev arkadaşı Rudi'nin (Brian Webber) köhne bir bardaki bir gece eğlencesindeki sahneleriyle başlar. Gösterişli dansçılar ve sirk oyuncularını türlü ahlâksızlıklarla müşterileri eğlendirirken, Greta/George (Mick Jagger) adlı travesti bar şarkıcısı da tüm güzel oğlanlara ve zehirli gece hayatına övgüler düzen şarkılar söylüyordur.

Ancak, Nazi haydutları da Berlin sokaklarındadır, Max'in geceyi birlikte geçireceği bir adamla evin yolunu tuttuğu o gece, meşhur Uzun Bıçaklar Gecesi'dir.⁸ Fırtına birlikleri eve dalıp tek gecelik partnerini öldürürken Max bir şekilde kaçmayı başarır.

Amcasının (Sir Ian McKellen) yalvarmalarına karşın, Max, Rudi'yi de yanına almadan Almanya dışına çıkmayı reddeder.

Çift yakalanıp mahkûmlarla dolu bir yük vagonuna bindirilerek Dachau toplama kampına götürülene değin, ormanda saklanır. Mathias, sert tartışmalar ve naif sevgi yakarışlarıyla geçen bu zamanları da en az korkunç tren yolculukları denli ustalıkla işler.

Clive Owen, Max rolünde, *Bent* filminden bir sahne

Bir noktada, Max sevgilisini öldüresiye dövüp genç bir kadınla ilişkiye girerek erkekliğini kanıtlamaya zorlanır. Sonrasında da yine bu genç kadın tarafından kafasından vurularak öldürülecektir.

Yolculuk esnasında Max, Horst (Lothaire Bluteau) adındaki utangaç bir eşcinsel erkekle arkadaş olur. Horst ona eğer hayatta kalmak istiyorsa, asla sevgilisinden söz etmemesini salık verir. Bu tavsiye, Rudi'nin dövülerek öldürülmesinin ardından Max'in hayatta kalmasını sağlar. Daha sonra, genç bir kadınla 'sevgili rolü yaparak' Nazileri heteroseksüelliğine inandırmaya çalışan Max statüsünü pembe üçgen takması gereken bir eşcinselden sarı yıldız takan bir Yahudi'ye 'yükseltir'.

Öte yandan, Max ve Horst

toplama kampında gizli aşk yaşamayı başarır ve bu aşk sayesinde iğrenç işkencelere ve baskılara direnebilirler. Etkileyici bir sahnede iki erkek, gardiyanların gözetimi altında taşları bir yerden diğer yere götürürken birbirlerine çeşitli seks pozisyonlarını fısıldayarak 'sevişme' şansını kullanırlar. Birbirlerine dokunma ve hatta bakma olanakları dahi olmamasına karşın, ikili hayali bir cinsel ilişki yaşamayı başarır. Daha sonra, 'İnsan olduğumuzu biliyoruz,' der Horst, 'bizi öldürmeyeceklerdir.'

Max ve Horst'un gizli aşkı hem esinsel hem de duygusal bir birlikteliktir. Mathias'ın filmi bir insanın bir diğer insana duyduğu özgecil sevginin en ölümcül anlarda dahi insana yenilmez bir direnme gücü verebilmesinin öyküsüdür.

MANDRAGORA [1997]

Çek Cumhuriyeti, 134 dk.
Yönetmen: Wiktor Grodecki
Oyuncular: Mirek Caslavka, David Svec, Miroslav Breu, Jiri Kodes, Karel Polisenksy, Pavel Skripal, Richard Toth
Tür: Seks sektörü dram

16 yaşında, yeni çaldığı ceketini omzunda melek yüzlü bir çocuk olan Marek (Mirek Caslavka) büyük bir maceranın öngünündedir. Evden de despot babasının elinden de kaçarak Prag'daki kalabalık tren istasyonuna varmayı başarmıştır.

Honza adında bir adam Marek'i oracıkta gözüne kestirir. Yanına yaklaşır ve kolay para kazanmak isteyip istemediğini sorar. Oğlan fahişelik yapmasının istendiğini anlamak için fazla naiftir. Gözünü açtığı anda, kısa süre önce kendisine uyuşturucu veren ve onunla birlikte olan bir müşterinin odasındadır. Titreyen elleriyle adamdan parayı alır ve Honza'ya payını vermek üzere doğruca tren istasyonuna döner.

Marek bir süre sonra yine kendisi gibi sokak fahişesi olan David (David Svec; aynı zamanda filmin senaristlerinden biridir ve filmdeki oyunculuğuyla Setubal Kent Ödülü'nü almıştır.) ile tanışır. Arkadaş olmalarının ardından, iki genç paralarını birleştirerek yakışıklı oğlanlar satın alıp bunların pezevenkliğini yapmaya karar verir. Bu girişimlerinde başarısız olunca, ikinci dereceden suçlar işle-

meye başlarlar. Marek ve David ileri doğru attıkları her adımda kendilerini üç adım geride bulurlar. En sonunda, Marek uyuşturucu bağımlısı bir AIDS hastasına dönüşür; onu bir umumi tuvalette kurtçuklar derisini yerken görürüz. Kendisini aramak üzere kente gelen babasının iki adım ötesindeki diğer bölmede olduğundan habersiz, bacaklarına faça atıyordu.

Bir yıldan daha kısa sürede (ve filmin sonunda; 135. dakikasında) Marek bir sokak fahişesine, uyuşturucu bağımlısına, porno yıldızına ve hepsinden kötüsü bir istatistiğe dönüşmüştür. Marek her yıl özgür olmak ümidiyle Prag'a gelip böyle bir sona sürüklenen yüzlerce çocuktan biridir.

Yönetmen Wiktor Grodecki daha önce çektiği *Not Angels But Angels* ve *Body Without Soul* adlı belgesellerden esin aldığı *Mandragora* filminde Prag'daki pek çok genci mahveden bu çaresizlik ve trajediyi anlatmak için gerçek sokak fahişelerine ve amatör oyunculara yer vermeyi seçmiştir.

Film bir diğer gencin Prag tren istasyonuna inmesiyle sona erer. Tıpkı Marek gibi o

da kendinden öncekiler ne yaptıysa onu yapar: perona iner, merdivenleri adımlar ve sonu muhtemelen Honza ya da bir benzerine çıkacak olan tünelden içeri girer.

Filmin adının ne anlama geldiğini merak edenler olabilir diye açıklamakta yarar görüyorum: *Mandragora* ('Mandrake' olarak da bilinir) Kuzey Afrika'da yetişen bir bitkidir. Bu bitkinin 'pek çok hastalığı iyileştiren, sevgi, huzur ve mutluluk getiren büyümlü bir güce sahip olduğuna' inanılır. Yanı sıra, Doğu Hindistan kültüründe ise, *Mandragora* olarak bilinen bitkinin asılan erkeklerin spermelerinin toprağa damlaması sonucu idam sehparlarının altında yetiştiğine inanılır.

Oyunculuklar başarılı, ışıklandırma ve çekimler iyi olsa da, *Mandragora* nihayetinde Grotowski'nin ağır anlatımıyla bozulmuştur. Duyguların fazla yoğun olmasının yanı sıra, tek boyutlu yaklaşım sergileyen bir film için 134 dakika çok uzun bir süredir.

GET REAL [1998]

İngiltere, 110 dk.

Yönetmen: Simon Shore

Senaryo: Patrick Wilde

Oyuncular: Ben Silverstone,

Brad Gorton, Charlotte

Brittain, Stacy Hart

Tür: Gençlik/Komedi

Beautiful Thing (1995) filminin başarısının ardından, İngiliz eşcinsel sineması bir diğer mükemmel filmi daha izleyicilerin beğenisine sunmuştur: *Get Real* (1998), aktif bir cinsel hayata sahip 16 yaşındaki bir gencin öyküsünü anlatır. Filmin gösterimde olduğu dönemde Roger Ebert şu unutulmaz yorumu yapmıştır: 'Heteroseksüel gençler yaptığında, bunun adı, yaban yulafı ekimi olur. Eşcinsel gençler yaptığında ise, bu hedonistik bir yosmalıktır. Film pek çok şeyi doğrudan savunur ancak anlattığı temel şey bütün gençlerin cinsel ilişki yaşadığıdır. Bunların kimileri eşcinseldir, doğru!'

Ben Silverstone, Basingstone adlı muhafazakâr bir kasabada yaşayan 16 yaşındaki Steven Carter rolündedir. Cinselliğiyle barışıktır ancak ne ailesi ne de okuldaki arka-

daşları bu haberi duymaya hazırdır; yani, en azından okulun yakışıklı ve popüler sporcularından biri olan John Dixon (Brad Gordon) ile uygunsuz bir ilişki yaşayana değin. Popüler imajının zarar görmesinden çekinen John ilişkilerinin sır olarak kalmasını istese de, Steven için söylemek yapmaktan daha zor değildir.

Charlotte Brittain, Steven'in gey olduğunu bilen tek kişi olan kapı komşusu Linda rolündedir. Filmdeki mizahi öğelerin pek çoğu bu iki karakterin sahnelerinde görülür. Steven'in güvenilir sırdaşı Linda, bir düğün sahnesinde arkadaşının bir an önce oradan sıvışması gerektiğini görünce bayılma numarası dahi yapar.

Bir de Jessica (Stacy A. Hart) var. Okul dergisinin editörü olan Jessica, Steven'dan hoşlanıyor ve onunla sevgili olmak istiyordur. Steven ona gerçeği söylemek ister ama buna cesaret edemez. Daha sonra, John ile ilişkisi hayatını daha net görebilmesini sağlar. Yalan söylemekten bıkar ve hakkındaki gerçeği daha fazla gizlemeyerek okul dergisine imzasız bir makale gönderir.

Beautiful Thing gibi, Simon Shore'un filmi de benzer bir şeyi savunur: Neysek oyuzdur; bu yüzden yapılacak en iyi şey bu durumla barışık olmaktır. Filmdeki eşcinsel temalar kesinlikle hayranlık uyandıracak denli telaştan uzak bir üslupla ele alınır. *Get Real* son dönem Hollywood heteroseksüel (ağlak gençlik) aşk filmlerinin pek çoğundan daha iyi bir filmidir.

LIKE IT IS [1998]

İngiltere, 95 dk.

Yönetmen: Paul Oremland

Senaryo: Robert Gray

Oyuncular: Roger Daltrey, Dani Behr, Ian Rose, Steve Bell

Tür: Romantik dram

Beautiful Thing'in elde ettiği başarının bir benzerini yakalamayı amaçlayan bir diğer İngiliz eşcinsel gençlik filmi de 1998'de gösterime giren *Like It Is*'dir. Londralı bir müzik yapımcısı ile işçi sınıfından gelen bir boksör arasındaki ilişki ile filme sınıf çatışması boyutu da katılmıştır.

Londra'nın gey barlarında çekilen bu seksi dram bütü-

Roger Daltrey, Ian Rose ve Steve Bell

nüyle birbirinden farklı geçmişlere sahip iki genç erkeğin aşkını konu edinir. Steve Bell, cinsel kimliğiyle savaşıyor dö- vüşçü Craig rolünde unutul- maz bir performans sergiler- ken, Ian Rose geniş bir sosyal çevreye sahip son derece çe- kici bir metropol insanı olan Matt rolündedir. Roger Dal- trey (*The Who* dizisinden) ise, Ian'ın kaltak gey patronu Kelvin rolünde oldukça eğ- lencelidir.

Roger Daltrey filmin bütü- nüne damga vurur. Disney animasyon filmlerinde insan eti yiyen kötü karakterlerden biri gibidir: gergin, yapmacık ve kötü niyetli. İlkesiz bir müzik şirketi sahibi ve bir bar işletmecisi olan bu kötü ni- yetli eşcinselin düzenli uyuş- turucu kullanıyor ve sürekli cıvırlarla besleniyor olması

onu daima zinde ve hazır tu- tar. Kelvin sırf eğlence olsun diye iki genç aşığın arasını bozmaya çalışır. Bir yandan da çifti Matt'ın oda arkadaşı olan ve Craig'in bir anda çı- kıp gelmiş olmasına içerleyen şarkıcı Paula'dan (Dani Behr) uzak tutmaya çalışıyordu.

Like It Is filmindeki en ilgi çekici şey, Matt ile Craig ara- sındaki ilişkinin doğasıdır. Eşcinsel aşk filmlerinin gene- linden farklı bir biçimde ikili birbirleriyle pek kurlaşmaz. 'Hızlı çapkın' olarak bilinen Matt, Kelvin'ın yanında çalışır ve Craig ile bir şehir dışı gezisinde tanışır. Ancak çiftin ilişkilerini cinsel boyuta taşı- ma girişimlerinin önünde Craig'in eşcinselliği konusun- da çözmesi gereken birkaç mesele vardır. Craig yasadışı sokak dövüşlerine çıkarak ge- çimini sağlıyordu; ancak kı- sa süre sonra Matt'i bulmak üzere Londra'ya taşınır. Ne var ki, buradaki hızlı dünya Craig'in sıkletini biraz aşar.

Like It Is eşcinsel yaşantısı- na keyifli ve olumlu bir yer- den bakarak hoş ve gerçekçi bir yaklaşım sergiler. Roman- tik, samimi ve hepsinde öte eğlencelidir.

GODS AND MONSTERS [1998]

ABD 106 dk.

Yönetmen/Senaryo: Bill

Condon

Oyuncular: Sir Ian McKellen,

Brendan Fraser, Lynn

Redgrave, Lolita Davidovitch

90'ların sonunda en beğenilen eşcinsel konulu filmlerinden biri olan *Gods and Monsters*, En İyi Uyarlama Senaryo Oscar'ı da dâhil olmak üzere pek çok ödüle layık görülmüştür.

Bill Condon'un filmi, 1957'de ölen dâhi yönetmen James Whale'in tartışmalı hayatını konu edinir. *Frankenstein*'in yanı sıra 1930 ve 40'lı yıllarda çekilen yirmi filmin yönetmeni olan Whale, Hollywood dünyasında eşcinselliğin bir sır gibi saklandığı dönemlerde eşcinselliğini bütün açıklığıyla yaşamaktan geri durmamıştır.

Yıldız oyuncu Sir Ian McKellen, şık bir beyefendi ve geçmiş günleri anıp melankoliye yenilen hevesli bir oyuncu şeklinde oynadığı kır saçlı Whale rolünde enfes bir performans sergiler. Yitirilen aşk, I. Dünya Savaşı travması ve Hollywood'daki başarılı gün-

leri gösteren sahneler Whale'in yeni işe aldığı kaslı, Frankenstein-vari bir fiziğe sahip (tam da Whale'in kafasındaki resme uygundur) bahçıvanının (Brendan Fraser) gözündeki bugünkü çekiciliği ile harmanlanır.

Yakışıklı bahçıvan ile onun yaşlı eşcinsel hayranı arasındaki arkadaşlık narin, eğlenceli, her ikisi açısından da yararlı ve sonu hüzünlü bir ilişkidir; ancak Condon'un anlatımında, Whale asla zavallı, şehvet düşkünü ya da hâlsiz görülmez. Whale ile ona anelik, koruyuculuk yapan ve hatta akli durumu kötüleştğinde yerine vekâlet eden emektar hizmetçisi (Lynn Redgrave) arasındaki ilişki de en az diğeri denli zengindir. Whale'in yönetmenlik günlerine yapılan geri dönüşler son derece gerçekçidir (özellikle de Boris Karloff ve Elsa Lancaster'ı canlandıran oyuncuların bu kişilere benzerliği). Tüm bu özellikler başyapımcılığını korku romanı yazarı ve film yapımcısı Clive Barker'ın üstlendiği *Gods and Monsters* filmi pek çok açıdan etkileyici ve sevgi dolu bir film yapar.

OYUNCULAR VE YÖNETMENLER

TODD HAYNES Senarist/Yönetmen 1961-

Açık eşcinsel, deneysel film yapımcısı Todd Haynes, Brown Üniversitesi'nden mezun olduktan iki yıl sonra çektiği ve şimdi-leri herkes tarafından bilinen 43 dakikalık kült hazinesi ile sinema dünyasına giriş yapmıştır: *Superstar: The Karen Carpenter Story* (1987). Anoreksi hastalığından ölen ünlü pop yıldızının öyküsünü Ken ve Barbie oyuncak bebeklerinden esinlenerek sevimli bir üslupla ele alan yönetmen, filmin karmaşık, oyuncak boyutundaki mizansenini oluşturan minyatür çatallar, bacaklar, sandalyeler, kostümler,

Kleenex ve Ex-law kutuları ve Carpenter'ın arşivlerinin hazır-lıklarıyla aylarca uğraşmıştır. Sonuçta film oyuncakların oyun-cak olarak kaldığı cesur bir çalış-ma ortaya koyarken bir yandan da trajik sanatçı için gözyaşı dö-ken izleyiciler bırakır. Ne üzü-cüdür ki, Richard Carpenter'ın filme düşmanlığı (ki bu onu bencil bir ahmak gibi göstermiş-tir) 1989 yılında filmi 'gösterim-den men' ettirmeye sevk etmiş ve o tarihten bu yana film bir da-ha gün yüzüne çıkmamıştır.

Haynes'in ödüllü filmi *Poison* (1990) Jean Genet'nin hapishane yazmalarından esinlenmiştir. Film Werner Fassbinder'in sınır tanımaz eşcinsel filmi *Querelle*'yi akıllara getirir. Saplantı, şiddet ve tecavüz konularını derinle-mesine ele alan ve asla korkakla-ra göre bir film olmayan *Poison* 1991 Sundance Film Festiva-li'ndeki gösteriminde izleyenle-rin salonu terk etmelerine yol açmış ve sağcı eleştirmenler ta-

rafından öfkeyle karşılanmıştır.

Haynes'in bir sonraki filmi olan *Safe* (1995) daha farklı bir çalışmadır. Film, bilinmeyen bir virüs kaynaklı ciddi bir hastalığı olan bir kadının öyküsünü anlatır. Kadının en son 'çevresel olarak hasta' olanlardan uzaklaşp ve hatta kocası ve üvey oğlunu bu durumdan kurtarmak amacıyla yatırıldığı Wrenwood adlı tuhaf bir klinikte görülür. Çoğu insan filmin tamamının AIDS virüsü metaforu olduğunu düşünür. Görkemli bir yapıt olarak görülen *Safe* pek çok eleştirmen tarafından yılın en iyi filmi gösterilmiştir.

Haynes o ana değin çektiği en büyük ve en çok bölgede gösterime giren filmi *Velvet Goldmine* (1998) ile erken 70'lerin büyüleyici İngiliz rock sahnesine son derece kişisel bir bakış açısı sunmuştur. Canlı ve büyüleyici film müzikleriyle gerçeküstü bir anlatıma sahip olan film sıradan bir film yapım dönemi ve zaman kapsülü müzikolojisi bozum eder.

Far From Heaven (2002) filminde ise, Haynes biraz nostaljik bir üslupla unutulmaya yüz tutan yerli melodram türünü ziyaret etmiştir. Yönetmen, 1950'lerin 'kadın filmlerinden' beslenerek Julianne Moore'a 1957'de Connecticut eyaletinde yaşayan bir evkadını/anne rolünü vermiş-

tir. Moore huzurlu banliyö hayatının aslında koca bir yalan olduğunu görür çünkü kocası eşcinsel bir aşk yaşıyordur. Haynes 50'lerin filmlerini saran mitolojik masumiyet kabuğunu kırarak dönemin hâkim cinsellik bağlamının ve kalıplaşmış kayıtsızlık ve dengenin günümüzde hâlâ geçmiş yıllardaki banliyö öykülerinden farklı olmadığı konusunda izleyiciyi uyarır.

Haynes'in son filmi *I'm Not There* (2007), Bob Dylan'ın dünyasını keşfe çıkar. Filmdeki altı farklı karakter sanatçının hayatı ve yapıtlarına farklı bir bakış açısı sağlar. Başarılı yapımcı Christine Vachon'un demesiyle, 'film, Dylan'ın müziğinden ve kendisini her defasında yeniden hayal edebilme, yaratabilme yeteneğinden esinlenmiştir.' Heath Ledger, Richard Gere, Christian Bale ve Cate Blanchett gibi oyuncuların yer aldığı film, pop kültür ikonuna hakkını teslim eden ilk biyografik çalışmadır.

SIR IAN McKELLEN

Oyuncu

1939-

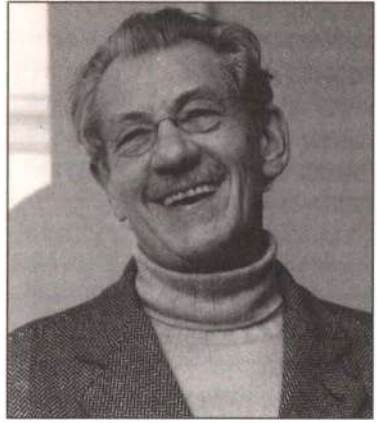
En başarılı İngiliz sahne sanatçılarından biri olarak gösterilen Sir Ian McKellen, 'açık eşcinsel olursan ya yaftalanırsın ya da ka-

riyerin mahvolur' geleneksel mantığına tam anlamıyla meydan okumuştur. Oyuncu, 1988 yılında katıldığı bir BBC radyo programında eşcinselliğini açıkladığından bu yana, yalnızca tiyatrodaki hizmetlerinden ötürü (1991'de) şövalyelik nişanı almakla kalmamış, aynı zamanda eşsiz bir film yıldızı olmayı başarmıştır.

1965 yılında Devlet Tiyatroları'na girmiş olan McKellen'in çalışmalarının büyük çoğunluğu pek çok Shakespeare rollerini oynadığı tiyatro sahnesinde geçmiştir. Ancak, uluslararası ününü iki çağdaş yapıttaki rollerine borçludur. 1979'da Martin Sherman'ın çığır açan oyunu *Bent*'te toplama kampına götürüldüğünde Yahudi numarası yapan eşcinsel bir erkeği (Max) oynamıştır. Bir sonraki yıl ise, Peter Shaffer'ın başarılı filmi *Amedeus*'ta Mozart'ın kıskanç rakibi Salieri rolünde beyaz perdeye yansımıştır. Bu rolü daha sonra Broadway'e taşıyarak Tony Ödülü'ne layık görülmesi sadece prestijini bir kat daha artırmıştır.

Amadeus sonrasında hâlâ tiyatro sahnesine çıkmayı sürdürmüş olmasına karşın, McKellen artık pek çok film ve televizyon teklifleri almaya başlamıştır.

Yerel otoritelerin 'eşcinsel davalara' ilişkin yasakçı kanunlarının kışkırtmalarıyla birlikte,

McKellen 1988 yılında katıldığı bir BBC radyo programında eşcinselliğini açıklamıştır. Ada'nın gündemine oturan bu açıklaması gelecekteki çalışmalarında hep aynı türden rolleri oynamak zorunda kalacağı yönünde varsayımlara neden olsa da, oyuncu *Scandal* (1989) filminde 60'lardaki bir heteroseksüel seks skandalına adı karışan siyasetçi John Profumo rolünde başarılı bir performans sergileyerek hakkındaki eleştirilere gereken yanıtı vermiştir. Baştan ayağa 'adam gibi bir adamı' canlandıran oyuncu, cinsel yöneliminin oyunculuk yetenekleriyle bir ilgisi olmadığını açıkça göstermiştir.

Sonraki yıllarda, eşcinsellikle ilgili meselelerde daha aktif rol almaya başlayan McKellen 1990 yapımı *Bent* filminde tek gecelik ilişkiler yaşıyan Max rolünde görülmesinin ardından bir HBO ya-

pımı olan *And The Band Played On* (1992) filminin AIDS aktivisti Bill Kraus rolünü kabul etmiştir. Sonrasında ise, *A Knight Out* adlı tek kişilik gösteri tertipleyerek yararlı bir kaynak geliştirme sorumlusunu oynamıştır.⁹

Bir diğer HBO dramı olan *Rasputin* (1996) filminde Rus Çarı II. Nikolay rolünde sergilediği başarıyla yardımcı oyunculuğun ardından McKellen, yeni bir *Bent* (1997) versiyonunda daha küçük bir rolü kabul ederek Max'in Nazilerin elinden kaçmasına yardım etmeye çalışan Freddie'yi oynamıştır. Artık altmışına merdiven dayayan McKellen, Bill Condon'un muhteşem filmi *Gods and Monsters*'ta canlandığı (Frankenstein korku filmleriyle tanınan İngiliz yönetmen) James Whale karakteriyle tartışmasız büyük bir zafer elde etmiştir. McKellen oynadığı karakter ile kendi hayatı arasında sayısız benzerlik bulmuştur. Her ikisi de aynı dönem İngiltere'sinde yetişmiş ve kariyerlerine tiyatro sahnesinde başlamıştır; ve yine her ikisi de eşcinseldir. Tüm bu benzerlikler oyuncunun muhteşem performansında etkili olmuş ve ona Oscar adaylığı başarısını getirmiştir.

Daha yakın geçmişte, McKellen *X-Men* (2000) filminde Patrick Stewart'ın düşmanı Magneto'yu oynamış ve yine aynı yıl

Peter Jackson'ın başyapıtı *The Lord of the Rings* üçlemesinde [Yüzüklerin Efendisi] büyücü Gandalf rolünü oynamak üzere sözleşme imzalamıştır. Büyüleyici ve birinci sınıf yıldızlara yaraşır bir performans sergileyen McKellen pek çok ödüle aday gösterildiği bu rolüyle hayranlarının gönlünde taht kurmuştur. Çizgi romandan uyarlanan *X2* (2003) ve *X3* (2006) filmlerinde canlandığı kötü karakter Magneto rolünde de yine hayranlarını memnun eden bir performans sergilemiştir.

Muhtemelen dünyanın en ünlü eşcinsel oyuncusu olan McKellen yakın bir geçmişte açıklanan İngiltere'nin en etkili eşcinselleri listesinin [*Pembe Liste*] ilk sırasında yer almıştır. Ancak oyuncunun ünü yerel sınırların çok ötesindedir. Gey ve lezbiyenlere yönelik yasal ve toplumsal algıyı değiştirmek amacıyla İngiltere'de kurulan Stonewall girişiminin kurucularından biri olan McKellen ününün getirdiği etki gücünü tüm dünyadaki homofobi ve eşcinsel karşıtı ayrımcılıklarla mücadele için kullanmaktadır. 28. Madde¹⁰ olarak bilinen homofobik yasa karşısında eşcinselliğini açıklayan McKellen o tarihten bu yana söz konusu hoşgörüsüzlük karşıtı konuşmalar yapmayı sürdür-

mektedir. 'Yirmi yıl önce,' diyor McKellen, 'gazetelerde gördüğün tek şey olumsuz haberlerdi. Eşcinsel bireyler yalnızca sansasyonel bir olaya karıştıklarında haber değeri taşıyorlardı. Bu durum en azından İngiltere'de gerçekten değişti. Artık gey ve lezbiyenleri sadece sansasyonel bir mesele olarak ele alan bir gazetesinin gerçekten deli cesaretine sahip olması gerek.'

Hollywood'a dönecek olursak, McKellen cinselliği konusunda açık olan eşcinsel bir oyuncu olmanın sıkıntılarını günümüzde hâlâ çekmektedir. 2006 yılında afterelton.com internet sitesinde yer alan röportajında şöyle demiştir: 'Eşcinselliğimi açıkladığımda, Londra'daki menajerim bana bunu yapmamamı söylemişti; Hollywood'da durumun hâlâ böyle olduğundan eminim. Evet, menajerlerinin oyunculara "Eşcinselliğini açıklama [yoksa] asla romantik rollerde oynayan genç bir film yıldızı olamazsın." dediklerine eminim.'

Şöyle devam etmiştir: 'Tom Cruise kendisinin eşcinsel deneyimleri olduğu yönünde gerçek ya da yalan açıklamalar yapan birine dava açtığında, büyük bir hayal kırıklığı yaşadım... Bu olayın kariyerine zarar verdiğini çünkü artık oynadığı rollerde inandırıcılığını yitirdiğini gerek-

çe gösteriyordu ancak bunun tam bir saçmalık olduğu ortadaydı. Bu yalnızca oyunculuğun ne demek olduğuna dair saf ve cahilce bir bakış açısını ve bir izleyicinin oyuncular hakkında ne düşündüğünü gösterir.'

'Rolünü oynayan bir oyuncuyu gören izleyicinin aklında herhangi bir kuşku olamaz. O zaman, Tom Cruise boşandığına ve artık bekâr bir erkek olduğuna göre, oyuncunun artık hiçbir filmde evli bir erkek rolünde de inandırıcı olamayacağını söyleyebiliriz. Bunun hiçbir mantığı yok. Ya da peruk takan bir oyuncu bize asla inandırıcı gelmez; çünkü aslında kel olduğunu biliriz. İşlerin böyle yürümediğini bilmesi gerekirdi. Tom Cruise'un eşcinsel olup olmaması beni ilgilendirmiyor. Yalan söyleyip söylemediği hiçbirimizin üstüne vazife değil. Ancak, eşcinsel olduğu yönünde genel bir kanı olduğu için artık ciddi heteroseksüel roller alamadığını söyleyebilir. Ama işler böyle de yürümüyor. Böyle olsaydı, ben onca heteroseksüel karakteri oynamazdım.'

GUS VAN SANT
Senarist/Yönetmen
1952-

Gus Van Sant'ın Amerika'nın kötü, bataklık bölgelerine yaptığı

şiişsel ve aynı zamanda keskin bakışlı gezinimler daha çok 80'ler ve 90'ların ilk yıllarında çektiğı bağımsız filmlerde kendini göstermiştir. 'Sanırım,' demıştır birinde, 'gerçek hayatta da filmlerimde de sosyopatik insanlar ilgimi çekiyor.' Sanat okulunda sinemanın yanı sıra resim eğitimi de görmüş olan Van Sant önemli entelektüel gey ve lezbiyen çevrelerin katıldığı festivallerde gösterilen birkaç kişisel kısas filmle sinema endüstrisine girmezden önce, bir süre reklamcılık sektöründe çalışmıştır. Açık eşcinsel yönetmen olumlu rol modelleri yaratma kaygısı gütmeksizin gözü kara bir şekilde eşcinsellere ve diğer alt kültürlerle odaklanmıştır.

Van Sant'ın ilk filmi, *Mala Noche* (1986), Meksikalı genç bir göçmen işçi ile bir içki dükkanı işletmecisi arasındaki sonu belli ilişkiyi konu edinen rüya gibi bir siyah-beyaz anlatımdır. Yaklaşık 25,000 \$ bütçeyle çekilen film Los Angeles Film Eleştirmenleri Ödülleri'nde 1987 yılının en iyi bağımsız/deneysel filmi ödülünü almıştır.

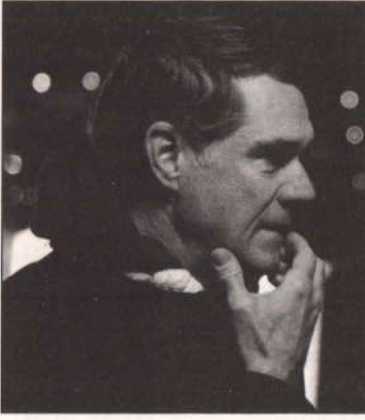
Drugstore Cowboy (1989) evsiz bir uyuşturucu bağımlısı (Matt Dillon) ile Batı Yakası eczanelerini soyarak hayatta kalmaya çalışan 'taıfasının' öyküsünü anlatır. Yıldız oyuncular Matt Dillon ve

Kelly Lynch'in mükemmel bir performans sergilediğı bu lirik anlatım, Van Sant'ın gelecek vaat eden bir yönetmen olarak değerdendirilmesini sağlamıştır.

Van Sant'ın senaryosunu da yine kendi yazdığı 1991 yapımı filmi *My Own Private Idaho*, River Phoenix'in canlandırdığı narkolepsi hastası bir erkek fahişenin Portland'dan Idaho ve sonrasında İtalya'ya değin süren yolculuğunu konu edinir. Filmde, Keanu Reeves de bölge valisinin oğlu, zengin sokak fahişesi rolündedir.

Idaho'nun ardından Van Sant, Randy Shilts'in San Francisco katliamını konu edinen kitabından uyarladığı Hollywood projesi *The Mayor of Castro Street* ile açık eşcinsel belediye meclisi üyesi Harvey Milk'i beyaz perdeye taşımayı düşünmüştür. Proje aşamasında Oliver Stone filmin yapımını üstleneceğini açıklamış ve Robin Williams da başrolü oynamak istediğini bildirmiştir. Ancak sonrasında Van Sant ile Stone'un senaryoya dair farklı görüşler belirtmeleri üzerine bu ortaklık gerçekleşmemiştir.

Daha sonra, Van Sant yine benzer bir bölgeye dönmüş ve bir yabancının hayatına odaklanan (7,5 milyon \$ bütçeli) bir diğer bağımsız macera filmi daha çekmiştir: *Even Cowgirls Get the Blues* [Dişi

Kovboylar da Hüzünlenir] (1994). Film, Tom Robbins'in tombul başparmağıyla çetin bir otostopçu olan genç bir kadının öyküsünü konu edinen kült romanından (1976) uyarlanmıştır.

Bir yıl sonra ise Van Sant'ın ilk büyük stüdyo çalışması *To Die For* (1995) filmi gelmiştir. Yaşanmış bir öyküye sahip olan film, genç aşığını kocasını öldürmeye ikna eden bir lise öğretmenin öyküsünü anlatır. Makul bir ticari başarı elde etmiş olan film oyuncu kadrosundaki herkes açısından, özellikle de Joaquin Phoenix'i Matt Dillon'ı öldürmesi için ikna eden orta düzeyde-takıntılı kariyer düşkününü birini oynayan Nicole Kidman açısından altı çizilmesi gereken bir başarı getirmiştir.

Aynı yıl, Van Sant, çok daha fazla tartışma yaratmış filmlerden birinin de -bir grup Manhat-

tan orta-sınıf gencinin seks ve uyuşturucu alışkanlıklarını anlatan Larry Clark filmi, *Kids*-başyapımcılığını üstlenmiştir. Film kimileri tarafından olumlu karşılanırken, kimileri tarafından da genç oyuncuların 'istismara açık' kullanımı nedeniyle rahatsız edici bulunmuştur.

Bunun ardından Van Sant, *Good Will Hunting* (1997) filmiyle yeniden yönetmen koltuğuna geçmiştir. Film, intiharın eşiğine gelen ve yakın arkadaşı (Ben Affleck) ve terapistinin (Robin Williams) de aralarında bulunduğu bir dizi insandan sıradışı destek bulan bir kaybedenin (Matt Damon) öyküsünü anlatır. Senaryosunu Damon ve Affleck'in yazdığı film tahmin edildiği gibi usta işi bir çalışmadır.

Öte yandan, filmin başarısı Van Sant'ı anaakım Hollywood filmlerine taşımış ve yönetmen, Alfred Hitchcock'un 1960 yapımı *Psycho* filmini yeni tekniklerle 1988 yılında kare kare yeniden çekmeye yönelmiştir. Bu dikkat çekici kariyer adımı sadelik yanlısı sinemacıları öfkelerdirirken izleyicileri pek de etkilemeyi başaramamıştır.

Van Sant, sonraki çalışması *Finding Forrester* (2000) filminde bir önceki başarısızlığını telafi etmeyi bilmiştir. Geleneksel ve fakat aynı zamanda (beyaz patri-

arkal alt akıntıya karşı) etkili bir öyküye sahip olan film, münzevi bir yazarın (Sean Connery) şehir içinde yaşayan bir şiir dehasına (Rob Brown) kılavuzluk edişini anlatır.

Asıl odağına geri dönen Van Sant, yine senaryosunu Matt Damon ile Ben Affleck'in kardeşi Casey'nin birlikte yazdığı ve Gerry adındaki iki genç erkeğin çıktıkları yolculukta yaşadıkları sıkıntıları ve çaresizlik içinde kaybolmalarını konu edinen *Gerry* (2002) adlı son derece sıradışı bir filme imza atmıştır. Film, Van Sant'ı yeniden daha kişisel ve deneysel film yapımlarına yöneltmiştir.

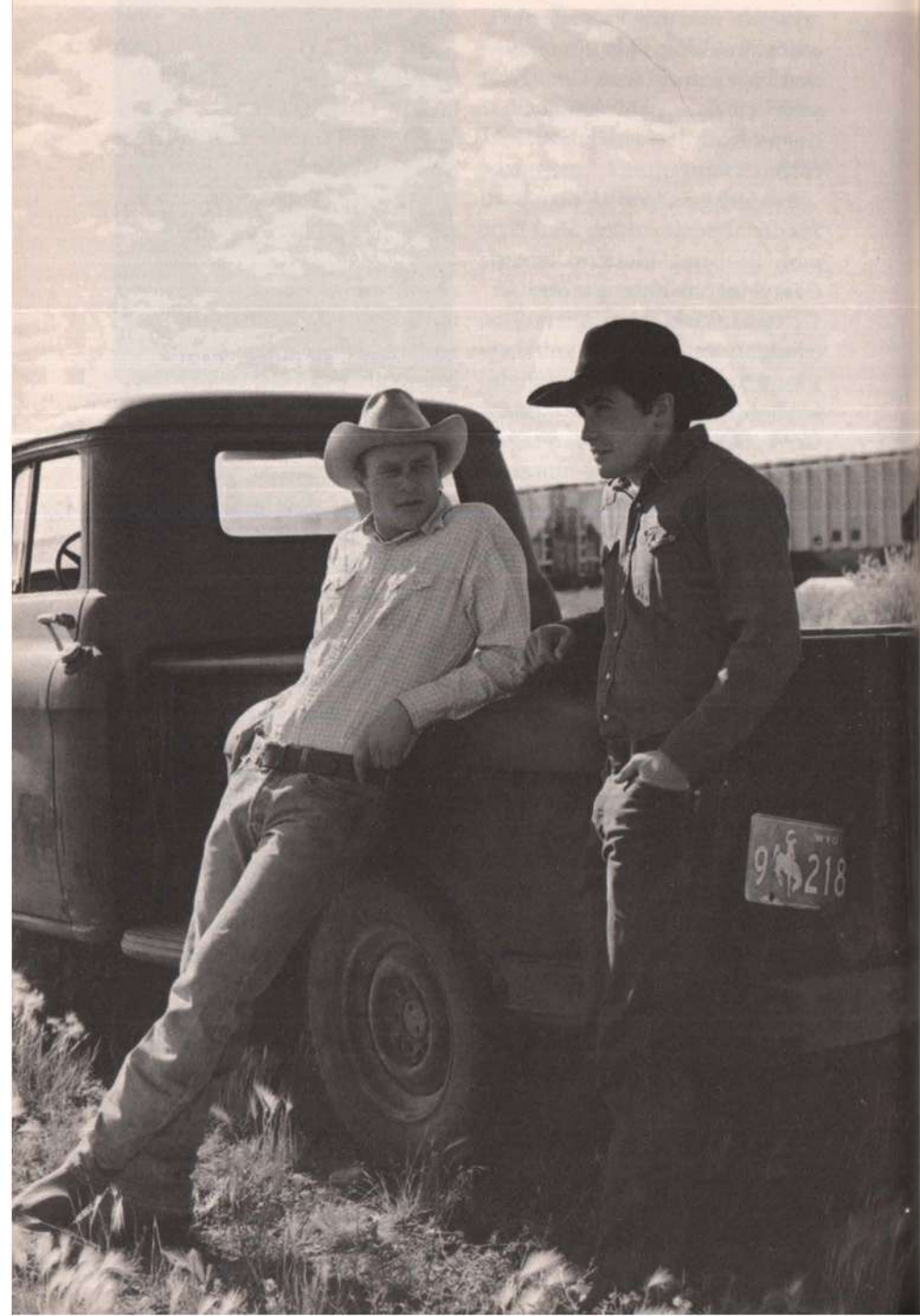
Tuhaf ve dikkat çekici bir film olan *Elephant* (2003), Amerikan yaşamındaki sıradanlık ile şiddet arasındaki karşıtlığın somut bir incelemesidir ve herhangi bir geleneksel anlatım türünü benimsemeyi inatla reddeder. 'Oturma odasındaki kalın derili hayvan o denli büyüktür ki görmezden gelinir' türünden bir aforizma olan *Elephant* filminde Van Sant, Columbine High School katliamından hareketle, Portland'daki bir lisede şiddet olayı patlak verene değin öğrencilerinin izini sürer. Film, Cannes Film Festivali'nde Van Sant'a Fransa Ulusal Eğitim Sistemi Sinema Ödülü ve En İyi Yönetmen ödülünün yanı sıra

Altın Palmiye getirmiştir.

Van Sant daha yakın geçmişte ise *Last Days* [Son Günler] (2005) filmini çekmiştir. Seattle'da geçen bu rock 'n' roll dram, Kurt Cobain'in hayatı ve kariyerini konu edinir. Bunu Blake Nelson'un romanından uyarlanan ve çekimleri genç bir öğrencinin kaza sonucu bir güvenlik görevlisini öldürdüğü meşhur Portland kaykay parkı çevresinde gerçekleşen *Paranoid Park* (2007) izlemiştir. *Paranoid Park* filminin eliptik anlatımı; hayret verici seslendirmeler, mükemmel kaykay sahneleri ve Christopher Doyle'un etkileyici sinematografisi ile güçlendirilmiştir. Genç oyuncu kadrosunu sosyal paylaşım ağı MySpace üzerinden oluşturan film hak ettiği üzere Cannes'da 60. Yıl Özel Ödülü'nü almıştır.

Van Sant'ın şu anda yapım aşamasında olduğu son filmi *Milk* (2008), Birleşik Devletler'de resmi olarak seçimleri kazanan ilk açık eşcinsel olan ve 1977 yılında cinayete kurban giden San Francisco belediye meclisi üyesi Harvey Milk'in hayatını konu edinir. Bryan Singer da senarist ortağı Christopher McQuairre ile birlikte kendi Harvey Milk projesi *Usual Suspects* üzerine çalışırken, elini çabuk tutan Van Sant olmuş ve başrol için Sean Penn ile anlaşma imzalamıştır.

1937 Ford Model 218
Wagon 7-10-218

HOLLYWOOD EŞCİNSELLEŞİYOR -2000'LER

1990'lar *Gods and Monsters* (1998) ve *Beefcake* (1998) gibi yüksek kaliteli filmlerle sona ermiş olmasına karşın, bunlar bir dizi karışık durum komedisi tarzı eşcinsel film arasında gösterime girmişlerdi. Ne üzücüdür ki, yeni binyılın ilk yıllarında eşcinsel film yapımcılarının büyük çoğunluğu hâlâ 1999 yılındaymışız gibi hareket ediyor ve daha bir 'insanın içini ısıtan' eğlendirici eşcinsel hayatları filme çekiyorlardı.

On yıl, yine henüz eşcinsel olmuş bir grup arkadaşın konu edildiği bir hafif komedi filmiyle başlamıştır: *The Broken Heart Club* (2000). Eşcinsel bir 'Big Chilly' ya da eşcinsel bir 'Diner' olarak tanıtılan filmin özgünlüğünün pazarlama mantığında yatmadığı ta en başından kendini belli etmiştir. Yine de, film gey 'meselelerini' ele alış biçimi nedeniyle Sundance Film Festivali'nde adından söz ettirmeyi başarmıştır. Dahası, on yılın ilk yarısında filmin eşit olanaklara sahip çok sayı-

'K-Mart'ta çalışan insanları sikiyorlar. Hollywood'da çalışan insanları sikiyorlar. Burası yetişkin film endüstrisi. Burada çalışacaksan, yetişkin olsan iyi edersin.

Silver, The Fluffer filminde.

da savunucusu olmuştur.

All Over the Guy (2001), eşcinsel romantik komedi furyasının korkunç örneklerden biridir. *Under One Roof* (2001) bir diğeridir; Çubuğunu Indiana'lı oynak bir oğlanın pirinç kâsesine sokmak isteyen Çin asıllı bir Amerikan gencin çevresinde gelişen film daha erotik tarz eğilimindedir. *Police Academy* [Polis Akademisi] serisinin yıldız oyuncusu Steve Guttenberg, eşcinsel yazar James Kirkwood'a ait kara mizahın merakla beklenen ancak büyük bir hayal kırıklığı yaratan sinema uyarlaması, *P.S. Your Cat is Dead* (2002) filminde karşımıza çıkarken, artık yaşlanmakta olan İngiliz aktör Roger Moore da bir diğer Amerikan eşcinsel temalı 'komedi filmi' *Boat Trip*'de (2002), romantik bir aşk ararken yanlışlıkla bir gey gemi yolculuğuna katılan iki heteroseksüel erkeğe (Cuba Gooding Jr ve Horatio Sanz'a) asılan frapan bir geyi oynar. Yakın geçmişte film üzerine yapılan bir söyleşide Moore şu yorumu yapmıştır: 'Bunu yaparak, bir şekilde sandığın içine geri dönmüş oldum. Birlikte oynadığım oyuncuların en azından yarısı geydi ancak değilmiş numarası yapıyordu; sanırım ben de onlardan biriydim.'

Öte yandan, cinsiyet politikalarına ilişkin ince ve duyarlı filmlerin genellikle Hollywood'da yapılmadığını da, *Boat Trip* filminin olağan cıfcaflılığında saldırgan bir yetişkin filmi olduğunu da hepimiz çok iyi biliyoruz. Filmde eşcinsel erkeklerin klişe hâl ve tavırlar içinde betimlenmesi genel bir olumsuzluktur; karşı cinsiyetin kıyafetlerini giyenler, yaşlı travestiler, köpek tasmaı takan erkekler ve Gooding'in çıtkırıldım edası, cırtlak cırtlak bağırması, kabare için travesti kılığına girmesi gibi öğelerin tümü filmin alt akımında yatan homofobiyi güçlendirmiştir.

Boat Trip denli olumsuz olmasa da, mafyaya çalışan bir gey çiftin öyküsünü anlatan *Friends and Family* (2002) de bir diğer tek esprilik komedi filmidir. Bunun ardından, sonunda fahişelik yapmak durumuna kadar düşen bir reklam müdürünün çevresinde gelişen *200 American* (2003) adlı melodram ve model olmak isteğiyle eşcinsel babasından kaçıp sonunda kendisini bir gey barda striptiz yaparken bulan hoş bir gencin öyküsünün konu edildiği *Danny in the Sky* (2003) komedisi gelmiştir. Bir yıl sonra, salt gey erkeklerle takılmaktan hoşlanan bir kadını tavlayabilmek için gey numarası yapan çekici bir heteroseksüel erkek hakkındaki 'kaçık komedi' *Eating Out* (2004) gösterime girmiştir. Bunu, çarpık bir ilişkiyi konu eden romantik komedi *Adam & Steve* (2006) izlemiş, sonrasında ise, lise mezunu dört gencin anal bekâretlerini kaybetme görevlerini anlatan *Another Gay Movie* (2006) gelmiştir. Bir tür gey *American Pie* [Amerikan Pastası] ya da *Porky* havasına sahip olan film, bütünüyle belden aşağı şakalar ve dangalak hareketlerden ibarettir. Baştan sona çocukça, aptal gey şakalarıyla dolu olan film şehvetli sahneleri ve görkemli oyuncu kadrosuyla ünlüdür.

Daha yakın geçmişe dönecek olursak, bu uzun eşcinsel temalı 'kaçık' anaakım komedi filmleri zincirine eklenen son halka, çift yardımı alabilmek için gey rolü yapan iki yarı-homofobik itfaiyecinin öyküsünü anlatan Adam Sandler'ın 2007 yapımı komedi filmi, *I Now Pronounce You Chuck and Larry* [Damadı Öpebilirsin] olmuştur. Uluslararası düzeyde yoğun bir ilgiyle karşılanan film, Birleşik Devletler'de *Harry Potter and the Order of the Phoenix* [Harry Potter ve Zümrüdüanka Yoldaşlığı] filmini geçip gösterimdeki filmler

AUNTY:

'Ne içiyorsun?

SEAN:

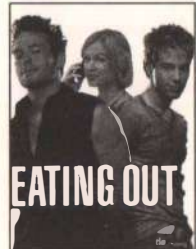
Burban ve kok'

AUNTY:

Tallula'nın ölüm döşeginde istediği içkinin aynısı!

The Fluffer

filminde.

listesinin en çok izlenen filmi olmayı başarmıştır. Bununla birlikte, film, Adam Sandler'ın bildik *Wedding Crasher* tarzı kaba şakalarından, dangalak esprilerinden ibarettir.

Filmin yıldız oyuncularından biri olan Kevin James WENN radyosuna verdiği bir röportajda filmi şu sözlerle savunmuştur: 'Biz filmi eşcinsel hakları topluluğu GLAAD [The Gay & Lesbian Alliance Against Defamation] için çektik; kimseye saldırmak gibi bir niyetimiz kesinlikle yoktu. Bu filmin temel derdi insanları güldürebilmek; yapmaya çalıştığımız tek şey buydu. Bu karakterler öyle ya da böyle aptal tipler. Böyleymiş gibi göründüklerinde ne olduğu, bunun ne anlama geldiği noktasında hoşgörülü olmayı öğreniyorlar. Filmin özü bu; insanlara bunların hayatları şu ya da bu şekilde diye göstermek gibi bir niyetimiz asla yok.'

Aslında, insanların Sandler'dan tam da dangalak ve saldırgan bir komedi beklemesi gerekir; çünkü onun tek yaptığı budur. 90 dakika süresince gey klişelerinden geçilmeyen *I Now Pronounce You Chuck and Larry* filminin sonlarına doğru, Sandler kendisini tam bir eşcinsel hakları savunucusuna dönüştürmeye çalışmış, eşcinsel kültürü kabul etmiş ve hatta Lance Bass ve Richard Chamberlain'in rolleri üzerinden övmüş dahi olsa, tüm bunlar için artık çok geçtir. Kıt beyinli karakterlerin önyargıları ve vurdumduymazlıklarıyla maytap geçmekle onca zaman harcandıktan sonra, filmin son sahnelerinde eşcinsel haklarını desteklemeye girişilmesi sadece öncesindeki homofobik bağnazlığın üstünü örtüp filmi kurtarmak için kurgulanmıştır.

Mesele ne olursa olsun, *Chuck and Larry*'nin yapımcılarından olan Sandler'ın kibiri, Avustralya yapımı *Strange Bedfellows* (2004) filminin yapımcıları tarafın-

dan yöneltilen intihal suçlamasıyla yerle yeksan olmuştur. Yapımcılar, *Chuck and Larry*'nin konusunu fazla tanıdık bulmuşlardır. Bu Avustralya filminin yapımcılarından Shana Levine, her iki senaryonun da uzmanlar tarafından incelenmesinin ardından iki film arasında yasal yollara başvurulmasını gerektirecek boyutta benzerlik olduğuna karar verildiğini belirtmiştir. Başrollerini 'Timsah Dundee' olarak tanınan Paul Hogan ile Michael Caton'un paylaştığı *Strange Bedfellows*, dul bir işadınının yeni vergi indiriminden yararlanmak amacıyla yine kendisi gibi dul bir arkadaşıyla evlenmesini anlatan bir komedi filmidir. Kesinlikle birbirine fazlasıyla benzer bir konuya sahip olmalarının yanı sıra, her iki film de aynı hislere, aynı bayağı, klişe esprilere ve dahası izleyicilere ancak sonlara doğru hissettirilen aynı alt akıntıya sahiptir.

2007'nin sonunda, yılın en kötü film adayları açıklandığında, beklenen olmuş ve *Chuck and Larry* En Kötü Film ve En Kötü Erkek Oyuncu (Adam Sandler) ödüllерinin de aralarında bulunduğu toplam sekiz dalda Altın Ahududu Ödülleri'ne aday gösterilmiştir.

Öte yandan, tüm bu tutarsız, yumuşak filmlerin dışında, kimi film yapımcıları da meselenin özüne inmiş ve olasılıklar ufkunu aydınlatan yeni binyılla birlikte, daha modern, daha usta işi çalışmalar ortaya çıkmaya başlamıştır: Patrick-Ian Polk'un Afro-Amerikan eşcinsel erkekler komedisi, *Punks* (2000); Julian Schnabel'in Kübalı eşcinsel yazar Reinaldo Arenas'ın hayatını konu edinen belgesel filmi, *Before Night Falls* (2000); Robert Downey Jr.'ın Tobey Maguire ile yattığı Curtis Hanson filmi, *Wonder Boys* (2000); Harry Dodge ve Silas Howard'ın lezbiyen/transcinsel arkadaşlık filmi, *By Hook Or By Crook* (2001); ve Wyo-

'Sen James Bond'a
benziyorsun.
Tek fark,
James Bond'un
oğlanlarınkini
üflemiyor oluşu.'

Howie, L.I.E.
filminde

ming'de küçük bir toplulukta yaşayan genç eşcinsel erkek Matthew Shepard'ın 1998 yılında korkunç biçimde öldürülmesini konu edinerek Amerika'yı 'nefret başkenti' ilan eden Moises Kaufman filmi, *The Laramie Project* (2001).

The Laramie Project, oyuncuların canlandığı arkadaşlar, aile, polisler, katiller ve onların demesiyle Laramie'nin diğer sakinleriyle gerçek haber bültenlerini birbirine eklemlediği dikkat çekici anlatımıyla çığır açan bir üsluba sahiptir. Kaufman'ın filmi, Matthew'ın bölgedeki bir bara gidişini, kaçırılıp dövülüşünü, kendini tel örgülere bağlı hâlde buluşunu, öldürülüşünü, cenazesini ve katillerinin duruşmasını sahneler. Film, yakın geçmişte yaşanan ve asla unutmamamız gereken o kara geceyi anlatan sarsıcı, etkileyici ve son derece önemli bir yapıttır.

Bir diğer başarılı çalışma da, Michael Cuesta'nın *L.I.E.* filmidir. Asla sansasyonel olmayan bu kuşaklar arası eşcinsel aşk dramı, 2001 Sundance Film Festivali'nde önemli bir başarıya imza atmıştır. Brian Cox, adını koymaya cesaret edemediği bir aşk besleyen ve bunu ergen çocuklar bulup onlarla kendi geçmişine dönerek ifade eden Big John Harrigan rolündedir. Aslında, John (kendi sorunlu ve gerilimli hayatlarıyla boğuşmakla meşgul olan ebeveynlerinin, arkadaşlarının aksine) çocukların sorunlarını can kulağıyla dinleyen sakin, eğlenceli, sağlıklı, yaşlı bir adamdır. Ancak onları yetişkinlerin dünyasındaki baştan çıkarıcı şeylerle büyüleyerek incelikle örülmüş bir kurlaşmanın ardından para karşılığında onlarla birlikte olacaktır. Tartışmasız güçlü ve oldukça etkileyici bir dram olan *L.I.E.* gösterime girdiğinde, Brian Cox da filmde yer almış olmanın haklı gururunu yaşamıştır: '15 ya-

şındaki her çocuğun kendi hikâyesini bulacağı türden bir yapıt,' demiştir, 'eşcinsel ya da heteroseksüel, herkes açısından cinsel bir uyanışı anlatıyor. Bu film, insanları huzursuz ediyor; sanırım bir dramın yapabildiği en iyi şey de budur. Yaptığı en iyi şey, sana sorular sormak, meseleleri tartışmaya açmaktır. İşte bu yüzden bu filmde olmaktan gurur duyuyorum.'

Daniel Reitz'in oyunundan yola çıkılarak çekilen *Urbania* (2000), Sundance'de keşfedilen bir diğer eşcinsel temalı cevherdir. Jon Shear'ın dehşetengiz psikogerilim filmi mükemmel bir anlatıma sahiptir; gerçek ile kurgu arasındaki o ince ve belirsiz çizgide kalmayı başararak izleyicilerin beklentilerini fazlasıyla karşılamıştır. Film temel olarak Charlie adındaki (Dan Futterman) bir eşcinsel erkek çevresinde gelişir. Kendisi için çok şey ifade eden ilişkisi travmatik bir şekilde sonlanan Charlie eski sevgilisini çok özler, derin bir aşk acısı çeker. Boş boş sokaklarda dolaşır, yalvarırcasına eli sürekli telefona gider ve büyük bir yataкта yanı başında duran yastığa sarılmış öylece uzanıp dalar. Fino köpeğini mikrodalgaya koyan kadından, tek gecelik ilişkinin sabahında kötü bir sürprizle karşılaşan adama değin her yerinden ayrı bir kent efsanesinin fışkırdığı sokaklarda yağmur altında dolaşır. *Urbania*'da hüznü, bilgece düşünülmüş bir fanteziden başka bir gerçek görmek zordur. Muhtemelen asıl mesele de budur.

Esrarengizlik konusunda *Urbania*'nın yakınından dahi geçemeyecek olan *Big Eden* (2000) filmi çok daha fazla ilgi çekmeyi başarmış, katıldığı hemen her gey ve lezbiyen filmleri festivalinde izleyici ödülleri toplamıştır. Thomas Bezucha'nın filminde, Arye Gross, New York'da yaşayan Henry adındaki bir sa-

Eric Schweig ve
Arye Gross;

Big Eden [2001]
filminde

natçı rolündedir. Henry lise döneminden bir erkeğe duyduğu aşkı hâlâ içinden söküp atamamıştır. Büyük-babasının felç geçirmesiyle birlikte, Henry memleketi Big Eden'e geri döner ve yıllardır görmediği arkadaşlarını yeniden bulur. Lise aşkı evlenmiş, çocuk sahibi olmuş ve boşanmıştır ve artık hayatında çok farklı adımlar atmaya hazır gibi görünüyordur.

Senarist/yönetmen Bezucha, klişe eşcinsel filmlerini işaret eden öğelerin dışına çıktığına oldukça emindir: 'Dağıtımçıların ya da endüstrinin beni çileden çıkartan ya da şahsıma yönelik bir saldırı olarak gördüğüm asıl tutumları, ne eşcinsel deneyimlerin genişliğini ne de eşcinsel bireylerin kendilerini görmek istedikleri tarzdaki filmleri önemsiyor olmalarıdır. Bu nedenle her türden, tarzdan, renkten eşcinselin görüldüğü bu filmi çekmiş olmak benim için son derece önemli. Son birkaç yılın eşcinsel sineması tarihine baktığınızda, böyle bir film daha göremezsiniz. Sanki herkes 20 yaşında ve haftada üç kez spor salonuna gidiyor sanırsınız. Ben bu algıyı tersyüz etmek ve tanıdığım türden insanları -aileleriyle yakın ilişkiler kuran, kiliseye giden, çocuklarla eğlenen ve heteroseksüel bireylerle görüşen insanları- ekrana taşımak ve eşcinsel bireylerin diğer insanlardan farklı olmadıklarını göstermek istedim.'

Scott Gurney,

The Fluffer
[2002] filminde

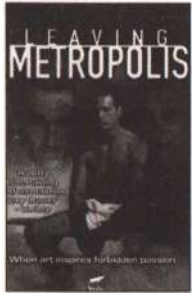
Bezucha bu görevi başarıyla yerine getirerek çok daha gerçekçi bir eşcinsel hikâye anlatmıştır. Yönetmenin bu tek Amerikan masalı, izleyicileri memnun eden enfes dağ manzarası sahnelerinden çok daha fazlasına sahiptir; tek bir ağdalı anı dahi olmayan, son derece eğlenceli ve sürükleyici bir romantik komedidir.

The Fluffer (2001), üzerine çok konuşulan bir diğer Amerikan bağımsız filmidir. Porno endüstrisinin per-

de arkasına kurulan saplantılı bir aşk üçgeninin konu edildiği filmde, sektörün pek çok ünlü ismi rol almıştır: Ron Jeremy, Chi Chi LaRue, Karen Dior, Zach Richards, Derek Cameron, Chad Donovan, Thomas Lloyd, Jim Steel ve Cole Tucker.

Bu arada, John Cameron Mitchell'in transseksüel rock müzikali, *Hedwig and the Angry Inch* (2001) de hâlihazırda kurulu bir kült statüde gösterime girmiştir. İlk olarak 1997'de bir Off-Broadway¹¹ müzikali olarak sahnelenen *Hedwig*, bir Amerikan astsubayına âşık olan ve onunla birlikte Amerika'ya gitmek isteyen Hansel adındaki Doğu Almanyalı bir eşcinsel erkeğin öyküsünü anlatır. Astsubay, Hansel'e bunun imkânsız olduğunu ancak şayet cinsiyet değiştirme operasyonu geçirirse, evlenebileceklerini ve dolayısıyla pasaport gibi bir sorunları olmayacağını açıklar ("Başını alıp gitmek için, bir şeyleri ardında bırakman gerekir"). Vahşi bir enerjiyle çekilen film, hayranlarının sevdikleri karakterlerin kostümleriyle geldiği ve zaman zaman diyaloglara eşlik ettiği ya da ekrandaki konuşmalara yanıt verdiği geceyarısı gösterimleri ve 'izleyici oyuncularıyla' birlikte bir çeşit *Rocky Horror*-vari kült ardıl yaratmayı başarmıştır.

Bir diğer tuhaf yapım ise, Whoopi Goldberg, Siegfried & Roy, Alan Ball ve *Six Feet Under* adlı televizyon dizisi oyuncularının kısa rollerle yer aldığı 'komedi belgesel' formatındaki *Showboy* (2002) filmidir. Film, Hollywood'da çalışan İngiliz senaristler hakkındaki bir İngiliz televizyonu belgesel dizisinin öznesi olmaya ikna edilen Christian Taylor adındaki bir gizli eşcinsel çevresinde gelişir. *Showboy*, İngiltere Bağımsız Film Ödülleri'nde En İyi İlk Film; Milano Uluslararası Film Festivali'nde ise, En İyi Film ödülleri almıştır.

2002 yapımı, Everett Lewis filmi *Luster*, Los Angeles'ta yaşayan, queer punk yaşam tarzına sahip bir arkadaş grubunun öyküsünü anlatırken, Brad Fraser'ın Kanada yapımı dramı, *Leaving Metropolis* eşcinsel bir erkek ile ona âşık olan bir evli heteroseksüel erkeğin çevresinde gelişir. Her iki film de çoğu sinemaseveri etkilemeyi başarmıştır.

Happy Birthday (2002), eleştirmen ve izleyiciler tarafından beğeniyle karşılanan bir diğer güçlü ve etkileyici bağımsız filmidir. Robert Altman'dan da destek gören bu Yen Tan filmi, aynı gün doğan beş insanın hayatlarının izini sürer. Bir eşcinsel olan Jim özbeğenisiyle yüzleşen şişman bir (bir kilo verme programında) tele-market pazarlamacısıdır. Ron değişim konusunda vaazlar veren ve fakat bulduğu her fırsatta gey pornosu izleyen bir bakandır. Pakistan'dan göç etmiş olmanın getirdiği sıkıntılar ve Müslüman ailesinin kınamalarıyla yüzleşmekte olan Javed, bir gey porno yıldızıyla birlikte Amerika'da yaşıyordu. Genç bir lezbiyen olan Kelly, sevgilisinden ayrılmıştır ve karşılıksız bir aşk yaşadığını düşünüyordu. Ve Asyalı bir lezbiyen olan Tracy, annesinin ziyarete gelmesiyle yeniden eşcinselliğini gizlemeye başlamıştır. Dijital Video formatında çekilen bu siyah-beyaz film, çoğunlukla sade ve geniş açı karelerden oluşan dikkat çekici bir filmsel anlatımdır. *Happy Birthday*, çoğu eşcinsel konulu filmin başaramadığı çeşitlilikte eşcinsel hayatlar sunan farklı ve başarılı bir filmidir.

Yine 2002 yılının alkış alan filmlerinden biri de, Todd Haynes'in 1950'lerin acıklı filmlerine geri dönüş yaptığı anaakım sinema filmi, *Far From Heaven*'dir. Film, cinselliğiyle barışık bir eşcinsel erkeğin çevresinde gelişir. Başrollerini Julianne Moore ve Dennis Qua-

id'in paylaştığı film, dört dalda Oscar adaylığı kazanmasının yanı sıra tüm dünyada yüzlerce önemli ödüle aday gösterilmiş, bunlardan yetmiş birini almıştır.

Stephen Daldry'nin *The Hours* [Saatler] (2002) filmi de pek çok dalda Oscar'a aday gösterilmiştir. Eşcinsel yazar Michael Cunningham'ın aynı adlı romanından sinemaya uyarlanan film, farklı dönemlerde yaşamış üç kadının (Nicole Kidman, Julianne Moore ve Meryl Streep'in performansları harikulâdedir) hayatları arasındaki benzerliklerin izini sürer. Üç kadın da bir şekilde baskılanan eşcinselliklerinin üstesinden gelmeye çalışır. En büyük alkışı, 1923 yılı İngiltere'sinde *Mrs. Dalloway* adlı kitabını yazdığı dönemde lezbiyenliğin farkına varmaya başlayan ve çaresizlik içindeki hayatıyla boğuşan Virginia Woolf rolünde sergilediği performansla Nicole Kidman almıştır. Başarılı oyuncu bu rolüyle En İyi Kadın Oyuncu Oscar'ını kazanmıştır. Filmin ikinci kıyısı, 1951 yılı Los Angeles'ına kurulmuştur. Hamile bir evkadını olan Laura Brown (Julianne Moore), bir yandan kocasının doğum günü için planlar yaparken, beri yandan da kendini Woolfun romanını okumaya kaptırmıştır. Bu arada, 2001 yılı New York'unda ise, lezbiyen yayıncı Clarissa Vaughn (Meryl Streep), AIDS'ten ölen bir yazar arkadaşı (Ed Harris bu rolüyle, En İyi Yardımcı Erkek Oyuncu Oscar'ına aday gösterilmiştir) onuruna vereceği partinin hazırlıklarıyla meşguldür. Tek bir günde geçen bu üç hikâye, *Mrs. Dalloway* kitabı üzerinden birbiriyle ilişkilendirilir: birincisi kitabı yazıyor, ikincisi okuyor, üçüncüsü ise yaşıyordur.

2003 yılında, Christopher Munch, sevgili olan iki kardeşin öyküsünün anlatıldığı *Harry and Max* filminde daha da zor bir meseleye eğilmiştir. 23 yaşında

'Selam sana,
Peygamber! Büyük
işler başlıyor! Elçi
geldi!'

The Angel [Melek];
Angels in America
filminde

olan Harry, solo kariyerinin sonlarına gelmekte olan eski bir müzik grubu üyesiyken, 16 yaşındaki kardeşi Max'in müzik kariyeri yükseliştir. Pek çok aşırılıkla çevrelenen film, -her ne kadar film yapımcıları bunu ne doğrulamış ne de reddetmiş olsalar da- iki ana karakterin Backstreet Boys üyesi Nick Carter ve kardeşi Aaron Carter'ı akıllara getiriyor olması nedeniyle prömiyerini Sundance'de yapmıştır. Ne üzücüdür ki, ciddi ve dikkat çekici bir üslupla ele alınabilecek olan son derece tartışmalı bir meselenin bu denli amatör bir çalışmaya, bir psikoloji jargonuna dönüşmüş olması kesinlikle büyük bir hayal kırıklığı yaratmıştır.

Yine 2003 yılında, oyun yazarı Tony Kushner AIDS'in eşcinsel topluluk üzerindeki etkilerini ele aldığı siyasi epiği *Angels in America*'yı kaliteli bir televizyon kanalı olan HBO'nun desteğiyle ekrana taşımıştır. Sonuç, şu ana değin izlenmiş en kışkırtıcı görsel metinlerden biridir. Çok kapsamlı bir dram olmuştur: yalnızlık, arkadaşlık ve aile, biyolojik durum ve seçim öyküsüdür; cinsel, ırksal, dinsel, etnik ve politik kimlik öyküsüdür; Reagan dönemi yaşamlarının, AIDS ile yaşayan ve ölenlerin öyküsüdür. Tony Kushner'in senaryosu mükemmel, Mike Nichols'ın sahnelemesi kusursuzdur. Sekiz temel etkileyici performans ve Michelangelo'nun yapıtlarını andıran kusursuz bir yapım ekibi vardır. Esas olarak Amerikan televizyonlarında dizi hâlinde yayınlanan *Angels in America*, festivallerde toplam hâlinde bir epik olarak da izleyicilerin beğenisine sunulmuştur. DVD sürümünde de, kısa dizi bölümleri kesintisiz izlenebilir başlıklara ayrılmıştır.

Rodney Evans'ın siyahi ve eşcinsel bir genç olmanın güçlüklerini konu edinen *Brother to Brother* (2004) dramı, dikkat çekici bir çalışmadır. Siyahi topluluk

'Esrarengiz
ölümler
yaşamayacağız
artık. Dünya
yalnızca ileriye
doğru döner.
Bizler onun
vatandaşları
olacağız. Artık
zamanı geldi.'

Prior Walter,
Angels in America
filminde

arasındaki milenyum sonrası eşcinsel kaygılar ile Harlem Rönesansı'nın cüretkâr duyarlılıkları arasındaki benzer ve zıt yanları irdeleyen bu iddialı film, ilk 90'ların yeni queer filmleriyle aynı öncelikleri taşır gibidir. Daha büyük bir bütçe, daha keskin bir odak ile çok daha iyi bir film olabilirdi.

Bu arada, bir Batı Hollywood parti genci ile gizli eşcinsel bir Mormon misyoneri arasındaki eşsiz ve sıradışı bir aşk öyküsünü anlatan *Latter Days* (2004) filmi de son derece içten ve çekici bir anlatıma sahiptir. Ayrıca, tıpkı Miles Swain'in epik aşk öyküsü *The Trip* (2004) gibi bu film de 2000'lerin iddiasız aşk filmlerinden çok daha hırslı bir yapımdır.

The Trip, iki farklı eşcinsel erkeğin -Tommy adındaki bir aktivist ve Alan adındaki gizli eşcinsel bir gazeteci- 60'lardan 80'lere değin süregelen 30 yıllık aşk hikâyesini anlatır. Yakın geçmişteki pek çok önemsiz eşcinsel romantik komedinin aksine, *The Trip* biraz daha fazla risk almış ve belli bir tutuma sahip olmayı başarmıştır. Sahneler arasındaki hızlı geçişler eşcinsel hakları hareketlerinin önemli, akılda kalıcı anlarını belgeler: Harvey Milk'in yükselişi ve düşüşü, Anita Bryant'ın meşhur eşcinsel karşıtı savaşı, Eşcinsel Özgürlüğü ve AIDS.

Bir 'eşcinsel parti kültürü' olan film yeni binyıl filmlerinde geçen -travestilerin akın ettiği, yasaklamaların dans pistinde kayıp düştüğü- parti sahnelerinin seks, müzik ve eğlence dünyasında kendini hissettirmeyi başarmıştır. Binlerce insanı kendisine çeken bu gezi partileri genellikle Los Angeles ve Miami gibi belli başlı kentlerde ya da Fire Island ve Palın Spring gibi tatil yerlerinde düzenleniyordu. 1990'larda, eşcinsel ve AIDS örgütlerine kaynak sağlamak amacıyla dü-

zenlenen söz konusu partiler, eşcinsel erkeklerin kendi alt kültürlerini oluşturarak bir yerden bir yere seyahat edebildiği hafta sonu fantezileri olarak kendi kimliklerini oluşturmuşlardır. Dirk Shafer'in *Circuit* (2001) filmi, eşcinsel dünyasının bu seksi ve tehlikeli boyutta baştan çıkarıcı faaliyet alanı içinde cayır cayır yakan bir yaşamsal destandır. Gerçek gezi partileri metraji, biçimli ve ısıt ısıt parıldayan insan kümeleriyle birlikte bu çarpıcı film, gezi partilerinin önerdiği özgürlüğü deneyimlemek amacıyla Los Angeles'a gelen John adındaki bir Orta Batı polis memurunun öyküsüne odaklanır. Son derece güzel ve fakat yaşlı sayılabilecek bir fahişenin eşlik ettiği John kimilerinin oldukça eğlenceli bir kaçamak, sağlıklı bir yenilenme olarak gördüğü bu hızla adımlanan dünyada kimi diğer insanlarınsa hiç de onlar denli şanslı olmadığını fark eder. Gezi partilerinin filmsel potansiyeline son derece büyük bir istekle yönelen yönetmen Dirk Shafer, söz konusu dünyaya oldukça hâkimdir: 'Gezi partileri, yolculuğuna AIDS ile mücadeleye kaynak sağlamak amacıyla başladığı için, bunun filmde betimlenmesi tartışmalı, kışkırtıcı bir konu olacağını biliyordum. Ben bu gezi partisi fenomeninin hem karanlık hem de aydınlık yanını göstermek istedim. Gregory Hilton ile birlikte öyküyü oluşturmaya başladığımızda, ilk olarak *Boogie Nights* ve *Trainspotting* filmlerine heveslendik. Sonradan, böylesi keskin bir anlatımın gezilere katılan geylerin çoğunluğuna haksızlık etmek olacağına karar verdik. Gezi partileri pek çok insana pek çok şey sunuyordu; film de bunu betimliyor...'

Filmin başarisındaki kilit nokta, filmin yapımcılarının söz konusu partileri kimi etkileyici görsellerle daha da yukarı çıkararak gerçek gezi partilerini yansıta-

bilmekteki hünerleri olmuştur. *Circuit* filminin prömiyerinden bir yıl sonra, belgesel yapımcıları Stewart Halpern ve Lenid Rolov, Palm Spring Beyaz Parti-si'ndeki bir grup erkeğin öyküsünü konu edinen *When Boy Flys* (2002) filminde bir adım daha ileri gitmişlerdir. Bir dizi testten geçen dört erkek muazzam deneyimler yaşayacakları geziye seçilmişlerdir. Film bu dört erkeğin arkadaşlarıyla birlikte kurdukları ilişkilerden aşırı dozda uyuşturucu alımına değin yaşadıkları çeşitli deneyimlerin izini sürer. Çığır açan bir film olan *When Boy Flys* gerçek anlamıyla çok az insanın bildiği bir dünyayı içeridekilerin gözünden anlatır.

Gerek *Circuit* gerekse de *When Boy Flys* modern eşcinsel hayatların nasıl olduğunu resmetmek cesaretini göstermiş ve yine her iki film de bir milyon yıllık tarih sürecince hiçbir zaman yaşanmamış samimi, romantik fantezi ve aşk hikâyelerindeki dönüşümün sonucu olarak ortaya çıkmıştır.

Circuit ve *When Boy Flys* filmlerinin anlattığı gerçek hikâyelerin sorumluları da yine film yapımcılarıdır. Onlar gerçeği anlatmaya çalışmışlardır.

İngiltere'de ise, mevcut parti tarzı eşcinsel hayatların gerçekçi betimlemelerini sunmak görevi televizyon senaristlerine bırakılmıştı. Rikki Beadle-Blair yapımı *Metrosexuality* (2001) günümüz cinsellik-çiftleşme ikilemini etkili bir üslupla ele alan güçlü bir modern televizyon dizisidir. Bu arada, Russell T. Davies'in *Queer as Folk* dizisinin ikinci sezonu da yine pek çok sinema filminden daha önemli bir hikâye anlatmayı sürdürmüştür; Canal Street müdavimleri Stuart ve Vince hayatlarının nereye doğru gittiğini düşünmeye başlamışlardır. Davies'in eşcinsel temsilde bir kilometre taşı olan dizisinin ikinci sezonu, birinci sezon

bölümlerine oranla modern eşcinsel hayatlardaki gerçeklerin daha da karanlık ve uç yanlarını ele alan, daha kapsamlı bir görünümüdür. *Queer as Folk 2* (2000) eşcinsel hayatları konu edinen son dönem filmlerinin neredeyse tümünün aksine, çok daha duygusal bir anlatıma sahiptir. Dizinin arka arkaya iki sezon beğeniy-le izlenebilmiş olmasının altında yalnızca kendi öz-günlüğü yatmaktadır.

Parti kültürü çevresinde gelişen bir diğer filmle birlikte, Macaulay Culkin de dokuz yıllık bir aranın ardından beyaz perdeye dönüş yapmıştır. Culkin, *Party Monster* (2003) filminde 80'lerin sonları ile 90'ların başlarında kent gece hayatını belirleyen New York'un 'Bar Gençleri' olarak anılan bir grup genç, kostümlü parti düşkününün eşcinsel kralı diye bilinen Michael Alig'i canlandırmıştır. Film, Alig'in üne kavuşmasının, kendi dergi ve müzik markasına sahip olmasının, ardından ani düşüşünün ve nihayetinde bir uyuşturucu satıcısını öldürerek hayatını mahvedişinin izini sürer.

Yaşanmış öykülere dayanan gerilim filmlerinin yanı sıra, on yıl süresince pek çok belgesel film de gösterime girmiştir: trans bireyler arasındaki aşk ve ölüm temasının işlendiği *Southern Comfort* (2000); lezbiyen ve gey Ortodoks ve Hasidik Yahudilerin ayrıntılı öykülerinin anlatıldığı *Trembling Before G-d* (2001); San Francisco sanatçılarının canlı bir tarihini sunan *The Cockettes* (2001); ve sıradışı ilişkilerinin 'iniş çıkışlarıyla' mücadele eden, bütünüyle farklı sosyal geçmişlere sahip iki İngiliz erkeğin samimi öyküsünün anlatıldığı *Andrew and Jeremy Get Married* (2004).

Bu on yıl, dikkat çekici pek çok lezbiyen odaklı filme de sahne olmuştur. Paris'te geçen ve başrollerini Fransa'nın en coşkulu iki yeni yıldızının paylaştığı *The Girl*

(2000), filmin anlatıcısı -güzel ressam (Agathe de la Boulaye)- ile ressamın Kız (Claire Keim) diye seslendiği bir gece kulübü şarkıcısı arasındaki sarmal aşkı anlatan önemli bir modern kara filmidir. Sande Zeig yapımı film, saplantılı bir aşkı büyüleyici bir üslupla ele alır. Benzer bir saplantılı aşk anlatımı sunan bir diğer yapıt da Lea Pool'un özel bir okulda okuyan üç kız öğrencinin arkadaşlığını, yaşadıkları deneyimleri ve aşklarını konu edinen *Lost and Delirious* [Kayıp ve Çılgın] (2001) filmidir. Susan Swan'ın *The Wives of Bath* adlı romanından uyarlanan film, cinsellikten öte, bir aşk hikâyesidir; yönetmenin kalbinden geçenlere oldukça yakın bir tema olan gerçek aşk arayışının hikâyesidir.

Benzina (2001) uzak bir benzin istasyonunda yaşayan, hayatları ümitsizliğe mahkûm ve tek ihtiyaçları kaçmak olan iki sevgilinin öyküsünün anlatıldığı karamsar bir modern lezbiyen kara filmidir. *Benzina*; *Thelma & Louise*'in *Bound* ile buluşması türünden bir filmken, Sharon Ferranti'nin *Make a Wish* (2002) filmi ise, daha çok *Friday the 13th* tadındadır. Klasik işkence filmleri geleneği içinde gösterilen film, Teksas'ta kamp kuran bir grup eski sevgilinin öyküsünü anlatır ve bir korku filminden beklediğiniz tüm kan, şiddet ve kuşkuya sahiptir.

Bir Hollywood stüdyosu tarafından çekilen uzak ara en başarılı Amerikan anaakım lezbiyen odaklı film olan *Kissing Jessica Stein* (2002), flörtleşme sahnelerinden bıkip doğrudan sevgili olmaya karar veren iki kadının öyküsünü anlatan sıkı bir romantik komedidir. Film aslında lezbiyen yaşantılar hakkında değildir; daha çok zekice bir değişiklik yapmak, risk almak ve aşk üzerine bir filmidir. New York'un gösterişi

Maria
Magnetti'nin
*Puccini for
Beginners* filmi
(2005)

dünyasında geçen film, *Friends* ve *Will & Grace* gibi televizyon dizilerini andıran genel tınısı tarafından kısmen bozuma uğramış olsa da, *Fried Green Tomatoes* (1991) ve *The Joy Luck Club* (1993) gibi diğer kadın odaklı dramlar denli insanın içini ısıtan hüner ve atmosfere sahiptir. Filmin dikkat çekici yanlarından bir diğeri de *Kissing Jessica Stein*'in başrollerini filmin senaristlerinin (Jennifer Westfeldt ve Heather Juergen-sen) paylaşmış olmasıdır.

En iddiasız yapıtlardan bir diğeri de *Puccini for Beginners* (2005) adlı, lezbiyen temalı romantik komedi filmidir. Bunu, Maria Maggenti'nin 1995 yapımı bağımsız filmi *The Incredibly True Adventures of Two Girls in Love*'ın uzun süredir beklenen devam filmi takip etmiştir. Yine Manhattan'da geçen bu komedi filmi, yakın geçmişte ayrılmış heteroseksüel bir çiftten sırayla hem erkekle hem de kadınla aşk yaşayan nevroitik bir yazarın çevresinde gelişir. Tıpkı *Kissing Jessica Stein* filminde olduğu gibi, bu filmde de özgün herhangi bir şey yoktur ve izleyici kahkahaları son derece cılız kalmıştır. Woody Allen'ın anlatım tekniklerinden yararlanan film daha çok *L-Word* tarzında, durum komedisi havası verilmeye çalışılmış, aşırı gösterişli bir New York gezintisini andırır.

Ned Farr'ın *The
Gymnast* filmi
(2007)

Daha yakın geçmişte ise, LGBT festivallerinde gösterilen *The Gymnast* (2007) filmi gelmiştir. Durdurulamaz bir başarıya imza atmış olan film, New York New-Fest'te En İyi Film Jüri Ödülü'ne, San Francisco Queer Filmleri Festivalinde En İyi Kurgu İzleyici Ödülü'ne, Los Angeles'ta düzenlenen Outfest'te ise Jüri Büyük Ödülü'ne layık bulunmuştur. Aslında, bu lezbiyen odaklı film tüm dünyada düzenlenen eşcinsel (ve heteroseksüel) film festivallerinde yirmiden fazla

ödül almıştır. Ned Farr'ın başarılı bir yönetmenlik deneyimi sergilediği film, bitmeye mahkûm bir evlilik içinde sıkışıp kalmış 40'lı yaşlarda bir kadının öyküsünü anlatır. Masaj uzmanı olarak hayatını sürdüren Jane (*Lovely and Amazing*'den hatırladığımız Drea Weber) Olimpiyat hayallerini yıkan bir kaza geçirmiş ve bunun etkilerini üzerinden atamamıştır. Yani, ta ki Serena (Addie Yungmee) adındaki güzel bir Koreli jimnastikçiyle birlikte Vegas tarzı bir revü için antrenmanlara başlayıncaya değin... Son derece duygusal final sahnesinin ardından izleyicilerden gelen coşkulu alkışların da imlediği üzere, *The Gymnast* son dönemlerin en başarılı, en beğenilen lezbiyen temalı filmlelerinden biridir.

Britanya sineması da onyıla ilgi çekici eşcinsel temalı filmlerle girmiştir. Orijinalinde İskoç Televizyon Kanalı için çekilmiş olan *Forgive and Forget* (2000) sonrasında sinemalarda da gösterime giren bir aşk üçgeni dramıdır. Başrollerini John Simm, Laura Fraser, Steve John Shepherd ve Meera Syal'ın paylaştığı film, uzun süredir yakın arkadaş olan David (Shepherd) ile Theo'nun (Simm) çevresinde gelişir. Theo'nun bir kadına âşık olup onun evine yerleşmesinin ardından ikilinin ilişkileri fazlasıyla gerilir ve David, arkadaşının o en büyük sırrıyla yüzleşmesini ister: o bir geydir.

Forgive and Forget filmini daha da güçlü kılan yanı, öykünün belli klişe tiplerin dışından (örneğin, filmdeki eşcinsel erkek bir sıvacıdır) oluşturulmuş olmasıdır; film gerek eşcinsel gerekse de heteroseksüel izleyicilerin dikkatini çekmeyi başarmıştır.

Yeraltı suç dünyasına odaklanan filmler kemikleşmiş bir şekilde eşcinsellikle doldurulagelmiştir; *Endgame* (2000) filmi de buna bir istisna oluşturmamıştır.

'Bedenim henüz tamamlanmamış olabilir; ama ruhumda bir sorun yok.'

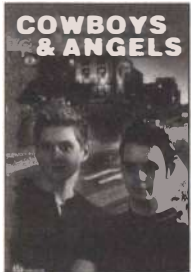
Bree, Transamerica filminde

Etkileyici, gösterişli ve cinsel içerikli bu İngiliz gerilim filminde, Daniel Newman, sado-mazoşist gangster George Norris (Mark McGann) tarafından alıkonan Tom adındaki bir erkek fahişe rolündedir. Gary Wick'in sürükleyici gerilim filmi; uyuşturucu, kara para ve Norris'in bağlantı kurduğu sahtekâr polis Dunston'ın (John Benfield) da işin içinde olduğu iğrenç bir dalavereye batmış olan Tom'un öyküsü anlatır. Etkileyici müzikler ve kusursuz oyunculuklarla birlikte, *Endgame* son onyılıda gösterime giren en başarılı eşcinsel gangster gerilimlerinden biridir.

A.K.A. (2002), bir erkek fahişenin öyküsünün konu edildiği bir diğer filmidir. Thatcher dönemi Britanya'sında geçen film, tacizci babası tarafından kovulan utangaç, yoksul bir Romford genci olan Dean'in (Matthew Leitch) sürükleyici öyküsünü anlatır. Yaşanmış bir öyküye sahip olan film; Londra'ya giden Dean'in yalan, sahtekârlık, erkek fahişeler, kodamanlar, sanatçılar, şampanya ve kokainle tanıştığı yeni hayatının izini sürer. Duncan Roy'un filmi, İngiliz sınıf sisteminin şaşırtıcı bir anlatımını sunan modern bir anıttır. Film, yönetmene BAFTA adaylığı başarısı getirmiştir.

Bu arada, İrlanda'dan da *Cowboys and Angels* (2003) adında kent hayatı konulu bir dram gelmiştir. Film, bütünüyle açık bir üsluba sahip olmasa da eşcinsel bir gençle heteroseksüel bir gencin çevresinde gelişir. Limerick'te geçen film, utangaç bir devlet memuru olan Shane'in (Michael Legge) düzenli olarak barlara giden, erkek tavlayan Vincent (Alan Leech) adlı eşcinsel bir öğrencinin yanına taşınmasının ardından gelişen olayların izini sürer. Queer bakışlarını tuhaf ev arka-
daşına çeviren Vincent, Shane'in yeni ortamına alış-

masına yardım etmeye başladığı an, toptan bir dönüşüm de başlamış olur. Cinselliği önemsiz bir konu olarak ele alıyor olmasıyla alkışlanmayı hak eden *Cowboys and Angels*, 'heteroseksüel' ya da 'eşcinsel' olmanın 'ilişkiler' açısından çok da önemli olmadığını imleyen filmlere doğru dikkate değer bir ilerlemenin işaretidir.

2003 yılında, İrlanda, eşcinsel sinemasına farklı bir film daha eklemiştir. Saldırgan bir biçimde eğlenceli, siyasi açıdan yanlış ve kör göze parmak türünden bir anlatıma sahip *9 Dead Gay Guys*, büyük ümitlerle Londra'ya taşınan Kenny (Glenn Mulhern) ve Byron (Brendan Mackey) adlarındaki iki İrlandalı gencin öyküsünü anlatır. Ne var ki, bu iki heteroseksüel arkadaşın sonu, bira parası çıkarabilmek için gey barlarda fahişelik yapmaya değin gider; film bittiğinde ortada yedi yerli ölü vardır. John Waters geleneğini sürdüren bu kara mizah örneğinde, eleştirilecek çok az şey vardır; film, eşcinsel ve heteroseksüel izleyicileri bir araya getiren başarılı bir kesişme noktası olmuştur.

Kanada'da ise, başarılı senarist Brad Fraser *Poor Superman* adlı oyundan uyarladığı *Leaving Metropolis* (2002) filmiyle yönetmenlik hünerlerini de sergileme fırsatı bulmuştur. Film, evli bir 'heteroseksüel' erkeğe âşık olan başarılı gey sanatçı David'in (Troy Ruptash) öyküsünü anlatır. Cinsellik ve toplumsal cinsiyet kimliklerinin akışkan doğasına dönük erotik bir keşif yolculuğu olan *Leaving Metropolis*, Thom Allison'ın David'in HIV-pozitif transcinsel oda arkadaşı rolünde sergilediği başarılı performansla da akıllarda yer etmeyi başarmıştır. Film, dünya ölçeğindeki pek çok festivalde beğeniyle karşılanmıştır.

Yine, bir diğer Kanada yapımı film olan *Whole New*

'Bu insanlar gece boyunca sık yalıyor, göt dilliyorlar; sonra da vejetaryenim diyip dükkânı dağıtıyorlar.'

Justin, *Shortbus* filminde

Things (2005) de tüm dünyada pek çok gey ve lezbiyen filmleri festivalinde gösterime girmiş ve toplamda 11 ödüle layık bulunmuştur. Nova Scotia'nın uzak bir bölgesinde geçen film, gençlerin cinsellik algılarını eğlenceli bir üslupla ele alır. Film, hippy anne-babası tarafından evde eğitim görmesinin ardından başladığı lise hayatına uyum sağlamakta sıkıntı yaşayan 13 yaşındaki Emerson'un (Aaron Webber) çevresinde gelişir. Açık eşcinsel İngilizce öğretmeni (Daniel McIvor) gençlere yararlı tavsiyelerde bulunmaya çalışır; ancak cesur (ve tehlikeli) bir yanıt karşısında bütünüyle hazırlıksızdır. Böylesi bir meseleyi ele alıyor olmasına karşın, yönetmen Amnon Buchbinder hayranlık uyandıracak denli naif ve yürek sızlatan bir film ortaya koymayı başarmıştır.

Onyılın ilk yarısında, Tayland'dan da gey odaklı iki şaşırtıcı film gelmiştir. *Iron Ladies* (2001), gey oyuncularından kurulu bir voleybol takımının tüm tuhaflıklara ve gittikçe artan karşı çıkışlara rağmen ulusal lig şampiyonluğuna değin süren yolculuğunun konu edildiği canlı ve eğlenceli bir filmidir. Görkemli, eğlenceli ve mutluluk veren anlatımıyla eşcinsel klasikleri arasında yerini almış olan film, gerçekten yaşanmış bir öyküye dayanmıyor olsaydı, büyük olasılıkla fazla cesaret verici bulunacaktı. Tayland sinemasının en geniş kitlelere ulaşmayı başarmış filminin hemen akabinde yönetmen Youngyooth Thongkongthun'un *Iron Ladies*'deki karakterlerin nasıl tanıştıklarını ve sonrasında bir voleybol turnuvası için bir araya geldiklerini anlatan bir devam filmi çekmiş olması hiç şaşırtıcı olmasa gerek.

Ekachai Uekrongtham'ın *Beautiful Boxer* filmi (2003)

Bir diğer Tayland yapımı olan *Beautiful Boxer* (2003) ise, transcinsel olmak üzerine bir filmidir. Bu

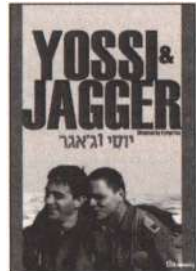
sıcak, eğlenceli ve sürükleyici film de yine bir diğer gerçek hayat hikâyesinden, cinsiyet değiştirme operasyonu için gerekli parayı kazanabilmek amacıyla profesyonel bir *kickboxer* olarak ringe çıkmak zorunda kalan Nong Toom'un (Asaane Suwan) hayat hikâyesinden sinemaya uyarlanmıştır. Toom zaman içinde maço rakiplerini aşağılarcasına maçları bir bir kazanmayı bilmiştir.

Asya sinemasından devam edecek olursak, onyınlık ikinci yarısının hemen başında Filipinli yönetmen Aureus Solito'dan muhteşem bir ilk film gelmiştir: *The Blossoming of Maximo Oliveros* (2006). 2006 Berlin Film Festivali'nden ödülle dönen film, Manila'nın yoksul bölgesi Sampaloc'un arka sokaklarında geçer ve eşcinsel kimliğiyle barışık, özgüvenli ve giyim kuşamına oldukça özen gösteren 12 yaşındaki Maximo'nun öyküsünü anlatır. Mahallenin sokaklarında zarif adımlarla yürüyen, dul babasına ve iki kardeşine ev işlerinde yardım eden Maximo'nun genç bir polis memuruna âşık olmasıyla birlikte, film sıradışı bir sadakat çatışmasına evrilir. Bu acı-tatlı gençlik öyküsü, ergenlik öncesi döneme ait cinsel kaygıları büyük bir hüner ve gerçeklikle ele alan üslubuyla tüm dünyada izleyicilerin kalbini kazanmayı başarmıştır. Solito'nun filmi ender rastlanır türden bir eşcinsel yaşantıyı beyaz perdeye taşımış ve bu yönüyle de haklı bir beğeniyle karşılanmıştır.

İsrail'den de bir film gelmiştir: *Yossi & Jagger* (2003). Bir İsrail kablolu televizyon kanalı için çekilen bu dokunaklı dram, İsrail-Lübnan sınırındaki bir ileri karakol mevkiinde görev yapan iki İsrail askeri arasında gelişen aşkı konu edinir. Komutan Yossi (Ohad Knoller) ve Jagger (Yehuda Levi; İsrail'in en çe-

Aureus
Solito'nun
*The Blossoming of
Maximo Oliveros*
filmi (2006)

kici oyuncularından biri) neredeyse diğer bölge sakinleri ve ziyaretçilerinin tümünden gizledikleri oldukça yoğun bir romantik ilişki içindedirler. 1985 yılından bu yana geylerin İsrail ordusunda görev alma hakları olmasına karşın, film homofobinin nasıl da toplumun bütün katmanlarına nüfuz etmiş olduğunu bütün açıklığıyla göstermeyi başarır. Heyecanlı, yürek burkan bir düğüm noktasına sahip olan *Yossi & Jagger* kendi ülkesinde muhteşem bir gişe başarısı elde etmiş ve 2003'ün en duygusal ve etkileyici eşcinsel filmlelerinden biri olarak gösterilmiştir.

Fransız sineması da on yıl süresince bir dizi eşcinsel temalı film ortaya koymuştur. *The Closet* (2001), Molière geleneğinde bir Fransız komedi filmidir: bir adam olmadığı bir şey gibi görünmeye çalışır, insanlar ona daha farklı davranmaya başlar, adamın söylediği yalanlar ortalığı kızıstırır ve karşımıza bir komedi çıkar. Frances Veber'in filmi; işten atılmamak için iş arkadaşlarına daha ilgi çekici görünmeye ve eşcinselliğini -aslında heteroseksüeldir- açıklamaya karar veren saf, iyi huylu, dul bir erkek olan François Pignon'un (Daniel Auteuil) çevresinde gelişir. Auteuil'in yanı sıra, Gérard Depardieu da homofobik bakış açısını değiştirmeye ve içindeki efemine yanı keşfetmeye zorlanan büro müdürü rolündedir. Yer yer sert eleştiriler getiren ve siyaseten doğruluk meselesini hicveden film, arsız bir anlatım zeminine oturttuğu cinsiyet politikaları ve toplumsal eleştirileri ile izleyicileri kırıp geçirmeyi başarmıştır.

Öte yandan, Fransız televizyonu için çekilen 2001 yapımı Fabrice Cazeneuve filmi, *You'll Get Over It (A Cause D'un Garçon)* modern bir görünür olmak öyküsü sunmuştur: yalan, ihanet, şaşkınlık ve soyunma

odası homofobisi. Paris banliyösündeki bir lisede geçen dram, yaşça kendisinden büyük biriyle buluşmak için Paris'e kaçan ve dönüşte katı gizlilik kuralına sadık kalan gizli eşcinsel sporcu Vincent'ın izini sürer. Ne yazık ki, bu Cazaneuve filminin bir görünür olmak dramı mı yoksa reşit olmak dramı mı olduğunu kestirmek güçtür.

Roman ve oyun yazarı Christophe Honore, AIDS ile mücadele eden bir ailenin hayatına duyarlı ve gerçekçi bir bakış sunan 2002 yapımı *Close to Leo* filmiyle yapımcılığa soyunmuştur. İlgi çekici bir şekilde, öykü ailesinin kendisinden bir şey sakladığını bilen meraklı, büyümüş de küçülmüş bir çocuğun, 12 yaşındaki Marcel'in (Lespert) bakış açısından anlatılır. Honore'nin olağanüstü oyunculuklara sahip, sürükleyici ve son derece gerçekçi filmi hak ettiği üzere tam bir uluslararası festival klasiği olmayı başarmıştır.

Partice Chéreau filmi, *Son Frère* (2003) birbirine uzaklaşmış iki kardeşin aralarından birine ender rastlanan bir hastalık tanısı konmasının ardından yaklaşmalarını anlatır. Yeniden bir araya gelen iki kardeş; ensest, eşcinsellik, intihar, aldatma ve çıplak erkek figürü gibi Fransız sanat filmlerinin çoğunda sıklıkla üstesinden gelinen pek çok tabunun ortasında hayatı, aşkı ve kabullenmeyi öğrenmeye başlar. Philip Beson'un romanından uyarlanan film, sarsıcı, sıra dışı bir aşk hikâyesidir; kasıtlı olarak ağır ve kasvetlidir. Yönetmenin demesiyle, 'bedenler üzerine, bir bedenin bozunumu ve bireyin bununla yüzleşmesi üzerine bir filmidir.'

Fransa, dijital video teknolojisini tüm içtenliğiyle sahiplenmiş gibidir; eşcinsel macera filmi *Drôle de Félix*'in yönetmenleri Olivier Ducastel ve Jacques Marti-

Partice
Chéreau'nun
Son Frère filmi
(2003)

'Siz gençlerin
orada zaman
geçirecek bir
şeyler
bulacağınızdan
eminim.'

Joe Aguirre,
*Brokeback
Mountain*
filminde

neu tarafından çekilen *Ma Vie* (2002) adlı film buna iyi bir örnektir. İkili tarafından bir tür video günlüğü şeklinde yapılandırılan film, kameraya itiraflarda bulunan 16 yaşındaki bakır genç Etienne'nin (Jimmy Traves) cinsel uyanışını anlatır. Filmin formatına alışmak kolay değildir; olaylar oldukça ince bir biçimde gelişir. Ancak filmi bir tür 'gerçeklik programı' parodisine dönüştürmemeye özen gösteren yönetmenler doğaçlama ile rejinin denetimi arasındaki ince sınırı korumayı başarmışlardır.

Birkaç yıl sonra, ikilinin bir sonraki gey odaklı filmi, *Cockles and Muscles* (2006) gösterime girmiştir. Bu, öncekine oranla çok daha neşeli bir filmidir. Fransız Rivierası sahillerinde geçen eğlenceli bir aşk ve cinsel kimlik komedisi olan *Cockles and Muscles*, modern Fransız aile hayatındaki karmaşıklıkların izini sürer. Birlikte tatile çıkan aile bireylerinin -evli çift, Marc ve Béatrix, genç oğulları Charly ve oğullarının arkadaşı Martin- kendilerini farklı cinsel keşiflerin ortasında bulması pek çok küstah Fransız esprisini ve ahlâki hoşgörüyü de beraberinde getirir. Film, Olivier Ducastel ve Jacques Martineau'nun demesiyle, 'birkaç mutlu birliktelik ve şarkı' eşliğinde, ilgi çekici bir eşcinsel tınıda sona erer. Geçmişte, Ducastel ve Martineau'nun filmlerinde anlatılanlara gerçek hayatta hiç rastlanamamış olmasına karşın, son derece eğlenceli bir yapıt olmuştur.

2006'da gösterime giren belgesel film, *Beyond Hatred* da yine söz edilmesi gereken bir diğer Fransız yapıımıdır. Fransız belgesel yapımcısı Olivier Meyrou, 2002'de üç dazlak tarafından öldürülen eşcinsel François Chenu'nun ailesiyle birlikte vakit geçirmiş ve François'ın ailesi, öğretmeni Jean-Paul, hastanedeki

bakıcısı Marie-Cecile Chenu, ailenin -sigara tiryakisi-kadın avukatı ve kimi diğer insanlarla görüşerek meydana gelmiş olayla ilgili gerçekleri gün yüzüne çıkarmaya çalışmıştır. Filmin temel derdi, söz konusu homofobik saldırının kendisinden öte, yol açtığı sonuçları bulmaya çalışmak olmuştur. Olayı işleyen gözü dönmüş canilerin geçmişlerinin nasıl olduğunu öğrenmeleri karşısında duydukları öfke ve çaresizliğe varıncaya değin Chenu ailesinin tüm hissettikleri filmde yer almıştır. Katillerden birinin babası delilleri yok etmeye çalışan bir alkol bağımlısıyken, diğer bir saldırganın halasıyla da tarafsız bir görüşme gerçekleştirilmiştir; filmde hiç ekrana yansımayan Meyrou ve ekibi her şeyi olduğu gibi göstermeye özen göstermiş ve asla açıklayıcı altyazılar ya da dış ses yoluyla olaylara yorum getirmeye kalkışmamıştır.

Daha yakın geçmişte gösterime giren Franck Guerin filmi, *Un jour d'été* (*On Day in Summer*) (2007) ise, birçok türü birden içermeye çalışmış bir filmidir: gençlik filmi, aile dramı ve bir arkadaşı kaybetmenin öyküsü. Belli bir odaktan yoksun, karışık bir filmidir; Michaël (Théo Frillet) adındaki bir futbolcunun ölümünü ve bunun küçük kasabadaki yansılarını anlatır. Öte yandan, Christophe Honore gibi kimi diğer yönetmenlerin konuyu çok daha ustaca işleyebileceği açıktır (*Close to Leo* bunun kanıtıdır).

İtalya'ya geçecek olursak, daha öncesinde Hamam (1997) filmiyle adından söz ettirmeyi başarmış Türk yönetmen Ferzan Özpetek benzer bir etkileyici melodram olan *La Fate Ignoranti* (*Cahil Periler*) (2001) filmini çekmiştir. Türk-İtalyan ortak yapımı olan film, bir erkeğin -ölümünün ardından yashı eşi tarafından ortaya çıkarılan- gizli eşcinsel hayatını konu edinir.

Ferzan Özpetek'in
Cahil Periler filmi
(2001)

Ferahlatıcı olmakla birlikte, fazla iddiasız bir filmidir.

The Best Day of My Life (2003) gösterime girer girmez, İtalya sinemalarında liste başı olmayı başarmıştır. Christina Comencini'nin filmi, zengin bir Romalı aile portresi sunar: anaerkil Irene (Virna Lisi), yetişkin kızları Sara (Margherita Buy) ve Rita (Sandra Caccarelli) ve eşcinsel oğlu Claudio (Luigi Cascio). Üç kuşağın ve bunların ahlak anlayışlarının konu edildiği ilgi çekici öyküdeki herkes aşk, cinsellik ve sadakatle yüzleşmek durumunda kalır. Film, büyük bir sürprize imza atarak Montreal Uluslararası Film Festivali büyük ödülünü almayı başarmıştır.

Bu onyılin ilk aşk hikâyeleri, İspanyol eşcinsel filmlerinden gelmiştir. Adını Madrid'deki popüler buluşma noktalarından biri olan Puerta del Sol'dan alan *Km. 0 –Kilometer Zero* (2000); erotik ön hazırlıklara, cinsel serüvenlere ve romantik ilişkilere yol açan bir dizi tesadüf buluşma, birbirini kaybetme, birine benzetme öyküsünün izini sürer. Bir fahişeyle birlikte olmaya can atan yakışıklı bir yönetmenden eşcinsel bir dans hocasına, hayatında ilk kez bir jigolo arayışına giren orta yaşlı bir kadına değin pek çok ilgi çekici karakteriyle birlikte, *Km. 0*, son derece sürükleyici, yaratıcı ve gösterişli bir film; ancak şüphesiz ki bir Almodovar filmi de değildir.

Bu arada, ünlü İspanyol yönetmen Ventura Pons, bütün yapım ekibi Barselona temelli olan 2002 yapımı *Food of Love* filmini İngiliz oyuncu kadrosuyla ve İngilizce çekmeyi tercih etmiştir. David Leavitt'in *The Page Turner* adlı romanının görkemli bir uyarlaması olan film, yaşça kendisinden büyük bir piyaniste âşık olan toy bir gencin öyküsünü anlatır. Film, Berlin Film Festivali'nde büyük bir övgü ve beğeniyle karşılanmıştır.

Cesc Gay'in etkileyici İspanyol gençlik öyküsü *Krampack* (2001), *Beautiful Thing* ve *Get Real* filmle-riyle benzer bir kumaştan kesilmiştir. Film, iki genç erkeğin güneşli İspanya sahillerinde yaşadıkları cinsel uyanış ve deneyimlerini ayrıntılı bir biçimde ele alır. Bakir gençler Dani (Fernando Ramallo) ve Nico (Jordi Vilches), kendileriyle yaşıt iki kızla birlikte vakit geçirirler. Bir gece 'krampack' (karşılıklı mastürbasyon) yaptıkları esnada, bunun Dani'nin şehvetini tatmin etmeye yetmemesi üzerine ikili yavaş yavaş birbirinden uzaklaşmaya başlar. Senarist/yönetmen Gay'in mutlu bir sonu reddederek çok daha arzulu bir sonu benimsemiş olması, filmi daha etkileyici kılmıştır.

2003 yılında, İspanya'dan komik ve esrarengiz biçimde romantik bir gerilim filmi daha gelmiştir: *Bulgarian Lovers*. Film, öncü İspanyol eşcinsel film yapımcılarından biri olan Eloy de la Iglesia'nın uzun süredir beklenen geri dönüşünü imlemiştir. Aşk, para ve şehvet temalarıyla birlikte film; seksi, kaslı bedeninin yanı sıra büyüleyici gülümseyişi ve gizli hayatıyla da kendisine hayran bırakan Kyril (Dritan Biba) ile tanışmasıyla tüm hayatı altüst olan zengin, züppe, orta yaşlı ve fakat çekici bir iş adamının hayatına doğru çıkılan handiyse gerçeküstü bir yolculuktur.

Alman sineması da *Summer Storm* (2005) adlı melodramatik bir görünür olmak öyküsüyle adından söz ettirmeyi başarmıştır. Dingin bir kasabadaki yaz kürek kampında geçen film, genç ve yetenekli kürekçi To-bi'nin (Robert Stadlober), takım arkadaşı (ve aynı zamanda yakın arkadaşı) Achim'e (Kostja Ullmann) karşı beslediği duygularla mücadelesini konu edinir. Bir tür Alman *Beautiful Thing* havası taşıyan bu Marc Kreuzpaintner filmi, kişinin arzularına karşı dürüst olma-

Marco
Kreuzpaintner'in
Summer Storm
film (2005)

sının önemi ve cinsel hoşgörü üzerine adeta ders verir niteliktedir; öte yandan, filmin neşelendirici düğüm noktasını da hesaba katarak modası geçmiş bir 'Go West' tarzında bir son seçmiş olması ise üzücüdür.

Avustralya yapımı, *Tan Lines* (2006) filmi de tayt giyen, üstleri çıplak erkek sahneleriyle doludur. Ancak *Summer Storm*'un aksine, gizli, gerçeküstü ve sarsıcı bir öyküye sahiptir. İki film arasında böylesi bir fark vardır. Avustralya'nın güneşli sahillerinde geçen *Tan Lines*, dev dalgalar üzerinde olmaktan ve sörfçü arkadaşlarıyla parti düzenlemekten keyif alan Midget Hollow (Jack Baxter) adındaki çekici bir gencin çevresinde gelişen seksi ve fakat kaygı verici bir gençlik filmidir. Fonda Pasifik Okyanusu'nun olduğu bu 'gey sörf filmi' tutku, aşk, kahkaha, seks ve uyuşturucuyla yüklüdür. Kusursuz bir bağımsız film olmasa da, Britanya asıllı yönetmen Ed Aldridge'in özgün üslubu kendini hissettirmeyi başarmıştır. Bu sahnelerden birinde, yatak odasında asılı duran dinsel tablolardaki papa ve azizler Midget'in rüyasına girerek İtalyanca konuşur ve gencin cinselliği ile dalga geçerler. "Bu çarşaflarda çamaşır makinesini hamile bırakmaya yetecek kadar sperm var!" der bir papa. Aldridge'in filmi, yapmacıklıktan ya da sorunlu temsillerden uzak, öyküye uygun karakterlere sahiptir ve ne mutlu ki, film öngörülebilir bir Hollywood mutlu sonundan ya da bayağı müziklerden sakınmayı başarmıştır.

'Aman Tanrım,
keşke senden
nasıl
kurtulacağımı
bilsem!'

*Jack Twist,
Brokeback
Mountain*
filminde

Öte yandan, Hollywood'un kendisi de bayağı müziklerle berbat etmediği filmler çekmeyi başarmıştır. 2005 yılı, *Brokeback Mountain* gibi bir filme tanıklık etmiştir. Ang Lee'nin tutkulu, güzel ve destansı 'gey westerni', bir çiftçi ile bir rodeo kovboyu arasındaki 20 yıldır süregiden bir ilişkinin öyküsünü anlatır. Pu-

litzer ödüllü yazar Annie Proulx'un kısa romanından yine bir diğer Pulitzer ödüllü senarist Larry McMurtry tarafından uyarlanan filmin başrollerini Jake Gyllenhaal ve Heath Ledger paylaşıyor.

Alexander (2004) filminin yaşadığı başarısızlığın ardından -filmin yönetmeni Oliver Stone, Amerika'nın henüz iki erkek arasında geçen bir aşk hikâyesine hâzır olmadığını söylemiştir- anaakım izleyicisini hedefleyen yeni bir eşcinsel aşk filmi görebilmemiz için epeyi zaman geçmesi gerekeceği düşünülüyordu. Ne var ki, Ang Lee bunu bizden daha iyi biliyordu. Wyoming ve Teksas'ta yaşanan olaylar dizisini anlatan Ang Lee filmi, iki erkeğin 1963 yazındaki tanışmalarından ömür boyu süren bağlılıklarına, ilişkilerindeki zorluklardan iyi ve kötü anlarına varıncaya değin güçlü ve direngen bir aşkın izini sürer.

Brokeback Mountain, 2005 yılının sonuna doğru, Noel'in birkaç hafta öncesinde gösterime girmiş olsa da, aslında söz konusu yılın on iki ayı da birbirinden şaşırtıcı eşcinsel temalı filmlere, dikkat çekici gey karakterlere sahne olmuştur.

Philip Seymour Hoffman'ın başrolünü oynadığı *Capote* (2005), 20. yüzyılın en ünlü -ve en görkemli- gey figürlerinden biri olan yazar Truman Capote'nin hayatından bir kesimi konu edinir. Yazar, filmde erkek âşığıyla birlikte gösterilmiş ve yaşanmış bir öyküye dayanan *In Cold Blood* [Soğukkanlılıkla] adlı romanında anlattığı iki mahkûmdan birine âşık olarak betimlenmiştir. *Capote*'nin gösterime girmesinden birkaç ay sonra, yazarın hayatını konu edinen bir diğer film olan *Infamous*'ın (2006) çekimlerine başlanmıştır. Oyuncu kadrosunda Sandra Bullock, Gwyneth Paltrow, Sigourney Weaver, Hope Davis ve Jeff Daniels gibi isimlerin

'Bir oğlum oldu.
Sekiz aylık.
Sürekli gülüyor.'

*Jack Twist,
Brokeback
Mountain*
filminde

Douglas
McGrath'ın
Infamous filmi
(2006)

yer aldığı filmde, put kırıcı yazarı daha az tanınan İngiliz oyuncu Toby Jones canlandırmıştır.

Tüm dikkatlerin Hoffman'ın oynadığı filme yönelmiş olması utanç verici bir durumdur; zira tartışmalı da olsa *Infamous* da *Capote* denli başarılı bir filmidir. Dahası, yazarın cinayetten hüküm giyen Perry Smith ile ilişkisine odaklanan bu ikinci film, Capote'nin New York'taki zengin sosyal çevresine ilişkin daha detaylı bir anlatım sunar ve Kansaslı heteroseksüellerin tepkileriyle karşılaşan gösterişli ve arsız evrensel yazarın daha sert paylamalar sergilediği pek çok eğlenceli sahne içerir.

Yönetmen John Baumgartner, 2005 yapımı *Hard Pill* filmiyle rahatsız edici, meydan okuyan bir soru yöneltmiştir. Şayet sizi heteroseksüel yapacak bir ilaç olsaydı, bunu kullanır mıydınız? Bu kışkırtıcı bağımsız film Jonathan Slavin'in performansı ile yıldızlaştığı Tim adlı mutsuz bir geyin hikâyesini anlatır. Filmin ana karakteri Tim kendisini heteroseksüele dönüştüreceği söylenen bir farmasötikal çalışmanın gönüllü deneği olmaya karar verir. Cinsellik, tıp ahlâkı ve ilişki türleri meselelerini ele alan *Hard Pill* son yılların en başarılı bağımsız filmlerinden biridir. Eşcinselliğe bulunacak bir 'çarenin' gey bireylerin gündelik yaşantılarında nasıl etkileri olabileceği üzerine gerçekçi ve duygusal anlamda yakıcı bir bakış sergiler.

2005'in diğer gey odaklı filmlerinden biri de, *Kiss Bang Bang*'dir; filmde, Val Kilmer, küçük suçlar işleyen hetero, Robert Downey Jr.'ı yakalamaya çalışan ve fakat sonrasında onunla birlikte çalışmaya başlayan gey bir dedektifi oynar. *Longtime Companion*'un senaristi Craig Lucas'ın yönetmen koltuğuna geçtiği *The Dying Gaul* filmi, AIDS'ten ölen sevgilisinin öykü-

Craig Lucas'ın
The Dying Gaul
film (2005)

sünü sarsıcı bir senaryoya dönüştüren ve fakat bir Hollywood yapımcısı tarafından ölen karakterin cinsiyetini değiştirmedeği sürece bunun asla çekilemeyeceği salık verilen bir gey yazarın çevresinde gelişir. 'Aşıkları heteroseksüel yap,' der yapımcı, 'sana hemen şimdi, burada 1 milyon dolarlık bir çek yazayım. Amerikalılar geylerden nefret ediyor.'

Anaakım gey odaklı filmler gelmeye devam etmiştir. Gerçek bir hikâyeden uyarlanan iç açıcı İngiliz komedi filmi *Kinky Boots* (2005), devlet memurlarının giydiği iskarpinleri üreten ve fakat batmanın eşiğine gelen bir ayakkabı fabrikasının karşı cinsiyetin elbiselelerini giyen (*cross-dresser*) bireyler için uzun, sivri topuklu ayakkabılar üretmeye başlayarak adeta yeniden dirilişini anlatır. *The Producers* (2005) adlı Broadway oyununun sinema uyarlamasında ise, yine karşı cinsiyetin elbiselerini giyen bir yönetmen karşımıza çıkar. *Mrs. Henderson Presents* (2005), göz alıcı bir gey karakteri öne çıkarırken, Chris Colombus'un Broadway rock müzikalinden sinemaya uyarladığı *Rent* (2005) filminin ana karakterleri bir lezbiyen çift, bir travesti ve bir geyden oluşur.

Patrick McCabe'in romanından uyarlanan *Breakfast on Pluto* (2005), 1960'lar İrlanda'sında büyüyen ve diğer erkeklerden farklı olduğunu hisseden Patrick'in (Cillian Murphy) öyküsünü anlatır. Fazlasıyla süslenme meraklısı biri olan Patrick kısa süre sonra kabul görmediği kasaba halkından kaçarak uzun süre önce yitirdiği annesini ve tabii bir de aradığı aşkı bulmak umuduyla Londra'ya taşınır. Artık kendisine Kitten adını vermiştir.

Felicity Huffman'ın başrolünü oynadığı *Transamerica* (2005), cinsiyet değiştirme operasyonu ile kadın

TOBY: olmaya hazırlanan bir transseksüel ile yıllardır haber almadığı oğlunun sıradışı hayatını konu edinir. Sarsıcı yol hikâyesiyle izleyicileri ekrana kilitlemeyi başaran *Transamerica*, yaşamlarında bir amaç arayan ve bunu paylaşacağı birini bulan insanların konu edildiği etkileyici bir filmidir.

BREE:
'Anlamadım.'

TOBY:
'Şimdi, kocaman bir kara kule yok mu? O kulenin ucu devasa bir yanan vajina gibi bir şeye dönük. Bu, mutlak kötülüğün simgesi. Sonra, Sam'le Frodo'nun o mağaraya girmesi ve büyüğü lav kuyusuna atması gerekiyor. Ama son anda, Frodo beceremiyor ve Gollum da parmağını ısırıp koparıyor. Gey.

Transamerica
filminden

Yukarıda sözü edilen 2005 yapımı filmlerin tümü büyük gişe başarıları elde etmiştir. Ancak *Brokeback Mountain*, eşcinsel sineması tarihinde ayrı bir yere sahip olduğunu kanıtlamıştır. Ang Lee'nin filmi kısa sürede kültürel bir fenomen olmayı başarmış ve -Orta Amerika Hristiyanlarından İngiltere'deki bir inşaat ustasına değin- herkesin filme dair söyleyecek bir şeyi olmuştur. Sohbet programı sunucuları -Amerika'da David Letterman ve Jay Leno, İngiltere'de Graham Norton ve Jonathan Ross- ve gazeteler, dergiler filmin sayısız parodisine yer vermiştir. Bunlardan birinde, *The New Yorker* dergisi George Bush ve Dick Cheney'i *Brokeback* kahramanları olarak kapağına taşımıştır. Hristiyan cemaatler, filmi son derece saldırgan bulmuş ve Birleşik Devletler'in belli eyaletlerindeki sinema zincirlerinde filmin gösterimi yasaklanmıştır; bir takım eşcinsel düşmanı gruplarsa protesto gösterileri düzenlemiştir.

Ne var ki, gerçekte bu eleştiriler *Brokeback*'e olan ilgiyi daha da artırmış ve milyonlarca sinemasever bu eşcinsel aşk hikâyesini izlemek üzere sinema salonlarına akın etmiştir. Beklendiği gibi, film Oscar ödülünde gey temalı filmler birliğine yol açmış ve Hollywood'un başını çektiği 'queer yılı' ile birlikte 5 Mart 2006, tarihe 'Eşcinsel Oscar'ları' olarak geçmiştir.

Oscar'ların gideceği adresleri belli ettiği bilinen Altın Küre Ödülleri'nde, dördü *Brokeback*'e olmak üzere altı

ödül gey ya da transcinsel karakterlere gitmiştir. Ancak, Altın Küre ve BAFTA'da elde ettiği büyük başarı-lara karşın, *Brokeback* beklediği Oscar'ların birçoğunu alamamıştır. Film sekiz dalda aday gösterilmiş ve fakat En İyi Film ödülünü *Crash*'a kaptırmıştır. Ne Jake Gyllenhaal ne de Heath Ledger heykelciği evine götürürken, En İyi Yönetmen ödülü Ang Lee'nin olmuştur.

Tarihsel olarak, en çok dalda Oscar'a aday gösterilen film daima En İyi Film ödülünü almayı başarmıştır. Ne var ki 2006'nın en çok dalda Oscar'a aday gösterilen filmi, *Brokeback* bu başarıyı yineleyemeyince, görsel ve yazılı basın eleştirmenlerinin büyük çoğunluğu filmin 'küçük düşürüldüğünün' altını çizerek durumu bir 'bozgun' olarak yorumlamıştır. Öte yandan, bu ilk değildir. Tom Hanks'ın En İyi Oyuncu Oscar'ını aldığı *Philadelphia* da, William Hurt'ün Oscar'a uzandığı *Kiss of the Spider Woman* da En İyi Film ödülünü almayı başaramamıştır.

Belki de Hollywood aslında hiç de hoşgörülü ya da ilerlemeci değildir. Kaldı ki, bu oyuncuların eşcinsel değil, yalnızca eşcinsel karakterleri oynamayı 'umursamayan' heteroseksüeller olduklarını unutmamalıyız. O hâlde, heteroseksüel oyuncular eşcinsel karakterleri oynayabildiklerine göre, neden bunun tersi de olmasın?

Yönetmen ve yapımcıların seçim yapabileceği açık eşcinsel oyuncu sayısının çok az olması bütünüyle ayrı bir tartışma konusudur ve bu mesele ancak menajer ve yapımcıların oyuncularını eşcinselliklerini açıklamalarının hayranlarında 'hayal kırıklığı' yaratacağı türünden korkulara sevk etmemesiyle çözülebilir. Diğer yandan, bu tavsiyeye kulak asıp cinsel kimliğini gizleyip gizlememek de oyuncuların kendi seçimleridir.

Dolayısıyla, kariyerlerinin zarar görmesinden korkmayıp eşcinselliğini açıklayabilen kadın ya da erkek başrol oyuncular da vardır. Diğerleriye kim bilir, daha ne kadar Hollywood'daki sandığın içinde saklanmayı sürdüreceklidir? Şayet romantik başrolleri ya da aksiyon kahramanlarını oynayacak denli çekici bir görünüme ve inandırıcılığa sahiplerse, uzunca bir süre daha sandığın içinde kilitli kalmaları muhtemeldir.

Açık eşcinsel İngiliz aktör Sir Ian McKellen, 1992 yılında Amerikan dergisi *Out*'a verdiği röportajda durumu şöyle yorumlamıştır: 'Ülkenizde, tek bir tane [başrol oyuncusu] dahi yok. Bir tane yok. Sizce de tuhaf bir durum değil mi? Burası, açık eşcinsellerin olmadığı bir Amerikan yaşam alanı.'

The Lord Of the Rings filminin yıldız oyuncusu, daha yakın geçmişteki bir röportajında da, eşcinselliklerini gizleyen oyuncuların cinsel kimliklerini açıklamalarının oyunculuklarını geliştireceğini imlemiştir: 'Ben daha iyi bir oyuncu oldum ve sinema kariyerim de hiç beklemediğim yerlere geldi. Kendinle ilgili bu denli önemli bir konuda yalan söylediğinde en çok kendine zarar verirsin. Bu nedenle, diğer eşcinsel oyunculara şunu söylüyorum: gerçekten iyi ve başarılı bir oyuncu olmak istiyorsanız ve aynı zamanda da bir eşcinselseniz, bırakın bunu herkes bilsin.'

McKellen ayrıca cinsel kimliğini gizlemeyi seçen bu oyuncuların izleyicilerin gözünde de 'kötü izlenim' yarattığını düşünür: 'Gerçekten çok üzücü bir durum, ancak hiçbir oyuncu eşcinsel olduğunu söylemek istemiyor. Böyle davranmaya devam ettikleri sürece, hiçbir zaman kendileriyle barışık olamazlar.'

Kısa süre öncesine kadar, Jodie Forster da eşcinsel hakları savunucuları tarafından eşcinselliğini açıkla-

mamakla suçlanıyordu. Forster, 2007 yılının Aralık ayında katıldığı bir Hollywood ödül töreninde 'acı, tatlı her anında yanında olan güzel Cydney'e' teşekkürlerini sunarak nihayet eşcinselliğini açıklamayı seçmiştir. Buradaki tek şaşırtıcı durum, koparılan yaygaraydı. Forster'ın eşcinsel olduğu ve son derece mutlu bir ilişki yaşadığı hemen herkes tarafından uzun yıllardır zaten biliniyordu. Günümüzde, bir seks sembolü olarak pazarlanan birinci sınıf yıldızlardan birinin eşcinselliğini açıklaması mümkün müdür? Muhtemelen değildir.

Rupert Everett Hollywood'daki birkaç açık ve kendisiyle barışık eşcinselden biridir ve o da yakın dönemde sürekli gey ya da travesti rollerinde sıkışıp kalmıştır. Oyuncu, pek çok önemli rolü sırf cinsel kimliği yüzünden kaçırdığını öne sürer.

Aslında, açık gey aktörlerin pek çoğu eşcinsel yardımcı rollerde görülür: gey yakın arkadaş, eşcinsel komedi karakteri ve sair. Peki, açık gey bir aktör James Bond rolünü oynayabilir mi? Asla.

Pop müzik dünyasında da, George Michael'ın eşcinselliğini açıklamasının ardından, sanatçının Amerika'daki albüm satışları bir anda dip yapmıştır. Dolayısıyla, menajerlerin oyuncu ve müzisyenlerden cinsel kimliklerini gizlemelerini istemeleri hâliyle son derece anlaşılır bir durumdur.

Eşcinsel Hollywood konulu bir belgesel üzerinde çalışan yazar Paul Burston şu yorumu yapmıştır: 'Eşcinsel topluluklar karşıtı çalışmalar yapan gizli eşcinsellerin çokluğu karşısında adeta şaşkına döndüm. Daha da fenası, gey aktörlere onlar için uygun rolleri olmadığını söyleyenler de genellikle yine gey menajerler; çünkü onlar da bu insanla bir ilişkisi olduğu

Q Allan
Brocka'nın *Boys
Culture* filmi
(2006)

düşünülsün istemiyorlar. Sektördeki eşcinsel oyuncular sandık içinde kilitli tutmak konusunda oldukça istekli pek çok insan var. Bunu değiştirebilmenin tek yolu, insanların kararlı bir duruş sergilemeleridir; aksi hâlde sonsuza dek bu böyle sürecektir.'

Brokeback Mountain ve kimi diğer başarılı eşcinsel temalı filmlerin ardından, anaakım film yapımcıları eşcinsel-sinema türünde yapıtlar ortaya koymak konusunda şüphesiz ki daha da cesaretlenmişlerdir. Bir erkek eskort ile seksi oda arkadaşlarının hayatını anlatan *Boy Culture* (2006), gerek ticari anlamda gerekse de eleştirmenlerin gözünde kendini kanıtlamış başarılı bir romantik dramdır. Woody Harrelson'ın Washington'ın elit siyasi çevrelerindeki zengin kadınları mutlu eden gey Carter Page III karakterini oynadığı *The Walker* (2007) filmi de yine benzer bir başarı elde etmiştir.

Yönetmen John Cameron Mitchell'in *Shortbus* (2006) filmi bir anlamda *Hedwig and Angry Inch* filmi'nin başarısı sayesinde çekilme imkânı bulmuştur. Universal Pictures tarafından finanse edilen ve 'genel izleyicinin beğenisine sunulan en yoğun cinsel içerikli film' olarak anılan *Shortbus*, yıkıcı ve fakat aynı zamanda eğlenceli ve çekici bir gey odaklı filmidir. Film, duygusal açıdan meydan okuyan New York karakterlerinin *Shortbus* adı verilen bir yeraltı sergi salonu içinde ve çevresinde yaşadıkları trajikomik cinsellik ve aşk kesitlerinin izini sürer.

Brokeback'in başarısının yarattığı etkiyle, yapımcılar bayağı senaryoları bir kenara bırakmış ve geçmişte çekme olanağı bulamayıp ileri bir zamana erteledikleri eşcinsel projelere yeniden yönelmişlerdir. Patricia Nell Warren'ın 70'lerde kaleme aldığı ve bir atletizm koçu

John Cameron
Mitchell'in
Shortbus filmi
(2006)

ile sporcusu arasında geçen eşcinsel bir aşkı konu edinen *The Front Runner* adlı romanının uyarlaması bu projelerden biridir. Paul Newman kitabın film haklarını 30 yıl önce satın almış ancak proje tüm bu zaman süresince rafa kaldırılmıştır. Öte yandan, *Brokeback* sonrası döneme geçişle birlikte, yapımcılar projeyi büyük bütçeli bir film olasılığı olarak yeniden düşünmeye başlamıştır. Hatta pek çok Hollywood dedikodu sitesinde, filmin başrollerini hangi aktörlerin oynayacağı konusunda anketler dahi düzenlenmeye başlamıştır. Hollywood çevrelerinde dolaşan dedikodulara göre, Brad Pitt gey karakterlerden birini -muhtemelen koçu oynamak istediğini açıkça ifade etmiştir.

Patricia Nell Warren projesine ilişkin söylentiler yâkın dönemde bir nebze olsun durulmuş olmakla birlikte, cezaevine düşen evli bir erkeğin mahkûmlardan birine âşık olmasını konu edinen ve başrollerini Jim Carrey ve Evan McGregor'un paylaşacağı *I Love You Philip Morris* (2008) adlı bir projeye başlanmıştır. Eğer filmde yaşanmış öyküye (ve de kitaba) sadık kalınıyorsa, film Morris'e duyduğu aşk sayesinde dört kez hapisneden kaçmayı başaran (birinde yeşil bir dolmakalem ve bir kova su yardımıyla üzerindeki mahkûm kıyafetini doktor önlüğüne dönüştürürken, diğer seferinde AIDS'ten ölmüş numarası yapıp kendi ölüm kâğıdını imzalar) Steven Russell'ın verdiği bağlılık yemininin izini sürecektir. Morris en sonunda kaçmayı başarır ancak Russell'ın bu teşebbüsü 144 yıllık ağır hapis cezasına çarptırılmasıyla sonuçlanır.¹²

Çekimleri devam eden bir diğer ünlü çalışma da, Gus Van Sant'ın *Milk* (2008) filmidir. Birleşik Devletler'de resmi olarak seçimleri kazanan ilk açık eşcinsel olan ve 1977 yılında cinayete kurban giden San Fran-

'New York, herkesin boka battığı bir şehir.'

Tobias, Shortbus filminde

cisco belediye meclisi üyesi Harvey Milk'in hayatını konu edinen filmin senaryosu Dustin Lance Black tarafından yazılmıştır. Beklendiği gibi Sean Pean, Harvey Milk rolündedir. Çok sevilen biri olan Milk'i öldüren eski San Francisco yöneticisi Dan White'in mahkeme tarafınca en asgari cezaya çarptırılması eşcinsel tarihinin en büyük ayaklanmalarından birinin fitilini ateşlemiştir.

Penn'e imzayı attırmasının ardından, Van Sant şu açıklamayı yapmıştır: 'Sanırım, yapmamız gereken şey, dönemin siyasal ve toplumsal atmosferini yansıtmayı başarabilmek olacak. Tüm dünyaya böylesi sarsılmaz bir konunun ancak 1977 Castro'suna [San Francisco] kurulacak bir belgesel kamerasıyla çekilebileceğini göstermeyi amaçlıyoruz. Yani, anlatılması güç bir konu için uygun tınıyı bulmaya çalışacağız.'

Van Sant, her ikisi de kendi Harvey Milk projelerini geliştirmiş olan Oliver Stone ve onun yakın arkadaşı, açık eşcinsel senarist Bryan Singer'ı alt etmeyi başarmıştır. Singer'ın *The Mayor of Castro Street* projesi, Christopher McQuarrie tarafından yazılan *Usual Suspects* başlıklı bir senaryoya sahipken ön hazırlık aşamasında iptal olmuştur. Van Sant elini çabuk tutarak Penn ile masaya oturmuş ve oyunun kazananı olmayı bilmiştir.

Birleşik Devletler'deki günümüz eşcinsel siyasetini şekillendirmiş olan söz konusu olay, üzerinden geçen 30 yılın ardından nihayet Hollywood film yapımcıları tarafından beyaz perdeye taşınıyor.

Eşcinsel sineması, işkence onyıllarından özgürleşme ve oradan da kabul edilme onyıllarına doğru ilerleyen bir süreci yansıtmıştır. 60'lardaki *Victim*, 70'lerdeki *The Naked Civil Servant* gibi siyasi dramlar ile 80'lerin

AIDS sineması bugünün görkemli eşcinsel anlatımlarının önünü açan güç olmuştur.

Eşcinsel filmler, kenardan anaakıma doğru yaşadığı belirgin dönüşümün yanı sıra televizyon ve sinemadaki eşcinsel imgelerin artışıyla birlikte heteroseksüel toplumun kalıplarını esnetmeyi başarmıştır. Çoğu eşcinsel temalı film görünür olmak, ayrımcılık ve AIDS gibi meselelerle o denli çok ilgilenmiştir ki, eğlenceli anlatımlara çok az yer kalmıştır. Ne var ki artık dönem değişiyor ve eşcinsel siyaset her geçen gün daha da genişliyor. Eşcinselliğin yasallaşmasının üzerinden geçen 40 yılın ardından artık beyaz perdeye yansıtılan eşcinsel hayat temsillerini kutlamak için yeterli nedemiz var. Bu uzun süreç boyunca, asla sadece 'olumlu imgelere' değil her türden temsile ilişkin tartışmalar yürütülmüştür. Eşcinsel topluluk onyıllar boyunca Hollywood'da asla temsil edilememiştir; ancak zamanla tabular bir bir ortadan kalkmıştır. Artık filmler çok katmanlı toplumumuzu daha tutarlı betimlemeye başlamıştır.

90'ların sonlarını takip eden birkaç yıl içinde gerçekleşen pembe patlama bize tüm o heyecanlı ve kendisiyle barışık, *Will & Grace* tarzı eşcinsel film karakterlerini getirmiştir. Şimdi ise, *Brokeback Mountain*, *Breakfast on Pluto* ve *Shortbus* gibi tüm dünyada haklı bir beğeni ve övgüyle karşılanmış filmleri alkışlıyoruz. Anaakım stüdyoların birbiri ardına piyasaya sürdüğü çok sayıdaki eşcinsel yapımla birlikte, sinemadaki eşcinsel görünürlüğü sanki bir eşcinsel filmleri festivalindeymişiz hissi vermeye başlamıştır. Dahası, 2000'lerin ortalarında çekilen başarılı eşcinsel filmler genel izleyicinin beğenisine sunulmuş ve hem eşcinsel hem de heteroseksüel sinemaseverler tarafından ka-

262 Eşcinsel Sineması Tarihi

bul edilmiş, sevilmiştir. Günümüzde eşcinsel filmi izlemek isteyen birinin sadece günlük gazetelerdeki film listelerine bakması yeterlidir.

Yine de, film yapımcıları ve stüdyoların eşcinsel hayatlardaki çeşitliliği temsil etmeye henüz başladığını hatırlamak durumundayız. Tüm sinema endüstrisi ve izleyiciler eşcinsel temalı filmleri kabul edene değin yolun sonuna gelmiş sayılmayacağız; umuyorum ki, kitabın ilk bölümleri hep bu denli iyi günler yaşamadığımızı akılda tutmamıza yardımcı olacaktır.

FİLMLER

THE FLUFFER [2001]

ABD 95 dk.

Yönetmen: Richard Glatzer,
Wash Westmoreland

Senaryo: Wash
Westmoreland

Oyuncular: Scott Gurney,
Michael Cunio, Roxanne Day,
Taylor Negron,
Deborah Harry

Tür: Porno endüstrisi
dram/gençlik

(*fluff-er*) [*kabartıcı*] : Benlik
pekiştirmesi sağlayan kişi; bir
porno sahnesinin hemen öncesin-
de erkek oyuncuya gerekli uyarı-
mı sağlayan kişi.

'Fluffer' [*kabartıcı*], erkek por-
no yıldızını -el ya da ağızla-
erekte tutmaktan sorumlu kişi-
dir. Uzunca süredir filmi çekil-
mesi istenen bu konu en sonun-
da Richard Glatzer-Wash West-
moreland ikilisi tarafından işlen-
miştir.

Kendi kendini eğiten film ya-
pımcısı Wash Westmoreland yö-
netmen koltuğuna ilk kez 1995
yapımı *Squishy* filminde otur-
muştur. Filmin tamamını New
Orleans'taki bir caz kulübünde
çalışarak biriktirdiği parayla fi-
nanse etmiştir. Filmin özgün ve
kışkırtıcı atmosferi pek çok film
festivalinde bir yeraltı başarısı
olarak yorumlanmasını sağla-
mıştır. Bir süre sonra Los Ange-
les'a taşınan Wash Westmore-
land, günümüz gey porno en-
düstrisi içinde geçen karşılıksız
bir aşk hikâyesinin konu edildi-
ği *The Fluffer* projesini de bu dö-

Michael Cunio, Sean McGinnis
rolünde

nem düşünmüştür. Öte yandan, söz konusu dünyaya ilişkin en ufak bir deneyimi olmadığından, öncelikle biraz araştırma yapmaya karar vermiş ve bir gey filminin yönetmenliğini üstlenmiştir. İki yıl içinde yalnızca *The Fluffer*'ın senaryosunu yazmakla kalmamış, beri yandan porno dünyasında fırtınalar estiren başarılarına da imza atmıştır. *Naked Highway* adlı filmi, 1998 GV Guide ve AVN'de¹³ [Adult Video News] gösterilmiş ve En İyi Film, En İyi Yönetmen, En İyi Senaryo, En İyi Sinematografi ve En İyi Seks Sahnesi ödüllerinin de aralarında bulunduğu toplam 15 ödül almayı başarmıştır. Westmoreland'ın çektiği porno filmlerinden biri olan *The Devil's Bottom*, *LA Weekly* Yılın En İyi Filmleri listesine girmeyi başaran eşcinsel ya da heteroseksüel ilk porno film olmuştur. Westmoreland, *The Fluffer* filmini uzun süreli partneri Richard Glatzer (*Grief*) ile birlikte çekmiştir.

Boogie Nights, porno endüstrisinin konu edileceği herhangi bir film açısından standarttır. Öte yandan, Paul Thomas Anderson'un filmine oranla daha mütevazı bir çaba olan *The Fluffer*, Anderson'un porno oyuncularını ve yapımcılarının bir aile olduğu yönündeki temel önermesini reddedebilen başarılı bir ya-

pıttır. Bu başarı, filmin porno endüstrisi gerçeğini daha yakından betimleyebilmiş olmasından ileri gelir: setteki olağan bezginlik halleri, bayağı porno sahneleri, gider tasarrufu ve küçümseyici dış gözler. Sert bir mizaha sahip olan bu çok katmanlı film, pek çok anlatı dizisinden beslenir -porno endüstrisi hicvi, karışıklızsız bir aşk ve saplantı- ve enikonu başarılı bir gençlik serüveni olmayı başarır.

Öykü üç ana karakter çevresinde gelişir: gey porno yıldızı Johnny Rebel (Gurney); Los Angeles'a hayallerini gerçekleştirmeye gelen genç, naif, maceracı ve özentili bir film yapımcısı olan Sean McGinnis (Cunio); ve Leggs adlı bir striptiz kulübünün en haşın dansçısı olan ve Babylon olarak da bilinen, Rebel'in sevgilisi Julie Disponzio (Day).

Film, beklenmedik bir porno tesadüfıyla başlar. En sevdiği Orson Welles filmini kiralamak üzere bir film dükkânına giden Sean bir şekilde *Citizen Cum* filmiyle evin yolunu tutar.

Westmoreland'ın porno endüstrisi deneyimi, açık sahnelerden kaçınılmış olmasına karşın son derece erotik, rüya gibi bir *Citizen Cum* tesadüfı oluşturmasına yardımcı olur. Bu, Johnny Rebel'in daha filmin ba-

şında fetişleştirilmesini sağlar. İlginç bir biçimde, bu büyüleyici giriş sahnesinin ardından, porno filmi sahne ve çekimleri gerçekte nasıllarsa öyle gösterilir: *Tour de Ass*, *Tranny Get Your Gun* gibi klişe başlıklara sahip, steril, bayağı ve çoğunlukla gülünç senaryolardan (seksi havuz-temizlikçisi fantezisi, kır evi seks partileri ve sair) ibaret asla romantik olmayan bir dünya.

Citizen Cum filminden, özellikle de Johnny Rebel'in (Gurney) hafif hafif sallanan kaslarından etkilenen Sean, Rebel'la sözleşmesi süren yapım şirketinin peşine düşer. Kısa süre sonra, *Men of Janus* (Roma mitolojisiinde geçen iki yüzlü kapılar tanrısı; filmde, Vandallar 'J' harfini siliyordur) adlı filmin setinde çalışmak isteğiyle iş görüşmesine gider ve yıldız oyuncuyla tanışabilmek için birtakım işlere imza atar. Sean'ın sanatsal anlatım sevdası, kamera işlerinden alınmasına yol açar. Ne var ki, Johnny çekim aralarında uyarıma ihtiyaç duyar. Dolayısıyla, Sean da kamera işinin yerine, başrol oyuncusunu yakın çekim sahnelerine hazırlamaktan sorumlu 'kabartıcı' olarak görevlendirilir. Sean'ın âşık olduğu bu çekici erkek, sahne dışında heteroseksüel bir hayat süren ve sadece 'para karşılığı' erkeklerle

birlikte olan' biridir. Johnny, Sean'ın muamelesinden memnundur; ona dönüp tenini çok beğendiğini söyler ancak o denli bencil birisidir ki genç adamın kendisine âşık olduğunun farkında dahi değildir.

Sean'ın Johnny Rebel'a olan aşkı saplantılı bir hâl alırken, Babylon hayatın gerçekleriyle boğuşur. Her ikisi de görevlerini yerine getirmek ve porno dünyası insanlarıyla uğraşmak noktasında benzer zorluklar yaşar. Bu sahte rüyalar kentinde özsaygılarını yitirmemeye, direnmeye çalışırlar. Babylon, Johnny ile çocuklarının olacağı günleri hayal eder; oysa Johnny bencil biridir ve yalnızca parayı, uyuturucuyu ve -hem erkekler hem de kadınlar tarafından- beğenilmeyi sever.

Yoğunlukla saplantılı bir durum üzerinde duran *The Fluffers*, aynı zamanda aşağılanma hallerini de betimler. Sean oldukça çekici ve fakat ürkek ve kolay incinebilir biridir. Odasının duvarında asılı duran *Wild Reeds* (Andre Techine'nin doku-naklı dramı) posterinin onun ne denli duygusal, içgözlemsel bir sinemasever olduğunu imler. Johnny Rebel ile aynı işyerinde çalışmaya başlayarak saplantılı aşkıyla doğrudan ilişki kurmayı başarmış olsa da, arzuladığı er-

keği elde edemez. Ona daha fazla yakınlaşamaz. Bu şey, içinde erotik imgelerin olduğu bir televizyon ekranı da olsa, Johnny'nin boş gözlerle baktığı bir ayna da olsa, Sean bu cam ekranı kırıp içine giremez.

Bir süre sonra Sean, Brian (Josh Holland) adında biriyle ilişki yaşamaya başlar. Ancak gönlünü ona kaptıramaz ve ilişkileri biter; çünkü hâlâ düşünebildiği tek kişi, Johnny'dir. Sean, Babylon'un çalıştığı kulübe giderek kendisine kucak dansı yapması için para verir ve ona tat ve kokusunun nasıl olduğuna varıncaya değin Johnny'ye karşı tüm hissettiklerini itiraf eder.

Film, Sean'ın kendinden nefret ediyor ve eşcinselliğini görece gizli yaşıyor olmasını -siyah-beyaz geri dönüş sahneleri yardımıyla- çocukluğunda başından geçen travmatik taciz olayına bağlar. Mevcut duygusal hâli ise, mutfak duvarındaki saat ile yan-

sıtılır; saat, *Citizen Cum*'i izlediği esnada, filmi durdurmak isteyip saatin pillerini uzaktan kumandaya taktığı an olan 9.29'u gösterir. Durmuş saat, filmdeki önemli göstergelerden biridir ve Sean yaşadığı krizin üstesinden gelmeyi başardığında yerini yeni bir duvar saatine bırakır.

Johnny'nin dramatik bir biçimde gözden düşüşü sonrasında işlediği suçlar (bir yapımcıyı öldürür ve Sean'a kendisini Meksika'ya götürmesini söyler) Sean'ın onun gerçekte ne denli tehlikeli biri olduğunu görmesini sağlar. Artık asla onun kucığında oturamayacağını görür. Kalbi kırılmasına karşın, Babylon gibi o da hayata devam etme cesaretini gösterir. Johnny ise, kaçmayı sürdürür.

Kusursuz bir performans sergileyen yardımcı oyuncular arasında; Lou Grant adındaki bir porno girişimcisini oynayan Robert Walden, bir striptiz kulübü işletmecisini oynayan Demorah Harry ve gey pornosunda yer alan bir lezbiyeni oynayan Adina Porter gibi isimler ön plana çıkar. Porno film oyuncularını Cole Tucker ve Ron Jeremy'nin de küçük rollerde görüldüğü filmde, iki yönetmeni oynayan Taylor Negrón ve Rich Riehle filmin en iyi iki performansını sergiler. Gösterdikleri bezgin tepkiler ve

Michael Cunio'nun (ortada) işini bitirdiği bir an; *The Fluffer* filmi

özellikle de Riehle'nin Sean'ın çekimlerindeki aşırı sanatsallığa ilişkin sürekli yinelediği yakınlıkları son derece eğlencelidir.

Filmin punk tarzı müzikleri büyüleyicidir. Eşcinsel porno film yönetmeni Chi Chi La Rue'nin Joan Jet şarkısı 'Cherry Bomb'a getirdiği yorum da, Buzzcocks grubunun 'Ever Fallen in Love' performansı da muhteşemdir!

İlginç bir biçimde, filmin gösterime girdiği dönemde, yapımcılar bir 'Fluffer Manifestosu' yayınlamışlardır: "*fluffer*, [kabartıcı], 'to fluff' [kabartmak] fiilinden türetilen bir isim olarak 2003 yılı sözlüklerine girmek amacındadır; *fluffer*, porno endüstrisinde çalışma cesaretini göstermiş tüm insanları selamlar; *fluffer*, tapan ile tapınılan arasındaki örtük itaati anlatır; *fluffer*, tanımlar arasında uzanan en ilgi çekici cinsellik noktalarını hissedir; *fluffer*, porno endüstrisini ancak diğer endüstrilerdenli istismarcı bulur; *fluffer*, efemine cinsellik algısını savunur; *fluffer*, eril cinsellik algısını savunur; *fluffer*, sansürün ikiyüzlülüğüne küfredir; *fluffer*, rastlantısal çocukluk deneyimleri ile yetişkin cinselliği arasındaki ilişkiselliği anlatır; ve *fluffer*, sanat ile pornografi arasında hiçbir ayrım olmadığına inanır.'

The Fluffer, sert ve zorlayıcı bir filmidir. Westmoreland ve Glatzer yapımı bu büyüleyici film, şu ana değin çekilmiş en küstah eşcinsel temalı filmlerden biridir. Sadece adı dahi, kıçları koltuklara yapıştırmaya yetmiştir. 2001'de filmi izlemek üzere sinemalara doluşanlar son derece zengin ve değerli bir öyküye tanık olmuşlardır. Şayet bu insanlardan biri değilseniz, DVD dükkânına koşmalısınız...

**L.I.E.
[2001]**

ABD 97 dk.

Yönetmen/Senaryo: Michael Cuesta

Oyuncular: Brian Cox, Paul Dano, Bruce Altman, Billy Kay, James Costa, Tony Donnely

Tür: Gençlik dram

Eleştirmenler tarafından 2001 yılının en iyi on filmi arasında gösterilen *L.I.E.* orta yaşlı bir erkekle 15 yaşındaki bir genç arasındaki ilişkinin konu edildiği yoğun ve sürükleyici bir dramdır.

Film, dikkat çekici bir sahneye açılır: bir genç bir üstgeçidin korkululukları üzerinde tehlikeli adımlarla yürür; aşağıdan arabalar geçiyordur. Anlatıcının monoton sesi duyulur: 'Doğuya

Gary rolündeki Billy Kay (solda) ve Howie rolündeki Paul Dano; *L.I.E.* filminde

giden yollar vardır, batıya giden yollar vardır ve bir de doğruca cehenneme giden yollar vardır.'

Long Island Otobanı, 51. çıkış noktası yakınlarındaki yeşil bir kasabada geçen bu Cuesta filmi, kısa süre önce yaşanan bir trafik kazasında annesini yitiren Howie Blitzer (Dano) adındaki sorunlu bir gencin hayatını konu edinir.

Babasıyla (Altman) fazla vakit geçirmeyen, duygusal anlamda ondan destek bulamayan Howie okulu kırmaya ve California'ya kaçma planını gerçekleştirebilmek için otobanda iş gören, evleri soyan Gary (Kay) adındaki yoksul bir gençle takılmaya başlar. İki çocuk arasında yakın bir ilişki meydana gelir. Bu ilişki, Howie'nin cinsel yönelimini ima eden erotik bir alt akıntıya da sahiptir. Ancak çevresinde sayılıp sevilen emekli deniz subayı Big John Harrigan'ın (Cox) evini soyarken yakalanmalarıyla birlik-

te, ikilinin ilişkisi kesilir.

Burası, *L.I.E.* filminin daha da karanlık sulara yüzmeye başladığı yerdir. Vietnam gazisi olan Big John, bölge polisleri ve okul personeli ile iyi ilişkiler içindeymiş gibi görünüyor, bir yandan da genç erkeklerle vakit geçirmekten hoşlanıyordur. Big John'un soygun olayındaki tutumunun ardından Howie, arkadaşları ile bu emekli denizci arasındaki ilgi çekici sırrı keşfeder. Bu sırada, Howie'nin babası tehlikeli yapı malzemesi kullanmak suçundan tutuklanır ve böylelikle Howie, tam da Big John'un bir ebeveyn figürü olarak kendisine yakınlaşacağı bir duruma düşmüş olur.

Big John karakterinin muğlaklığı filmin çekim aşaması süresince kafalarda soru işareti bırakmış, ancak en iyi performanslarından birini sergileyen Cox, asla klişe bir karakter olarak oynanmaması gereken bu rolün üstesinden gelmeyi bilmiştir. Oyuncu; ağzı iyi lâf yapan, art niyetli, çekici ve son derece sempatik bir karakter çıkarmıştır. Dolayısıyla, filmde kötü niyetli bir akbaba olduğunu asla aklımızdan çıkarmayarak, bir yandan çocukla uygunsuz ilişkisini ilerletirken, diğer yandan içindeki şeytanla savaşan bir adam görürüz.

L.I.E. Big John'un geçmişteki eylemlerine bahane bulmaya çalışmaz; sadece hayatın tabloid basında çıkan manşetlerden daha muğlak olduğunu anlatır.

Kolaylıkla sarsıcı ve istismarcı bir film örneği sunabilecekken, **L.I.E.** bunun yerine kusursuz bir senaryo, yönetim ve Brian Cox oyunculuğunun sergilendiği fantastik bir Amerikan bağımsız filmi olmayı tercih etmiştir. Beklendiği gibi, Birleşik Devletler'de 17, İngiltere'de 15 yaş sınırıyla gösterime girmiştir. Evet, film 15 yaşındaki bir genç ile yaşlı bir çocuk istismarcısının öyküsünü anlatır. Ne var ki, sorumluluğunun bilincindedir ve asla gereksiz ya da uzun çıplaklık sahneleri içermez. Aslında, gençler ile ebeveynleri arasındaki önemli tartışmalar da kışkırtıcı sahnelenebilmirdi; zira bu da 17 yaş sınırına takılan bir konudur.

Bu arada, Kevin Spacey'in kendisinden çok küçük yaştaki Mena Suvari ile ilgili fanteziler kurduğu *American Beauty* [Amerikan Güzeli] gibi stüdyo filmleri ise sansürden süzülerek geçmeyi başarabiliyordu. Bu, sansür ve derecelendirme sisteminin ikiyüzlülüğüdür. Yazık olmuştur çünkü Michael Cuesta'nın filmi kesinlikle daha büyük bir izleyici kitleyle buluşmayı hak etmiştir.

HEDWIG AND THE ANGRY INCH [2001]

ABD 97dk.

Yönetmen/Senaryo: John Cameron Mitchell

Oyuncular: John Cameron Mitchell, Michael Pitt, Miriam Shore, Stephan Trask, Rob Campbell

Tür: Müzikal komedi

Hedwig and the Angry Inch, 90'ların *Rocky Horror Picture Show*'u tadında bir filmidir. Yönetmenliğini ve başrolünü John Cameron Mitchell'in üstlendiği film, Doğu Almanyalı bir mülteci ve başarısız bir pop şarkıcısı olan Hedwig'in öyküsünü anlatır.

Tek hayali diğer yarısını bulmak olan Hansel adındaki bir çocuk olarak büyüyen Hedwig,

bir Amerikan askerle evlenip Berlin Duvarı'nın ardındaki özgürlüğe kavuşabilmek için çaresiz cinsiyet değiştirme operasyonu geçirmeyi kabul eder.

Operasyon kötü geçer ve Hedwig'i sözü edilen 'kızgın et yığınının' ('angry inch') çevirir. Kendisini uyuşturucunun etkisi altında, susamış ve dul bir hâlde Kansas'taki bir karavan parkında bulan Hedwig bir rock grubu kurma isteğini sürdürür ve Tommy Gnosis (Michael Pitt) ile tanışır. Bir süre sonra, Tommy onu terk eder ve Hedwig'in kendi yazdığı şarkıları çalarak büyük bir rock yıldızı olup üne ve servete kavuşur. Hedwig'in gizli gizli onu izlemekten başka yapacak bir şeyi yoktur.

Hedwig and the Angry Inch, Tommy'nin büyük stadyum turnesinden yemeğini yiyen şaşkın müşterilere ve birkaç inatçı hayranına çaldığı sahneye değin müzisyenin izini sürer. Öte yandan, iğrenç yemekler ile iğrenç motel odaları arasında; acı ile asitle temizleme arasında bir yerde, Hedwig hayallerinin peşinden gitmeyi sürdürür ve gerçek aşkı bulur.

Film temel olarak sürükleyici bir yolculuktur: travmatik ve fakat genellikle neşelendirici bir kimlik arayışıdır. Tüm diğer eşcinsel bireylere tanıdık gelebile-

cek olmakla birlikte, Mitchell bu öyküye evrensel bir hava verir ve çoğu eşcinsel temalı filmin karşı koyamadığı çok daha huzursuz edici klişelerden uzak durmayı bilir.

Mitchell, kamera karşısında canlı söylediği şarkılarla Off-Broadway müzikalinin heyecanını beyaz perdeye de yansıtmayı başarır. Hatta izleyicileri beyaz perdede seslendirilen uzunca bir şarkıyı hep bir ağızdan söylerken ya da buna gürültülü bir biçimde tempo tutarken görmek mümkündür.

Emily Hubley'in sıradışı animasyonları filme, özellikle de müzikal sahnelere hareket katmıştır. Hedwig'in kadın ve erkeğin yaratılışına ilişkin bir hikâye anlattığı 'The Origin of Love' baladı esnasında bunlar oldukça etkili kullanılmıştır.

Bu dikkat çekici müzikal/komedi/dram; peruklar, 70lerin şarkıları, göz farları ve kabarık saçların yanı sıra keskin hazırcevaplarla doludur. Cüretkâr, eğlenceli ve kesinlikle muhteşemdir. 6 milyon dolar gibi mütevazı bir bütçeyle çekilen film büyük bütçeli, büyük oyuncuların rol aldığı tırışka yapıtlar karşısında mutlak bir yengi, büyük bir zaferdir.

FAR FROM HEAVEN [2002]

ABD/Fransa, 107 dk.

Yönetmen/Senaryo: Todd Haynes

Oyuncular: Julianne Moore, Dennis Quaid, Dennis Haysbert, Patricia Clarkson, Viola Davis
Tür: 1950'ler dramı

Far From Heaven, unutulmaya yüz tutan yerli melodram türünü ziyaret eder. Todd Haynes'in 1950'lerin 'kadın filmlerinden', özellikle de yönetmen Douglas Sirk'ün yapıtlarından beslenen bu *All That Heaven Allows* yeniden-çekiminde, Julianne Moore, Connecticut eyaletinde yaşayan evkadın/anne Cathy Whitaker rolündedir. Cathy, sorumluluk sahibi kocası Frank (Quaid) ve iki çocuğuyla birlikte rüya gibi bir yaşam sürüyordu.

1957 sonbaharında geçen melodram, Cathy'nin dışarıda geçen bir günün sonunda eve dönüşüyle başlar. Akşam yemeği için kocasının gelmesi bekleniyordu. Ancak, küçük bir sorun vardır; öğle üzerinden beri kimse Frank'ten haber alamamıştır.

1950'ler Amerikan değerleri açısından alışılmadık bir fotoğraf karesi olarak başlayan durum kısa süre sonra karmakarışık bir çelişkiler yumağına dönüşür.

Kocasının eşcinsel bir aşk yaşadığını öğrenen Cathy, huzurlu banliyö hayatının aslında koca bir yalan olduğunu görür. Cathy'nin siyahi bahçıvanları Raymond'da (Haysbert) teselli bulmasıyla birlikte sorunlar artar, ağızlar çalışmaya başlar ve Cathy insanlar arasında dedikodulara ve gittikçe artan bir nefrete yol açan tercihleriyle yüzleşmek durumunda kalır.

Frank 'tedavi görmek' için doktora gider; itirafı can yakıcıdır. 'Bu şeye, hayatını mahveden bu hastalığa izin veremeyeceğini' söyler. 'Bu şeyin üstesinden geleceğim.' Ona acırız; çünkü böylesi bir başarının imkânsız ve de gereksiz olduğunu biliriz. Ne var ki, Frank bu bilgiye sahip değildir.

Haynes, dün ve bugünün cinsellik bağlamlarını sınırlayan, 50'lerin melodram ve önemli olaylarını tanımlayan toplumsal cinsiyet, cinsellik ve ırk gibi meselelere ilişkin ideolojik gerilim

Dennis Quaid ve Julianne Moore; *Far From Heaven* filminden bir kare

ve çatışmaları oldukça yoğun bir biçimde inceler. Filmin dert edindiği konular 50'ler açısından da günümüz açısından da gerekli, geçerli ve önemlidir.

Haynes, izleyiciyi eşcinselliğin bir hastalık olarak görüldüğü; siyahilerin ötekileştirildiği ve aşağılandığı; ebeveynleri bir kokteylden diğerine mekik dokurken, çocukların genellikle kendi başlarına bırakıldığı; ve beyaz kadınların siyahi erkeklerle birlikte olmalarının toplumsal bir tepkiye yol açtığı dönemlere geri götürür. Tüm bunlar hepimizin bildiği şeyler ve zaten birçoğu da hâlâ yaşanan olaylardır; ancak film kasıtlı olarak ironiden yoksun olmasına karşın yine de gerçek bir dramatik etki yaratmayı başarır. Aslına bakılacak olursa, Haynes, filminin sadece 50'ler değil, günümüz hakkında da çok şey anlattığına inanır.

'Oldukça üzücü bir hikâyledir. Üzücüdür; çünkü bugünün Amerika'sında da yaşanabilecek bir hikâyledir. Film temel olarak hiçbirimizin olamayacağı denli canlı, hayranlık uyandıran ve fakat nihayetinde oldukça kırılgan insanları anlatır. Toplumun duvarlarını yıkmaz, baskılara yenik düşerler. Bu açıdan pek çok filmin konusundan daha tanıdık-tırlar; onlar da tıpkı bizim gibidirler.'

Bir önceki ortak çalışmaları *Safe*'in (1995) ardından yine Haynes ile dönüş yapan Julianne Moore, sorumluluklarını bilen evkadını Cathy Whitaker rolünde tek kelimeyle mükemmeldir ve En İyi Kadın Oyuncu Oscar'ına aday gösterilme başarısını elde etmiştir. Cathy'nin eziyet çeken kocasını oynayan Dennis Quaid de en az Moore denli etkileyicidir. Yönetmen Todd Haynes, her karesi ayrı bir renk cümbüşünü andıran müthiş bir film yaratmıştır. Hoşgörüsüzlük dönemlerine etkileyici bir bakış açısı sunan *Far From Heaven* mükemmele yakın bir yapıt olmasının yanı sıra, Haynes'in Amerika'nın yaşayan en başarılı yönetmenlerinden biri olduğunun da kanıtıdır.

LUSTER [2002]

ABD 92 dk.

Yönetmen/Senaryo: Everett Lewis

Oyuncular: Justin Herwick, Shane Powers, Barry Wyatt, Pamela Gidley, Willie Garson, Jonah Blechman

Tür: Punk

Eşcinsel karakterlerin anaa-kım toplum içinde kendilerine

başarılı, hoş figürler olarak yer bulmaya başladığı bir dönemde (*Broken Heart Club/Will & Grace* ve sair), Everett Lewis (*Skin and Bone/An Ambush of Ghosts*) filmi Los Angeles'in 'queer' punk ortamına kurar. Filmin ana karakteri kaykaya binen, fanzin çıkaran bir şairdir. Adı Jackson'dır, anaakım gey ve lezbiyen topluluklarla kavgalıdır ve Los Angeles 'queer' hareketini benimsiyordur.

Çılgın bir parti sonrası sabahı Jackson (Justin Herwick) açısından unutulmaz bir hafta sonunun sadece başlangıcıdır. Jackson, Billy'ye (Jonah Blechman) aşık olduğunu hisseder. Onunla bir partide tanışmıştır ancak Billy yalnızca arkadaş olmak istiyordur. Jackson'ın seksi kuzeni Jed de hafta sonunu geçirmek üzere kasabaya gelir. Jackson onu deli gibi arzuluyordur; ancak öz kuzeninizle birlikte olamazsınız, öyle değil mi?

Bir de Jackson'ı ilk gördüğü andan beri onun tam da aradığı insan olduğunu düşünen 'normal' bir ibne olan Derek (Sean Thibodeau) vardır. Ancak Jackson bu durumu umursamaz. İlk görüşte aşk, saçmalığın daniskasıdır, öyle değil mi? Jack'in yakın arkadaşı, Sam'in (Shane Powers) de aslında heteroseksüel olmadığının ortaya çıkmasının ardın-

dan, olaylar daha da karmaşık bir hâl alır. Sonny'nin (*Sex and the City*'den hatırladığımız Willie Garson) Jackson'dan yeni albümüne koyacağı şarkıları yazmasında kendisine yardım etmesini istemesiyle birlikte, durum bütünüyle kontrolden çıkar.

Kaçık sanatçılar, birbirinden çekici erkekler ve çarpık cinsel alışkanlıklara sahip bir rock yıldızının dünyasına odaklanan *Luster*, bir queer gencin şehvet, cinsellik ve belki de aşk maceralarını konu edinen cesur, eğlenceli, büyüleyici bir yapıttır.

Luster'ın belirleyici öğelerinden biri de Pansy Division adlı punk rock grubunun seslendirdiği 'Who's Who' şarkısıdır. Extra Fancy ve Action Plus gibi kimi diğer gruplar da filmde yer almıştır. Benzer şekilde, Jackson'ın şiirleri de gerçekte eşcinsel şair Dennis Cooper'ın meşhur eserleridir. Film, Cooper'ın beğeni alan 'David Cassidy Then' dizeleriyle başlar.

ANGELS IN AMERICA [2003]

ABD 352 dk.

Yönetmen: Mike Nichols
Oyuncular: Al Pacino, Meryl Streep ve Emma Thompson'la birlikte; Mary-Louise Parker, Jeffrey Wright, Justin Kirk, Ben Shenkman, Patrick Wilson, James Cromwell ve kısa sahneleriyle Michael Gambon ve Simon Callow
Tür: Fantezi/Siyasi

2003 yılında, Mike Nichols (*The Graduate/The Birdcage*) *Angels in America* filmini çekmiştir. Tony Kushner'ın Tony ve Pulitzer ödüllü oyunundan uyarlanan bu epik dram, Al Pacino'nun başını çektiği olağanüstü bir oyuncu kadrosuna sahiptir. Film esasında HBO televizyon kanalı için çekilmiştir.

İki bölüm ve toplamda altı saat süren *Angels in America*, oldukça başarılı bir televizyon dizisi olarak yorumlanmış ve bü-

Al Pacino, Roy Cohn rolünde, *Angels in America* destanında

yük bir beğeniyle karşılanmıştır. Al Pacino'nun başını çektiği oyuncu kadrosunda Meryl Streep ve Emma Thompson gibi Oscar ödüllü oyuncular ve Mary-Louise Parker, Jeffrey Wright, Ben Shenkman, Patrick Wilson, James Cromwell, Michael Gambon ve Simon Callow gibi diğer pek çok ünlü isim yer alır.

Kapsamlı bir televizyon yapıımı olan bu epik dram, geç 1980'ler New York'unun karmaşık ve çalkantılı dünyasındaki birbiriyle ilişkili altı karakter ve bir Melek'in öyküsünde siyaset, ahlak ve umut arayışının izini sürer.

Angels, biri kurgusal diğeri öyküleştirilmiş olmak üzere, iki farklı AIDS hastası erkeğin çevresinde gelişir. Gerçeğe yakın kurgulanan karakter, Pacino'nun oynadığı Roy Cohn adındaki tartışmalı ve efsanevi avukattır. Cohn, 1986 yılında AIDS'ten ölerken hükümetin hastalığa bakış tarzındaki ikiyüzlülüğün, aldatma ve umursamazlığın simgesi olan meşhur Amerikan muhafazakâr ideologun kurgusal bir yeniden yaratımıdır. Hiçbir şey onun empati yoksunluğunu değiştiremiyordur: Cohn, doktoruna (James Cromwell) erkeklerle birlikte olduğunu ancak asla 'eşcinsel' olamayacağını söyler. Çünkü bir eşcinsel

asla Amerikan başkanını (ya da 'Hatta başkanın karısını') telefona istetemez; ama Roy Cohn yapabilir. Dolayısıyla, Roy Cohn bir eşcinsel değildir. Daha sonra Cohn, kendisine AIDS yerine akciğer kanseri tanısı koyması için doktora baskı yapar. Ölüm döşeginde yatarken dahi, eşcinsel hemşire (Wright) ile kavgaya tutuşur ve ölümüne sebep olduğu Ethel Rosenberg (Streep, üç ana karakterinden biri) adlı kadınla alay eder.

AIDS gerçeğiyle yüzleşen diğer hasta ise, kendisine peygamber olmasını buyuran bir Melek (Thompson) tarafından ziyaret edilen ve kendisine acıyan sevgilisi Louis (Shenkman) tarafından terk edilen Prior Walter'dır (Kirk). Louis, gizli eşcinselliğinin ve cinsel bastırmalarının üstesinden gelebilmek için ilaç bağımlısı karısıyla (Mary-Louise Parker) evlenen ve annesini (yine Streep) New York'a aldırان Mormon mezhebi üyesi bir avukat olan Joe Pitt'e (Wilson) ilerler.

Komedi ve trajedi, aşk ve ihanet, yaşam ve ölümün doruklarında gezinen *Angels in America*, 20. yüzyıl Amerika'sını özetleyen umut ve umutsuzluk atlasında yapılan bir yolculuktur.

Son derece sert bir yapıt olmasına karşın, Kushner'ın senaryosu bir şekilde bu öfkenin ötesin-

deki anlayışa erişmeyi başarır. Aslında, Prior'un son kehaneti bunun da ötesine geçer: 'Bu hastalık, pek çoğumuzun sonu olacak, ama asla hepimizin değil... Esrarengiz ölümler yaşamayacağız artık. Dünya yalnızca ileriye doğru döner. Bizler onun vatan-daşları olacağız. Artık zamanı geldi.'

Televizyon prömiyerinin ardından, *Angels in America* Altın Küre Ödülleri'nde aday gösterildiği beş dalda da ödüle uzanarak tüm büyük ödülleri toplamayı başarmıştır: En İyi Kadın Oyuncu Ödülü (Meryl Streep); En İyi Erkek Oyuncu Ödülü (Al Pacino), En İyi Yardımcı Kadın Oyuncu (Mary-Louise Parker); En İyi Yardımcı Erkek Oyuncu (Jeffrey Wright). *Angels*, 2004 Emmy Ödülleri'nde de aynı başarıyı yinelemiştir.

Angels'ın yayınlandığı televizyon kanalı haklı bir gurur yaşamış ve bu epik dramı 'TV değil, HBO' ilan etmiştir. Ancak bu bir televizyon yapıdır ve bu türden yapımlar çok daha sık yapılabilir ve yapılmalıdır da. *Angels*, bağımsız film yapımcıları gibi, televizyon yapımcılarının da eşcinsel temalı filmlere duydukları güvenin kanıtıdır.

BROKEBACK MOUNTAIN
(BROKEBACK DAĞI)
[2005]

ABD 134 dk.

Yönetmen: Ang Lee

Senaryo: Larry McMurtry,
Diana Ossana (Annie Proulx'ın
kısa romanından)

Oyuncular: Heath Ledger, Jake
Gyllenhaal, Randy Quaid, Anne
Hathaway, Michelle Williams,
Roberta Maxwell
Tür: Western

Sekiz dalda Oscar'a aday gösterilen *Brokeback Mountain*, tüm dünyadaki milyonlarca izleyiciyi büyülemiş bir eşcinsel temalı filmidir. Muazzam bir anaakım başarısı, kesinlikle büyük bir başarıya sahip olan bu çığır açan film, gerçekten de artık bir şeylerin değiştiğini kanıtlamıştır.

Eşcinsellik betimlemeleri noktasında daima tedirgin bir tavır sergilemiş olan Hollywood nihayet güçlü bir eşcinsel aşk hikâyesi-

sinin arkasında durmayı başarmış ve ortaya 1963 yazında birlikte çalıştıkları dönemde aralarında beklenmedik bir aşk ilişkisi gelişen iki kovboyun hikâyesi çıkmıştır.

Şüphesiz ki basının olaya bakışı da değişmiş ve film 'gey kovboy filmi', 'queer *Gone With The Wind*' [Rüzgâr Gibi Geçti] ya da Amerikan sohbet programı sunucusu Jay Leno'nun demesiyle 'değneğini kovboylara sürten bir western filmi' olarak yorumlanmıştır. Bu arada, basının kopardığı tüm bu yaygaranın orta yerinde duran eşcinsel gruplar da filmle birlikte kamuoyunun tüm dikkatini anaakım sinemasında uzunca bir süredir küçük düşürülen eşcinsellere çevirmiş olmasının tadını çıkarıyordur. Film, büyük bir Hollywood stüdyosu tarafından çekilen, kararlı ve asla özür dilemeyen uzak ara en başarılı eşcinsel temalı dram olmuştur.

Wyoming ve Teksas'ta geçen destansı bir aşk hikâyesinin izini süren bu trajik ve etkileyici Ang Lee filmi, Pulitzer ödüllü yazar Annie Proulx'un 31 sayfalık kısa romanından sinemaya uyarlanmıştır. Filmin açılış sahnelerinde, her ikisi de 20 yaşında olan iki yabancının; bir rodeo yıldızı olmak isteyen Jack Twist (Jake Gyllenhaal) ile çiftçi Del Mar'ın (Heath

Ennis rolündeki Heath Ledger ve Jack rolündeki Jake Gyllenhaal

Ledger) tanışmasını görürüz.

Çiftlik sahibi Joe Aguirre (Randy Quaid) bu iki genci Brokeback Dağı'nda koyun sürülerini gütmelerini için tutar. Daha girişken biri olan Jack, Ennis'e arkadaşlık elini uzatarak onu çadırına davet eder. Birbirlerine iyice sokularak gece ayazında ısınmaya çalışan ikilinin bu tuhaf kucaklaşmaları cinsel ilişkiye girmelerini de beraberinde getirir ve ilişkileri farklı bir boyut kazanır.

Sonrasındaki birkaç haftalık süre çiftin yaşadığı kafa karışıklıklarıyla geçer. Her ikisi de 'queer olmadığını' öne sürse de, birbirlerine duydukları aşkın inkâr edilecek bir yanı yoktur. Proulx, özgün kısa öyküsünde şöyle yazmıştır: 'Asla cinsellik hakkında konuşmadılar, olmasına izin verdiler, ilk başta çadırda geçirdikleri gecede, sonra yakıcı güneş ışığı altında ve gece yanan ateşin karşısında; hızlı, sert, gülererek, öfkelenerek, asla sessiz değil; ve Ennis'in 'Ben queer değilim' dediği, Jack'in de 'Ben de' diye atladığı tek bir an dışında asla o Allah'ın cezası sözcüğü hiç kullanmadılar, bunun olmasına izin verdiler.'

Her iki erkek de fiziksel birlik-teliklerine devam etmelerinin kendilerine zarar vereceği konusunda hemfikirdiler. 'Bizim dışı-

mızda kimseyi ilgilendirmez' der Jack. Böylelikle, birlikte geçirdikleri ilk yazın ardından, iki erkek de kendi yollarına gider: Jack, Teksas'a geri döner, Lureen (Anne Hathaway) ile evlenir ve bir çocuk sahibi olur; Washakie Country'ye dönen Ennis de nişanlısı Alma (Michelle Williams) ile evlenir ve iki kız çocuk babası olur.

Ne var ki, birbirlerini unutmazlar. Nihayetinde, Jack'in Ennis'i ziyaret etmesiyle çift yeniden bir araya gelir. Bu görüşme o denli tutkulu olmuştur ki, bunu her yıl düzenli olarak gerçekleştirmeye başlarlar; her ikisi de durumu karlılarına 'ava gitmek' olarak açıklıyordu. Bu durum, tam yirmi yıl sürecince devam eder. İki erkek de yalan söylemek zorunda kalıyor olmaktan nefret ediyordu; buluştuklarında aralarındaki aşk son derece öfkeli bir hâle bürünüyor ve kendisini sıklıkla fiziksel şiddet olarak gösteriyordu. Jack birlikte oldukları bir hayatın hayaline tutunurken, tek söz söylemeyen Ennis kendisini bu denli devrimci bir şeyi hayal dahi edebilecek biri olarak görmüyordu. Her iki erkeğin de kendisini tümüyle diğerine adayamıyor olmasıyla birlikte, Lee'nin filmi daha da yürek sızlatan bir hâl alır.

Oldukça başarılı betimlenmiş bu pişmanlıklar ve boşa harcanan fırsatlar bütünü sonlara doğru daha da yürek burkan anlara sahne olur; Jack'in son derece anlayışlı annesini oynayan Roberta Maxwell'in filmin sonlarında görülen bu küçük ama unutulmaz rolde sergilediği oyunculuk kesinlikle büyük bir alkışı hak eder. Kederli anne, oğlunun Ennis ile arasında ne türden bir ilişki olduğunun farkındadır. Ne üzücüdür ki, bu durum anne ve oğlun hayatlarını zindan eden homofobik kocası (Peter McRobbie) için de geçerlidir. Dolayısıyla, Ennis yanlarına vardığında, kadının yüzü her şeyi anlatıyordur. Huysuz, kocasının yanında duygusal açıdan altüst olmuş kadın şefkat ve anlayışını birkaç kısa bakış ve sözle hissettirmeyi başarır ve Ennis; babanın katı, acımasız, nefret dolu bakışları, annenin sevecen ve hoşgörülü mimikleri eşliğinde Jack'in odasına girer;

odayı kimin muhafaza ettiğini tahmin etmek güç değildir.

Larry McMurtry ve Diana Os-sana'nın senaryosu adeta bir uyarılma mucizesidir; edebi tat bütünüyle korunmuş ve büyüleyici bir şekilde görselleştirilmiştir. Lee ve başarılı görüntü yönetmeni Rodrigo Prieto (Amores Perros), Proulx'in kısa anlatısını büyüleyici bir sinematik şiire dönüştürmüştür. Kısa diyaloglar yardımıyla, oyuncuların yüzünden kolaylıkla okunabilen bütün bir dünya yaratmışlardır.

Filmin başrol oyuncularını Ledger ve Gyllenhaal ise, duygusal anlamda içselleştirdikleri son derece etkileyici performanslar sergilemişlerdir. Her ikisi de mükemmeldir. Gyllenhaal, ikilinin daha kendiyile barışık ve açık olanıdır. Çektiği acıyı güzel ve fakat kederli gözlerinde görmek mümkündür. Kolaylıkla çekici, hoş çocuk klişesinde oynanabilecek bir karaktere farklı boyutlar kazandırmayı bilmiştir. Diğer yandan, ağır ses tonu ve çapaçul görünümüyle Ledger da oynadığı karakterin bastırılmış duygularını bütünüyle kavramıştır. Yönetmen Ang Lee, Ledger'dan daima genç bir Marlon Brando olarak söz etmiştir; ancak yetenekli oyuncunun 28 yaşındaki beklenmedik ölümünün onu James Dean gibi bir külte dönüştürmesi de

kuvvetle muhtemeldir.

Filmin İngiltere'de gösterime girmesinden kısa süre önce *Attitude* dergisine verdiği röportajda Ledger şunları söylemiştir: 'Eğer bir gey filminde bir gey karakteri oynadım diye bir daha diğer rolleri oynama fırsatı bulamayacaksam, Hollywood'un canı cehennem!'

2008'deki ölümünün öncesinde, Ledger Christopher Nolan'ın çektiği son *Batman* filminde Joker karakterini ve Todd Haynes'in yıldızlarla kaplı *I'm Not There* filminde ise, Bob Dylan karakterlerinden birini canlandırmıştır (her iki film de 2007 yapımıdır). Öte yandan, Gyllenhaal, sıradışı bir film olan *Jarhead*'de (2005) başrolü paylaşıırken, bir yıl sonra da John Madden'in *Proof* (2006) filminde Gwyneth Paltrow ve Anthony Hopkins ile birlikte yer almıştır.

Philadelphia (1994) filminde oynadığı gey karakterin ardından kariyerine Oscar ödüllü bir yıldız olarak devam eden Tom Hanks gibi, Gyllenhaal'ı da benzer bir sürecin beklediği düşünülmüştür. Ne var ki, BAFTA ve Altın Küre Ödülleri'nde kazanılan ödüllere ve filmin dünya çapında elde ettiği korkunç başarılarla karşın, *Brokeback Mountain*, Gyllenhaal'ın En İyi Yardımcı Erkek Oyuncu, Heath Ledger'ın

En İyi Erkek Oyuncu adaylıklarının da aralarında bulunduğu toplam sekiz dalda Oscar'a aday gösterilmiş ancak bunların yalnızca üçünü almayı başarabilmiştir; En İyi Yönetmen, En İyi Özgün Şarkı, En İyi Uyarlama Senaryo.

En İyi Film ödülünün kaybedilmesinin ardından büyük bir hayal kırıklığı yaşayan bir grup küskün hayran şaşkınlıklarını vurgulamak amacıyla bir reklam kampanyası dahi düzenlemiştir. Ödül Töreni'ni takip eden hafta içinde Dave Cullen adlı bir blogcu internetteki blogu üzerinden 600'ü aşkın kişiye ulaşp 26 bin \$ toplayarak *Variety* dergisine ilân vermiştir. İlân, diğer tüm ödül törenlerinde 'eşi benzeri görülmemiş bir oybirliğiyle' En İyi Film seçilen *Brokeback Mountain*'ın Oscar'ı da alması gerektiği yönündedir.

Cullen şöyle demiştir: 'Herkes burada çok büyük bir korku olduğu mesajını vermek istedik.' Grup aynı ilânı *Entertainment Weekly* ve *New York Times*'a da vermiştir. *Newsweek* dergisi, kampanyaya destek verenlerin büyük çoğunluğunun filmi eşitlik mücadelesinde zafere giden bir adım olarak gördüğünü ve Oscar'ın kaybedilmesindeki biricik neden olarak homofobiyi gösterdiklerini belirtmiştir.

Ancak, şüphesiz ki Oscar ödülleri her şey demek değil; ayrıca Hollywood tepelerinde hâlâ homofobi rüzgârları esiyor olmasını kim takar? Mantiğin hâkim olduğu dünyaya geri dönecek olursak, *Brokeback Mountain* fitili ateşlemişti. Herkes bu film-den söz ediyordu. Sinema salonlarını dolduran izleyicilerin büyük çoğunluğu heteroseksüellerden oluşuyordu ve onlar da öyküyü kendi açılarından yorumluyorlardı. Anaakım internet sitesi Lovefilm.com takipçileri, Jake Gyllenhaal ile Heath Ledger'ın yakınlaşma sahnesini tüm zamanların en seksi öpüşme sahnesi seçmişlerdi. Bu sahnenin *Gone With the Wind* ve *Dirty Dancing* gibi klasikler arasında yerini almış pek çok romantik filmdeki meşhur sahneleri geride bırakmayı başarmış olması aslında heteroseksüel dünyanın 'hoşgörünün' biraz daha ötesine geçtiğini de açıkça gösteriyordu.

Bu eşcinsel aşk filminin geçtiği yerler dahi artık tartışma konusu olmuştur. Tüm dünyada pek çok turizm acentesi insanları filmde Wyoming olarak geçen Kanada'nın Güney Alberta bölgesinde tatil yapmaya davet etmektedir; turlar, bütün cinsel kimliklere yöneliktir.

Brokeback'in gösterime girmesinden birkaç ay sonra, filmin

senaristlerinden Diana Ossana, filmin insanların duygu ve düşüncelerini değiştirdiğini söylemiştir: 'İnsanlar filmi izlemeye geldiklerinde bildik önyargılara sahipken, filmi gördükten sonra onun hakkında düşünmeden duramıyorlar. Bana dönüp, "Bilirsin işte, geyler ve onların hayatları hakkında daha önce hiç düşünmedim. Bundan özellikle kaçındım; ama filmdeki adamlar için fazlasıyla üzüldüm. Onların da bizim gibi şeyler hissettiklerini hiç bilmiyordum." dediklerini duyar gibiyim.'

Dolayısıyla, filmin gösterime girmesinden memnun olanlar yalnızca eşcinseller değildir. Ang Lee'nin filmi, tüm dünyada büyük bir ilgiyle karşılaşmıştır. Film ahlâki açıdan son derece saldırgan bulan eşcinsel düşmanı Hristiyan ve Katolik cemaatleri bir kenara bırakırsak, gişe hasılatları ve DVD satışlarından da anlaşılacağı üzere, anaakım izleyiciler filmi sevmişlerdir. Şurası açık ki, *Brokeback Mountain*, tüm zamanların en başarılı eşcinsel filmidir.

TRANSAMERICA [2005]

ABD 103 dk.

Yönetmen/Senaryo: Duncan
Tucker

Oyuncular: Felicity Huffman,
Kevin Zegers, Fionnula
Flanagan, John Businoff,
Elizabeth Peña

Tür: Transcinsel odaklı dram

Hilary Swank, karşı cinsiyetin elbiselerini giyen (*cross-dresser*) birini canlandığı *Boys Don't Cry* filmindeki rolüyle Oscar'a uzanmıştır; Felicity Huffman ise, Duncan Tucker'ın *Transamerica* filminde aynı başarının tabiri caizse ucundan dönmüştür.

Desperate Housewives dizisinin çekiciliğini geride bırakan Huffman, cinsiyet değiştirme operasyonu öncesinin gerginliğini yaşayan Sabrina Bree Osborne (soyadı ile Stanley) adındaki (erkekten-kadına) transseksüel rolünde sergilediği etkileyici performansla şaşırtıcı bir geri dönüş gerçekleştirmiştir.

Bree, iki işte birden çalışıyor ve kendisini nihayetinde kadın yapacak son operasyonun masraflarını karşılayabilmek için para biriktiriyordur. Tüm hayatının o ana bağlı olduğunu hissediyordur. Ne var ki, geçireceği son operasyona sadece bir hafta

kala New York'tan uzun yıllardır varlığını dahi unuttuğu oğlunun tutuklandığını bildiren bir telefon gelir.

Dikbaşı bir genç olan Toby (Kevin Zegers), Bree'nin 17 yaşında genç bir erkek olduğu dönemde yaşadığı talihsiz cinsel ilişkinin ürünüdür. Bree bir erkek olarak yaşadığı ilk ve tek cinsel deneyimin hatırlatıcısını görmezden gelir. Ancak terapisti (Elizabeth Peña) kendisine bir ebeveyn olarak hissettiği şeyleri çözmeye ihtiyacı olduğunu söyleyerek New York'taki hapishaneye gidip oğluyla yüzleşene değin, operasyona onay veremeyeceğini belirtir.

Bree, Los Angeles'tan New York'a uçar, Toby'nin kefaletini ödeyerek hapisten çıkmasını sağlar ve sonrasında ikili uzunca bir yolculuğa çıkar. Öte yandan, Bree gerçeği söylemek yerine, kendisini İsa tarafından günahkâr insanlara iyiye öğretmekle görevlendirilen bir misyoner

Felicity Huffman, Bree rolünde, *Transamerica* filminde

('Ben, Potansiyel Baba Kilise-si'ndenim.') olarak tanıtır. İlk başlarda Bree yanlış anlaşılmayı açıklığa kavuşturmak için herhangi bir neden görmez.

İnançlı biri olan Bree gerçekten de bir Hristiyan misyoneri-dir; Toby ise, kendisi hakkındaki gerçekleri söylemekten hiç çekinmeyen orta düzey uyuşturucu bağımlısı, genç bir fahişedir. Bree'ye Batı Yakası'na geçip bir porno yıldızı olmak istediğinden söz eder; öte yandan bu durum cinsiyet değiştirmiş babanın annelik içgüdüleriyle kaygılanmasına yol açar. Böylelikle, Bree'nin operasyonu kaçırma için bir an önce evde olma-ya çalışması, Toby'nin hayatına bir porno yıldızı olarak Hollywood'da devam etmeyi amaçlıyor olmasıyla birlikte, ikili batıya doğru tuhaf bir yolculuğa çıkar. Bu aynı zamanda Bree'nin Toby'ye kendisi hakkındaki gerçekleri söyleyebilmesi için de iyi bir fırsat gibi görünür. Ancak, tüm bu yolculuk sürecinde, Bree zamanla ebeveyn olduğunu kabullenmeye ve en sonunda kendi bedeniyle barışmaya başlar.

Transamerica kendine hayran bırakan pek çok yöne sahip, oldukça etkileyici bir filmidir. Senarist/yönetmen Duncan Tucker, Bree'nin Toby'ye anlattığı gerçekleri hünerle filme yedire-

rek komedi ile dram arasında mükemmel bir denge kurmayı başarmıştır. Tucker, Bree'nin cinsiyetine ya da geçirdiği operasyona pek fazla odaklanmamıştır; bu, Bree'nin varlığından yeni haberdar olduğu oğluyla arasındaki ilişkinin sadece bir boyutudur. Son kerte de, birbirinden kopuk bireylerin yeniden aile olmalarını betimleyen etkileyici bir film olan *Transamerica* aynı zamanda travesti ve transseksüelleri izleyicilerin kahkahayla güldüğü komik anlardan çekip çıkarmayı başarmış bir yapıttır. Sahne çekimleri son derece başarılı, *country* tarzı müzikleri oldukça dikkat çekicidir.

Küçük ve fakat zengin bir oyuncu kadrosuna sahip olan filmde, Fionnula Flanagan, Bree'nin neşeli annesini oynarken, Grant Monohon otostop çeken bir hippie rolündedir. Ayrıca, filmde Bree'den hoşlanan Kızıl derili Calvin Manygoats rolündeki Graham Greene'nin de etkileyici bir sahnesi vardır. Toby, alaycı bir tonda 'Sana söylemediği şeyler var' der ve Calvin yanıtlar: 'Her kadının ufak sırlar saklamaya hakkı vardır.'

Ancak filmin asıl göz kamaştırıcı oyuncusu; ses tonu, makyajı ve oyunculuk yeteneğini ustalıklarla birleştirip son derece gerçekçi bir portre sunan Huffman'dır.

Oyuncu, *Transamerica*'daki rolüyle aldığı her ödülü sonuna kadar hak etmiştir.

CAPOTE [2005]

Kanada/ABD 114dk.

Yönetmen: Bennett Miller

Senaryo: Dan Futterman

Oyuncular: Philip Seymour Hoffman, Catherine Keener, Bruce Greenwood, Clifton Collins

Tür: Biyografik film

Başrol oyuncusu Philip Seymour Hoffman'ın Oscar alan performansı ile taçlandığı Bennett Miller filmi, *Capote*, 2005'in en iyi filmleri arasında gösterilmiştir. Ustalıkla çekilmiş bu belgesel film, Amerikan tarihinin önemli bir dönemini konu edinir ve kusursuz bir akli iş başındayken yazarlar.

Oyuncu/senarist Dan Futterman tarafından Gerald Clarke'ın alkış alan biyografisinden uyarlanan dram, acımasız bir zekânın ürünüdür. Film, açık gey yazar Truman Capote'nin edebiyatta bir kilometre taşı kabul edilen 'kurgusal olmayan' romanı *In Cold Blood*'ı [Soğukkanlılıkla] yazdığı yedi yıllık döneme odaklanır.

14 Kasım 1959 geces, Perry Smith (Clifton Collins Jr; hassasiyetle sergilediği performansıyla) ve Richard Eugene Hickock (Mark Pellegrino) adlarındaki iki azılı suçlu 10,000 \$ bulacakları beklentisiyle Kansas, Holcomb'daki bir çiftlik evine girer ve 'arkanda şahit bırakma' mantığıyla hareket eden ikili tüm aileyi acımasızca öldürür.

Filmin açılış sahnesinde görülen Kansas'taki bu temiz, sade ve terk edilmiş çiftlik evi Capote'nin New York'taki çılgın hayatıyla taban tabana zıtlık oluşturur. Kendine özgü bir üsluba sahip olan yazar trajik Clutter ailesi cinayetini gazeteden öğrenir ve hemen birkaç telefon görüşmesi yapar. Muhabirlik yaptığı *The New Yorker* dergisi sorumlularını iyi bir haber yakaladığına ikna ederek güneye doğru yola çıkar. *To Kill a Mockinbird* adlı bir başyapıt yayınlamak üzere olan yazar arkadaşı Harper Lee (Catherine Keener) de ona eşlik ediyordu. Capote'nin olaya odaklanmasına yardımcı olabilmek için samimi bir çaba gösteren Lee, soğukkanlılıkla işlenen cinayetlerin araştırma sürecinde yazarın araştırma asistanlığını yapar. Tatlı dilli ve ilgi çekici bir mizaca sahip olan Capote bir şekilde bölge yöneticilerinin, özellikle de içine kapanık memur

Philip Seymour Hoffman, Truman Capote rolünde

Alvin Dewey'in (Chris Cooper) güvenini kazanmayı başarır. Katillerin yakalanıp duruşma tarihini beklemek üzere Kansas'a geri gönderilmeleriyle birlikte, Capote mahkûmlarla sık sık görüşmeler ayarlayarak infaz tarihlerinin ertelenmesine yardım eder. Artık yalnızca *The New Yorker*'da yayınlayacağı makale için değil, yazacağı kitabın konusu hakkında da araştırma yapıyordu.

Capote, bu iki mahkûma bağlanmıştı; özellikle de sorunlu bir geçmişe sahip, sakın ve açık sözlü biri olan Perry Smith'e yoğun duygular beslediği açıktır. Ona aşık olduğu ortadadır. Perry'ye karşı hissettikleri, kitabına odaklanmaya çalışan yazarı kısmen de olsa mahkûmlara yardımcı olmaya sevk eder. Ne var ki, bu ilişkinin oluşturduğu baskı zaten kırılğan bir yapıda olan Capote'yi daha da karanlık bölgelere sürükler. Artık yazarın tek

ihtiyacı, kitabına iyi bir sondur ve bunu ancak idam sağlayabilir.

Fazlasıyla iyimser biri olan Capote, araştırması için yararlı olacağını düşünerek Smith'in kişisel günlüklerini ödünç almak ister; çünkü, der, 'dünyanın seni bir canavar olarak görmesini istemiyorum.' Kimi dönemler Smith ve Hickock'u aylarca görmediği olur; hayatlarına girip çıkarak ikiliyi çaresiz ve perişan hâlde bırakır.

Anlaşılar bir şekilde, hem görüşmeci çelişkiler ve karmaşık güdüler sergiliyordu hem de konunun kendisi son derece sorunlu bir deneyimdir; ancak Capote'nin birincil önceliği kitabını bitirebilmektir. Tüm ulusu şaşkına çeviren ve yazım sürecini sonsuza dek değiştiren şey de yazarın bu ikna edici arzusudur.

Capote'nin dingin bilincinin sesine hizmet eden Lee'nin yardımıyla, kendisini fazlasıyla konusuna kaptırmış bir yazarın pek çok yüzünü görme şansımız buluruz. Hoffman ve Collins arasındaki etkileşim, filmdeki duygulu sahnelerin, özellikle de infazın hemen öncesine değin Smith'i görmeyi reddeden Capote'nin ağlayarak, 'Elimden gelen her şeyi yaptım' dediği sahnenin -ki yapmadığı açıktır- etkileyiciliğini artırır.

Sonuç olarak, *Capote*, büyük

bir sanat yapıtı iki insanın hayatından değerli midir, sorusunu yönelten bir filmidir. Truman Capote'nin yaşadıklarına bakacak olursak, *In Cold Blood*'a rakip bir kitap yazamamış olması yazarın sonraki dönemlerinde daha da ilginç entrikalar çevirmesine yol açmıştır. Yazar, *Handcarved Coffins* adında benzer bir imgesel öykü daha kaleme almış ve sonrasında bunu yaşanmış bir olay gibi göstermeye çalışmıştır.

Hoffman'ın sergilediği müşfik yazar portresi altı çizilmesi gereken bir başarıdır. Capote rolüne kusursuzca girerek, izleyicilerin yazarın içinde kopan kıyameti kendilerinin keşfetmelerine olanak tanır. Bennett Miller'ın geniş vizyonu, samimi yönetimi ve bunların teknik yardımcıları (özellikle de görüntü yönetmeni Adam Kimmel ve yapım tasarımcısı Jess Gonchor) tarafından kusursuzca yerine getirilmesiyle birlikte ortaya gerçekten de muhteşem bir film çıkmıştır.

Hoffman'ın Truman Capote

rolündeki performansıya Oscar'a uzanmasından bir yıl sonra, sıradışı yazarın hayatını konu edinen bir diğer Hollywood filmi daha gösterime girmiştir. *Infamous* (2007) filminde, Capote'yi daha az tanınan bir İngiliz oyuncu olan Toby Jones canlandırırken, yeni James Bond yıldızı Daniel Craig, katil Perry Smith; Sandra Bullock ise, Harper Lee rolündedir. Böylesi yıldızlardan oluşan oyuncu kadrosuna karşın, Capote'nin hayatını konu edinen bu ikinci film aynı başarıyı yineleyinemiştir.

SHORTBUS [2006]

ABD 102 dk.

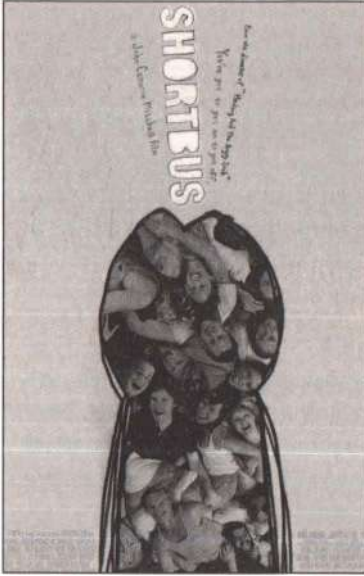
Yönetmen: John Cameron Mitchell

Oyuncular: Sook-Yin Lee, Paul Dawson, Lindsay Beamish, PJ Deboy, Raphael Barker, Jay Brannan, Peter Stickles, Justin Bond

Tür: Trajikomedi

2003'ün başlarında, *Hedwig*'in yönetmeni John Cameron Mitchell, yeni filmi (o dönemki adıyla) *The Sex Movie Project* için oyuncu ilanı vermiş ve bu durumu 'Menajer ve yıldız oyuncular-dan bilerek kaçındık; yıldızlar se-

vişmiyor,' diye açıklamıştır. 'Bir yıldan daha uzun bir atölye süreci düşünüyorum ve yıldız oyuncuların çoğu böyle bir şeyi yapmaz. Bunun yerine, -oyunculuk deneyimi olsun, olmasın- internet sitemize girerek yapmaya çalıştığımız şeyi okuyup bize kayıtlarını gönderen kişileri farklı dönemlerde görüşmeye davet ettik.'

Yarım milyondan fazla insan internet sitesini ziyaret etmiş ve büyük çoğunluğu Kuzey Amerika'dan olmak üzere yaklaşık 500 kişi kayıt göndermiştir. Bunlardan bazıları kameraya konuşmuş, bazıları kısa film çekmiş, bazıları şarkı söylemiş, bazılarıysa mas-türbasyon yapmıştır. Kırk kişi fi-nal seçmelerine davet edilmiş ve

nihayet Mitchell, kurtuluşu bir yeraltı kulübünde bulan son derece çekici ve fakat cinsel anlamda hüsrana uğramış New Yorkluların hikâyelerini konu edinen *Shortbus* (2006) filminde yer alacak oyuncularını belirlemiştir.

Bu buluşma yeri, Brooklyn'deki D.U.M.B.O. adlı mekândan esinlenmiştir. Mitchell'in filminde *Shortbus* (New York'taki özel bakıma muhtaç çocuklar için tahsis edilen küçük sarı otobüslere atıfta bulunur) olarak bilinen mekân 'yeteneklilere ve meydan okuyanlara ait bir salondur'; kaçık bir resim, müzik, siyaset ve polisekstüel şehvet merkezidir. Filmin neye imza atıldığının düşünülmesi gerektiğini açıklayan bir karakterin demesiyle, 'tıpkı 60'lar dünyasıdır; sadece daha az umut vardır.'

The New York Observer dergisinde çıkan bir habere göre, Aşağı Manhattan'daki Toys in Babeland adlı erotik dükkânın satışları 9/11 olaylarının ardından yüzde 30 artmıştır. Bir yıl sonra, kentteki hastanelerde dünyaya gelen bebek sayısında yüzde 20 artış olmuştur. Bu istatistikler, 9/11 olaylarının ardından Manhattan'ı felç eden elektrik kesintilerinin yaşandığı dönemde geçen *Shortbus* filminin arka planını oluşturur.

Bush-sevmez New York sakin-

lerinden olan Jamie (PJ DeBoy) ve James (Paul Dawson), genç bir eski-manken olan Ceth'i (Jay Brannan) ilişkilerine dâhil etmek isteyen bir eşcinsel çifttir. Caleb (Peter Stickles), James ve Jamie'yi gizli gizli izleyen bir röntgencidir. Sophia (Sook-Yin Lee) hiç orgazm olamamış bir cinsellik terapistidir. Ve bir de hiç ilişkiye girmemiş Dominatrix Severin (Lindsay Beamish) var. Bu arada, 'Shortbus'ın Hanımı' da (Justin Bond) filme komik rahatlamalar katar.

John Cassavetes, Robert Altman ve Mike Leigh'a ait birbirinden bütünüyle farklı tekniklerden esinlenen Mitchell, senaryo ve karakterlerin grup doğaçlamaları yoluyla geliştiği bir film çekmiştir. Film, çeşitli cinsiyet permütasyonlarında gerçekleştirilen cinsel ilişkilerle doludur; gerçek insanlar gerçekten sevişirler. Yoğun bir cinsel canlılığa sahip olan *Shortbus* (film, kendi penisini ağzına almaya çalışan bir erkeğin şaşırtıcı görüntüsüyle başlar), aynı zamanda kame-raya yansıyan en komik gey üçlü grup seks sahnelerinden birini içerir; bu, anüs içindeyken ABD ulusal marşının söylendiği bir sahnedir!

Bir diğer sahnede, sadist bir baskın kadının kırbaç darbelerine maruz kalan genç bir erkek

yanlışlıkla Jackson Pollock tarzı dışavurumcu tablonun üzerine boşalır; meni resme serpiştirilen fırça darbeleriyle birleştirilerek iki akışkan tümüyle birbirine karıştırılır.

Öte yandan, seks partileri ve boşalmalar filmin bu denli kötü bir şöhrete ulaşmasına neden olsa da, filmde cinselliğin asla nedensiz olmadığını altını çizmek gerekir. 'Ben cinselliğin kutsallığına inanıyorum,' der Mitchell, 'ama bu Amerikan sineması tarafından saygı görmüyor. Bana göre, asıl sapkınlık cinselliği bastırmak ve gizlemektir... Bu film bir direniş hareketidir.'

'Cinsellik konusunda samimi, kışkırtıcı ve mümkünse eğlenceli bir New York tarzı duygusal komedi filmi çekmeye karar vermiştim' diye açıklar. 'İllâ ki, erotik olması gerekmiyordu; bunun yerine, karakterlerin hayatlarındaki diğer yönleri eğretileyen bir cinsellik dili kullanmaya çalışmam gerekiyordu.'

Gerçekten de, Mitchell ve filmin oyuncu kadrosu cinsellik, hiciv ve dramı inanılmaz bir keskinlikle dengelemeyi başarır. İzleyicilerin çoğu çıplak bedenlere şöyle bir bakıp geçecek -neticede geleneksel bir Hollywood açıklığı değildir- ve bunun altındaki insanlara odaklanacaktır.

Karakterlerin öyküleri geliş-

288 Eşcinsel Sineması Tarihi

tikçe, izleyici birbirinden bütünüyle farklı görünen tüm bu hayatları silindir gibi ezip geçen şeyin aslında aynı melankoli olduğunu görür. Karakterler narin birer yaprak, kulüpleri bir haz mabedidir. Cinselliği yalnızca birbirlerini iyileştirmek ve kendileriyle ilişki kurmak için kullanırlar.

Son kerte de, film akıllara kazınan en kapsamlı ve güzel sözlerden biriyle doruk noktasına ulaşır. 'Şeytanlarımız, en iyi dostlarımızdır; onlar son ana kadar bizim yanımızda olacaklar.' denir şarkıda. Film de aşağı yukarı böyle bir şeydir. Tüm karakterlerin Shortbus'a kavuşmasıyla birlikte, kentin ışıkları söner ve herkes kendisiyle baş başa kalır. Ardından, Manhattan ışıkları bir bir yanar ve sembolik olarak tüm o sorunlu ilişkilere yeniden hayat vermiş olur. MC Justin Bond'un filmin bir yerinde söylediği gibi, herkes o doğru ilişkiyi bulmaya çalışıyordur.

OYUNCULAR VE YÖNETMENLER

**RICHARD GLATZER
& WASH WESTMORELAND**
Senarist/Yönetmen
1966 – [Westmoreland]
Bilinmiyor [Glatzer]

Richard Glatzer ve Wash Westmoreland (Wash West olarak bilinirler), eşcinsel izleyiciler ve hatta fazlası için etkileyici dramlar yazan, yapan, yöneten müthiş bir ikilidir.

1966 yılında İngiltere'nin Leeds kentinde doğan Westmoreland, siyaset bilimi bölümünden mezun olduktan sonra Birleşik Devletler'e taşınmıştır. Burada uzun süreli ortağı Richard Glatzer ile tanışmış ve *Squishy Does Porno!* (1994) adlı ilk kısa filmi çekmiştir.

Glatzer'in ilk filmi olan *Grief* de yine aynı yıl gösterime girmiş ve uluslararası düzeyde beğeni toplamıştır. San Francisco Gey ve Lezbiyen Filmleri Festivali ve Torino Festivali'nden ödülle dönen *Grief*, Berlin, Toronto ve Sundance festivallerinde de muazzam bir etki yaratmıştır. *Sight and Sound* dergisi, *Grief* filmini 'hedeflediği görünen kült statüyü elde edebilecek denli güzel bir film' olarak yorumlamıştır.

Esasında akademisyen olmak niyetinde olan Glatzer, Amerikan Edebiyatı doktorasını Virginia Üniversitesi'nde tamamlamıştır. İlk filminin senaryosu Jay Presson Allen (*Marnie/The Prime of Miss Jean Brodie*) tarafından yazılmıştır. Yönetmen, daha sonra Disney'e satacağı iki senaryoda daha Allen ile birlikte çalışmıştır.

Glatzer ayrıca *Divorce Court* (*Grief* büyük çoğunlukla buradan beslenmiştir) adlı bir televizyon programının yanı sıra, Tim Hunter ile birlikte, 1988 yılında Wyoming'de iki homofobik, sorunlu genç ve suikaste yardım eden sevgilileri tarafından acımasızca katledilen açık eşcinsel lise öğrencisi Matthew Shepard çevresinde gelişen *Anatomy of a Hate Crime* (2001) adlı bir televizyon filmi de çekmiştir. Film, liberal aktivistlerin

Shephard ailesine destek mitingi düzenlemesini, güçlü nefret-suç avukatlarının tutulmasını sağlamasının yanı sıra, Matthew'in katillerinin de dini liderler ve homofobik aktivistler tarafından desteklenmesine yol açmıştır.

Bu yıllar zarfında, Westmoreland etkileyici ve başarılı gey porno filmleri çekmekle meşgul olmuştur. Gey pornografisinin en yenilikçi ve cürekâr yönetmenlerinden biri olarak gösterilen Westmoreland, gerçek adının dışında, Bobby Dazzler ve Bud Light mahlaslarını da kullanmıştır. *Naked Highway*, *The Hole* ve *Seven Deadly Sins: Gluttony* çektiği filmlerden sadece birkaçıdır. Porno endüstrisindeki bu deneyimlerin yönetmen koltuğuna oturduğu ilk filminde kendisine epeyi yardımı dokunmuştur.

Bir Westmoreland ve Glatzer ortak yapımı olan *The Fluffer* (2001), 'para karşılığında erkeklerle birlikte olan' porno yıldızı

Johnny Rebel'a duyduğu saplantılı aşk nedeniyle önce kamera-man, ardından ise 'kabartıcı' olan genç film yapımcısı Sean'ın çevresinde gelişir. *Out* dergisinin işaret ettiği gibi, *The Fluffer*, 'Boogie Nights'dan beklediğiniz her şeyi sahiptir.'

İkili, Başkan Bush'un eşcinsel evliliklerine karşı çıkmasıyla yüzleşmek zorunda kalan eşcinsel Cumhuriyetçilerin yaşadıkları ikilemi anlatan *Gay Republicans* adlı belgeselde de yine birlikte çalışmışlardır.

Daha yakın geçmişte ise, ikili 2006 Sundance Film Festivali Jüri Özel Ödülü ve İzleyici Ödülü'nü kazanan *Quinceañera* filmini yazmış ve yönetmiştir. İngiltere'de *Echo Park, LA* adıyla piyasaya sürülen filmin İspanyolca adı, bir kızın on beş yaşına basışını kutlamak üzere düzenlenen geleneksel Meksika partisine atıfta bulunur. Filmde, doğum günü yaklaşmakta olan Magdalena aynı dönemde hamile olduğunu öğrenir ve sıradan ve sakın hayatı bir anda karma karışık bir hâl alır. Evinden kovulan Magdalena, büyük amcası Tom ile herkes tarafından dışlanmış eşcinsel kuzeni Carlos'un yanına yerleşir. Los Angeles sınırındaki bir Meksika mahallesinde geçen bu Westmoreland & Glatzer ortak yapımı film, Mek-

sikalı bir işçi sınıfı ailesinin yaşadığı ırksal, sınıfsal ve cinsel gerilimlere ışık tutar.

ANG LEE
Senarist/Yönetmen
1954 –

Çin doğumlu, Tayvanlı yönetmen Ang Lee, gerek ticari gerekse de eleştirel anlamda Pasifik'in iki yakasında da başarıyı yakalamış yönetmenlerden biridir. 1954 yılında doğan Ang Lee, 1975'de Tayvan Ulusal Sanat Okulu'ndan mezun olur olmaz Birleşik Devletler'e giderek Illinois Üniversitesi'nde tiyatro yönetmenliği, New York Üniversitesi'nde film yapımcılığı eğitimi almıştır.

80'lerin ortalarında New York Üniversitesi öğrenci filmleriyle pek çok ödül alan Lee, sonraki birkaç yılını senaryo yazımı üzerine yoğunlaşmaya ayırmış ve 1992 yılında, New York'ta yaşayan Tayvanlı bir ailenin kuşaksal ve kültürel farklılıklarının konu edildiği komedi filmi, *Pushing Hands*'i çekmiştir.

Bir sonraki filmi, *The Wedding Banquet*'te (1993) bu temaları biraz daha ilerleten yönetmen, Tayvanlı ailesini ziyarete giden eşcinsel bir New York sakininin ailesini mutlu etmek için gerçekleştir-

diği uygun bir evlilik düzmecesine odaklanır. Büyük bir beğeniy-le karşılanan film, Altın Küre ve Oscar adaylıklarının yanı sıra, Berlin Film Festivali'nden bir Altın Ayı'yla dönmüş ve Seattle Film Festivali'nde En İyi Yönetmen Ödülü'nü kazanmıştır.

The Wedding Banquet'i bir diğer kuşaksal farklılıklar hikâyesi olan *Eat Drink Man Woman* (1994) izlemiştir. Bunun ardından Lee, bir anaakım Hollywood yapımı olan Jane Austen uyarlaması, *Sense and Sensibility* (1995) filmini çekmiştir. Film gerek Lee'ye gerekse de filmin yıldız oyuncusu Emma Thompson'a çok sayıda ödül kazandırmıştır. Daha sonra, Rick Moody'nin *The Ice Storm* adlı roma-

nını beyaz perdeye taşıyan Lee'nin giriştiği bir sonraki çalışma, İç Savaş dönemini anlatan ve Jonathan Rhys Myers, Jewel Kilcher ve Jeffrey Wright'in muhteşem performanslarına sahne olan *Ride with the Devil* olmuştur.

Crouching Tiger, Hidden Dragon [Kaplan ve Ejderha] (2000), Birleşik Devletler'de en büyük gişe hâsılatını elde eden yabancı film olmayı başarmış ve devamında 14 dalda Oscar'a, 16 dalda BAFTA'ya aday gösterilmiştir. Lee'nin bu filmi, En İyi Yabancı Film Ödülü de dâhil olmak üzere dört dalda Oscar'a uzanmayı başarmıştır. En İyi Yönetmen Ödülü de dâhil olmak üzere, BAFTA'dan da dört ödülle dönmüş olan film Altın Küre Ödülleri'nde de En İyi Yönetmen Ödülü'ne layık görülmüştür.

Ang Lee bir eşcinsel değildir ancak eşcinsel sinemasına yaptığı katkılardan ötürü bu kitapta yer alır. *The Wedding Banquet* filmiyle hâlihazırda eşcinsel sinemaseverlerin saygısını kazanmış olan Lee, 2005 yılında başrollerini Jake Gyllenhaal ile Heath Ledger'ın paylaştığı *Brokeback Mountain* filminin yönetmenliğini üstlenmiştir. 1960'larda, iki gey Wyoming kovboyu arasında gelişen bir aşkı konu edinen filmin etkileyici ve destansı anlatımı muazzam bir başarıya imza

atmıştır. Klasik sinemanın kurulu temalarından beslenen öğeleri büyük bir ustalıkla kullanan Lee, kitle iletişim araçlarını daha geniş bir biçimde yararlanılması mümkün olmayan, keşfedilmemiş bir bölgeye taşımayı başarak En İyi Yönetmen dalında hem Altın Küre Ödülü hem de Oscar almıştır. Film ayrıca Altın Küre Ödülleri'nde En İyi Film, En İyi Senaryo, En İyi Özgün Şarkı dallarında da ödüle layık görülmüş ve yine En İyi Özgün Şarkı Oscar'ının da sahibi olmuştur.

Lee, *Brokeback Mountain* için şu yorumu yapmıştır: 'Herkesin kızdığı bir şeyler olduğuna inanıyorum: kovboyler geylere kızar, sert erkekler duygusallara... Aşk, kültürümüzün sınıflandırdığından çok daha karmaşık bir şey. Her insan, ayrı bir evrendir.'

EVERETT LEWIS Senarist/Yönetmen

The Natural History of Parking Lots adlı filmiyle bir 1991 Sundance ödülü alana değin, Everett Lewis 1980lerin 'queer sinemasından' bu yana pek rastlanmayan serseri, miskin, dazlak film karakterleriyle eşcinsel dünyasında hâlihazırda belli bir popülariteye ulaşmıştır.

‘Artık bıkılan ya da rahatsız eden konu ve türleri yeniden ısıtıp izleyicilerin önüne koyan “eşcinsel filmler” çekmek için sabırsızlanıyorum,’ der Lewis.

Lewis’in en önemli filmi, karşılıksız bir aşk ile yakıcı bir şehvet arasındaki çelişkilere odaklanan, abartılı ve eğlenceli bir punk yaşam tarzı kesiti sunan *Luster* (2002) adlı düşük bütçeli filmidir. Film, Los Angeles’ın punk rock dünyasındaki mavi saçlı, kaykaycı bir lirik şairin öyküsünü anlatır. Bir edepsizlikler trajikomedisi olan filmde Dennis Cooper’ın şiirlerinden örneklerle rastlanır. Müziklerini Pansy Division’ın yaptığı filmde ‘Peki, Foucault’nun cinsellik teorisi üzerine ne düşünüyorsun?’ gibi diyaloglar da dikkat çekmeyi başaran öğelerdir.

Everett, *Luster* için şu yorumu yapmıştır: ‘Los Angeles eşcinsel sanat dünyasının bir resmini çekmek istemiştım. Eşcinsellerin normal karşılandığı bir dünyayı anlatmak benim için son derece önemliydi. Filmin intiha-ra meyilli karakterleri heteroseksüeldir. Sanırım, filmin en zor bölümü, toyluk ve içtenlik arasındaki o oldukça ince ve değişken ayrımı oluşturan gençlik hallerini yakalayabilmek olmuştur. Oldukça zor bir iş ve uzun süre kalmak için fazla tehlikeli

bir nokta; bunu başarabildiğimizi umuyorum.’

Luster filmini, homofobik saldırı kurbanlarına ve bu saldırıları gerçekleştirenlere odaklanan dokunaklı, öfkeli ve sıradışı bir film olan *FAQs* (2005) izlemiştir. Aslında, *FAQs* bir tür aksiyon filmidir; eşcinsel izleyicilere hitap eden bir *Dead Wish* havasındadır; ancak Charles Bronson karakterinin yerinde bu kez sokakları ve geceleri geri alan, eli silahlı, kaslı bir siyahi travesti vardır. Dikkat çekici bir konu, iyi bir yapıttır.

JOHN CAMERON MITCHELL

**Senarist/Yönetmen/Oyuncu
1963 –**

1994 yılındaki bir uçak yolcuğu esnasında, John Cameron Mitchell, uçakta açılan filmi izlemeyen bir diğer yolcu olan besteci Stephen Trask ile sohbet etmeye başlamıştır. İkili daha sonra oyuncunun en etkileyici rolünde *-Hedwig and the Angry Inch*’deki transseksüel Doğu Almanyalı rock şarkıcısı Hedwig-birlikte çalışacaklardır. Öte yandan, söz konusu projenin hayata geçirilmesi birkaç yılı bulacaktır. Bu esnada, Mitchell kısa süreli bir Fox komedi dizisi olan

Party Girl'de rol almasının yanı sıra, çeşitli sahne temsilleriyle yönetmenlik yeteneklerini geliştiriyordu.

1997 yılında, *Hedwig* sahnelenmeye başladığında, kimse oyunun bu denli başarılı olacağını düşünmemişti. Bir sonraki yıl yeniden sahnelendiğinde ise, son derece olumlu eleştiriler almış ve bunun üzerine Mitchell, oyunu sinemaya uyarlamak üzere Sundance Senaristler Atölyesi'ne taşımazdan önce Batı Yakası prömiyerinde de rolünü oynamayı sürdürmüştür.

Prömiyeri 2001 Sundance Film Festivali'nde gerçekleştirilen film versiyonu da son derece başarılı bir yapıt olduğunu kanıtlamayı başararak İzleyici Ödülü ile En İyi Yönetmen Ödülü'nün sahibi olmuştur.

Hedwig'in ardından, *Tarnation*

(2005) adlı bir belgesel filmin yapımcılığını üstlenen Mitchell, daimi eşcinsel Scissor Sisters grubunun *Filthy/Gorgeous* videosu için yönetmen koltuğuna geçmiştir. Video, cinsel içerikli olması nedeniyle Amerikan MTV kanalında yayınlanmamıştır. Tüm bu sıradışı ufak çalışmaların ardından, Mitchell, Cannes Film Festivali'nde yarışma dışındaki filmler arasında gösterime giren *Shortbus*'ı (2006) çekmiştir. Baştan sona eşcinsel cinsellikle dolu olan film hiç tartışmasız kimilerini şaşkına çevirmiştir.

Bilindiği kadarıyla, Mitchell 'cinselliğin hayal edilebilecek en korkunç şey' olduğu katı bir Katolik, askeri ortamda büyümüştür. Baskı altında geçen gençlik yılları onu cinselliği 'insan yaşamının sinir uçları' olarak tanımlayan, günümüzün en ateşli yönetmenlerinden birine dönüştürmüştür.

'Cinsellik daima travmayla ilişkilendirilir' diye açıklar Mitchell. 'Neredeyse bir klişe olarak görülür ve pek önemsenmez. Ve tabii, bildiğiniz gibi, sadece travmayla ilişkilendirilir! *Shortbus* filminde de görüldüğü üzere, cinsellik bir sorun değildir. İnsanlar ondan korkmasın.'

'Cinselliğe gerçekten saygıyla yaklaşıldığını hissettiğim çok az

film biliyorum. Hollywood bundan çok korkuyor ya da bununla ilgili yetişkin şakaları yapıyor. Cinsellik sadece olumsuz bir şeylerle ilişkilendiriliyor; çünkü insanlar ondan korkuyor. Bu ülkede, cinselliği insan yaşamının bir parçası olarak yorumlamak konusunda ciddi bir isteksizlik var. Bana göre, asıl sapkınlık, cinselliği bastırmak ve gizlemektir.'

Mitchell, *Shortbus* filminde son derece farklı, cinsellik konusunda samimi ve eğlenceli, duygusal açıdan meydan okur nitelikte bir öykü yaratmıştır.

Mitchell'in son filmi, *Oskur Fishman* (2007) ise, *The Wizard of Oz*'u andıran istekli bir gerçeküstü masal olarak yorumlanmaya adaydır.

VE KAZANAN... EŞCİNSEL OSCAR'LARI

İLK YILLAR

THE WIZARD OF OZ [OZ BÜYÜCÜSÜ] [1939]
– 1939 yılında En İyi Film dalında aday gösterilmiş olmasına karşın, klasikler arasında yerini almış bu eşcinsel imalı film, ödülü alamamıştır. Bununla birlikte, Oz, kimi diğer dallarda Oscar almayı başarmıştır: Jüri Özel Ödülü (Gey ikonu Judy Garland); En İyi Film Müziği (Herbert Stothart) ve En İyi Özgün Şarkı ('Over The Rainbow'). Daha yakın dönemde ise, 'Over the Rainbow' şarkısı Amerikan Film Enstitüsü'nün 'Yüzyılın En İyi Şarkıları' listesinin bir numarası olarak gösterilmiştir.

MIDRED PIERCE [1945] – Tartışmasız bir klasik. Filmde sergilediği yıldızlara yaraşır oyunculuk, Joan Crawford'u (MGM tarafından 'serbest' bırakılmasının ardından) yeniden üne kavuşturmuş, ona En İyi Kadın Oyuncu Oscar'ını kazandırmıştır. Filmin eşcinsel sinemaseverlere çekici gelmesinin altında yatan

neden ise, gerçek bir diva ve gey ikonu olan Crawford'un varlığı ve filmin en az sonrasındaki filmler denli eşcinsel olmasıdır.

1950'ler

ALL ABOUT EVE [PERDE AÇILIYOR] [1950]

– Joseph L. Mankiewicz Broadway olarak bilinen şov dünyası savaş alanına daima önyargılı yaklaşmıştır. Eve, ilk başta lezbiyen bir karakter olarak yazılmıştır; ancak cinselliğine yönelik tüm açık imalar sonradan senaryodan çıkarılmıştır. Yine de, işin iç yüzünü bilenler açısından, eşcinsel alt metin son derece açıktır. Eşcinsel tiyatro eleştirmeni Addison De Witt karakteriyle muhteşem bir dönüş yapan George Sanders, En İyi Yardımcı Erkek Oyuncu Oscar'ını kazanmıştır. Lezbiyen alt metinle birlikte, filmin eşcinsel topluluğun beğenisini kazanmış olmasının bir diğer nedeni de filmin yıldızıdır. Joan Crawford gibi, Bette Davis de gerçek bir gey ikonuydu ve kelimenin bütün olumlu anlamlarıyla birlikte tam bir 'kaltaktı'.

SUDDENLY LAST SUMMER [1959] – Eşcinsel

sineması tarihinin büyük çığır açan filmlerinden biridir. 1959 yılında çekilen bu filmle birlikte, Sinema Filmi Yapım Yönetmeliği ve Katolik Kilisesi bir Amerikan filmine ilk erkek eşcinsel karakterini dâhil etme ayrıcalığını bahşetmiş oluyordu. Öte yandan, malum sözcük asla kullanılmaz, karakter hiç konuşmaz ve yüzü de beyaz perdeye yansımaz. Filmin başrollerini paylaşan Elizabeth Taylor ve Katherine Hepburn Oscar'a aday gösterilmişlerdir.

1960'lar

THE SOUND OF MUSIC [NEŞELİ GÜNLER] [1965] – Çok sevilen bu müzikal film uzun yıllar boyunca sayısız eşcinsel hayranının beğenisini kazanmıştır. Belki de öykünün bu denli popüler olmasının nedeni Maria'nın yaşadığı dönüşümdür. Film, yaşadığı manastır hayatının ardından dış dünyada yaşamaktan korkan ve fakat korkularının üstesinden gelmeyi başaran mutlak bir ötekinin hayatını anlatır. 1965 yılına dönecek olursak, film En İyi Yönetmen (Robert Wise), En İyi Müzik (Irwin Kostal) ve En İyi Film Oscar'larını kazanmıştır. Julie Andrews, En İyi Kadın Oyuncu ödülüne aday gösterilmiş ancak ödülü alamamıştır.

MIDNIGHT COWBOY [GECEYARISI KOVBO-YU] [1969] – Oscar Ödülleri tarihinde En İyi Film Oscar'ını kazanan ilk eşcinsel temalı filmidir. Bunun yanı sıra, film John Schlesinger'e En İyi Yönetmen Oscar'ını getirmiştir.

1970'ler

CABARET [KABARE] [1972] – En İyi Yönetmen (Bob Fosse) ve En İyi Kadın Oyuncu (Liza Minnelli) ödülleri başta olmak üzere, toplam sekiz dalda Oscar almayı başarmıştır. *Cabaret*, doğrudan Christopher Isherwood'un 1939 yılı günlüklerinden ve İkinci Dünya Savaşı öncesi Berlin'inin biseksüel hikâyelerinden esinlenen bir filmidir.

LA CAGE AUX FOLLES [1978] – Bu eşcinsel kla-

siği üç dalda Oscar'a aday gösterilmiştir: En İyi Yönetmen, Senaryo ve Kostüm.

1980'ler

THE DRESSER [1983] – Tom Courtenay, yaşlanmakta olan, kibirli bir oyuncuya (Albert Finney) delicesine aşık eşcinsel bir kostümcü rolündedir. Her iki oyuncu da En İyi Erkek Oyuncu dalında Oscar'ına aday gösterilmiştir.

MY BEAUTIFUL LAUNDRETTE [1985] – En İyi Senaryo Oscar'ına (Hanif Kureishi) aday gösterilmiştir.

1990'lar

THE CRYING GAME [AĞLATAN OYUN] [1992] – Neil Jordan, En İyi Özgün Senaryo Oscar'ını almıştır. Ayrıca, En İyi Film, En İyi Erkek Oyuncu (Stephen Rea), En İyi Yardımcı Erkek Oyuncu (Jaye Davidson) ve En İyi Yönetmen (Neil Jordan) dallarında Oscar'a aday gösterilmiştir.

PHILADELPHIA [1993] – En İyi Erkek Oyuncu (Tom Hanks) ve En İyi Özgün Şarkı (Bruce Springsteen) dallarında Oscar almıştır. Ayrıca En İyi Özgün Senaryo dalında da Oscar'a aday gösterilmiştir.

PRISCILLA, QUEEN OF THE DESERT [1994] – Bu görkemli eşcinsel macera filmi En İyi Kostüm dalında Oscar almıştır.

GODS AND MONSTERS [1998] – Bill Condon, En İyi Uyarlama Senaryo Oscar'ını almıştır. Ayrıca, film En İyi Erkek Oyuncu (Sir Ian McKellen) ve En İyi Yardımcı Kadın Oyuncu (Lynn Redgrave) dallarında Oscar'a aday gösterilmiştir.

BOYS DON'T CRY [ERKEKLER AĞLAMAZ] [1999] – Hilary Swank, En İyi Kadın Oyuncu Oscar'ını almıştır. Ayrıca, Chloe Sevigny, En İyi Yardımcı Kadın Oyuncu dalında Oscar'a aday gösterilmiştir.

2000'ler

THE HOURS [SAATLER] [2002] – Virginia Woolf'u oynayan Nicole Kidman bu rolüyle En İyi Kadın Oyuncu Oscar'ını almıştır. Film ayrıca En İyi Film, En İyi Kurgu ve En İyi Özgün Müzik dallarında Oscar'a aday gösterilmiştir. Dahası, En İyi Yardımcı Erkek Oyuncu adaylığı Ed Harris'e; En İyi Yardımcı Kadın Oyuncu adaylığı Julianne Moore'a ve En İyi Yönetmen adaylığı Stephen Daldry'e gitmiştir.

FAR FROM HEAVEN [2002] – En İyi Kadın Oyuncu (Julianne Moore), En İyi Özgün Senaryo (Todd Haynes), En İyi Müzik (Emler Bernstein) ve En İyi Sinematografi (Edward Lachman) dallarında Oscar'a aday gösterilmiştir.

BROKEBACK MOUNTAIN [BROKEBACK DAĞI] [2005] – En İyi Yönetmen (Ang Lee), En İyi Özgün Şarkı (Gustavo Santaolalla) ve En İyi Uyarlama Senaryo (Larry McMurtry ve Diana Ossana) dallarında

302 Eşcinsel Sineması Tarihi

da Oscar almıştır. Ayrıca En İyi Film, En İyi Sinematografi, En İyi Erkek Oyuncu (Heath Ledger), En İyi Yardımcı Erkek Oyuncu (Jake Gyllenhaal) ve En İyi Yardımcı Kadın Oyuncu (Michelle Williams) dallarında Oscar'a aday gösterilmiştir.

CAPOTE [2005] – En İyi Erkek Oyuncu (Philip Seymour Hoffman) dalında Oscar alan film ayrıca En İyi Film, En İyi Yönetmen (Bennett Miller), En İyi Uyarlama Senaryo (Dan Futterman) ve En İyi Yardımcı Kadın Oyuncu (Catherine Keener) dallarında Oscar'a aday gösterilmiştir.

TRANSAMERICA [2005] – İki dalda Oscar'a aday gösterilmiştir: En İyi Kadın Oyuncu (Felicity Huffman) ve En İyi Özgün Şarkı (Dolly Patron)

DİPNOTLAR

1) titter-ye-not: 'kıkırdamayı kes' anlamına gelir. Oyuncu bu cümleyi sıklıkla kullandığı için bu şekilde anılmaya başlamıştır. Ç.N.

2) Gender-bending: karşı cinsiyetin rollerini benimseme. Ç.N.

3) Hristiyanların Noel arifesinde geleneksel olarak yaptıkları toplu ayin. Ç.N.

4) Bir Amerikan LGBTT dergisi. Ç.N.

5) 16 Kasım - 29 Aralık 1989'da Çekoslovakya'da meydana gelen kan-sız devrim. Sonucunda, Komünist yönetim düşürülmüştür. Ç.N

6) Merkezi California'da bulunan dünyanın en büyük oyuncak üretim şirketi. Ç.N.

7) NEA (National Endowment for the Arts) sanat kurumlarının geniş-letilmesi, sanatçıların desteklenmesi amacıyla ABD'de 1965 yılında kuru-lan ve devlet tarafından finanse edilen bir kurum.

8) 1934 yılının 30 Haziranı 1 Temmuzla bağlayan gecesi. Adolf Hitler'in pek çok üst düzey SA subayının öldürülmesini emrettiği ve en az 85 kişi-nin SS subayları tarafından katledildiği gecenin adıdır. Ç.N.

9) Sir Ian McKellen; *Stonewall, LGBT History Month, Pride London, GAY-GLOS* ve *The Lesbian & Gay Foundation* gibi birçok LGBT aktivist ör-gütlenme içinde yer almış ve AIDS ile mücadelede kaynak geliştirme so-rumlusu görevini yürütmüştür. Ç.N.

10) 1988 yılında İngiltere'de yürürlüğe konan Yerel Yönetimler Yasa-sı'nın 28. Maddesi, yerel yönetimleri 'eşcinselliğin sözde bir aile ilişkisi olarak kabul edilmesinin öğretildiği' açıkça belirlenmiş okullar kurmak-tan men ediyordu. Ç.N.

11) Off Broadway tiyatro, New York'ta ve fakat Broadway tiyatrosu dı-şında sahnelenen oyun, müzikal ve sair için kullanılan bir tanımdır. Ç.N.

12) Söz konusu film, bu yıl (2010) gösterime girmiştir. Ç.N.

13) Yılda bir kez düzenlenen ve porno endüstrisinin çeşitli dallarında-ki en başarılı kişilerin belirlendiği ödüllerdir. Porno endüstrisinin bu en prestijli ödülleri, 'Pornonun Oscar'ları' olarak da bilinir. Ç.N.

STEVEN PAUL DAVIES

Simon Callow'un Önsözüyle

EŞCİNSEL SİNEMASI TARİHİ

SİNEMADA GÖRÜNÜR OLMAK

KALKEDON

Steven Paul Davies'in elinizdeki bu büyüleyici kitapta işaret ettiği gibi, eşcinselliğin sinemadaki varlığı açısından oldukça ilgi çekici dönemler yaşıyoruz. Yazara göre, Brokeback Mountain [Brokeback Dağı] anaakımda bir dönüm noktasıdır ve hepimizin bu yoruma katıldığı söylenemese de, filmin temsil ettiği sıçrayışın büyüklüğü noktasında en ufak bir şüphe yoktur. Film, eşcinselliğin bir sorun olarak işlendiği uzun ve rezil bir sinema geleneği içinde kendine yer açmıştır; aslında, hiç tartışmasız biseksüel olmanın zorluklarına ilişkin bir filmidir. Öte yandan, son derece güvenilir ve bütünüyle eril iki aktör arasındaki tutkulu aşkı anlatan bir anaakım filmin çekilebilmesi, filme yönelik hiçbir ahlâki eleştirinin yapılmaması ve filmin aktörlerin kariyerlerine oldukça büyük katkı sağlaması (ki bunlardan birinin kariyeri trajik biçimde kısa sürmüştür) son derece dikkate değer gelişmelerdir; oyunculuğa başladığım dönem olan 35 yıl öncesi şöyle dursun, bundan 15 yıl önce, filmlerde yer almaya başladığım dönemde bu hayal dahi edilemezdi.

Simon Callow

ISBN 978-605-5679-60-6

